

FEKETE GÉZANÉ

**AZ AKADÉMIA
1831-1858 KÖZÖTT ALAPÍTOTT
JUTALOMTÉTELEI
ÉS ELŐZMÉNYEI**

BUDAPEST • 1988

**AZ AKADEMIA
1831-1858 KÖZÖTT ALAPÍTOTT
JUTALOMTÉTELEI
ÉS ELŐZMÉNYEI**

**A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRANAK KÖZLEMÉNYEI**

**PUBLICATIONES BIBLIOTHECAE
ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE**

21(96)

ÚJ SOROZAT

**SOROZATSZERKESZTŐ:
REJTŐ ISTVÁN**

FEKETE GÉZÁNÉ

**AZ AKADÉMIA
1831-1858 KÖZÖTT ALAPÍTOTT
JUTALOMTÉTELEI
ÉS ELŐZMÉNYEI**

BUDAPEST • 1988

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA KÖNYVTÁRA

Lektorálta: Vekerdi László

ISBN 963 7302 46 8
ISSN 0133–8862

TARTALOM

Szerzői bevezető	7
I. Előzmények. A Marczibányi-küldöttség által kezelt alapítványok	
1815–1845	11
Marczibányi-nagyjuttalom 1815–	13
Marczibányi nyelvtudományi jutalomkérdés 1815–	21
Vitéz-juttalom 1820–	24
II. Az Akadémia jutalomtétellei	
Akadémiai nagyjuttalom 1831–, Marczibányi-mellékjuttalom 1846–,	31
Osztály-jutalomkérdések 1831–	75
Nyelvtudományi Osztály jutalomkérdései 1831–	78
Filozófiai Osztály jutalomkérdései 1831–	81
Történetírási Osztály jutalomkérdései 1832–	83
Matematikai Osztály jutalomkérdései 1832–	85
Törvénytudományi Osztály jutalomkérdései 1833–	87
Természettudományi Osztály jutalomkérdései 1833–	89
Drámai jutalom 1832–	95
Gorove -juttalom 1839–	103
Pécze -juttalom 1841–	117
Marczibányi nyelvtudományi jutalomkérdés (1815–) 1846–	129
Vitéz-juttalom (1820–) 1846–	136
Teleki-juttalom 1854–	145
Sámuel-díj 1855–	165
Nádasdy Tamás-díj 1857–	183
Karátsonyi-juttalom 1858–	193
III. Nem alapítvány jellegű, egyedi jutalmak	
Rövidítések jegyzéke	211
Nyertes szerzők névindexe	213

SZERZŐI BEVEZETŐ

A kötet felöleli a Magyar Tudós Társaság 1831–1858 között alapított jutalomdíjait, valamint azok előzményeit. Az összeállítás elsősorban *adat- és forrásfeltáró jellegű*, amely alapjául szolgálhat a téma tudománytörténeti feldolgozásának. Az Akadémia jutalmazási rendszerének körvonalai az egyes jutalmak történetén keresztül kirajzolódnak, a bevezető csak az akadémiai jutalmazási rendszer mechanizmusára, a kiadvány összeállításával, használatával kapcsolatos gyakorlati kérdésekre tér ki.

A jutalmak, pályadíjak az alapítás időrendjében kerültek közlésre. Az egyes jutalmak történeti bevezetőjét a kiadott jutalmak felsorolása, a nyertesek neve, a nyertes művekre vonatkozó adatok, a bírálók nevei, valamint a nyomtatott és levéltári bírálatok lelőhelyének feltüntetése követi. A pályaművek felsorolása csak a díjat elnyert, "elsőrendű" pályaművekre terjed ki, a dícséretben vagy egyéb elismerésben részesült pályázati művekre nem.

Az 1831–1858 közötti időhatár csak a jutalmak megalapításának a tényére vonatkozik, maguknak a jutalmaknak a felsorolása az alapítástól kezdődően tart addig, amíg az illető jutalom fennállt. Így a kötetben közlésre kerülő jutalmak anyaga teljességgel szerepel, átívelve az Akadémia jutalmazási gyakorlatának különböző korszakait. Az Akadémia működésének kezdeti szakaszában a jutalmazási rendszer külön hangsúlyt kapott azzal, hogy e tevékenységet is a nyelvért vívott harc, a tudomány, a tudomány fóruma megteremtésének a szolgálatába állította. A kezdeti időszak jutalmi a további évtizedek során újabb jutalmakkal, alapítványokkal bővültek, amelyeknek a feldolgozása egy következő összeállítás feladata lesz.

A jutalmaknak két nagyobb típusa volt, a *jutalomdíjak és a pályakérdések*. A jutalomdíjak esetében – akár szépirodalmi, akár valamely tudományszakba eső műről volt szó – az adott jutalomra vonatkozó alapszabály kívánalmainak megfelelő művek pályázhattak. A pályázó műnek kerete, iránya, tudományszakja volt megadva, továbbá a pályázandó művek megjelenési időhatára, ugyanis a jutalomdíjak nagy részénél már megjelent művek utólagos jutalmazásáról volt szó. A pályakérdéseknél csak a pályakérdések feltevésében volt variációs lehetőség, természetesen ez is csak az illető jutalmi szabályok függvényében. A pályázónak a meghatározott, kitűzött kérdésekre kellett beadni a pályafeleletét.

Mind a jutalomdíjak, mind az osztályok által javasolt pályakérdések az Akadémia évi nagygyűlésén kerültek kihirdetésre, s ezt követően a pályázati felhívás az Akadémia hivatalos lapjaiban és egyéb publikációs fórumokon is megjelent. A *pályázatok lebonyolítási rendjét* alapszabályban lefektetett szigorú szabályok írták elő. A már megjelent művek, azaz az utólagos jutalmazás mint pl. a nagyjutalom esetében, a szóbanforgó időszak és tudományszak publikációs terméséről az Akadémia főtítkári hivatala

az illetékes akadémiai osztályoktól teljes címlistát kért, kiemelve a bírálókat alapján a jutalomra leginkább méltó művet.

A jutalomkérdések esetében a pályázók a megadott határidőre beküldték a jelígével ellátott pályafeleleteket a főtitkári hivatalba, csatolva hozzá egy külön lepecsételt borítékban a nevüket. Az egyes kérdések megfajtására a pályázónak 3/4 év állt rendelkezésére, a további negyedévet az Akadémia a bírálókat elkészítésére tartotta fenn. A főtitkári hivatal, miután megállapította, hogy a pályázat megfelel az előírt formai követelményeknek, a pályaműveket továbbította az illetékes osztálynak, ahol az erre kijelölt bizottság a műveket megbírálta, s a legjobbnak ítélt pályamunkát a jelige feltüntetésével és részletes indoklással az összes ülés, majd a nagygyűlés elé terjesztette. Ha a nagygyűlés az osztály ítéletét helybenhagyta, a nyertes mű jeligés levelét felbontva, közzétette a nyertes nevét. A főtitkári hivatal értesítette a pályázót a pályadíj elnyeréséről és intézkedett a jutalom kiadása és a jutalom összegének a kifizetése iránt. A jutalmat nem nyert pályázók nevét rejtő lepecsételt borítékokat elégették. A díjat nem nyert jeligés pályaművek kéziratai így névtelenül kerültek az Akadémia kézirat-tárába.

A kötet anyagának összeállításánál a legfontosabb *elsődleges források* az Akadémia hivatalos kiadványai voltak, az Akadémia Névkönyve, Évkönyve és Értesítője. A nyomtatott források az esetek egy részében, különös tekintettel a bírálati jelentésekre, a bírálók személyére, az egyes jutalmak történetére vonatkozóan nem tartalmazták maradéktalanul a szükséges adatokat. Ezt a hiányt kívánta pótolni a témára vonatkozóan az ezzel kapcsolatos *akadémiai levéltári anyag* feldolgozása a kezdetektől egészen 1949-ig bezárólag. A kéziratok anyagban átnézésre került a Régi Akadémiai Levéltár (RAL) főtitkári iratanyaga (mintegy 250 doboz), a Marczibányi-küldöttség iratai, az MTA kisgyűléseinek, összes üléseinek, nagygyűléseinek, osztályüléseinek jegyzőkönyvei és egyéb iratanyagai, alapítványi iratok, valamint számos más, a jutalmazással összefüggésben információs adatokat tartalmazó kéziratok állománytestek. A levéltári iratanyag számottevően kiegészítette a nyomtatott forrásokból kigyűjtött adatokat. Megjegyzendő azonban, hogy a megfelelő kéziratok források sem álltak hiánytalanul rendelkezésre. A hosszú évtizedeken át a főtitkári hivatal iratkezelési rendje, a jegyzőkönyv vezetés részletessége és alapossága változó képet mutatott. Az eredeti iktatókönyvek egy része elveszett, s az iratanyag újraiktatásánál kiderült, hogy az anyagban előfordulnak nagyobb hiányok, s így az egyes részadatok felderítésére a megfelelő forrás híján nem nyílt lehetőség.

A nyomtatásban meg nem jelent pályázati színművek esetében a kézirat lelőhelyének esetleges felderítésére számba jöhetett a Nemzeti Színház irattára is, ugyanis a nyertes színművek kéziratai a rájuk vonatkozó bírálati jelentésekkel együtt átkerültek a Nemzeti Színházhoz, s azt többnyire szöveggönyvként használták. A Nemzeti Színház hányatott sorsú, rendezetlen irattára kormányrendeletre 1937-ben átkerült az Országos Levéltárba, ahol megfelelő feldolgozásra került az anyag. Sajnos ez a lehetséges forrás nem volt használható, mert a gyűjtemény 1956-ban elégett. Néhány Telekipályázaton nyert színmű kézírata, nemzeti színházi eredettel megtalálható a kiadványban feltüntetett jelzetek alatt az Országos Széchényi Könyvtár Színháztörténeti Tárában.

Másodlagos forrásként felhasználásra kerültek az adatok felkutatásához korabeli általános és szakfolyóiratok, kézikönyvek, monográfiák. A részletes forrásadatokat a lábjegyzetek tartalmazzák.

A jutalomdíjak és pályakérdések felsorolásában az adatok az alábbi szempontok szerint csoportosulnak.

A jutalomdíjak esetében:

1. Évszám
2. A díjnyertes neve, a jutalmat nyert mű megjelenési adatai, megjelenés híján a kézirat lelőhelyadatai
3. A bírálók nevei
4. A bírálati jelentések forrásadatai

A pályakérdések esetében:

1. Évszám
2. A pályakérdés
3. A díjnyertes neve
4. A díjnyertes pályamű megjelenési adatai vagy a kézirat lelőhelyadatai
5. A bírálók nevei
6. A bírálati jelentések forrásadatai

A felsorolásban a fenti tételeket számok jelzik.

Az *évszámoknál* a zárójelben lévő évszám jelzi azt az évet vagy évkört, amelyre a jutalom vonatkozott, az ezt követő évszám pedig a jutalom kiadásának az évét jelöli.

A *díjnyertes nevek* írásmódja a Magyar Életrajzi Lexikon helyesírását követi. Megkülönböztetés céljából a pályadíjban részesült azonos nevű szerzőknél szerepel a születési és halálozási adat.

A nyertes pályaműveket az Akadémia kiadta, vagy már eleve megjelent művek utólagos jutalmazásáról volt szó. Ezekben az esetekben a mű *megjelenési adatait* a bibliográfiai leírás tartalmazza. Kisebb százalékban előfordult, hogy a jutalmat nyert művek publikálása valamilyen ok miatt elmaradt. A levéltári anyag tanúsága szerint az Akadémia igen gyakran felkérte a díjnyertes szerzőt, hogy a publikálás szempontjainak figyelembevételével pontosítsa, egészítse ki a művet, vagy a szerző kérte vissza dolgozatát, hogy a kiadás előtt még újból átnézhesse a kéziratot. Ezek a korrigálásra visszaadott pályaművek azonban sokszor nem jutottak vissza az Akadémiára, s így kiadásukra sem kerülhetett sor. Emellett előfordultak olyan esetek is, amikor az egyes díjnyertes művek az Akadémia kedvezőtlen anyagi helyzete miatt nem kerülhettek publikálásra vagy a bírálat a díj kiadása ellenére sem javasolta a pályamű megjelenését. A kéziratban maradt, díjazott pályaművek részben megtalálhatók az Akadémia kéziratári anyagában, a mintegy kétezer név nélküli, díjat nem nyert jelíges pályáirat között. A kötet megadja a fellelhető, a jelige alapján azonosított, nyomtatásban meg nem jelent pályaművek kéziratári jelzetét. Ehhez a kérdéskörhöz tartozóan kerül közlésre, ha a pályázat eredménytelen maradt vagy ha megfelelő mű hiányában a jutalmat nem adták ki.

A díjnyertes pályaművek adatait a *bírálok* felsorolása követi. A bírálók az Akadémia tagjai közül kerültek ki, akiket a pályázat szerinti illetékes osztály választott meg.

A javasolt bírálók névsora a legközelebbi összes ülésen jóváhagyás végett bejelentésre került. A bírálók neveinek összegyűjtésére a nyomtatott források nem voltak elégségesek, ezért sok esetben a nevek felkutatásában az osztályjegyzőkönyvek, összes ülési jegyzőkönyvek vagy maguk a bírálati jelentések aláírási vezettek teljes vagy részleges eredményre.

Az egy-egy pályaműre vonatkozó adatokat a *bírálatok* nyomtatott és kéziratos forrásadatai zárják. A bírálatok lelőhelyjegyzéke az anyag alapvető része, amely a magyar irodalmi és tudományos élet jeles képviselőinek pozitív vagy negatív bírálati nyomán a hazai szaktudományok korabeli állására, színvonalára ad tudománytörténeti bepillantási lehetőséget, sok esetben nyomtatásban meg nem jelent bírálati anyagról van szó. A bírálati jelentések elsődleges forrása az Akadémiai Értesítő volt, de az Értesítő különböző korszakaiban a különböző szerkesztési elvek nem biztosítottak egyformán megfelelő terjedelmet a bírálati jelentéseknek. A koronként változó részletességgel megjelenő, illetve a kéziratos anyagban fellelhető bírálati jelentéseknek több típusa volt. Általában részletes jelentéseket adtak az egyes felkért bírálók. Ezeknek az egyedi jelentéseknek az összegzése volt az adott műről az osztályjelentés. Az osztályjelentésre épült a nagygyűlés számára készült, rövidített változatú főtítkári jutalmi jelentés. Egy-egy műre vonatkozóan a bírálati jelentések valamennyi változata tartalmazhat új elemeket. Ezért a nyomtatásban megjelent bírálatok mellett, amelyek többnyire mondandójában tömörített és szelidített változatai az eredeti kéziratos fogalmazványoknak, mindenképpen a nyomtatott és a fellelhető kéziratos források együttes számbavétele a célszerű.

Helyesírás vonatkozásában csak a megjelent művek bibliográfiai leírásai követik az eredeti helyesírást, az egyéb egykorú szövegeknél a mai helyesírás került alkalmazásra.

A kötetet a *díjnyertesek névindexe* zárja, feltüntetve a nevek mellett a kiadás évének kronológiai sorrendjében az elnyert jutalom vagy jutalmak nevét.

I.
ELŐZMÉNYEK. A MARCZIBÁNYI-KÜLDÖTTSEG ÁLTAL
KEZELT ALAPÍTVÁNYOK 1815–1845

**MARCZIBÁNYI-NAGYJUTALOM 1815—, MARCZIBÁNYI
NYELVTUDOMÁNYI JUTALOMKÉRDÉS 1815—,
VITÉZ-JUTALOM 1820—***

A XIX. század elején sokasodnak a nemzeti és polgári művelődés igényével létesítendő magyar akadémia körüli tervek. Egyre több magyar főben érett meg egy, a magyar nyelv fejlesztését, a magyar nyelvű tudományos irodalom megteremtését célul kitűző, tudós társaság alapításának a gondolata.

Marczibányi István (1752–1810) udvari tanácsos, mint az irodalom és tudomány mecénása, egyike azon magyar főuraknak, akik lelkesen támogatták e magyar tudományos törekvéseket. Ez irányú szándékának bizonyságául alapítványt hagyott a nemzetre, melyet 1810. dec. 21-én bekövetkezett halála után, öccse Marczibányi Imre képviselt. Marczibányi Imre, mint a végrendelet végrehajtója az örökhagyó akaratának megfelelően 1815. ápr. 20-án Puchón 70.000 forintos alapítványt tett Pest vármegyénél. Az alapítólevél¹ — többek között — arról intézkedett, hogy az alapítvány kamataiból évenként 1000 forintot biztosít részben a Nemzeti Múzeum céljaira, részben pedig a tudományok magyar nyelven való művelésének előmozdítását célzó pályázatokra. Pest vármegye valamint a Nemzeti Múzeum közötti tárgyalások alapján az összegből 500 forintot kapott a Nemzeti Múzeum, a további 500 forintból pedig 400 forint illeti meg évenként a "legbetsesebb, s jó erkölcsöket tárgyazó, vagy históriákban vagy törvényes s orvostudományokban, vagy classicusok fordításában hazai nyelven készült munkát", 100 forint pedig az évenként kitűzendő nyelvészeti pályakérdések helyes megfejtőit.

Az alapító szándéka szerint a pályamunkák elbírálása Pest vármegye által választott bizottság feladata, mely bizottság elnökét a nádor nevezi ki. A vármegye választása a bizottság tagjaiként báró Prónay Sándorra, Glosius Dánielre, Georch Illésre, Szentkirályi Lászlóra, Jankovich Miklóstra, Stettner Mátéra, Kovachich Márton Györgyre és Schedius Lajosra esett. A nádor a Nemzeti Múzeum képviseletében Miller Jakabbal és Horvát Istvánnal egészítette ki a bizottságot, s az elnöki tiszttel pedig gróf Teleki Lászlót bízta meg.

A megalakult bizottság Marczibányi-küldöttség néven 1817. márc. 26-án tartotta alakuló ülést,² ahol megállapodás született a 400 forintos nagyjutalom és a 100 fo-

---

* Kollányi Ferenc: Az Akadémia és a Nemzeti Múzeum. Bp. 1910. MTA. 20–97.p.

Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalom története. 2. köt. Pest, 1868. Emich. 50–53.p.

1 K 1240:1 A Marczibányi-alapítólevél.

A hazai történelem oklevéltára. 2. Marczibányi-alapítvány. [Alapítólevél]. = Hazánk, 1858. 552–557.p.

2 K 1240:2

rintos pályadíj odaítélésének elveiről. Első ízben 1817. jún. 13-án tartott ülésen ítélte oda a küldöttség az 1815. és 1816. évre szóló nagyjutalmat, s ugyanezen az ülésen hirdette ki 1815-től kezdődően először az évenkénti pályakérdéseket.³ Az évenként szám-bavett magyar nyelvű munkák, tudományos, szépirodalmi és fordított művek legjobbjainak szerzői számára a Marczibányi-díjak ünnepélyes külsőségek között kerültek kiosztásra. Első ízben 1817. nov. 23-án,⁴ másodízben 1820. márc. 23-án⁵ a nádor jelenlétében. Az ünnepségek lefolyásáról Horvát István munkái adnak részletes tájékoztatást.

Az ügy sikeréhez járult hozzá az a körülmény is, hogy a nyomtatásban megjelent Marczibányi-nagyjutalmat nyert művek mellett az 1815–1817. esztendei pályakérdések megjelentetésére is talált módot a bizottság. Jutalom feleletek a magyar nyelvről a Magyar Nemzeti Museum 1815., 1816., 1817. esztendei kérdéseire. Kiadta Horvát István. Pesten, 1821. címmel két kötetben láttak napvilágot a pályanyertes munkák.

A jutalomalapítványok sorát növelte a Marczibányi-bizottság 1820. febr. 18-i ülésén⁶ bejelentett alapítvány, melyet Vitéz József udvari ágens tett. A 2000 forintos Vitéz-alapítvány⁷ évi kamatainak egy részét az alapító a Nemzeti Múzeum számára hagyományozta könyvkötés, kéziratok és nyomtatványok vásárlására, 100 forintot pedig évenként egy történeti vagy természettudományi pályairat megjutalmazására. A Vitéz-jutalom első pályakérdését 1820-ban hirdették ki 1821. évi József napi határidővel. A Vitéz-alapítvány, s az időközben létrejött egyéb kisebb összegű és nem alapítvány jellegű felajánlások (özv. Motesitzky Jánosné, sz. Pongrácz Teréz, gróf Teleki László, Fejérváry József, gróf Teleki József (1790–1855) felajánlásai függetlenek voltak Marczibányi István alapítványától, de ezek a későbbi jutalom megajánlások ügye is az előzőkhöz hasonlóan a Marczibányi-bizottság hatáskörébe került.

A Marczibányi-küldöttség elnöke Teleki László gróf 1821. márc. 21-én meghalt, utódjául az elnöki tisztre a nádor báró Podmaniczky Józsefet nevezte ki. Az új elnök a pályadíjak odaítélésének addigi gyakorlatát meg kívánta változtatni, s azt a javaslatot tette, hogy szakcsoportok szerint albizottságok alakuljanak, s az albizottsági tagok csak a saját tudományszakjukba tartozó pályamunkákat bírálják felül. Ennek értelmében került sor a Marczibányi-nagyjutalmat elbíráló albizottság, továbbá nyelvészeti, történelmi, orvostudományi albizottságok tagjainak megválasztására.⁸

3 K 1240:3

4 K 1240:8

Horvát István: A ditső Marczibányi familia tudományos jutalomtétele, s annak első fényes kiosztása. Pesten, 1817. Trattner. 40 p.
Magyar Kurír, 1817. II. No. 45. 374. p.

5 K 1240:45

Horvát István: A ditső Marczibányi familia tudományos jutalomtételének fényes kiosztása. Pesten, 1820. Trattner. 36 p.
Tudományos Gyűjtemény, 1820. 6. köt. 3–36. p.

6 K 1240:38

7 K 1240:90

8 K 1240:72

Kollányi: I. m. 50–51. p.

Podmaniczky József báró az 1823. jún. 5-ét, a Marczibányi-díjak harmadik ünnepélyes kiosztásának⁹ eseményét már nem érte meg, 1823. máj. 11-én meghalt. Az elnöki székben gróf Cziráky Antal követte. 1824–1825-ben a bizottság feladatát ellátva kiosztotta az esedékes nagyjutalmat, elbírálta a pályafeleleteket és kihirdette az új jutalomkérdéseket. 1825 tavaszától azonban a Marczibányi-küldöttség tevékenysége évekre megtorpant, ami csak részben magyarázható azzal, hogy az elnök, gróf Cziráky Antal az 1825-ben összehívott, hosszan elnyúló pozsonyi országgyűlésen volt elfoglalva.

Három éves szünet után a Marczibányi-küldöttség 1828. ápr. 17-én ült össze ismét, de pályázati anyag hiányában a bizottság nem tudott feladatának eleget tenni. Horvát István a sikertelenséget azzal magyarázta, hogy anyagiak híján nem tudtak megfelelő publicitást biztosítani a kihirdetett pályakérdéseknek, s kívánatosnak tartotta, hogy erre a célra biztosítson a bizottság megfelelő összegű pénzalapot. Az 1828. ápr. 22-i ülésen¹⁰ végül sikerült az elmúlt négy évre visszamenően rendezni az elmaradt jutalomtételek ügyét.

A Marczibányi-bizottság rendszeres működése azonban nem állt helyre. 1830. aug. 30-án¹¹ ülésezik a küldöttség, majd legközelebb 1834. máj. 15-én került sor bizottsági ülésre,¹² ahol a bírálatok alapján bejelentik a pályanyerteseket és a jutalomösszegek felemelésére tesznek javaslatot. Félőnek látszott ugyanis, hogy a már működő Tudós Társaság által meghirdetett magasabb összegű jutalomtételek kedvezőtlenül fogják befolyásolni a Marczibányi-küldöttség kezelésében lévő pályázatok iránti érdeklődést. A Marczibányi-bizottság által megítélt jutalmak negyedik ünnepélyes kiosztására az előzőekhez mintegy 10 év után, 1834. jún. 5-én került sor,¹³ mint a későbbiek során kiderült, utoljára. Majd ezt követően Horvát István közzétette nyomtatásban¹⁴ — ugyancsak utolsó ízben — a különböző pályakérdéseket 1836. évi határidővel. Az 1836. szept. 26-án tartott ülésen Horvát István beszámolt¹⁵ a pályázatokra beérkezett munkákról, melynek eredményét nem látta kielégítőnek. De nemcsak a beérkezett pályaművek körül volt probléma, hanem a továbbiakban abban is, hogy megfelelő szervező erő híján, a bírálatra kiosztott dolgozatok körül nem történt semmi, több pályázó emiatt panasszal élt. A nádor utasította¹⁶ az időközben újabb személyekkel kiegészített

9 K 1240:99

10 K 1240:137

11 K 1240:150

12 K 1240:160

13 Horvát István: A ditső Marczibányi család intézésére ügyelő küldöttségnek jutalomosztásai. = Tudományos Gyűjtemény, 1834. 11. köt. 84–109.p.

Jelenkor, 1834.46.sz. 361–362.p.

Bétsi Magyar Kurír, 1834. II. No.47. 302–304.p.

14 Tudományos Gyűjtemény, 1834. 11. köt. 131–135.p.

15 K 1240:192

Tudományos Gyűjtemény, 1836. 9. köt. 121–125.p.

16 Kollányi: I.m. 76., 78–79.p.

albizottságokat, hogy a bírálatra kiadott dolgozatokról legkésőbb fél év alatt mondjanak véleményt.

A Marczibányi-bizottság működésében újabb több éves szünet következett. Feltéhetően a sikertelenség miatt Cziráky gróf 1839-ben lemondott elnöki tisztéről. Utódja Majláth György lett, aki megpróbálta a Marczibányi-küldöttség által kezelt alapítványi ügyeket rendezni. Az 1841. febr. 14-i ülésre¹⁷ összefoglaló jelentés készült az ez idáig kihirdetett pályakérdések helyzetéről, de érdemben a helyzet továbbra is változatlan maradt. Majláth Györgynek sem sikerült a Marczibányi-bizottság munkáját a holtpontról kilendíteni, így a sikertelenséget látva 1845 elején az elnöki tiszt alóli felmentését kérte a nádortól. A lemondást a nádor elfogadta, s az elnöki tisztre Teleki Józsefet, a Tudós Társaság elnökét nevezte ki, gondolva e megbízatással arra is, hogy esetleg a Tudós Társaság és a bizottság között gyümölcsöző kapcsolat jöhet létre.

Az események során a Marczibányi család is arra a következtetésre jutott, hogy a bizottság már nem képes az alapító szándékának végrehajtását biztosítani, s felvetik annak a lehetőségét, hogy a jutalomkérdések ügyét a Tudós Társaság hatáskörébe tennék át. Az 1845. jún. 10-én összeült Pest vármegye közgyűlése határozatilag ki is mondta az alapítvány átadását.¹⁸ E döntés értelmében fordult Marczibányi Lajos a család nevében a Tudós Társasághoz azzal a javaslattal,¹⁹ hogy Pest vármegye lemond az alapítvány kezeléséről a Tudós Társaság javára.

Marczibányi Lajos indítványát az Akadémia kész volt elfogadni, biztosítva azt, hogy az alapítványt a jövőben is az alapító neve alatt, a család befolyásával fogják kezelni. A Marczibányi-bizottság ezzel – 25 éves fennállása után – feloszlott, az alapítványra vonatkozó iratanyag átkerült a Tudós Társasághoz – mely jelenleg az MTA Könyvtár Kézirattárában a K 1240:1–234 jelzetet viseli –, s ezzel egyidejűleg a Marczibányi-féle jutalmazási ügyek az Akadémia jutalomügyeinek részévé váltak.

Az 1845. júl. 7-i akadémiai kisgyűlés Schedius Lajos elnökletével Fáy András, Bajza József, Döbrentei Gábor, Schedel Ferenc, Vállas Antal akadémiai tagokat megbízta a Marczibányi-bizottság iratanyagának az átvizsgálásával, a függőben lévő, még el nem bírált pályaművek sorsának kiderítésével és felkérte őket az átvett alapítványokkal kapcsolatos javaslattételre.

A bizottság megfelelő előkészítő munkájának és javaslatának alapján végső döntésre az ügyben az 1845. évi akadémiai nagygyűlésen került sor, ez az a határhely, amikor a Marczibányi-jutalmak ténylegesen akadémiai jutalmakká léptek elő. A XVI. nagygyűlés 1845. nov. 12-i ülése,²⁰ az 1845. nov. 16-i igazgatótanácsi ülés²¹ a Marczibányi-küldöttség kezeléséből átvett alapítványi pénzekből három jutalom²² kiadását határozta el. A Marczibányi-alapítvány pénzéből két jutalmat hoztak létre, az 50 aranyból

17 K 1240:199

18 RAL 44/1845

19 K 1240:231

20 Ngy.Jk. 1845.XI.12-i ülés

21 Igt.Jk. 1845.XI.16-i ülés

22 K 1240:233

álló Marczibányi-nagyjuttalmat (később Marczibányi-mellékjuttalomnak nevezik), amelyet az a magyar nyelven írt munka fogja megkapni, mely az Akadémia évi nagyjuttalmát elnyert művet "becsben leginkább megközelíti". Ehhez járult minden második évben a 30 aranyból álló Marczibányi-juttalomkérdés, melyet nyelvtudományi juttalomkérdések helyes megfejtői nyernek el. Harmadszorra a Vitéz-alapítványból egy 30 aranyból álló juttalom létesítésére került sor, másodévenként váltva egy irodalomtörténeti, történeti (egyház- és világtörténet, statisztika, érmészet, régészet) vagy természettudományi (állattan, növénytan, ásványtan, gazdaszat) kérdés megfejtésére. Ezek a juttalmak is az Akadémia eddigi juttalmaival együtt az akadémiai közgyűlésen kerültek kihirdetésre.²³ Az Akadémiának a Marczibányi-féle juttalmakkal kapcsolatos határozatát a nádor is egyetértőleg jóváhagyta az 1845. nov. 24-én kelt levelében.²⁴

Az Akadémia a vállalt kötelezettségének megfelelően rendezni kívánta a függőben lévő juttalomtéttelek ügyét. Az 1845. évi nagygyűlésen az 1828-tól ki nem adott Marczibányi-nagyjuttalommal kapcsolatban az a döntés született, hogy a juttalmat csak az 1828–1830. években megjelent munkának ítélik oda, tekintettel arra, hogy a Tudós Társaság 1831-től már évente odaítélte az akadémiai nagyjuttalmat a magyar nyelven megírt legjobb munkának. A Marczibányi-díjat visszamenőlegesen 1828-ra Czuczor Gergely, 1829-re Balásházy János és 1830-ra Széchenyi István nyerte el.

Az 1834 óta, illetve az azt megelőző évekből való függőben maradt pályakérdések rendezése már nehezebb feladat elé állította az Akadémiát. Egyes díjat nyert, de még kiadásra váró kéziratok elvesztek, más még el nem bírált dolgozatok – ezen hosszú idő alatt a bírálóknál szétszóródva – nagy részének nyoma veszett, így a dolgozatok egy része nem is kerülhetett elbírálásra. A titoknak az elveszett, a függőben maradt pályázatok felderítése ügyében levélben kereste meg a volt Marczibányi-küldöttségéből Horvát Istvánt, majd Sárközy Lőrinc főjegyzőt, de ez az akció negatív eredménnyel zárult, az elveszett kéziratok lelőhelyére nem derült fény.²⁵ Továbbá a kihirdetett kérdések közül számos pályázat eredménytelen maradt. Az elbírálásra váró dolgozatok közül több megfelelő színvonal hiányában nem nyerte el a juttalmat, így a bíráló bizottság tényleges döntési lehetősége az elmaradt juttalomkérdések ügyében a minimumra korlátozódott.

Ezzel az átvett Marczibányi-alapítványi ügyek lezárultak, s a továbbiakban az Akadémia 1831-től kialakult juttalmazási rendszerében élt tovább.

23 A M. T. T. munkálkodásai. Névkönyv, 1847. 66–68. p.

24 RAL 11/1845

25 RAL 88/1845, RAL 123/1845, RAL 74/1846

MARCZIBÁNYI-NAGYJUTALOM 1815–

1. (1815) 1817
  - 2. **Pethe Ferenc:** Természet-történet és mesterségtudomány a tanítók és tanulók szükségére. Béts, 1815. Nemzeti Gazda Hivatal. 523 p.
  3. Horvát István, Schedius Lajos, Georch Illés, Miller Jakab
  4. K 1240:7
-
1. (1816) 1817
  2. **Virág Benedek:** Magyar századok. 1301–1437. Buda, 1816. M.Kir.Univ.bet. 520 p.
  3. Horvát István, Schedius Lajos, Georch Illés, Miller Jakab
  4. K 1240:6, K 1240:7
-
1. (1817) 1818
  2. **Fejér György:** Mostani és régi nemzeteket, országokat... esmértető lexikon, mellyet szerzett Hübner [Johann] János, jobbitott Sperl [Franz] X. Ferencz, a magyar és erdély országi geographiával tökéletesített —. 1–5. köt. Pest, 1816–1817. Trattner.
  3. Horvát István, Schedius Lajos, Georch Illés, Miller Jakab, Glozius Dániel
  4. K 1240:23
-
1. (1818) 1820
  2. **Kisfaludy Sándor** munkái. Regék a magyar előidőkből. Buda, 1818. M.Kir.Univ. bet. XVIII, 264 p.
  3. Horvát István, Schedius Lajos, Miller Jakab
  4. K 1240:43
-
1. (1819) 1821
  2. **Mokry Benjamin:** Közönséges történelmi-biográfiai kézikönyv, avagy rövid életrészek... azoknak a nevezetesebb személyeknek akik magokat... esméretesekké tették, a legrégibb történelmi időktől fogva a jelenvaló időkig. Össze-szerkesztette: —. 1–4. köt. Pest, 1819–1820. Trattner.
  3. Miller Jakab, Horvát István, Schedius Lajos
  4. K 1240:60
-
1. (1820) 1822
  2. **Horvát István:** Magyar ország gyökere régi nemzetségeiről figyelem gerjesztésül. Pest, 1820. Trattner. 110 p.
  3. Teleki József, Jankovich Miklós, Schedius Lajos, Glozius Dániel
  4. K 1240:72

1. (1821) 1822
  2. **Vályi-Nagy Ferenc:** Homér Iliásza. Ford. —. 1–2. köt. Sárospatak, 1821. Nádaskay ny.
  3. Miller Jakab, Horvát István
  4. K 1240:79
-
1. (1822) 1823
  2. **Kövy Sándor:** A magyar polgári törvény. Sárospatak, 1822. Nádaskay ny. 331 p.
  3. Teleki József, Schedius Lajos, Horvát István
  4. K 1240:93
-
1. (1823) 1824
  2. **Szlemenics Pál:** Közönséges törvényszéki polgári magyar törvény. 1–4. köt. [Pozsony], 1823. Snischek ny.
  3. Teleki József, Schedius Lajos, Horvát István
  4. K 1240:132
-
1. (1824) 1828
  2. **Fáy András** újabb eredeti meséi és aphorizmái. Pest, 1824. Landerer. VIII, 182 p.
  3. Teleki József, Schedius Lajos, Horvát István
  4. K 1240:137
-
1. (1825) 1828
  2. **Vörösmarty Mihály:** Zalán futása. Hősköltemény. Pest, 1825. Trattner. 245 p.
  3. Teleki József, Schedius Lajos, Horvát István
  4. K 1240:137
-
1. (1826) 1828
  2. **Kisfaludy Károly:** Aurora. Hazai almanach. 5. évf. 1826. Kiadá —. Pest, 1826. Trattner. 290 p.
  3. Teleki József, Schedius Lajos, Horvát István
  4. K 1240:137
-
1. (1827) 1828
  2. **Bitnitz Lajos:** A magyar nyelvbeli előadás tudománya. Pest, 1827. Trattner. XX, 484 p.
  3. Teleki József, Schedius Lajos, Horvát István
  4. K 1240:137
-
1. (1828) 1845 (Elbírálva a Magyar Tudós Társaság által)
  2. **Czuczor Gergely:** Aradi gyűlés. Hősköltemény 5 énekben. Pest, 1828. Eggenberger-Müller. 77 p.

3. Kubinyi Ágoston, Tarczy Lajos
  4. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845. 16.p., RAL 104/1845
-
1. **(1829) 1845** (Elbírálva a Magyar Tudós Társaság által)
  2. **Balásházy János:** Tanácsolatok a magyarországi mezei gazdák számára. Sárospatak, 1829. Nádaskay ny. 255, 8 p.
  3. Kubinyi Ágoston, Tarczy Lajos
  4. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845. 16.p., RAL 104/1845
-
1. **(1830) 1845** (Elbírálva a Magyar Tudós Társaság által)
  2. **Széchenyi István:** Hitel. Pest, 1830. Trattner és Károlyi. XX, 270 p.
  3. Kubinyi Ágoston, Tarczy Lajos, Schedel [Toldy] Ferenc
  4. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845. 16.p., RAL 64/1845, RAL 104/1845, RAL 180/1845

MARCZIBÁNYI NYELVTUDOMÁNYI JUTALOMKÉRDÉS 1815—

1. (1815) 1819

2. Miképpen lehetne a magyar helyesírást egymással ellenkező szokások és önkényes vélemények helyett filozófiai principiumokra építeni?
3. **Pálóczi Horváth Ádám**
4. A magyar nyelv dialectusairól. = Jutalom feleletek a magyar nyelvről, a Magyar Nemzeti Museum 1815. 1816. 1817. esztendei kérdéseire. Kiadta Horvát István. 1. köt. Pesten, 1821. Trattner. 1—78.p.
5. Jankovich Miklós, Georch Illés
6. K 1240:27

1. (1816) 1819

2. Melyik volna a legalkalmasabb mód, mely szerint egy tökéletes magyar szókönyvet lehetne készíteni? Ki kellene-e ennek a nyelv régiségére és a tartománybeli szavakra s szólásmódokra vagy a magyar nyelv különféle dialectusaira terjedni? Melyik legrövidebb úton lehetne a legalkalmasabb módot végrehajtani?
3. **Teleki József** (1790—1855)
4. A magyar nyelvnek tökéletesítése. Új szavak és új szólásmódok által. = Jutalom feleletek a magyar nyelvről, a Magyar Nemzeti Museum 1815. 1816. 1817. esztendei kérdéseire. Kiadta Horvát István. 1. köt. Pesten, 1821. Trattner. 1—340.p.
5. Jankovich Miklós, Georch Illés
6. K 1240:27

1. (1817) 1819

2. Mi a dialectus grammatikai tekintetben? Vannak-e ezen értelemben a magyar nyelvnek dialectusai, ha vannak, melyek ezek különösen? Miben különböznek egymástól és mint lehetne általuk bővíteni a magyar írói nyelvet?
3. **Teleki József** (1790—1855)
4. Eggy tökéletes magyar szótár elrendeltetése, készítése módja. = Jutalom feleletek a magyar nyelvről a Magyar Nemzeti Museum 1815. 1816. 1817. esztendei kérdéseire. Kiadta Horvát István. 2. köt. Pesten, 1821. Trattner. 1—69.p.
5. Jankovich Miklós, Georch Illés
6. K 1240:27

1. (1818) 1822

2. Mennyire lehet használni a külföldi híres tudósok által rendbeszedett közönséges grammatikának újabb találmányait a magyar nyelvre nézve?
3. A jutalmat nem adták ki
5. **Teleki József, Schedius Lajos, Georch Illés, Horvát István**
6. K 1240:72

1. (1819) 1825

2. Fejtsék ki elegendő tudománnyal a név eseteinek természete és különböztető jegye, s a fenekes magyarázat szerint a nyelv természetéből határozassék meg, hány eseteik (casus nominum) vagynak vagy lehetnek a magyar nyelv neveinek. Vagyon-e szenvedő ige hajtogatása a magyar nyelvnek, s ha vagyon, miképpen és mi okoknál fogva kell a magyar nyelv szenvedő igéit módok és idők szerint hajtogatni?
3. **Beregszászi Nagy Pál, Gáti István, Szeder Fábián**
4. Nem jelent meg (A kézirat elveszett: RAL 74/1846)
5. Teleki József, Jankovich Miklós, Schedius Lajos, Horvát István
6. K 1240:129

1. (1820) 1825

2. Micsoda befolyása volt a deák nyelv belső alkotmányának a magyar nyelv belső alkotmányára, tökéletesedett-e ezáltal a magyar nyelv vagy sem?
3. **Gáty Károly**
4. Nem jelent meg (A kézirat elveszett: RAL 74/1846)
5. Teleki József, Jankovich Miklós, Schedius Lajos, Horvát István
6. K 1240:129

1. (1821) 1825

2. Micsoda előmenetelt tett a magyar nyelv a múlt század közepétől fogva a különféle tudományokból írott munkák által?
3. Eredménytelen maradt

1. (1822) 1825

2. Vagynak-e az erdélyországi magyar nyelvnek a magyarországi nyelvre nézve különösségei? Ha vagynak, melyek azok? És melyek egyenesen a székelység magyar nyelvének különös tulajdonai?
3. **Kovács Tamás**
4. Nem jelent meg (A kézirat elveszett: RAL 74/1846)
5. Teleki József, Jankovich Miklós, Schedius Lajos, Horvát István
6. K 1240:129

1. (1818) 1828

2. Másodszor hirdetve az 1818. évre szóló pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
5. Madarassy Ferenc, Schedius Lajos, Georch Illés, Horvát István
6. K 1240:129

1. (1818) Hirdetve: 1834

2. Harmadszor hirdetve az 1818. évre szóló pályakérdés
3. Nem került elbírálásra (RAL 88/1845, RAL 123/1845)

1. **(1821) Hirdetve: 1834**
2. Másodszor hirdetve az 1821. évre szóló pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. **(1823) Hirdetve: 1834**
2. Kik írtak eddig magyar nyelvtanító könyveket, érdemel-e egyik vagy másik közülük valamely elsőséget a többiek felett és mi az különösen, amire az ilyen elsőséget építeni lehet?
3. Nem került elbírálásra (RAL 88/1845, RAL 123/1845)

1. **(1824) Hirdetve: 1834**
2. Hol laknak a palócok és miképpen beszélik a magyar nyelvet?
3. Eredménytelen maradt

1. **(1825) Hirdetve: 1834**
2. Irattassanak le a sárközi és ormánsági magyar nyelvnek különösségei
3. Eredménytelen maradt

1. **(1826) Hirdetve: 1834**
2. Miben áll a különféle nyelveknek rokonsága és mikor s miből lehet ezt tévedés nélkül meghatározni? Mely nyelvek rokonok különösen a magyar nyelvvel és mely nyelvekre nézve állítatik hibásan a magyar nyelv rokonsága?
3. Nem került elbírálásra (RAL 88/1845, RAL 123/1845)

1. **(1827) Hirdetve: 1834**
2. Mik a névmások (pronomina) közönségesen a nyelvben? Meg lehet-e határozni ezeknek az eredetét? Minő rendszabásokat lehet megállapítani a magyar nyelv névmásairól?
3. Nem került elbírálásra (RAL 88/1845, RAL 123/1845)

1. **(1828) Hirdetve: 1834**
2. Minő előmenetelt tett a magyar nyelv grammatikájának szintaktikai része a régi és újabb nyelvtanítóknak igyekezete és rendszabásai által?
3. Eredménytelen maradt

Folytatást l. 129–135. p.

VITÉZ-JUTALOM 1820—**1. (1820) 1822**

2. Micsoda római császárok vagy fejedelmek alatt és különösen minő városokban verettek római pénzek Pannóniában?
3. Eredménytelen maradt

1. (1820) 1824

2. Másodszor hirdetve az 1820. évre szóló pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. (1821) 1824

2. Melyek a nemzeti históriának hazai kútfői és forrásai? Miképpen kellene azokat a kritika szabályai szerint a külföldi kútfőkkel és forrásokkal együtt, leghasznavehetőbbekké tenni?
3. Eredménytelen maradt

1. (1822) 1824

2. Egy volt-e a kun nemzet nyelve a magyar nemzet nyelvével?
3. Eredménytelen maradt

1. (1822) 1828

2. Másodszor hirdetve az 1822. évre szóló pályakérdés
3. **Jerney János**
4. Nem jelent meg (A kézirat elveszett: RAL 74/1846)
5. Madarassy Ferenc, Schedius Lajos, Georch Illés, Horvát István
6. K 1240:137

1. (1820) Hirdetve: 1834

2. Harmadszor hirdetve az 1820. évre szóló pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. (1821) Hirdetve: 1834

2. Másodszor hirdetve az 1821. évre szóló pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

Folytatását l. 136—143. p.

A' DITSÓ
MARCZIBÁNYI FAMILIA
TUDOMÁNYOS
JUTALOM TÉTELÉNEK
PENYES
KIOSZTATÁSA

DÖJT MÁS HAVA XXIII-dikán
MDCCCXX. ESZTENDŐBEN.

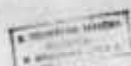
LEÍRTA
HORVÁT ISTVÁN,
A'
SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁR ŐRZŐJE
A'
MAGYAR NEMZETI MUSEUM MELLETT.

PESTEN,
TRATTNER JÁNOS TANÁRS Betűivel.
1820.

Kimutatás

Kimutató Műzeum történeti és közeli Marczibányi-jeli alapítványok tudományos jutalmakra fordítandó évkimutató 500. váltó forint kiadásairól és bevételeiről.

melly évek		Váltó kiadások			
		egyedl.		összesen	
		fl.	st.	fl.	st.
	<u>Bevétel.</u>				
	1852-iki Jutalmak 1852-ig az alapítvány kiadásaitól 500-iki December utolsó 19-ig fel is lefolyt alatt összesen bevételek			14750	
	<u>Kiadás</u>				
	a. Először jutalmak 1852-ig 400. váltó forinttal.				
1857.	Lethe (Frisz Sándor) Jutalmak 400-iki 1857. 1852-ig alatt két kézz. Marczibányi Jutalmak 1852-ig 1857-ig 1857-ig Jutalmak 1857-ig 1857-ig	400			
"	Virág Jutalmak ugyan azon kézz. Marczibányi Jutalmak Jutalmak 1857-ig Jutalmak 1857-ig 1857-ig	400			
1858.	Joh. György Jutalmak 1858-ig 1858-ig 1858-ig alatt két kézz. Marczibányi Jutalmak 1858-ig 1858-ig 1858-ig	400			
"	Kisfaludy Sándor Jutalmak ugyan azon kézz. Marczibányi Jutalmak Jutalmak 1858-ig Jutalmak 1858-ig 1858-ig	400			
1859.	Károly Jutalmak 1859-ig 1859-ig 1859-ig alatt két kézz. Marczibányi Jutalmak 1859-ig 1859-ig 1859-ig	400			
"	Marczibányi Jutalmak ugyan azon kézz. Marczibányi Jutalmak Jutalmak 1859-ig Jutalmak 1859-ig 1859-ig	400			
"	József Jutalmak 1859-ig 1859-ig 1859-ig alatt két kézz. Marczibányi Jutalmak 1859-ig 1859-ig 1859-ig	400			
"	Károly Jutalmak ugyan azon kézz. Marczibányi Jutalmak Jutalmak 1859-ig Jutalmak 1859-ig 1859-ig	400			
1860.	Joh. Jutalmak 1860-ig 1860-ig 1860-ig alatt két kézz. Marczibányi Jutalmak 1860-ig 1860-ig 1860-ig	400			
"	József Jutalmak ugyan azon kézz. Marczibányi Jutalmak Jutalmak 1860-ig Jutalmak 1860-ig 1860-ig	400			
"	Vörösmarty Jutalmak ugyan azon kézz. Marczibányi Jutalmak Jutalmak 1860-ig Jutalmak 1860-ig 1860-ig	400			
"	Kisfaludy Jutalmak ugyan azon kézz. Marczibányi Jutalmak Jutalmak 1860-ig Jutalmak 1860-ig 1860-ig	400			
	<u>Összesen</u>	4,800		14,750	

238. sz.

845-ös levelezési szám.

Pest nr. 4. 1845

Dölezen jövődönté folyta vorát. kgyes
 Islen oétet öjködbe takarja be,
 É kaccag halandón, kelleten ha
 Túl remeg. Horvát.

Felelet a jutalomkérdésre:

Mit jelent ezen szó: Privilegium, a magyar tör-
 vényekben és oklevelekben? Kik adtak ezek
 szerint privilegialis leveleket? és mit jelent a
 magyar országi ajándék, és egyéb más levelek-
 ben ime szokott betűjezés, melly még ma is ke-
 letben vagyunk: *Ubi praecedentes nobis in specie
 reportatae fuerint, eadem in formam privilegii
 redigi facimus*?

13.

A jutalomkérdésnek a kérdésekre osztása.

A jutalomkérdés, a mint azt annak szavai magok
 mutatják, három külön kérdésre oszlik, úgynevezett:

1. Mit jelent ezen szó Privilegium a magyar törvényekben
 és oklevelekben?

2. Kik adtak ezek szerint privilegialis leveleket?

3. Mit jelent a magyar országi ajándék és egyéb
 más levelekben, ime szokott betűjezés, melly még ma
 is keletben vagyunk: *Ubi praecedentes nobis in specie
 reportatae fuerint, eadem in formam privilegii redigi fa-
 ciemus*?

Es így a felelet is három különválasztásra oszlik.

Oló

II.
AZ AKADÉMIA JUTALOMTÉTELEI

AKADÉMIAI NAGYJUTALOM 1831—, MARCZIBÁNYI-MELLÉKJUTALOM 1846—*

A Magyar Tudós Társaság megalakulásakor — építve a korábbi szellemi mozgalmakra — alaprajzában fő feladatként jelölte meg, hogy hazánkban "a tudományok és szép művészségek honni nyelven műveltsenek".¹ Ennek a fogalomkörnek egy része volt a jutalmazási rendszer bevezetése, mely "a termékeny elméket... illő módon serkenti jeles munkák kidolgozására".² A Tudós Társaság ennek szellemében, működése megkezdésével egyidőben, az első nagygyűlésen (1831. febr. 14—24.) foglalkozott az Akadémia jutalmazási rendszerének a kidolgozásával. Az e célból alakult öttagú bizottság, név szerint Jankovich Miklós, Balásházy János, Bitnicz Lajos, Guzmics Izidor és Horváth József 1831. febr. 21-én nyújtotta be a nagygyűlésnek a javaslatát, melynek 2. pontja a nyomtatásban megjelent legjobb magyar munkák elismerését indítványozta a következőképpen: "A megjutalmazás 1831-ben megjelent munkákon elkezdendő, s így azon írónak, kinek azok között magyar munkája legkitűnőbbnek ismertetik, a következő közülésben 200 darab arany jutalom járand".³ A javaslatot a nagygyűlés elfogadta, s nagyjutalom néven 1832-től kezdődően több mint egy évszázadon át, ez a jutalom jelentette a szerzők számára az Akadémia legmagasabb elismerését.

Az alapszabályok értelmében évi nagyjutalmat nyerhetett az illető évben megjelent "bármely tudománybeli vagy szépliteraturai munka". Ez a megfogalmazás eredeti munkákra vonatkozott, fordítás csak kivételes esetben, de mindenképpen eredeti mű híján nyerhette csak el a jutalmat. A jutalomból egyértelműen ki voltak zárva a több szerző által írott művek, a gyűjteményekben megjelent dolgozatok, a második kiadások és a Tudós Társaság bármely más jutalmában már részesült munkák.⁴ Az Akadémia évente felmérte a megjelent műveket, részben úgy, hogy a Nemzeti Könyvtártól, az Akadémiai Könyvtártól összeírást kért a szóban forgó évek publikációs terméséről, részben

---

* A Magyar Tudományos Akadémia másfél évszázada 1825—1975. Főszerk. Pach Zsigmond Pál. Bp. 1975. MTA. 548 p.

Vázlatok a Magyar Tudományos Akadémia félszázados történetéből. 1831—1881. Bp. 1881. MTA. 100—104. p.

Az akadémiai nagy- és mellékjutalom. = Akad.Ért. 1890. 70—77. p., 1900. 518—520. p.

Viszota Gyula: Vörösmarty nagyjutalmi és drámai jelentései. = Akad.Ért. 1914. 108—123. p.

Viszota Gyula: Bajza József akadémiai munkássága. = ITK 1912. 340—373., 433—467. p.

1 Magy. Tud. Társ. Évk. I. 1831. 101. p.

2 Magy. Tud. Társ. Évk. I. 1831. 101. p.

3 Magy. Tud. Társ. Évk. I. 1831. 69—70. p.

4 M. T. T. Utasító határozatai. Névkönyv, 1836. 45—46. p.

pedig úgy, hogy az ügyrendben is előírta, hogy az Akadémia tagjai évente jelentsék be a megjelent műveiket. A munkák bírálatára az Akadémia tagjai közül kértek fel tudósokat, akik szakmai hovatartozásuktól függetlenül, vegyes bizottságként írásban terjesztették elő véleményüket a nagygyűlés elé.

Az 1836 szeptemberi nagygyűlésen gróf Széchenyi István azt a javaslatot tette, hogy a 200 arany nagyjutalmi díjat szelencében, serlegben vagy megfelelő tokban kellene átnyújtani a nyerteseknek. A nagygyűlés határozata, az Igazgató Tanács jóváhagyása után Széchenyi megbízást adott Mayerhofer és Klinkosch bécsi cs.k. udvari ezüstműgyárosoknak emlékszerleg készítésére. Kétféle emlékszerleg készült, a nagyobbik a 200 arany nagyjutalmi díj, a kisebbik pedig a 100 arannyal díjazott osztályjutalmak és a drámai jutalom átadására szolgált. Mindkét serlegre rákerült az Akadémia címere és a nyertes neve. A serlegek kivitelezését 1837-ben Karacs Ferenc, 1838–1842 között Padua József, 1843–1847 között pedig Neumann Ferdinánd rézmetszők végezték. A pályanyertesek 1837-től 1847-ig kapták a jutalmat az emlékszerlegekben, amikor is az Akadémia kedvezőtlen pénzügyi viszonyai miatt megszüntette ezt a nemes gyakorlatot.⁵

Szerényebb keretek között a nyerteseknek ezüst emlékpénz ajándékozásával azonban fenn kívánta tartani az Akadémia az előbbi gesztusát. Ezeknek a jutalmi érméknek a díjjal együtti kiosztására a közbejött események miatt csak 1858 után került sor.⁶

Az Akadémia az évi nagyjutalmat 1844-ig a különböző tudományszakokra való tekintet nélkül osztotta ki. A különféle tudományzakokhoz tartozó jeles munkák összehasonlítása azonban egyre nagyobb nehézséget jelentett. Az egy-egy tudományterület kiemelkedő produktumai mellett már arról is kellett dönteni, hogy melyik tudományterület jutalomra érdemes művét részesítsék előnyben a másikkal szemben. Ezért célszerűnek látszott egy olyan eljárás bevezetése, amely lehetővé tette, hogy egy-egy évben csak azonos tudományághoz tartozó, rokonnemű kiadványok versenghessenek a jutalomért. Ugyanakkor a jutalmi bírálatok kérdésében is felmerültek olyan igények, hogy a tudományos elbírálás minden esetben a legmegfelelőbb kezekbe kerüljön. Mindezek a problémák – az Akadémia akkori reformtörekvéseinek részeként – megoldásra vártak.

Az Akadémia reformtörekvéseit az 1844. dec. 13-i kisgyűlés felterjesztése nyomán az 1844. dec. 19-i akadémiai nagygyűlés tárgyalta.⁷ A többirányú reformjavaslatok között a jutalmazásokkal kapcsolatban is meghatározó jelentőségű döntések születtek. Abból az elvből kiindulva, hogy "minden tudományos tárgyban az határozzon, aki szakértő",⁸ négy állandó bizottság létesült, melyeknek feladata volt a körükbe tartozó tudományos kérdésekben való állásfoglalás, a tagválasztási javaslatok elkészítése, a jutalomkérdések kitűzése, a pályázatok jutalmazása körüli teendők, valamint a nagyjutalom bírálata és odaítélése.

5 Vizsota Gyula: Az Akadémia emlékszerlegei. = Akad.Ért. 1909. 97–100.p.

6 Akad.Ért. 1858. 633.p.

7 Akad.Ért. 1844. 228–231.p.

8 RAL 54/1845

Az első bizottság köréhez tartozott a nyelv és irodalom, valamint a széptudományok, a második bizottság területe a bölcselet, neveléstudomány, országtudomány, közgazdaság, jogtudomány, a harmadik bizottságnak a történetírás és segédtudományai, a negyedik bizottságnak a matematika és a természeti tudományok tartoztak a hatáskörébe.⁹ E bizottságok megalakításának és széleskörű jogkörének a megállapítása az észszerűség mellett azt a célt is szolgálta, hogy az idők folyamán a Tudós Társaságban kialakult pártszellem – mely leginkább a jutalmak odaítélésében és a tagválasztásokban érvényesítette hatalmát – egészséges korlátok közé kerüljön.¹⁰

Az alapszabály a megalakult bizottságok közreműködésére alapozva, a nagyjutalom kiosztásának új szakosított rendjét határozta meg.¹¹ 1845-től kezdődően minden évben más-más bizottság ajánlja nagyjutalomra a nagygyűlésnek az adott tudományterület legközelebb lefolyt négy évi időközben megjelent legjobb munkáját.

A nagyjutalomra való javaslatétel sorát az alapszabály szerint 1845-ben, az 1841–1844. évre vonatkozóan a matematikai és természettudományi bizottság nyitja meg, majd 1846-ban a filozófiai és társadalmi, 1847-ben a történettudományi, 1848-ban a nyelvtudományi és irodalmi bizottságok javaslatteteleire került sor.

A nagyjutalom kiosztásának a fent vázolt rendjéből azonban csak az első lépés valósult meg, 1845-ben az 1841–1844. év közötti időszakban megjelent legjobb természettudományi munka nyerte el a nagyjutalmat. A további évkörök jutalomkiosztásai már nem az 1844. évi nagygyűlésen elfogadott szempontok alapján történtek, ugyanis a Tudós Társaság 1846-ban újabb reformokat, szervezeti változtatásokat léptetett életbe, melyek kihatással voltak a nagyjutalom kiosztásának rendjére is.

Toldy Ferencnek, az akadémiai reformok fáradhatatlan ügyvivőjének javaslatára az 1845 november hóban tartott nagygyűlés¹² az osztályszervezet új rendjét iktatta alapszabályba. Ezt megelőzően is volt ugyan osztályszervezet, a tudományokat hat osztály képviselte, de ez teljesen formális volt, mind a hat osztály minden tárgyban, tudományos kérdésekben közösen tanácskozott és határozott.

E rendszer helyébe lépett a szintén hat osztályra tagolódó, de már önálló osztályrendszer, az összes akadémiai tag osztályba sorolása, az osztályoknak és ezzel együtt az osztályüléseknek az intézményes önállósága.¹³ Az 1844-ben alakult négy bizottság működési köre, így a jutalmakkal kapcsolatos teendők is, az egyes osztályok hatáskörébe kerültek.

Ugyanebben az időben a Marczibányi-küldöttség megszűnésével, az alapítvány jutalmazási ügyeit magára vállalva, az Akadémia a Marczibányi-alapítvány pénzeiből három jutalom¹⁴ kiadását határozta el, (L. I. fejezet 16. p.) melyek közül a legjelentősebb az

9 M. T. T. Utasító határozatai. Névkönyv, 1845. 39–43. p.

10 Brisits Frigyes: Vörösmarty Mihály és az Akadémia. Bp. 1937. MTA. 66–67. p.

11 M. T. T. Utasító határozatai. Névkönyv, 1845. 49–50. p.

12 Ngy. Jk. 1845. XI. 18-i ülés

13 M. T. T. Utasító határozatai. Névkönyv, 1846. 38–40. p.

14 K 1240:233

50 aranyból álló Marczibányi-nagyjuttalom, majd később Marczibányi-mellékjuttalom néven csatlakozott az Akadémia nagyjuttalmához. 1846-tól kezdődően a Marczibányi-mellékjuttalmat az a munka nyerte el, mely az akadémiai nagyjuttalmat nyert munkához becsben a legközelebb állt.¹⁵

A Marczibányi-mellékjuttalommal kibővült akadémiai nagyjuttalom felől 1846-ban az alapszabály a következőképpen intézkedett. Minden évben más-más osztály ajánlja juttalomra a legközelebb lefolyt 6 évi időközben a tudományterületén megjelent legjobb, illetve a legjobb munkához tudományos értékben legközelebb álló művet. Így 1846-ban az 1840–1845 között megjelent matematikai, 1847-ben az 1841–1846 között megjelent filozófiai, 1848-ban az 1842–1847 között megjelent törvénytudományi, 1849-ben az 1843–1848 között megjelent nyelvtudományi és széptudományi, 1850-ben az 1844–1849 között megjelent történettudományi, valamint 1851-ben az 1845–1850 között napvilágot látott természettudományi tárgyú mű nyerte el a nagy-, illetve a Marczibányi-mellékjuttalmat.¹⁶ Amikor a tudományszakok sora véget ér, ismét az első ciklus kerül sorra.

A hat osztálynak (Nyelvtudományi Osztály – Filozófiai Osztály – Történetírási Osztály – Matematikai Osztály – Törvénytudományi Osztály – Természettudományi Osztály) megfelelő hat tudományszak sorrendje a nagy- és a Marczibányi-mellékjuttalom odaítélésében változatlan egészen 1867-ig. Az 1861-ben kiadott nagy- és mellékjuttalmat az 1855–1860 közötti évkörben a nyelv- és széptudomány területén megjelent legjobb munkák kapták, azaz Arany János és Czuczor Gergely költeményei. Ez volt a kiindulópontja annak a javaslatnak, melyet Kemény Zsigmond, Lukács Móric, Ballagi Mór és Toldy Ferenc terjesztett elő.¹⁷ Javaslatuk lényege az volt, hogy a nagy- és a Marczibányi-mellékjuttalom évköreit illetően a nyelvtudomány és a széptudomány külön-külön évkört kapjon, ugyanis az eddigi gyakorlat szerint a nyelvtudomány hátrányt szenvedett a széptudománnyal szemben. A javaslatot az Akadémia elfogadta, s az ügyrend¹⁸ értelmében a következő fordulóban, 1867-től kezdve megmaradt ugyan a 6 ciklus, de ugyanazon a cikluson belül, külön nyelvtudományi és külön széptudományi juttalmak egyidejű kiadását határozták el.

Ugyancsak változott a nagyjuttalomra vonatkozó ügyrend, olyan vonatkozásban, ha már egy gyűjteményben megjelent nagyobb munka önállóan is megjelenik, az nem tekintendő második kiadásnak, így a jutalmazásból a mű nincs kizárva.¹⁹

Változatlanul a 6 cikluson belül a törvénytudomány ciklusának elnevezését 1872-től a társadalmi tudományok elnevezés váltja fel, mely tematikailag kiterjeszti a rész-tudományok irányában is a jutalmazásban részesíthető művek körét.

15 M.T.T. Utasító határozatai. Névkönyv, 1846. 53. p.

16 M.T.T. Utasító határozatai. Névkönyv, 1846. 50. p.

17 RAL 770:52/1861

18 MTA ügyrende. MTA Alm. 1867. 213. p.

19 Egyesü. Jk. 1867.I. 30-i ülés
Akad.Ért. 1867. 46. p.

1879-től kezdődően a Nyelv- és Széptudományi Osztály javaslata alapján a nagyjuttalmi rendszer továbbfejlődik. Ezentúl a nyelvtudomány és a széptudomány külön-külön ciklusként szerepel, tehát külön-külön évben kerül kiosztásra. Így az egyes tudományszakokat képviselő 6 évi ciklust 7 évi ciklus váltja fel,²⁰ ami a szóban forgó elbírálandó művek tekintetében nagyobb lehetőséget rejtett magában.

A humán tudományok, a természettudományok fejlődésének eredményeként a nagyjuttalom, illetve a Marczibányi-juttalom kiosztásánál használatos tudományszakok differenciálásának igénye egyre inkább előtérbe került. 1898. febr. 14-én a Matematikai és Természettudományok Osztályának ülésén Kőnig Gyula osztálytitkár azt javasolta, hogy a III. Osztály az eddigi 2 évkör (természettudomány, matematika) helyett, 3 ízben jusson évkörhöz, mégpedig külön-külön évkörként a matematikai, a fizikai és a biológiai tudományok, ezáltal kiküszöbölve az eddigi heterogén művek versenyét.²¹

Hasonló javaslattal állt elő az I. Osztály részéről Gyulai Pál osztálytitkár az 1898. ápr. 2-i osztályülésen. Előterjesztése értelmében a nagy- és mellékjuttalomra vonatkozóan a nyelvtudományi és széptudományi 2 juttalmi évkört 3 évkörre kívánta kiterjeszteni. Az első évkörben a magyar nyelvészet és a magyar irodalomtörténet, a második évkörben nyelvtudomány és irodalomtörténet (kivéve a magyart) és a harmadik évkörben a széptudomány területén megjelent művek kerülnének jutalmazási bírálat alá.²² Ezekben a javaslatokban felvetett kérdésekkel kapcsolatban végül is hosszú vita után sem született határozat, de a problémák tovább éltek, s 1915-ben ért meg a helyzet arra, hogy ez a differenciálódási törekvés határozati szinten nyerjen megoldást.

Az 1915. okt. 25-én tartott összes ülésen²³ a főtitkár betervezte mindhárom osztály (Nyelv- és Széptudományi Osztály – Bölceleti, Társadalmi és Történeti Tudományok Osztálya – Matematikai és Természettudományok Osztálya) által megvitatott, a tudományszakok differenciálására vonatkozó jutalmazási javaslatát. A nagy- és mellékjuttalomra vonatkozó javaslatot az összes ülés határozattá emelte és ügyrendbe iktatta. Ennek értelmében 1917-től kezdődően az eddigi 7 tudományszakot, s ennek megfelelő 7 ciklust, 9 tudományszak illetve 9 ciklus váltja fel. A Nyelv- és Széptudományi Osztály az eddigi 2 évkör (nyelvtudomány, széptudomány) helyett 3 évkörhöz jutott. Változatlanul megmaradt a nyelvtudományi ciklus, a széptudományi ciklus lecsökkent az esztétikára, az irodalomtörténetre, s az eddig a széptudomány keretén belül szereplő szépirodalom, vers és próza egy külön ciklushoz jutott. Ez az elkülönítés az eddig hátrányban lévő széptudománynak kedvezett a szépirodalmi jutalmazott művekkel szemben.

A Bölceleti, Társadalmi és Történeti Tudományok Osztálya megtartotta az eddig is használatos három évkörét, a történelemtudományt, beleértve az összes történelmi segédtudományokat, a filozófiát, valamint a társadalmi tudományokat felölelő ciklusait.

20 MTA ügyrende. MTA Alm. 1879. 127.p.

21 RAL 115/1898

22 RAL 222/1898

23 Akad.Ért.1915. 646.p.

A Matematikai és Természettudományok Osztálya az eddigi 2 évköre (természettudományok, matematika) 3 évkörre bővült. Az egyik évkörhöz tartoztak a biológiai tudományok, az ásványtan és a földtan, a másik évkörhöz a matematika és technikai tudományok, majd a harmadikhoz a fizikai és kémiai tudományok.²⁴

Tehát az 1915. okt. 25-i összes ülés határozata értelmében az ügyrend²⁵ alapján a kibővült tudományszakok az 1917-től kezdődő jutalmazásoknál a következők voltak:

biológiai tudományok, ásvány- és földtan;
matematikai és technikai tudományok;
fizikai és kémiai tudományok;
filozófia;
társadalmi tudományok;
nyelvtudomány;
széptudomány (esztétika, irodalom- és művészettörténet);
szépirodalom (vers, próza);
történelem, az összes segédtudományaival együtt.

A soron következő tudományszakokban az eddigi 7 év helyett, az elmúlt kilenc évi időközben megjelenő munkák jöttek számításba a jutalom odaítélésénél.

Ugyancsak az 1915. okt. 25-i összes ülésen a nagy- és mellékjutalommal kapcsolatos egyéb formai kérdések is vita tárgyát képezték. Minimális változtatással érvényben maradt a már korábban az 1908. márc. 19-i összes ülésen elfogadott ügyrendi javaslat,²⁶ amely értelmében a nagy- és mellékjutalom több munka között meg nem osztható, s ugyanazon író csak egyszer nyerheti el, fordítás nem részesülhet jutalomban. Továbbá több kötetből álló munkának valamely része is elnyerheti a jutalmat, ha ez a rész önálló tartalmú, befejezett mű. Ha azonban vele egyenértékű, önállóan megjelent mű is számításba jöhet a jutalmazásnál, akkor a jutalom az utóbbit illeti meg. Változatlanul elnyerheti a jutalmat valamely folyóiratban vagy gyűjteményes kötetben megjelent önálló tartalmú munka. Míg az 1908. évi ügyrend kimondja, hogy fordítás nem szerepelhet a jutalmazott művek sorában, addig az 1915-ben elfogadott szabályzat ezt a kitételel elhagyta az ügyrendből.

Az akadémiai nagyjutalommal kapcsolatban Kautz Gyula tiszteleti tag 1906-ban 4000 koronát hagyományozott az Akadémiára azzal a céllal, hogy ennek az összegnek a kamatából a nagyjutalommal összefüggésben közgazdasági, államtudományi vagy történelmi, filozófiai művek jutalmaztassanak. Az Igazgató Tanács a II. Osztály javaslatára úgy intézkedett, hogy a tőke összegyűlt kamataiból Kautz Gyula nevét viselő jutalom létesüljön, mely a nagyjutalom első számú mellékjutalmaként kerül kiosztásra, azokban az években, melyekben a nagyjutalom a társadalomtudományokra esik.²⁷ A Kautz-

24 RAL 619/1915

25 MTA ügyrendje. MTA Alm. 1916. 51. p.

26 Akad.Ért.1908. 217. p.

27 MTA alapszabályai. MTA ügyrendje. MTA Alm. 1912. 89–90. p.

mellékjuttalom 1913-tól kezdve, eredeti elképzelés szerint 7 évi időközönként, de az 1915. évi alapszabály módosulás értelmében 9 évenként került kiosztásra.

A tudományszakoknak az 1915-ben alapszabályba rögzített ciklikus rendje állt fenn változtatás nélkül 1945-ig. Az I. világháború utáni időszakban az Akadémia megromlott pénzügyi körülményeinek következtében az akadémiai jutalmak ügye nehéz helyzetbe került, kénytelen volt egyes jutalmak hirdetésétől anyagiak híján eltekinteni. Az elértéktelenedett alapítványok töredékeiből létrehozta az Akadémia az "Együttessen kezelt hagyományok- és adományokból létesített jutalmat", melynek kamatait esetenként válogatva más-más osztály kapta meg egy-egy pályamű kisebb összegű honorálására. A nagy- és a mellékjuttalom mint első számú akadémiai jutalmak a gazdasági kényszerűség okozta nehézségek ellenére is töretlenül kihirdetésre és kiosztásra kerültek.

Más lett a helyzet azonban a II. világháború után. Moór Gyula rendes tag, a későbbi helyettes elnök így nyilatkozott a kérdésről: "A Magyar Tudományos Akadémiára bízott alapítványok, s az Akadémia saját vagyona a háborúban köztudomás szerint semmivé vált. Ez idő szerint az Akadémiának sem jeles műveket jutalmazni, sem fontos időszzerű munkák megírását pályázathirdetés útján előmozdítani nem áll módjában. Mégis megszakítás nélkül fenn kívánná tartani mind a két hagyományt jövőendő tudományos munkássága reményében. Ezért úgy határozott – ha egyebet anyagi eszközeinek hiánya nem enged is –, legalább elismerését fejezi ki az elmúlt esztendőök kiváló tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásai iránt."²⁸

Ezt az előterjesztést az 1945. máj. 30-án a nagygyűlés keretében tartott összes ülés elfogadta.²⁹ Majd az 1946. márc. 11-i, 1946. ápr. 29-i, 1946. máj. 27-i összes ülések vitái alapján,³⁰ valamint az 1946. júl. 28-i nagygyűlés főtitkári beszámolója szerint az Akadémiának nem állt módjában jeles tudományos műveket jutalomban részesíteni, de mégis kíváncsatosnak tartotta a hagyomány fenntartását, elsősorban a nagyjuttalom és a Marczibányi-mellékjuttalom folytonosságát, ezért levélben fejezte ki elismerését a pályanyerteseknek, átnyújtva egyben az Akadémia jutalmi érmét.³¹ A nagyjuttalom kiosztásának eddigi gyakorlatához képest változást jelentett, hogy a nagyjuttalom nemcsak egy megjelent kötet, hanem egy életmű alapján is odaítélhető. Valójában megszűnt az évkörök rendje, s a juttalom évenként váltva az I, II, III, IV. Osztályt (Nyelv- és Széptudományi Osztály – Bölcséleti, Társadalmi és Történeti Tudományok Osztálya – Matematikai, Fizikai, Kémiai és Műszaki Tudományok Osztálya – Biológiai és Orvosi Tudományok Osztálya) illette meg.³²

28 RAL 95/1945

29 Összesü. és Ngy. Jk. 1945. V. 30-i ülés

30 Összesü. és Ngy. Jk. 1946. III. 11-i, 1946. IV. 29-i, 1946. V. 27-i ülés

31 Akad. Ért. 1946. 31–32. p.

32 RAL 9/1947

Igt. Jk. 1947. II. 11-i ülés

A háború utáni években 1945-ben az 1944-ről elmaradt nagyjutalmat és mellékjutalmat ítélte oda az Akadémia, 1946-ban az 1945. és 1946. évre esedékes jutalmak kerültek kiosztásra, majd az 1947-re hirdetett jutalmakat 1948-ban osztották ki. Végül az 1949-ben kiadott jutalmakkal zárult a nagyjutalom több mint egy évszázados története, mely egyben a magyar tudománytörténet egyik jelentős fejezete.

AKADÉMIAI NAGYJUTALOM 1831–, MARCZIBÁNYI-MELLÉKJUTALOM 1846–

1. (1831) 1832

2. **Pázmándi Horvát Endre:** Árpád. Pest, 1831. Beimel ny. 487 p.
3. Döbrentei Gábor, Czech János, Szilasy János, Gebhardt Ferenc, Szemere Pál, Jan-kovich Miklós
4. Magy.Tud.Társ.Évk.I.1832.125–126.p., RAL 133/1832

1. (1832) 1833

2. **Kresznerics Ferenc:** Magyar szótár gyökerrenddel és deákozattal. 1–2. köt. Buda, 1831–1832. M.Kir.Egy.bet.
3. Wesselényi Miklós, Döbrentei Gábor, Bajza József, Guzmics Izidor, Schedel [Toldy] Ferenc, Szemere Pál, Vörösmarty Mihály
4. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1833.59–60.p., Akad.Ért.1914.109–110.p., ITK 1912.451–452.p., RAL 91/1833, RAL 92/1833, RAL 93/1833

1. (1833) 1834 Megosztva

2. **Kisfaludy Sándor** munkái. 3–4. köt. Pest, 1833. Wigand. és **Vörösmarty Mihály** munkái. 1., 3. köt. Pest, 1833. Trattner–Károlyi.
3. ~~Dessewffy~~ József, Fáy András, Schedius Lajos, Bajza József, Czech János, Luczenbacher [Érdy] János, Schedel [Toldy] Ferenc, Horvát Endre, Döbrentei Gábor
4. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1834.96–98.p., ITK 1912.453.p., RAL 124/1833, RAL 20/1834, RAL 26/1834

1. (1834) 1835

2. **Bölöni Farkas Sándor:** Utazás Észak Amerikában. Kolozsvár, 1834. Tilsch. 346 p.
3. Dessewffy József, Fáy András, Bajza József, Czech János, Luczenbacher [Érdy] János, Vörösmarty Mihály, Kis János
4. Magy.Tud.Társ.Évk.III.1835.53.p., ITK 1912.453–454.p., RAL 11/1835, RAL 63/1835, RAL 71/1835

1. (1835) 1836

2. **Nagy Károly:** Arithmetika. Számítás különös jegyekkel. Bécs, 1835. Rohmann-Schweigerd. XVIII, 382 p.
3. Fáy András, Döbrentei Gábor, Győry Sándor, Kállay Ferenc, Stettner [Zádor] György, Szász Károly, Vörösmarty Mihály, Nyiry István
4. Magy.Tud.Társ.Évk.III.1836.154–155.p., RAL 1/1836, RAL 7/1836, RAL 134/1836

1. (1836) 1837

2. **Kazinczy Ferenc** eredeti munkái. Összeszedék Bajza [József] és Schedel [Ferenc]. 1. köt. **Kazinczy Ferenc** eredeti poetai munkái. Buda, 1836. M.Kir.Egy.bet. XIX, 305 p.
3. Fáy András, Bajza József, Bitnicz Lajos, Kis János, Luczenbacher [Érdy] János, Stettner [Zádor] György, Vörösmarty Mihály
4. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1837.46–47.p., Akad.Ért.1914.115–116.p., RAL 8/1837, RAL 120/1837

1. (1837) 1838

2. **Jósika Miklós** regényei. 6–8. köt. Az utolsó Batori. 1–3. rész. Pest, 1837. Heckenast.
3. Fáy András, Bajza József, Czuczor Gergely, Luczenbacher [Érdy] János, Stettner [Zádor] György, Vállas Antal, Vörösmarty Mihály
4. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1838.90.p., Akad.Ért.1914.117–118.p., RAL 45/1838

1. (1838) 1839 Megosztva

2. **Balásházy János**: A háztartás és mezeti gazdaság tudománya. 1–2. köt. Debrecen, 1838. Tóth ny. és
Vörösmarty Mihály: Marót bán. Szomorújáték. Buda, 1838. M.Kir.Egy.bet. 102 p.
3. Fáy András, Bajza József, Bugát Pál, Fábíán Gábor, Péczely József, Stettner [Zádor] György, Vásárhelyi Pál
4. Magy.Tud.Társ.Évk.V.1839.34–35.p., ITK 1912.454–455.p., RAL 85/1839

1. (1839) 1840

2. **Fényes Elek**: Magyar országnak, s a hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statistikai és geographiai tekintetben. 4–5. köt. Pest, 1839. Trattner–Károlyi.
3. Fáy András, Bugát Pál, Czuczor Gergely, Luczenbacher [Érdy] János, Stettner [Zádor] György, Szemere Pál, Szilasy János, Vásárhelyi Pál, Vörösmarty Mihály
4. Magy.Tud.Társ.Évk.V.1840.91.p., RAL 1/1840, RAL 130/1840

1. (1840) 1841

2. **Horváth Mihály**: Az ipar és kereskedés története Magyarországon, a három utolsó század alatt. Buda, 1840. M.Kir.Egy.bet. XIV, 390 p.
3. Fáy András, Czuczor Gergely, Fábíán Gábor, Jerney János, Péczely József, Pulszky Ferenc, Stettner [Zádor] György, Szemere Pál, Vörösmarty Mihály, Bajza József
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1841.20–21.p., Akad.Ért.1841.97–98.p., ITK 1912.366.p., RAL 1/1841, RAL 2/1841, RAL 6/1841, RAL 7/1841, RAL 8/1841

1. (1841) 1842

2. **Vörösmarty Mihály** újabb munkái. 1–4. köt. Buda, 1840. M.Kir.Egy.bet.

3. Fáy András, Czuczor Gergely, Fábián Gábor, Péczely József, Jerney János, Pulszky Ferenc, Szemere Pál, Vásárhelyi Pál
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1842.99–100.p., RAL 97/1841, RAL 2/1842

1. **(1842) 1843**

2. **Zsoldos Ignác:** A szolgabírói hivatal. 1–2. rész. Pápa, 1842. Ref.Főisk.ny.
3. Szlemenics Pál, Sztrokay Antal, Fogarasi János, Fábián Gábor, Vörösmarty Mihály
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VII.1843.15–16.p., RAL 1/1843, RAL 2/1843, RAL 3/1843, RAL 118/1843, RAL 125/1843

1. **(1843) 1844 Megosztva**

2. **Garay János versei.** Buda, 1843. M.Kir.Egy.bet. X, 290 p. és **Fényes Elek:** Magyarország statistikája. 1–3. köt. Pest, 1843. Trattner–Károlyi.
3. Kubinyi Ágoston, Bajza József, Almási Balogh Pál, Kállay Ferenc, Nagy János, Szilasy János, Tarczy Lajos, Vörösmarty Mihály
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VII.1844.69–70.p., Akad.Ért.1844.233.p., Akad.Ért. 1914.120–121.p., RAL 33/1844, RAL 52/1844, RAL 60/1844

1. **(1841–1844) 1845 természettudomány köréből**

2. **Tarczy Lajos:** Természettan. 2. átdolg. s jav. kiad. 1–2. köt. Pápa, 1843–1844. Ref.Főisk.ny.
3. Kubinyi Ágoston, Frivaldszky Imre, Horváth József, Győry Sándor, Gebhardt Ferenc, Balásházy János, Kis Károly
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845.16.p., RAL 107/1845

1. **(1840–1845) 1846 matematika köréből**

2. **Nagyjuttalom, Megosztva**
Győry Sándor: A felsőbb analysis elemei. Buda, 1836–1840. Magy.Tud.Társ. 264 p. és **Vállas Antal:** Felsőbb egyenletek, egy ismeretlennel. 1. füz. Buda, 1842, Magy. Tud.Társ. 277 p.
Marczibányi-juttalom
Kerekes Ferenc: Sorszámtan s egyszersmind előkészület a fellengős mértanra. Debrecen, 1845. Tóth ny. 228 p.
3. Kubinyi Ágoston, Frivaldszky Imre, Horváth József, Győry Sándor, Gebhardt Ferenc, Balásházy János, Kis Károly, Bitnicz Lajos
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1846.42–43.p., RAL 220/1846, RAL 39/1847, (1846. dec. kelt.)

1. **(1841–1846) 1847 filozófia köréből**

2. **Nagyjuttalom, Megosztva**
Purgstaller [Palotai] József: A bölcsészet elemei. 1–6. könyv. Buda, 1843. M.Kir. Egy.ny. és

Szontagh Gusztáv: Propylaeumok a társasági philosophiához, tekintettel hazánk viszonyaira. Buda, 1843. Emich. XII, 243 p.

Marczibányi-jutalom

Szőnyi Pál: Alaktan magyar szülék, nevelők és tanítók számára. Pest, 1846. Trattner–Károlyi. XXXIII, 199 p.

3. Hetényi János, Horváth Cyrill, Szontagh Gusztáv, Kállay Ferenc, Szilasy János
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1847.74.p., Akad.Ért.1847.402.p., RAL 90/1847

1. (1842–1847) 1858 törvénytudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*

Szalay László: Statusférfiak és szónokok könyve. Pest, 1846. Heckenast. 484 p.

Marczibányi-jutalom

Frank Ignác: A közigazság törvénye Magyarhonban. 1–2. rész. Buda, 1845–1847. M.Kir.Egy.ny.

3. Zsoldos Ignác, Zádor György
4. MTA Évk.IX.1858.40.p., RAL 15/1851[1858], RAL 16/1858

1. (1843–1848) 1858 nyelv- és széptudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*

Petőfi [Sándor] összes költeményei. Pest, 1847. Emich. 537 p.

Marczibányi-jutalom

Fogarasi János: A magyar nyelv szelleme. 1.köt. Művelt magyar nyelvtan elemi része. Pest, 1843. Heckenast. XII, 397 p.

3. Czuczor Gergely, Nagy János, Toldy Ferenc
4. MTA Évk.IX.1858.40–42.p., RAL 1/1855, RAL 202/1858

1. (1844–1849) 1858 természettudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*

Jászay Pál: A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után. 1. köt. Pest, 1846. Hartleben. 536 p.

Marczibányi-jutalom

Kemény József–Nagyajtai Kovács István: Erdélyország történeti tára. Egykorú s magyar nyelven készített történetiratok, levelek, országgyűlési végzések és törvény-cikkelyekből. 1–2. köt. Kolozsvár, 1837–1845. Barra.

3. –
4. MTA Évk.IX.1858.42.p., RAL 16/1851[1858]

1. (1845–1850) 1858 természettudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*

Jedlik Ányos István: Természettan elemei. 1. könyv. A súlyos testek természettana. Pest, 1950. Emich. XVI, 543 p.

Marczibányi-jutalom

Berde Áron: Légtüneménytan s a két Magyarhon égaljviszonyai s ezek befolyása a növényekre és állatokra. 1–2. köt. Kolozsvár, 1847. Barra és Stein.

3. Gebhardt Ferenc, Bugát Pál, Balásházy János, Tarczy Lajos
  4. MTA Évk.IX.1858.43.p., RAL 17/1851[1858], RAL 4/1856
-
1. **(1846–1851) 1858 matematika köréből**
  2. *Nagyjuttalom*
A jutalmat nem adták ki
Marczibányi-juttalom
Henszlmann Imre: Kassa városának ó német stílusú templomai. Pest, 1846. Landerer–Heckenast. 25 p.
  3. Győry Sándor, Bitnicz Lajos
  4. MTA Évk.IX.1858.43–44.p., RAL 17/1851[1858], RAL 291/1858, RAL 292/1858
-
1. **(1847–1852) 1858 filozófia köréből**
  2. *Nagyjuttalom*
A jutalmat nem adták ki
Marczibányi-juttalom
Greguss Ágost: A szépirodalom alapvonalai. Pest, 1849. Kisfaludy Társ. VI, 141 p.
  3. Szilasy János, Purgstaller [Palotai] József, Kállay Ferenc, Horváth Cyrill
  4. MTA Évk.IX.1858.44.p., RAL 2/1850[1858], RAL 3/1850[1858], RAL 19/1851[1858], RAL 39/1858
-
1. **(1848–1853) 1858 törvénytudomány köréből**
  2. *Nagyjuttalom*
Eötvös József: A XIX. század uralkodó eszméinek befolyása az álladalomra. 1. köt. Bécs, 1851. Jasper–Hügel–Manz. IV, 471 p.
Marczibányi-juttalom
Pauler Tivadar: Jog- és államtudományok encyklopédiája. Pest, 1851. Emich. VIII, 247 p.
  3. Zsoldos Ignác, Zádor György, Fogarasi János
  4. MTA Évk.IX.1858.45.p., RAL 15/1851[1858], RAL 16/1858, RAL 37/1858
-
1. **(1849–1854) 1858 nyelv- és szépirodalom köréből**
  2. *Nagyjuttalom*
Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalom története. 1–2. köt. Pest, 1851. Emich.
Marczibányi-juttalom
Arany János: Toldi estéje. Költői beszély. Pest, 1854. Heckenast. 142 p.
  3. Czuczor Gergely, Nagy János, Fábián Gábor
  4. MTA Évk.IX.1858.45–46.p., RAL 20/1854[1858], RAL 1/1855, RAL 2/1855
-
1. **(1850–1855) 1858 történettudomány köréből**
  2. *Nagyjuttalom*, Megosztva
Szalay László: Magyarország története. 1–4. köt. Lipcse, 1852–1854. Teubner. és

Teleki József (1790–1855): Hunyadiak kora Magyarországon. 1–4., 10–11. köt. Pest, 1852–1855. Emich–Eisenfels ny.

Marczibányi-jutalom

Ipolyi Arnold: Magyar mythologia. Pest, 1854. Heckenast, LVI, 600 p.

3. –

4. MTA Évk.IX.1858.47–48.p., RAL 16/1851[1858]

1. (1851–1856) 1858 természettudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Korizmicz László–Benkő Dániel–Morócz István: Henry Stephens: Mezei gazdaság könyve. "The book of the farm" c. munkája nyomán a hazai körülményekhez alkalmazva. 1–4. köt. Pest, 1855–1856. Herz ny.

Marczibányi-jutalom

Nendtvich Károly: Magyarország legjelesebb kőszéntelepei. Vegytani és műipari tekintetben. Pest, 1851. Lukács ny. XVI, 99 p.

3. Gebhardt Ferenc, Bugát Pál, Tarczy Lajos

4. MTA Évk.IX.1858.48.p., RAL 17/1851[1858], RAL 4/1856

1. (1852–1857) 1858 matematika köréből

2. *Nagyjutalom*

Petzval Ottó: Elemi mennyiségtan felgymnasiumok és reáliskolák használatára. Pest, 1856. Eggenberger. VIII, 396 p.

Marczibányi-jutalom

Hollán Ernő: Mértan alapvonalai tudományosan rendszerezítve a magyar felsőbb tanodák használatára. 1–3. füz. Bécs, 1854. Ueberreuter ny.

3. Bitnicz Lajos, Győry Sándor

4. MTA Évk.IX.1858.49.p., RAL 291/1858, RAL 292/1858

1. (1853–1858) 1859 filozófia köréből

2. *Nagyjutalom*

A jutalmat nem adták ki

Marczibányi-jutalom

Brassai Sámuel: Logika lélektani alapon fejtegetve. Pest, 1858. ny.n. 170 p.

3. Erdélyi János, Purgstaller [Palotai] József, Horváth Cyrill, Kállay Ferenc, Dánielik János

4. MTA Évk.IX.1859.71.p., RAL 541/1859, RAL 542/1859

1. (1854–1859) 1860 törvénytudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

A jutalmat nem adták ki

Marczibányi-jutalom

Tóth Lőrinc: Az ősiségi s egyéb birtokviszonyokat rendező 1852. november 29-i legf. nyíltparancs ismertetése s magyarázata. 2. átd. és bőv. kiad. Pest, 1854. Heckenast. 174 p.

3. Zádor György, Zsoldos Ignác, Deák Ferenc, Szalay László, Fogarasi János, Pauler Tivadar
4. MTA Évk.X.1860.88.p., RAL 562/1860, RAL 594/1860, RAL 955/1860

1. (1855–1860) 1861 nyelv- és széptudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
 Arany János kisebb költeményei. 1–2. köt. Pest, 1856. Heckenast.
Marczibányi-juttalom
 Czuczor Gergely költeményei. 1–3. köt. Pest, 1858. Heckenast.
3. Kemény Zsigmond, Lukács Móric, Ballagi Mór, Hunfalvy Pál, Toldy Ferenc, Fábíán Gábor
4. MTA Évk.X.1861.21.p., RAL 770:53/1861

1. (1856–1861) 1863 történettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
 Szalay László: Magyarország története. 5–6. köt. Pest, 1857–1859. Lauffer–Stolp.
Marczibányi-juttalom
 Hornyik János: Kecskemét város története, oklevéltárral. 1–2. köt. Kecskemét, 1860–1861. Szerző.
3. –
4. MTA Évk.X.1863.10–11.p., MTA Jegyzőkönyvei, 1863.1.köt.29–30.p.

1. (1857–1862) 1864 természettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
 Balogh Kálmán: Az ember élettana. 1. köt. Pest, 1862. Emich. VI, 436 p.
Marczibányi-juttalom
 Nendtvich Károly: Amerikai utazásom. 1–2. köt. Pest, 1858. Heckenast.
3. –
4. MTA Jegyzőkönyvei, 1864.1.köt.18–19.,26–27.p.

1. (1858–1863) 1865 matematika köréből
2. *Nagyjuttalom*, Megosztva
 Petzval Ottó: Erő és géptan technikai intézetek, gyakorló mérnökök és magántanulók számára. 1–2. köt. Pest, 1861–1862. Emich. és
 Vész János Ármin: A felsőbb mennyiségtan alapvonalai. 1–2. rész. Pest, 1861–1862. Emich.
Marczibányi-juttalom
 Weninger Vince: Politikai, azaz felsőbb polgári és kereskedelmi számtan. Pest, 1861. Ráth. IV, 469 p.
3. Petzval Ottó, Stoczek József, Győry Sándor, Tomori Anasztáz
4. MTA Évk.XI.1865.55–56.p., MTA Jegyzőkönyvei, 1865.3.köt.183–185.p., RAL 811/1865

1. (1859–1864) 1867 filozófia köréből
2. *Nagyjuttalom*
A jutalmat nem adták ki
Marczibányi-juttalom
Warga János: Bölcsészettan. 1–2., 4–5., köt. Pest, 1861–1863. Ráth–Kilián–Pfeiffer.
3. –
4. MTA Évk.XI.1867.51.p., Akad.Ért.1867.39–40.p.

1. (1860–1865) 1867 törvénytudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Dósa Elek: Erdélyhoni jogtudomány. 1–3. könyv. Kolozsvár, 1861. Stein.
Marczibányi-juttalom
Kautz Gyula: Nemzetgazdaság és pénzügytan, tekintettel a gyakorlati iparéletre és a fensőbb tanulmány szükségére. Pest, 1862. Heckenast. IV, 696 p.
3. –
4. MTA Évk.XI.1867.52–53.p., Akad.Ért.1867.40.p.

1. (1861–1866) 1868 nyelvtudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Toldy Ferenc: A magyar nemzeti irodalom története a legrégibb időktől a jelenkorig rövid előadásban. Pest, 1864–1865. Emich. XIV, 440 p.
Marczibányi-juttalom
A jutalmat nem adták ki
3. Hunfalvy Pál
4. MTA Évk.XI.1868.45.p., Akad.Ért.1868.92.p., RAL 252/1868

1. (1861–1866) 1868 széptudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Tompa Mihály versei. 6. köt. Pest, 1863. Heckenast. VIII, 215 p.
Marczibányi-juttalom
Gyulai Pál: Vörösmarty [Mihály] életrajza. Pest, 1866. Ráth. 216 p.
3. Hunfalvy János
4. MTA Évk.XI.1868.43–44.p., Akad.Ért.1868.91–92.p., RAL 249/1868, RAL 250/1868

1. (1862–1867) 1869 történettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Horváth Mihály: Magyarország történelme. 4–6. köt. Pest, 1862–1863. Heckenast.
Marczibányi-juttalom
Nagy Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. 9–12. köt. Pest, 1862–1865. Ráth.

3. Eötvös József
  4. MTA Évk.XIII. 1869.23–24.p., Akad.Ért.1869.75–76.p., RAL 1230/1869, RAL 1364/1869
-
1. (1863–1868) 1870 természettudomány köréből
  2. *Nagyjuttalom*
Frivaldszky Imre: Jellemző adatok Magyarország faunájához. Pest, 1866. Eggenberger. 274 p.
Marczibányi-juttalom
Hunfalvy János: A magyar birodalom természeti viszonyainak leírása. 1–3. köt. Pest, 1863–1865. Emich.
  3. Arányi Lajos, Nendtvich Károly, Szabó József, Stoczek József
  4. MTA Évk.XIII. 1870.49–50.p., Akad.Ért.1870.163–164.p., RAL 1260/1870, RAL 1390/1870, RAL 1392/1870, RAL 1393/1870
-
1. (1864–1869) 1871 matematika köréből
  2. *Nagyjuttalom*
Kruspér István: Földmértan. Kézikönyv műegyetemi, erdőszeri és más rokon intézetek előadásaira és mérnöki használatára, különös tekintettel hazai viszonyainkra. Pest, 1869. Kilian. XX, 615 p.
Marczibányi-juttalom
Péchy Antal: Az érczek előkészítésének elvei és gyakorlati szabályai. Pest, 1869. Khór–Wein. 87 p.
  3. Szily Kálmán, Kondor Gusztáv, Hunyady Jenő, Szabó József, Fest Vilmos, Reitter Ferenc
  4. MTA Évk.XIII. 1871.63–64.p., Akad.Ért.1871.155–160.p., RAL 1465/1871, RAL 1467/1871, RAL 1468/1871
-
1. (1865–1870) 1871 filozófia köréből
  2. *Nagyjuttalom*
Lubrich Ágost: Neveléstudomány. Műveltebb közönség számára. 1–4. köt. Pozsony, 1868. Wigand ny.
Marczibányi-juttalom
Domanovszky Endre: A bölcsészlet története. 1. köt. Ókor. Pest, 1870. Athenaeum. VIII, 374 p.
  3. Horváth Cyrill, Ney Ferenc, Haberern Jonatán, Molnár Aladár, Greguss Ágost
  4. MTA Évk.XIII. 1871.65–66.p., Akad.Ért.1871.153–154.p.
-
1. (1866–1871) 1872 társadalmi tudományok köréből
  2. *Nagyjuttalom*, Megosztva
Wenzel Gusztáv: Egyetemes európai jogtörténet. Buda, 1869. Egyet.ny. XIII, 760 p. és

Keleti Károly: Hazánk és népe a közgazdaság és társadalmi statistika szempontjából. Pest, 1871. Athenaeum. VI, 472 p.

Marczibányi-jutalom

Hajnik Imre: Magyar alkotmány- és jogtörténelem. 1–2. füz. Pest, 1869–1870. Heckenast.

3. Frankl [Fraknói] Vilmos

4. MTA Évk.XIII.1872.38–39.p., Akad.Ért.1872.153.p., RAL 1446/1871 (Az irat 1872. máj. 22-én kelt)

1. (1867–1872) 1873 nyelvtudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Hunfalvy Pál: A kondai vogul nyelv. Pest, 1872. Eggenberger. 214 p. /Nyelvtudományi Közlemények. 9. köt./

Marczibányi-jutalom

Szász Károly: A Nibelungok. Ford. —. Pest, 1869. Kisfaludy-Társ. XXXI, 446 p.

3. Pulszky Ferenc, Szarvas Gábor, Budenz József, Zichy Antal

4. MTA Évk.XIV.1873.67.p., Akad.Ért.1873.137–138.p., RAL 1292/1873

1. (1867–1872) 1873 széptudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Arany János összes költeményei. Pest, 1867. Ráth. IV, 767 p.

Marczibányi-jutalom

Gyulai Pál költeményei. Pest, 1870. Ráth. 336 p.

3. Pulszky Ferenc, Szarvas Gábor, Budenz József, Zichy Antal

4. MTA Évk.XIV.1873.68.p., Akad.Ért.1873.138.p., RAL 1292/1873

1. (1868–1873) 1874 történettudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Horváth Mihály: Magyarország történelme. 2. bőv. kiad. 1–8. köt. Pest, 1871–1873. Heckenast.

Marczibányi-jutalom

Szabó Károly: A magyar vezérek kora. Árpádtól Szent Istvánig. Pest, 1869. Ráth. VIII, 448 p.

3. Csengery Antal, Knauz Nándor, Hajnik Imre, Pauler Gyula, Torma Károly

4. MTA Évk.XIV.1874.69.p., Akad.Ért.1874.127–128.p.

1. (1869–1874) 1875 természettudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Fodor József: Közegészségügy Angolországban, tekintettel az orvosügyre, orvosi rendszetre és törvényszéki orvosi ügyre, valamint a hazai viszonyokra. Bp. 1873. Orvosi Könyvk.Társ. XIV, 507 p.

Marczibányi-jutalom

Hunfalvy János: Ég és föld vagyis csillagászati földrajz. Pest, 1873. Athenaeum. IV, 315 p.

3. Jedlik Ányos, Szily Kálmán, Hirschler Ignác
  4. MTA Évk.XIV.1875.50–51.p., Akad.Ért.1875.169–170.p., RAL 1302/1875, RAL 1316/1875
-
1. **(1870–1875) 1876 matematika köréből**
  2. *Nagyjuttalom*
Schenzl Guido: A meteorologia és földdelejjességi magy. kir. központi intézet évkönyvei. 1–3.köt. 1871–1873. Szerk.: —. Bp. 1871–1875. M.Kir.Egy.ny.— Franklin.
Marczibányi-juttalom
Stahlberger Emil: Az árapály a fiumei öbölben. Bp. 1874. Természettud. Társ. 109 p.
  3. —
  4. MTA Évk.XV.1876.44.p., Akad.Ért.1876.134–135., 139.p.
-
1. **(1871–1876) 1877 filozófia köréből**
  2. *Nagyjuttalom*
A jutalmat nem adták ki
Marczibányi-juttalom
Domanovszky Endre: A bölcsészet története. 2. köt. Az egyházi atyák kora. Bp. 1875. Egyet.ny. XVI, 367 p.
  3. Horváth Cyrill, Kerkapoly Károly, Molnár Aladár
  4. MTA Évk.XVI.1877.69.p., Akad.Ért.1877.140.p., RAL 1070/1877, RAL 1086/1877, RAL 1095/1877, RAL 1101/1877
-
1. **(1872–1877) 1878 társadalmi tudományok köréből**
  2. *Nagyjuttalom, Megosztva*
Kautz Gyula: A politikai tudomány kézikönyve. 2. átdolg. kiad. Bp. 1876. Franklin. XVI, 597 p. és
Apáthy István: Kereskedelmi jog a magyar kereskedelmi törvény alapján, tekintettel a nevezetesebb európai törvényekre. Bp. 1876. Eggenberger. XVI, 912 p.
Marczibányi-juttalom
Hajnik Imre: Egyetemes európai jogtörténet. A középkor kezdetétől a franczia forradalomig. 1. köt. Bp. 1875. Eggenberger. IV, 354 p.
  3. Pauler Tivadar
  4. MTA Évk.XVI.1878.67.p., Akad.Ért.1878.106.p., RAL 1347/1878
-
1. **(1872–1878) 1879 nyelvtudomány köréből**
  2. *Nagyjuttalom*
Budenz József: Magyar-ugor összehasonlító szótár. 1–4. füz. Bp. 1873–1878. MTA.
Marczibányi-juttalom
Ballagi Mór: A magyar nyelv teljes szótára. 1–2. rész. Pest, 1873. Heckenast.
  3. —
  4. MTA Évk.XVI.1879.31.p., Akad.Ért.1879.116.p.

1. (1873–1879) 1880 széptudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Arany János: Toldi szerelme. Bp. 1879. Franklin ny. VIII, 392 p.
Marczibányi-juttalom
Toldy Ferenc: A magyar költészet kézikönyve a Mohácsi vésztől a jelenkorig, vagyis az utóbbi negyedfél század kitűnőbb költői életrajzokban és jellemző mutatóanyagokban feltüntetve. 2. átdolg. kiad. 1–5. köt. Bp. 1876. Franklin ny.
3. Gyulai Pál, Greguss Ágost, Szász Károly
4. MTA Évk.XVI.1880.36.p., Akad.Ért.1880.86.p., RAL 146/1880

1. (1874–1880) 1881 történettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*, Megosztva
Pauler Gyula: Wesselényi Ferencz nádor és társainak összeesküvése. 1664–1671. 1–2. köt. Bp. 1876. MTA. és
Pesty Frigyes: Az eltűnt régi vármegyék. 1–2. köt. Bp. 1880. MTA.
Marczibányi-juttalom
Szilágyi Sándor: Erdélyi országgyűlési emlékek. Történeti bevezetésekkel. 1540–1614. 1–6. köt. Bp. 1875–1880. MTA.
3. Széchenyi Antal, Gyárfás István, Nagy Imre, Nyáry Albert, Tanárky Gedeon
4. MTA Évk.XVI.1881.46.p., Akad.Ért.1881.128–129.p.

1. (1875–1881) 1882 természettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Mihalkovics Géza: Az agy fejlődése magasabb rangú gerinczesek és emberi ébrényeken tett vizsgálatok nyomán. Bp. 1877. MTA. 224 p.
Marczibányi-juttalom
Kerpely Antal: Magyarország vaskövei és vasterményei, különös tekintettel a vas legfőbb kémiai és fizikai tulajdonságaira. Bp. 1877. Természettud. Társ. VIII, 83 p.
3. Eötvös Loránd, Krenner József, Szily Kálmán, Jendrassik Jenő, Margó Tivadar, Than Károly, Frivaldszky János
4. MTA Évk.XVI.1882.45.p., Akad.Ért.1882.170.p., RAL 466/1882, RAL 473/1882, RAL 513/1882, RAL 514/1882

1. (1876–1882) 1883 matematika köréből
2. *Nagyjuttalom*
Hunyady Jenő: A kúpszeleten fekvő hat pont feltételi egyenletének különböző alakjairól. 1–2. rész. Bp. 1876–1877. MTA.
Marczibányi-juttalom
Fröhlich Izidor: Az elhajlított fény intenzitásának vizsgálata. Bp. 1882. MTA. 59 p.
3. –
4. MTA Évk.XVII.1883.76.p., Akad.Ért.1883.95.p.

1. (1877–1883) 1884 filozófia köréből

2. *Nagyjuttalom*

Felméri Lajos: Az iskolázás jelene Angolországban. A Vallás- és Közoktatásügyi M. K. Ministerhez intézett jelentés. 1–2. köt. Bp. 1881. M.Kir.Egy.ny.

Marczibányi-juttalom

Alexander Bernát: Kant Immanuel. Élete, fejlődése és philosophiája. 1. köt. Bp. 1881. MTA. 459 p.

3. Kerkapoly Károly, Gönczy Pál

4. MTA Évk.XVII.1884.52.p., Akad.Ért.1884.154.p., RAL 197/1884, RAL 232/1884

1. (1878–1884) 1885 társadalmi tudományok köréből

2. *Nagyjuttalom*, Megosztva

Lukács Béla: Államháztartás és adózás Angliában. Bp. 1884. Légrády. XVI, 317 p. és

Schnierer Aladár: A büntettekről és vétségekről szóló magyar büntető-törvény (1878. 5. t. cz.) magyarázata. Bp. 1878–1881. Franklin. 628 p.

Marczibányi-juttalom

Beöthy Leó: A társadalmi fejlődés kezdetei. 1–2. köt. Bp. 1882. MTA.

3. Pauler Tivadar, Kautz Gyula, Hajnik Imre

4. MTA Évk.XVII.1885.49–50.p., Akad.Ért.1885.143.p., RAL 1024/1885, RAL 1025/1885, RAL 1184/1885

1. (1879–1885) 1886 nyelvtudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*, Megosztva

Lehr Albert: Arany János: Toldi. Költői elbeszélés. Nyelvi és tárgyi bő magyarázatokkal ellátta —. Bp. 1882. Franklin. VII, 471 p. és

Halász Ignác: Svéd-lapp nyelv. 1. rész. Lule- és pite-lapp-marki nyelvmutatványok és szótár. Bp. 1885. MTA. 264 p.

Marczibányi-juttalom

Szinnyei József (1857–1943): Finn-magyar szótár. Bp. 1884. MTA. XIX, 528 p.

3. Hunfalvy Pál, Ballagi Mór, Ponori Thewrewk Emil

4. MTA Évk.XVII.1886.50–51.p., Akad.Ért.1886.138.p., RAL 877/1886, RAL 893/1886

1. (1880–1886) 1887 széptudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*, Megosztva

Lévay József összes költeményei. 1–2. köt. Bp. 1881. Franklin. és

Szász Károly (1829–1905) kisebb költeményei. 1–2. köt. Bp. 1883. Franklin.

Marczibányi-juttalom

Szilády Áron: XVI. századbeli magyar költők művei. 3.köt. 1540–1575. Bp. 1883. MTA. VIII, 398 p.

3. Gyulai Pál, Zichy Antal, Arany László, Vadnai Károly, Lehr Albert
  4. MTA Évk.XVII.1887.58–59.p., Akad.Ért.1887.158.p., RAL 926/1887
-
1. (1881–1887) 1888 történettudomány köréből
  2. *Nagyjuttalom*, Megosztva
Fraknói Vilmos: Pázmány Péter 1570–1637. Bp. 1886. Franklin. 344 p. és
Salamon Ferenc: Magyarország a török hódítás korában. 2.jav.kiad. Bp. 1886.
Franklin. XV, 472 p.
Marczibányi-juttalom
Károlyi Árpád: Buda és Pest visszavévé 1686-ban. Bp. 1886. Hornyánszky ny.
VIII, 437 p.
  3. Kemény Gábor, Pauler Gyula, Nagy Imre
  4. MTA Évk.XVII.1888.54–55.p., Akad.Ért.1888.114.p., RAL 63/a/1888
-
1. (1882–1888) 1889 természettudomány köréből
  2. *Nagyjuttalom*
Hőgyes Endre: A veszettség gyógyításáról. Kísérleti és statisztikai tanulmány tekintettel különösen a Pasteur-féle prophylacticus gyógyításra. Bp. 1888. MTA. 125 p.
Marczibányi-juttalom
Entz Géza: Tanulmányok a véglények köréből. 1. rész. A véglények ismeretének fejlődése. Történeti és kritikai áttekintés. Bp. 1888. Kilián. XV, 464 p.
  3. Eötvös Loránd, Than Károly, Krenner József
  4. MTA Évk.XVII.1889.53.p., Akad.Ért.1889.128.p., RAL 79/a/1889
-
1. (1883–1889) 1890 matematika köréből
  2. *Nagyjuttalom*
Kőnig Gyula: Analízis. Bevezetés a matematika rendszerébe. 1. köt. Bp. 1887. Eggenberger. VIII, 712 p.
Marczibányi-juttalom
Schenek István–Farbaky István: Az elektromos akkumulátorokról. = Bányászati és Kohászati Lapok, 1885. 93–97, 101–104, 111–114, 121–123, 128–130.p.
  3. Eötvös Loránd, Kruspér István, Szily Kálmán, Fröhlich Izidor, Hollán Ernő, Péch Antal
  4. Akad.Ért.1890.298.p., RAL 118/1890
-
1. (1884–1890) 1891 filozófia köréből
  2. *Nagyjuttalom*
A jutalmat nem adták ki
Marczibányi-juttalom
Domanovszky Endre: A bölcsészet története. Kézikönyvül és magán tanulmányozásra. 4. köt. A renaissance kori bölcsészet története. Bp. 1890. Franklin. 492 p.
  3. Kautz Gyula, Schvarcz Gyula, Pauer Imre, Kerkapoly Károly, Pulszky Ágost
  4. Akad.Ért.1891.298.,370–375.p., RAL 270/1891

1. (1885–1891) 1892 társadalmi tudományok köréből
2. *Nagyjuttalom*
Keleti Károly: Magyarország népességének élelmezési statisztikája physiologiai alapon. 1–3. köt. Bp. 1887. Orsz.Stat.Hiv.
Marczibányi-juttalom
Vécsey Tamás: A római jog külső története és institúciói. Bp. 1888. Franklin. XXII, 652 p.
3. Schvarcz Gyula, Hoffmann Pál, Wlassics Gyula
4. Akad.Ért.1892.277–278.,349–353.p., RAL 77/1892

1. (1886–1892) 1893 nyelvtudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Szarvas Gábor–Simonyi Zsigmond: Magyar nyelvtörténeti szótár a legrégibb nyelvemlékektől a nyelvújításig. 1–3. köt. Bp. 1890–1893. Hornyánszky.
Marczibányi-juttalom
Thewrewk [Emil] Aemilius, de Ponor: Sexti Pompei Festi [Sextus Pompeius Festus] De verborum significatu quae supersunt cum Pauli [Paulus Diaconus] Epitome. 1.P. Budapestini, 1889. Acad.Lit.Hung. VIII, 631 p.
3. Heinrich Gusztáv, Asbóth Oszkár, Lehr Albert, Gyulai Pál
4. Akad.Ért.1893.285–286., 350–351.p., RAL 86/1893

1. (1887–1893) 1894 széptudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Arany János hátrahagyott iratai és levelezése. 1. köt. **Arany János** hátrahagyott versei. Bp. 1888. Ráth. 556 p.
Marczibányi-juttalom
Beöthy Zsolt: A szépprózai elbeszélés a régi magyar irodalomban. 2. köt. 1774–1788. A franciások: Báróczi [Sándor] és Bessenyei [György]. Bp. 1887. MTA. 384 p.
3. Zichy Antal, Gyulai Pál, Bánóczi József, Pasteiner Gyula, Vadnai Károly
4. Akad.Ért.1894.281–282.p.

1. (1888–1894) 1895 történettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Pauler Gyula: A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt. 1–2. köt. Bp. 1893. MTA.
Marczibányi-juttalom
Fraknoi Vilmos: Hunyadi Mátyás király. 1440–1490. Bp. 1890. M.Tört.Társ. 416 p.
3. Szilágyi Sándor, Nagy Gyula, Fejérpataky László
4. Akad.Ért.1895.292.,372–377.p., RAL 404/1895

1. (1889–1895) 1896 természettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Széchenyi Béla gróf keletázsiai útjának tudományos eredménye. 1877–1880. 1. köt. Az utazáson tett észlelések. Bp. 1890. Kilián. 750 p.
Marczibányi-juttalom
Thanhoffer Lajos: Szövettan és szövettani technika. 1–2. rész. Bp. 1894. Eggenberger.
3. Than Károly, Horváth Géza, Hőgyes Endre, Kövesligethy Radó, Krenner József, Schuller Alajos
4. Akad.Ért.1896.262.,330–337.p., RAL 459/1896

1. (1890–1896) 1897 matematika köréből
2. *Nagyjuttalom*
Eötvös Loránd: Vizsgálatok a gravitatio és mágnesség köréből. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1896. 221–266.p.
Marczibányi-juttalom
Khemdl Antal: A lánchidak merevítő tartóinak grafikai elméletéről. Bp. 1891. MTA. 45 p.
3. König Gyula, Liphay Ervin, Kövesligethy Radó, Kürschák József
4. Akad.Ért.1897.232.,321–323.p.

1. (1891–1897) 1898 filozófia köréből
2. *Nagyjuttalom*
A jutalmat nem adták ki
Marczibányi-juttalom
Pekár Károly: Positiv aesthetika. Physiologiai és psychologiai aesthetika. Az aesthetikai érzések psychophysiologiája. Bp. 1897. Hornyánszky. XIV, 672 p.
3. Alexander Bernát, Pulszky Ágost, Ballagi Aladár
4. Akad.Ért.1898.243.,408–411.p., RAL 293/1898

1. (1892–1898) 1899 társadalmi tudományok köréből
2. *Nagyjuttalom*
Concha Győző: Politika. 1. köt. Alkotmánytan. Bp. 1895. Eggenberger. XII, 619 p.
Marczibányi-juttalom
Vargha Gyula: A magyar hitelügy és hitelintézetek története. Bp. 1896. Pesti Könyvny. 636 p.
3. Hajnik Imre, Jekelfalussy József, Pauler Gyula, Kovács Gyula, György Endre
4. Akad.Ért.1899.240–241.p., RAL 311/1899

1. (1893–1899) 1900 nyelvtudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Szinnyei József (1857–1943): Magyar tájszótár. 1–15. füz. Bp. 1893–1899. Hornyánszky.

Marczibányi-jutalom

Munkácsi Bernát: A votják nyelv szótára. Bp. 1896. MTA. XVI, 836 p.

3. Joannovics György, Simonyi Zsigmond, Asbóth Oszkár, Lehr Albert, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1900.256–257., 393–396.p., RAL 10/1900

1. (1894–1900) 1901 széptudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Jókai Mór összes művei. Nemzeti díszkiadás. 1–100. köt. Bp. 1894–1898. Révai.

Marczibányi-jutalom

Szász Károly (1829–1905): Dante, Alighieri: A paradicsom. Ford. s jegyzetekkel és magyarázatokkal kísérte —. Bp. 1899. MTA. XIII, 424 p.

3. Beöthy Zsolt, Gyulai Pál, Szilády Áron, Bánóczi József, Négyesy László
4. Akad.Ért.1901.232–234.p.

1. (1895–1901) 1902 történettudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Csánki Dezső: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában. 3. köt. Bp. 1897. MTA. 696 p.

Marczibányi-jutalom

Károlyi Árpád: A korponai országgyűlés 1605-ben. Köz- és alkotmány-történelmi tanulmány. Bp. 1895. Athenaeum. 225 p.

3. Pauler Gyula, Fejérpataky László, Nagy Gyula
4. Akad.Ért.1902.270–271., 361–372.p., RAL 243/1902

1. (1896–1902) 1903 természettudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Than Károly: A kísérleti chemia elemei. 1. köt. Általános chemia és az elemi testek leírása. Bp. 1897. MTA. XVII, 878 p.

Marczibányi-jutalom

Lóczy Lajos: A fosszilis emlős- és puhatestű állatmaradványok leírása és paleontológiai-stratigraphiai eredmények. Bp. 1897. Kilián. 188 p.

3. Entz Géza, Fröhlich Izidor, Klug Nándor, Koch Antal, Krenner József, Ilosvay Lajos
4. Akad.Ért.1903.283–284.p., RAL 691/1903

1. (1897–1903) 1904 matematika köréből

2. *Nagyjutalom*

König Gyula: Az algebrai mennyiségek általános elméletének alapvonalai. Bp. 1903. MTA. XII, 599 p.

Marczibányi-jutalom

Réthy Mór: Súlyos folyadéksugarokról. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1897. 342–351.p.

3. Kürschák József, Fröhlich Izidor, Lipthay Sándor, Rados Gusztáv, Kövesligethy Radó

4. Akad.Ért.1904.233–234., 312–315.p., RAL 296/1904

1. (1898–1904) 1905 filozófia köréből

2. *Nagyjuttalom*

A jutalmat nem adták ki

Marczibányi-juttalom

Böhm Károly: Az értékelmélet feladata s alapproblémája. Bp. 1900. MTA. 58 p.

3. Kautz Gyula, Földes Béla, Alexander Bernát, Fináczy Ernő, Medveczky Frigyes

4. Akad.Ért.1905.227., 441–454.p.

1. (1899–1905) 1906 társadalmi tudományok köréből

2. *Nagyjuttalom*

Andrássy Gyula: A magyar állam fönmaradásának és alkotmányos szabadságának okai. 1–2. köt. Bp. 1901–1905. Franklin.

Marczibányi-juttalom

Földes Béla: Közgazdasági értekezések. 1–2. köt. Bp. 1902. Politzer.

3. Plósz Sándor, Vécsey Tamás, Wlassics Gyula, Hegedüs Sándor, György Endre, Kunz Jenő, Balogh Jenő

4. Akad.Ért.1906.184., 555–570.p., RAL 460/1906, RAL 583/1906

1. (1900–1906) 1907 nyelvtudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*, Megosztva

Melich János: Szláv jövevényszavaink. 1. köt. 1–2. rész. Bp. 1903–1905. Franklin. és

Munkácsi Bernát: Vogul népköltési gyűjtemény. Saját gyűjtése, s Reguly Antal hagyatéka alapján közzéteszi —. 1–4. köt. 1. köt. Regék és énekek a világ teremtéséről. Vogul szövegek és fordításaik tárgyi és nyelvi magyarázatokkal. Bp. 1892–1902. MTA. CDIV, 291 p.

Marczibányi-juttalom

Pápay József: Zichy Jenő gróf harmadik ázsiai utazása. 5.köt. Osztyák nép hitvilágára vonatkozó hősi énekek, istenidéző igék és medveénekek. Bp.–Leipzig, 1905. Hornyánszky–Hiersemann. LXXXII, 282 p.

3. Ponori Thewrewk Emil, Simonyi Zsigmond, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon, Gombocz Zoltán

4. Akad.Ért.1907.373–374., 525–528.p., RAL 713/1907

1. (1901–1907) 1908 széptudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*

Mikszáth Kálmán munkái. 1–6., 21–31. köt. Bp. 1901–1907. Révai.

Marczibányi-juttalom

Endrődi Sándor költeményei 1867–1901. Bp. 1904. Singer és Wolfner. VII, 319 p.

- Endrődi Sándor:** Őszi harmat után... Költemények. Bp. 1905. Singer és Wolfner. 160 p.
- Endrődi Sándor:** Isten felé. Költemények. Bp. é.n. Athenaeum. XVI, 242 p.
3. Beöthy Zsolt, Heinrich Gusztáv, Hegedűs István, Riedl Frigyes, Herczeg Ferenc
  4. Akad.Ért. 1908. 260–265.p.
-
1. **(1902–1908) 1909** történettudomány köréből
  2. *Nagyjuttalom*
Thaly Kálmán: Ocskay László, II. Rákóczi Ferencz fejedelem brigadérosa és a felső-magyarországi hadjáratok 1703–1710. Történeti tanulmány. 2. bőv. kiad. 1–2. köt. Bp. 1905. Franklin.
Marczibányi-juttalom
Hampel József: Újabb tanulmányok a honfoglalási kor emlékeiről. Bp. 1907. MTA. 274, 116 p.
  3. Fejérpataky László, Ballagi Aladár, Csánki Dezső, Tagányi Károly, Angyal Dávid
  4. Akad.Ért. 1909. 237–248.p.
-
1. **(1903–1909) 1910** természettudomány köréből
  2. *Nagyjuttalom*
Fröhlich Izidor: Üvegrácsokról visszaverődve-elhajlított fény polározás-viszonyai általános törvényszerűségeinek kísérleti megállapítása. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1904. 207–312.p.
Fröhlich Izidor: Az elhajlított fény polározásának új törvényszerűségei. = U.o. 1906. 465–494.p.
Fröhlich Izidor: A cirkumaxiális polározás törvényének általános érvényessége egyenletes fénytörésű közegek belsejében. = U.o. 1909. 299–370.p.
Marczibányi-juttalom
Méhely Lajos: A földi kutyák fajtái, származás- és rendszertani tekintetben. Bp. 1909. MTA. IV, 353 p.
  3. Lengyel Béla, Entz Géza, Klein Gyula, Lóczy Lajos, Bodola Lajos, Tangl Ferenc, Zemplén Győző
  4. Akad.Ért. 1910. 260–265.p.
-
1. **(1904–1910) 1911** matematika köréből
  2. *Nagyjuttalom*
Kherndl Antal: A sztatikailag határozatlan reakciójú csuklós tartók grafikai elméletéről. Bp. 1904. Pátria ny. 13 p.
Marczibányi-juttalom
Fejér Lipót: A folytonos függvények Fourier-féle sorának singularitásairól. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1910. 550–592.p.
  3. Fröhlich Izidor, König Gyula, Kövesligethy Radó, Rados Gusztáv, Kürschák József, Schlesinger Lajos, Zemplén Győző
  4. Akad.Ért. 1911. 227–230.p.

1. **(1905–1911) 1912** filozófia köréből
2. *Nagyjuttalom*
Böhm Károly: Az ember és világa. Philosophiai kutatások. 3. rész. Axiológia vagy értékstan. Kolozsvár, 1906. Gámán ny. XIV, 342 p.
Marczibányi-juttalom
Kármán Mór pedagógiai dolgozatai rendszeres összeállításban. 1–2. köt. Bp. 1909. Eggenberger.
3. Concha Győző, Pauer Imre, Alexander Bernát, Pauler Ákos, Medveczky Frigyes
4. Akad.Ért.1912.272–276.p.

1. **(1906–1912) 1913** társadalmi tudományok köréből
2. *Nagyjuttalom*
Plósz Sándor: 1911:I.t.cz. A polgári perrendtartásról. = Magyar Törvénytár. 1911. évi törvényczikkek, 3–290.p.
Kautz Gyula-juttalom
Finkey Ferenc: A tételes jog alapelvei és vezéreszméi. 1. köt. Bevezetés és a jogbólcsészet kifejlődésének története. Bp. 1908. Grill. XVI, 464 p.
Marczibányi-juttalom
Raffay Ferenc: A magyar magánjog kézikönyve. 3. bőv. és jav. kiad. 1–2. köt. Bp. 1909. Benkő.
3. Wlassics Gyula, Concha Győző, Matlekovics Sándor, György Endre, Magyary Géza
4. Akad.Ért.1913.291–299.p.

1. **(1907–1913) 1914** nyelvtudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Szily Kálmán: A magyar nyelvújítás szótára. 2. rész. Bp. 1908. Homyánszky. XII, 405–662.p.
Marczibányi-juttalom
Gombocz Zoltán: Honfoglaláselőtti török jövevényszavaink. Bp. 1908. Magy.Nyelvtud.Társ. IV, 108 p.
3. Tolnai Vilmos, Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Némethy Géza, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon, Melich János
4. Akad.Ért.1914.303–306.p.

1. **(1908–1914) 1915** széptudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Lévay József: A Múza búcsúja. Költemények. Bp. 1909. Kisfaludy Társ. 320 p.
Marczibányi-juttalom
Berczik Árpád színművei. 1–5.köt. Bp. 1912. Franklin.
3. Herczeg Ferenc, Badics Ferenc, Bánóczi József, Ferenczi Zoltán, Riedl Frigyes, Viszota Gyula, Horváth Cyrill
4. Akad.Ért.1915.314–318.p.

1. (1909–1915) 1916 történettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Thallóczy Lajos: Jajcza (bánság, vár és város) története 1450–1527. Bp. 1915. Hornyánszky. 360 p.
Marczibányi-juttalom
Ortvay Tivadar: Mária, II. Lajos magyar király neje. (1505–1558). Bp. 1914. M. Tört. Társ. 458 p.
3. Forster Gyula, Csánki Dezső, Áldásy Antal, Fejérpataki László, Angyal Dávid
4. Akad.Ért. 1916. 355–389. p.

1. (1910–1916) 1917 biológia, ásvány- és földtan köréből
2. *Nagyjuttalom*
Lóczy Lajos: A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei. 1. köt. A Balatonnak és környékének fizikai földrajza. 1. rész. A Balaton környékének geológiája és morfológiája. 1. szakasz. A Balaton környékének geológiai képződményei és ezeknek vidékek szerinti telepődése. Bp. 1913. M. Földr. Társ. Balaton-Biz. 617 p.
Marczibányi-juttalom
Hollós László: Magyarország földalatti gombái, szarvasgombaféléi. Bp. 1911. Lampel. XII, 248 p.
3. Horváth Géza, Koch Antal, Schafarzik Ferenc, Preisz Hugo, Istvánffy Gyula
4. Akad.Ért. 1917. 287–291. p.

1. (1911–1917) 1918 matematikai és technikai tudományok köréből
2. *Nagyjuttalom*
Fejér Lipót: Az interpolációról. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1916. 209–229. p.
Marczibányi-juttalom
Geöcze Zóárd: A felület területének Peano-féle definitiójáról. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1917. 325–358. p.
3. Rados Gusztáv, Farkas Gyula, Kürschák József, Bánki Donát, Rejtő Sándor
4. Akad.Ért. 1918. 226–228. p.

1. (1911–1918) 1919 fizikai és kémiai tudományok köréből
2. *Nagyjuttalom*
A jutalmat nem adták ki
Marczibányi-juttalom
A jutalmat nem adták ki
3. Ilosvay Lajos, Rybár István, Fröhlich Izidor, Schuller Alajos, Buchböck Gusztáv
4. Akad.Ért. 1919. 168–169. p., RAL 641/1919

1. (1912–1919) 1920 filozófia köréből
2. *Nagyjuttalom*
Fináczy Ernő: A középkori nevelés története. Bp. 1914. Hornyánszky. VIII, 334 p.

Marczibányi-jutalom

Pauler Ákos: A fogalom problémája a tiszta logikában. Bp. 1915. MTA. 46 p.

3. Prohászka Ottokár, Concha Győző, Kornis Gyula
4. Akad.Ért.1920.25–31.p., RAL 234/1920

1. (1913–1920) 1921 társadalmi tudományok köréből

2. *Nagyjutalom*

Wlassics Gyula – A bírálati időszakban megjelent büntetőjogi, közjogi és főként a nemzetközi jog körébe eső értekezései

Kautz Gyula-jutalom

Láng Lajos: A statisztika története. Bevezetésül Magyarország statisztikájához. Bp. 1913. Grill. 434 p.

Marczibányi-jutalom

Finkey Ferenc: A magyar büntetőperjog tankönyve. 4.telj. átdolg. kiad. Bp. 1916. Grill. XX, 756 p.

3. Nagy Ferenc, Balogh Jenő, Nagy Ernő, Fellner Frigyes, Magyary Géza, Buday László
4. Akad.Ért.1921.74–89.p.

1. (1914–1921) 1922 nyelvtudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Gombocz Zoltán–Melich János: Magyar etymologiai szótár. 1–7. füz. Bp. 1914–1918. MTA.

Marczibányi-jutalom

Horger Antal: A nyelvtudomány alapelvei. Bevezetés a nyelvtudományba. Bp. 1914. Kókay. 215 p.

3. Tolnai Vilmos, Munkácsi Bernát, Petz Gedeon, Szinnyei József, Zolnai Gyula
4. Akad.Ért.1922.105–109.p.

1. (1915–1922) 1923 széptudomány köréből

2. *Nagyjutalom*

Horváth János: Petőfi Sándor. Bp. 1922. Pallas. 597 p.

Marczibányi-jutalom

Váczy János: Kazinczy Ferenc és kora. 1. köt. Bp. 1915. MTA. IV, 639 p.

3. Némethy Géza, Badics Ferenc, Négyesy László, Petz Gedeon, Solymossy Sándor
4. Akad.Ért.1923.47–53.p.

1. (1915–1923) 1924 szépirodalom köréből

2. *Nagyjutalom*

Vargha Gyula költeményei. Bp. 1915. Franklin. VI, 526 p.

Marczibányi-jutalom

Szabolcska Mihály: Válogatott versek könyve. Bp. 1921. Singer és Wolfner. 287 p.

3. Ferenczi Zoltán, Négyesy László, Horváth János, Szinnyei József, Császár Elemér
4. Akad.Ért.1924.73–79.p.

1. (1916–1924) 1925 történettudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Berzeviczy Albert: Az abszolutizmus kora Magyarországon 1849–1865. 1. köt. Bp. 1922. Franklin. 436 p.
Marczibányi-juttalom
Hóman Bálint: Magyar pénztörténet 1000–1325. Bp. 1916. MTA. 710 p.
3. Csánki Dezső, Domanovszky Sándor, Kollányi Ferenc, Áldásy Antal, Lukinich Imre
4. Akad.Ért.1925.148–165.p.

1. (1917–1925) 1926 biológia, ásvány- és földtan köréből
2. *Nagyjuttalom*
Krompecher Ödön – A bírálati időszakban megjelent, a rákbetegséget tárgyaló értekezései
Marczibányi-juttalom
Jávorka Sándor: Magyar flóra. Magyarország virágos és edényes virágtalan növényeinek meghatározó kézikönyve. 1–2. köt. Bp. 1925. Studium.
3. Horváth Géza, Lenhossék Mihály, Buday Kálmán, Mauritz Béla, Mágocsy-Dietz Sándor
4. Akad.Ért.1926.24–37.p., RAL 1002/1926

1. (1918–1926) 1927 matematikai és technikai tudományok köréből
2. *Nagyjuttalom*
Bánki Donát: Új vízturbina. = Technikus, 1919. 1. 13–17.p., 1920. 2. 40–44.p., 1920. 3. 69–78.p.
Marczibányi-juttalom
Riesz Frigyes: Folytonos függvényoperációkról. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1920. 29–36.p.
3. Rados Gusztáv, Kürschák József, Zelovich Kornél, Ortway Rudolf, Zipernovszky Károly
4. Akad.Ért.1927.35–43.p., RAL 1001/1927

1. (1919–1927) 1928 fizikai és kémiai tudományok köréből
2. *Nagyjuttalom*
Zemplén Géza: Redukáló diszacharidok lebontása. II–V. rész. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1927. 34–104.p.
Marczibányi-juttalom
Eötvös Loránd: Kísérleti kimutatása annak a nehézségi változásnak, amelyet valamely, a szabályos alakúnak felvett földfelületen keleti vagy nyugati irányban mozgó test e mozgás által szenved. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1920. 1–28p.
3. Ilosvay Lajos, Buchböck Gusztáv, Rybár István, Fröhlich Izidor, Tangl Károly, Winkler Lajos
4. Akad.Ért.1928.43–49.p., RAL 1000/1928

1. (1920–1928) 1929 filozófia köréből
2. *Nagyjuttalom*
Pauler Ákos: Bevezetés a filozófiába. Bp. 1920. Pantheon. XV, 319 p.
Pauler Ákos: Logika. Az igazság elméletének alapvonalai. Bp. 1925. Eggenberger. VIII, 247 p.
Marczibányi-juttalom
Kornis Gyula: A magyar művelődés eszményei. 1777–1848. 1–2. köt. Bp. 1927. Egyetemi ny.
3. Dékány István, Schütz Antal, Bartók György, Finácz Ernő
4. Akad.Ért.1929.119–126.p.

1. (1921–1929) 1930 társadalmi tudományok köréből
2. *Nagyjuttalom*
Magyar Géza: Magyar polgári perjog. 2. telj. átdolg. kiad. Bp. 1924. Franklin. 950 p.
Kautz Gyula-juttalom
Jankovich Béla: A papírpénz inflációja és értéke az utolsó évtized tapasztalatai nyomán. Bp. 1925. Pallas ny. 126 p.
Marczibányi-juttalom
Erek István: A jogi személyek. 1–5. rész. = Városi Szemle, 1. rész: 1928. 49–112. p., 2. rész: 1928. 773–827.p., 3. rész: 1928. 939–1000.p., 4. rész: 1929. 207–269.p., 5. rész: 1929. 447–529.p.
3. Finkey Ferenc, Polner Ödön, Heller Farkas, Laky Dezső, Kolosváry Bálint
4. RAL 733/1930, RAL 734/1930

1. (1922–1930) 1931 nyelvtudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Melich János: A honfoglaláskori Magyarország. A magyar nyelvtudomány kézikönyve. 1. köt. 6. füz. Bp. 1925–1929. MTA. 434 p.
Marczibányi-juttalom
Németh Gyula: A honfoglaló magyarság kialakulása. Bp. 1930. MTA. 350 p.
3. Gombocz Zoltán, Munkácsi Bernát, Szinnyei József, Négyesy László, Zolnai Gyula
4. Akad.Ért.1931.170–176.p.

1. (1923–1931) 1932 széptudomány köréből
2. *Nagyjuttalom*
Pintér Jenő magyar irodalomtörténete. Tudományos rendszerezés. 1–4. köt. Bp. 1930–1931. Stephaneum ny.
Marczibányi-juttalom
Papp Ferenc: Kemény Zsigmond. Bp. 1927. Pallas. 46 p.
3. Badics Ferenc, Négyesy László, Zlinszky Aladár, Horváth János, Baros Gyula
4. Akad.Ért.1932.38–49.p., RAL 1455/1932

1. **(1924–1932) 1933 szépirodalom köréből**
2. *Nagyjuttalom*
Herczeg Ferenc munkái. Gyűjteményes díszkiadás. 1–40. köt. Bp. 1925. Singer és Wolfner.
Marczibányi-juttalom, Osztatlanul
Bárd Miklós: Kőd. Verses regény. Debrecen–Bp. é.n. Csáthy. 367 p. és
Kozma Andor: Magyar symphoniák. 2. kiad. Bp. 1924. Pallas. 172 p.
3. **Ravasz László, Császár Elemér, Szinnyei Ferenc, Kéky Lajos, Szász Károly**
4. Akad.Ért.1933.97–112.p., RAL 1/1933

1. **(1925–1933) 1934 történettudomány köréből**
2. *Nagyjuttalom*
Károlyi Árpád: Németújvári gróf Batthyány Lajos első magyar miniszterelnök főbenjáró pöre. 1–2. köt. Bp. 1932. M. Tört. Társ.
Marczibányi-juttalom
Szentpétery Imre: A magyar történettudomány kézikönyve. 2. köt. 3. füz. Magyar oklevéltan. Bp. 1930. M. Tört. Társ. 269, XII p.
3. **Fináczy Ernő, Domanovszky Sándor, Hodinka Antal, Gombos F. Albin, Lukinich Imre, Eckhart Ferenc**
4. Akad.Ért.1934.99–136.p.

1. **(1926–1934) 1935 biológia, ásvány- és földtan köréből**
2. *Nagyjuttalom*
Vendl Aladár: Das Kristallin des Sebeser- und Zibins-Gebirges. Bp. 1932. Inst.Reg. Hung.Geol. 365 p.
Marczibányi-juttalom
Gelei József – A bírálati időszakban megjelent, a csillangósokra vonatkozó értekezései
3. **Lenhossék Mihály, Entz Géza, Mauritz Béla, Mágócsy-Dietz Sándor, Telegdi Róth Károly**
4. Akad.Ért.1935.165–188.p.

1. **(1927–1935) 1936 matematikai és technikai tudományok köréből**
2. *Nagyjuttalom*
Rados Gusztáv: Egy determinánstétel általánosítása. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1929. 724–734.p.
Marczibányi-juttalom
Bláthy Ottó Titusz – Az elektromos turbógenerátorok tökéletesítésével foglalkozó kutatásai, szabadalmi bejelentései:
Biztosítóberendezés sík rotortekercshez. (1926. dec.) = Szabadalmi Közlöny, 1926. dec. 359.p.
Forgó gerjesztő mágnes turbógenerátorokhoz. (1927. máj.) = Szabadalmi Közlöny, 1927. máj.

Folyadékhűtési forgó gerjesztő mágnes turbógenerátorokhoz. (1931. jún.) = Szabaddalmi Közlöny, 1931. jún. 197.p.

3. Tangl Károly, Szőkefalvi-Nagy Gyula, Hoór Tempis Mór, Fejér Lipót, Finkey József
4. Akad.Ért. (Melléklet) 1936. 1–10.p.

1. (1928–1936) 1937 fizikai és kémiai tudományok

2. *Nagyjuttalom*

Zechmeister László – A bírálati időszakban megjelent, a carotinoidokra és polysaccharidokra vonatkozó dolgozatai

Marczibányi-juttalom

Pogány Béla: A Krypton I. színekép főleg ultravörös vonalainak Zeeman-felbontásairól. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1934. 1–19.p.,

Pogány Béla: Az Argon I, Krypton I és Xenon I színekép vonalainak Zeeman-felbontásairól. = U.o. 1935. 352–369.p.

3. Tangl Károly, Széki Tibor, Gyulai Zoltán, Rybár István, Varga József
4. Akad.Ért. 1937.24–37.p.

1. (1929–1937) 1938 filozófia köréből

2. *Nagyjuttalom*

Kornis Gyula: Az államférfi. A politikai lélek vizsgálata. 1–2. köt. Bp. 1933. Franklin.

Marczibányi-juttalom

Bartók György: Az erkölcsi értékeszme története. 2. köt. Az erkölcsi értékeszme története az egyházatyák, a középkor és újkor filozófiájában. Szeged, 1935. F.J. Tud.Egy. 327 p.

3. Finkey Ferenc, Dékány István, Madzsar Imre, Moór Gyula, Schütz Antal
4. Akad.Ért. 1938.32–36.p., RAL 130/1938

1. (1930–1938) 1939 társadalmi tudományok köréből

2. *Nagyjuttalom*

Erekly István: Közigazgatási reform és a nagyvárosok önkormányzata. 1–2. köt. Bp. 1933–1936. Stat.Hiv.

Marczibányi-juttalom

Thirring Gusztáv: Magyarország népessége II. József korában. Bp. 1938. MTA. VIII, 192 p.

3. Finkey Ferenc, Kovács Alajos, Heller Farkas, Dékány István, Balás Károly
4. Akad.Ért. 1939.35–46.p., RAL 242/1939

1. (1931–1939) 1940 nyelvtudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*

Zsirai Miklós: Finnugor rokonságunk. Bp. 1937. MTA. 587 p.

Marczibányi-juttalom

Csűry Bálint: Szamosháti szótár. 1–2. köt. Bp. 1935–1936. M.Nyelvtud.Társ.

3. Petz Gedeon, Pais Dezső, Szinnyei József, Melich János, Zichy István, Klemm Antal
4. Akad.Ért.1940.66–85.p.

1. (1932–1940) 1941 széptudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*

Szinnyei Ferenc: Novella- és regényirodalmunk a Bach korszakban. 1–2. köt. Bp. 1939–1941. MTA.

Marczibányi-juttalom

Lyka Károly: Magyar művészet 1800–1850. A táblabíró világ művészete. 2. átdolg. és bőv. kiad. Bp. 1939. Singer és Wolfner. 640 p.

3. Voinovich Géza, Kéky Lajos, Zlinszky Aladár, Petrovics Elek, Zichy István
4. Akad.Ért.1941.34–44.p.

1. (1933–1941) 1942 szépirodalom köréből

2. *Nagyjuttalom*

Reményik Sándor összes versei. Bp. 1941. Révai. 478 p.

Marczibányi-juttalom

Sík Sándor összes versei. 1910–1940. Bp. 1941. Szt.István Társ. 480 p.

3. Kéky Lajos, Voinovich Géza, Szinnyei Ferenc, György Lajos, Zolnai Béla
4. Akad.Ért.1942.22–32.p.

1. (1934–1942) 1943 történettudomány köréből

2. *Nagyjuttalom*

Szekfü Gyula: Állam és nemzet. Tanulmányok a nemzetiségi kérdésről. Bp. 1942. Magy.Szemle Társ. 372 p.

Marczibányi-juttalom

Szabó István: Ugocsa megye. Bp. 1937. MTA. XII, 615 p.

3. Domanovszky Sándor, Jánossy Dénes, Lukinich Imre, Madzsar Imre, Hajnal István, Balanyi György, Moór Gyula
4. Akad.Ért.1943.36–69.p., RAL 229/1943

1. (1935–1943) 1945 biológia, ásvány- és földtan köréből

2. *Nagyjuttalom*

Soós Lajos: Magyarország természetrajza. 1. Állattani rész. A Kárpát-medence Mollusca-faunája. Bp. 1943. MTA. VIII, 478 p.

Marczibányi-juttalom

Rozlozsnik Pál: Die geologischen Verhältnisse der Gegend von Dobsina. Bp. 1935. Inst.Reg.Hung. Geol. 118 p.

3. Zimmermann Ágoston, Belák Sándor, Balogh Ernő, Mauritz Béla
4. RAL 95/1945

1. (1936–1944) 1946 matematikai és technikai tudományok köréből

2. *Nagyjuttalom*

Riesz Frigyes: A lineáris operációk általános elméletének néhány alapvető fogalomalkotásáról. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1937. 1–46.p.

Marczibányi-juttalom

Jáky József: Az új földnyomáselmélet. = Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye, 1944. 301–312.p.

3. Fejér Lipót, Verebély László, Pattantyus Á. Géza, Náray Szabó István, Mihailich Győző, Szőkefalvi-Nagy Béla
4. RAL 127/1946

1. (1937–1945) 1946 fizikai és kémiai tudományok köréből

2. *Nagyjuttalom*

Szent-Györgyi Albert – Biokémia területén kifejtett munkásságáért

Marczibányi-juttalom

Békésy György – Fizika területén kifejtett munkásságáért

3. Rybár István, Császár Elemér, Doby Géza, Gróh Gyula, Buzágh Aladár
4. RAL 127/1946

1. 1948 Nyelv- és Széptudományi Osztály

2. *Nagyjuttalom*

Moravcsik Gyula: Byzantinoturcica. Bd. 1–2. Bp. 1942–1943. P.P.Tud.Egy. Gör. Fil.Int.

Marczibányi-juttalom

Ligeti Lajos: Catalogue du kanjur mongol imprimé. 1. vol. Catalogue. Bp. 1942–1944. Soc.Kőrösi Csoma. 345 p.

3. Kniezsa István, Zsirai Miklós, Marót Károly
4. RAL 100/1948

1. 1949 Bölcsleleti, Társadalmi és Történeti Tudományok Osztálya

2. *Nagyjuttalom*

Lukács György: A polgári filozófia válsága. Bp. 1947. Hungária. 234 p.

Marczibányi-juttalom

Eckhart Ferenc: Magyar alkotmány és jogtörténet. Bp. 1947. Politzer. 468 p.

3. Heller Farkas, Nizsalovszky Endre, Bruckner Győző, Prohászka Lajos, Genthon István, Mátrai László, Szemere Samu
4. RAL 40/1949

A Mayerhofer és Klinkosch bécsi cégnél készült nagyjutalmi emlékszerleg a 200 arany átadására

ok 1836-i nagy jótétel.

A ngelakudana'ngi opat'yirivot jualanra
melainal iellan

[illegible]

Disjunctioⁿal carbon:

Chance's report

Abafin, J. J. J. J. J.

T. homii, nyan asad.

Gail Livingston Hemmick

Archaeocephalus kinsleyi

Mary Mabel

8
1837

SULYOS TESTEK
TERMÉSZETTANA.

IRTA

JEDLIK ÁNYOS ISTVÁN,
SZ. BENEDEKI REND' PANNONHALMI TAGJA, ÉS A PESTI K. EGYETEMNÉL
TERMÉSZETTAN' TANÁRA.

Száveg köze nyomtatott 384 rajmetszettel.

PESTEN,
ENICH GUSZTÁV' BIZOMÁNYA.
1850.

Jedlik Ányos 1858-ban nagyjutalmat nyert műve

Tekintetes Titoknak Uo!'

Örömmel vettem a Tekintetes uronak meg múlt évi dec. 20-án kelt hírv. valos levélét, melyben kedéssel mitőlattaték, hogy a Magyar Tudományos Akadémia közlelte naggyűlésében az 1855-ki Marczibányi-jutalmat "Toldi Estvige" című költeményemnek illeti meg.

Nem is a Tit. Akademiának köszönetemet, egyen, s mind arra fordíthatom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia közlelte naggyűlésében az 1855-ki Marczibányi-jutalmat "Toldi Estvige" című költeményemnek illeti meg.

Maradva teljes tiszteléssel

Tekintetes Titoknak uronak

Nagy-kőrös, jan. 10. 1859

Alkalmazott segédje

Arany János

Nyugtárny

Kor 50, aradd: 61-én az arányról, melyet, mint a Magyar Tudományos Akadémia 1855-ki dec. 20-án kelt naggyűlése által "Toldi Estvige" című költeményemnek illeti 1855-ki Marczibányi-jutalmat egy eke-érem kiadásában arad. piatárnak Tit. Toldi Lőrinc uról köszönettel fel. vettem. Kelt Nagy-Kőrös, január. 21-én 1859.

arad 50. az. arány

Arany János

Arany János köszönőlevele az 1858-ban elnyert Marczibányi-jutalomért és nyugtája a jutalmi pénz felvételéről, 1859

AZ
ALGEBRAI MENNYISÉGEK

ÁLTALÁNOS ELMÉLETÉNEK ALAPVONALAI

IRTA

KÖNIG GYULA

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1903

König Gyula 1904-ben matematikai nagyjutalmat nyert műve

A Vasárnapi Újság vezércikke Mikszáth Kálmán 1908-ban elnyert nagyjutalmi díjáról

**MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA**

Igen tisztelt Tagtárs Ur!

Tisztelettel közlöm, hogy a M.Tud. Akadémia eszéki nagygyűlései Szemesi Sándorban a Nagyjutalom Tagtárs Ur "A polgári filozófia válsága" c. művének ítélte oda.

A bíráló bizottság jelentését a nagyjutalmi emlékérmét mellékeljük, a jutalom összegét pedig egyidejűleg postára adjuk.

Fogadja Tagtárs Ur kiváló tisztelettel nyilvánítását.

Budapest, 1949. május 27.

Vincenz Kéz
Elnök.

Lukács György
ig. és t. tag urnak,
B u d a p e s t .

**V.i. A jutalmi jelentés
a nyomdában nem készült el.**

Az Akadémia értesíti Lukács Györgyöt az 1949. évi nagyjutalom
elnyeréséről

Nagyjutalmi érem Lukács György részére, 1949

OSZTÁLY-JUTALOMKÉRDÉSEK 1831-*

A Magyar Tudós Társaság első alapszabálya a jutalmazási rendszer részeként pályakérdések kiírását, magyar nyelven írt pályamunkák megbírálását és megjutalmazását indítványozta. Az Akadémia e pozitív kezdeményezése külföldi akadémiák példáján indult, de tartalmában hazai érdekeket és szükségleteket tükrözött. A pályakérdéseket a Társaság a tudományos munka ösztönzésére, a tudománynak magyar nyelven való terjesztésére szánta. Az alaprajznak a jutalomkérdésekkel foglalkozó cikkelye hangsúlyozta, hogy az "intézet célját különösen előmozdítja a nemzet mostani állapotjához alkalmazott kérdések feltétele és megfejtése, ez által mind a hazai nyelv, mind a tudományok és művészségek felette sokat nyernek."¹ Ugyanezt a gondolatot rögzíti az alaprajz, amikor a jutalomkérdések célját abban látja, hogy "hasznos munkák írására és az által a magyar literatura elébb vitelére serkentessenek".²

Az 1831 februárjában tartott nagygyűlésen a jutalmakkal kapcsolatos ügyek intézésére megválasztott öttagú bizottság előterjesztette a jutalmazással kapcsolatos indítványát, melynek első pontja a jutalomkérdésekkel foglalkozott. A nagygyűlés a jutalomkérdésekre vonatkozóan az alábbi határozatot fogadta el: "Soronként két-két osztály három kérdést ajánljon ... a nagygyűlésnek, mely azok közül szavazat többségével egyet kiválaszt. Az elfogadottak a hazai folyóírásokban s újságlevelekben tétessenek hírré."³

Az osztályok által javasolt, a nagygyűlés által elfogadott jutalomkérdésekre beérkezett feleletek az alapszabályban lefektetett szabályok szerint elbírálásra kerültek. Az osztályjutalmak pályanyerteseit 100 arany jutalom illette meg. A pályakérdések sikertelensége esetén a kérdések háromszor újrahirdethetők voltak.

A jutalomkérdéseket az Akadémia első ízben az 1832 szeptemberében tartott nagygyűlésen hirdette ki. Az 1831. évre visszamenően a Nyelvtudományi Osztály és a Filozófiai Osztály hirdetett pályakérdéseket, majd az osztályok sorát a Történetírási Osztály és a Matematikai Osztály követte az 1832. évre szóló pályakérdések kiírásával,

---

* Vázlatok a Magyar Tudományos Akadémia félszázados történetéből. 1831–1881. Bp. 1881. MTA. 106–110.p.

A M.Tud.Akadémia pályakérdései. = Akad.Ért. 1892. 557–563., 666–670.p., 1893. 491–503.p., 1900. 523–532.p.

Vizota Gyula: Bajza József akadémiai munkássága. 3. rész. = ITK 433–467.p.

1 Magy.Tud.Társ.Évk.I.1831.103.p.

2 Magy.Tud.Társ.Évk.I.1831.109.p.

3 Magy.Tud.Társ.Évk.I.1831.69.p.

végül a jutalomhirdetésben 1833-ban a Törvénytudományi és a Természettudományi Osztály következett, majd a továbbiakban az osztályok sorrendje kezdődött előlről.

Az Akadémia 6 osztálya közül a mai értelemben vett humán és társadalomtudományokat 4 osztály, a természettudományokat és a műszaki tudományokat pedig 2 osztály képviselte, így az osztályok által felterjesztett pályakérdések is nagyrészt a humán és társadalomtudományok köréből kerültek ki és csak kisebb mértékben voltak képviselve a pályakérdések között a természettudományos témák. A pályakérdések, melyek felölelték a nyelvtudományt, a bölcseletet, a jogtudományt, a pszichológiát, a történelmet, a város-, ipar- és kereskedelem-történetet, a művelődéstörténetet, a matematikát, a műszaki és természettudományokat, tartalmukban tükrözték a kor tudományosságát, a kor szellemi, történeti, gazdasági és műszaki fejlettségének megfelelő problémák megoldására irányuló szándékot és igényt.

Az alapszabály a jutalmat nyert feleletek kinyomtatását is kilátásba helyezte, amikor kimondta, hogy "a legjelesebbnek vallott munka jutalmat is, közrebocsátást is nyer". Ennek értelmében indította meg az Akadémia 1834-ben a Nyelvtudományi Pályamunkák, 1835-ben a Philosophiai Pályamunkák, 1837-ben a Természettudományi Pályamunkák és Törvénytudományi Pályamunkák, valamint 1844-ben a Matematikai Pályamunkák című sorozatát. E sorozatokban összesen 16 kötet jelent meg, egy-egy kötetben esetenként több pályamunka is. A pályamunkák sorozatainak bevezetőjében közlésre kerültek a szóban forgó műről a bírálók jelentései a titoknok összefoglalásában.

Az alapszabály úgy intézkedett, hogy a jutalmat minden esetben ki kell adni, hogy "a munkás elmék bizonyosak legyenek a díj felől, s hasznos munkák írására és az által a magyar literatura elébb vitelére serkentessenek", de hozzátette, hogy a "ki nem elégitő feleletért is kijár ugyan a szabott jutalom, de kéziratban marad".⁴ Ha több érdekes pályamunka is érkezett ugyanarra a kérdésre, lehetőség volt arra, hogy a bíráló bizottság a jutalmazott mű mellett, további pályafeleletet jelképes összeg jutalmazása mellett kinyomtatásra érdemesítsen, amelyek szintén a Pályamunkák sorozatban láttak napvilágot.

A jutalomdíjnak a szükségszerű kiadásából következően a jutalomban részesült pályafeleletek egy része nem ütötte meg a megfelelő tudományos mértéket, a bíráló bizottság a pályafelelet tudományos színvonalával kapcsolatos tényleges véleményét csak a dolgozat kinyomtatását illetve annak elmaradását kimondó határozatával tudta érvényesíteni.

A pályakérdések története során csak egy esetben, 1844-ben nem adta ki a bizottság a jutalmat, ugyanis a törvénytudományi pályakérdésre beérkezett egyetlen felelet jutalmazását több negatívum mellett befejezetlensége miatt utasította vissza a bíráló bizottság.

Az alapszabályok alapján a viszonylagos becsű vagy éppen gyenge műnek is kijáró jutalomdíj nem kedvezett a pályafeleletek színvonalának. Ez az Akadémia illetékesei előtt is ismert körülmény készítette az 1844. évi nagygyűlést arra, hogy bizonyos módosításokat eszközöljön a jutalom kiadása terén. Azt ugyan nem mondta ki továbbra sem,

4 Magy.Tud.Társ.Évk.I.1831.109.p.

hogy csak abszolút becsű mű nyerhet jutalmat, de megfelelő intézkedéssel felére csökkentette a kiadható díj összegét. Ezek szerint minden évben négy-négy osztály tűzhet ki egy-egy kérdést, de a jutalmak összegét egyenként 50 aranyban állapították meg.⁵

A jutalmak kihirdetése 1832-től kezdődően 1847-ig folyamatosan minden nagygyűlésen megtörtént. 1848–1857 között nagygyűlések híján a jutalomkérdések kitűzése is elmaradt. A kérdés ismét csak az 1858. dec. 13-i összes ülésen került elő, amikor az ülés kimondta, hogy az 1847. év óta elmaradt osztály-jutalomkérdéseket a múltra nézve el kell hagyni, azoknak a kihirdetése csak az 1858. évtől kezdve történjék meg. Továbbá az ülés meghatározta, hogy a jövőben csak két kérdés, az egyik a humán tudományok, a nyelv, filozófia vagy történelem, a másik kérdés pedig az exakt tudományok köréből hirdettessék ki.⁶

Ennek megfelelően az 1858. évi nagygyűlés 1860. évi határidővel kihirdette az esedékes pályakérdéseket és elbírálta az 1847-ben kihirdetett kérdésekre érkezett feleleteket.

Az évek során a jutalomkérdések egy része többszöri hirdetés után is megválaszolatlanul maradt, így a kihirdetett kérdésekkel kapcsolatos esetenkénti érdektelenség, a színvonalbeli problémák, valamint egyéb jutalomkérdésekre tett alapítványok mint a Gorove-, Vitéz-pályázat működése arra vezetett, hogy 1859-ben az Akadémia már nem hirdetett osztály-jutalomkérdéseket, majd az ügyrend kimondta: "Az Akadémia jónak látta a tudományos jutalomkérdéseknek évenként 2–2 osztály részéről való rendes kitűzését eltörölni."⁷

A kihirdetett pályakérdések elemzése a korszakra vonatkozóan tudománytörténeti megállapításokra ad lehetőséget, ha nem is mindig pozitív értelemben.⁸ A pályafeleletek viszont, a már említett negatívumok mellett is, a kor színvonalának megfelelően tudományos értéket képviseltek.

---

5 Magy. Tud. Társ. Évk. VII. 1844. 65. p.

6 Akad. Ért. 1858. 626. p.

7 MTA Alm. 1861. 83. p.

8 A Magyar Tudományos Akadémia másfél évszázada 1825–1975. Főszerk. Pach Zsigmond Pál. Bp. 1975. MTA. 72. p.

NYELVTUDOMÁNYI OSZTÁLY JUTALOMKÉRDÉSEI 1831–

1. (1831) 1833

2. Melyek, hányfélék, mely eredetűek és saját jelentésűek egyfelől a ragasztékok (suffixa) vagyis azon szók és szótagok, melyek által a magyar nevek és igék értelme módosíttatik? Másfelől szóképzők (formativa)? Mily változtatásokat okoznak és szenvednek ragasztáskor, s végre, mely nemű gyökökhez szövetkeznek az utóbbiak?
3. **Csató Pál**
4. A magyar nyelvbeli ragasztékok és szóképzők. Buda, 1834. M.Kir.Egy.bet. 98 p. /Nyelvtudományi pályamunkák. 1./
5. Guzmics Izidor, Pázmándi Horvát Endre, Vörösmarty Mihály
6. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1833.59.p., Nyelvtud.pályamunkák.1.V–X.p., RAL 16/1832, RAL 177/1832, RAL 95/1833, RAL 122/1833

1. (1834) 1836

2. Melyek a magyar nyelvben a tiszta gyökök?
3. **Engel József**
4. A magyar nyelv gyökérszavai. Buda, 1839. M.Kir.Egy.bet. 122 p. /Nyelvtudományi pályamunkák. 2./
5. Almási Balogh Pál, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály
6. Magy.Tud.Társ.Évk.III.1836.153.p., Nyelvtud.pályamunkák. 2.V–XII.p., RAL 15/1836

1. (1837) 1839

2. Melyek a két hazában és hajdani magyar tartományokban részint fennlévő, részint régi emlékekben található azon magyar hangzatú helyesírási és családnevek, melyeknek eredeti jelentését bizonyossággal vagy legalább hihetőséggel meghatározhatni?
3. **Lenkey Zsigmond**
4. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.RUI 4.r.77.sz. V.köt.
5. Czuczor Gergely, Nagy János, Vörösmarty Mihály
6. Magy.Tud.Társ.Évk.V.1839.35.p., RAL 21/1839, RAL 51/1839, RAL 85/1839

1. (1840) 1842

2. Fejtessenek ki a magyar szókötés szabályai: 1). Adassanak elő a beszédrészek ebbeli sajátosságai, 2). A szórend szabályai, 3). A szóviszony szabályai.
3. **Szilágyi István**
4. A magyar szókötés szabályai. Buda, 1846. M.Kir.Egy.bet. 276 p. /Nyelvtudományi pályamunkák. 3./

5. Vörösmarty Mihály, Nagy János, Fábíán Gábor
  6. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1842.100.p., Nyelvtud.pályamunkák.3.III–VIII.p., RAL 19/1842, RAL 109/1842
1. **(1843) 1845**
  2. Készíttessék magyar ékes szókötés, azaz adassanak elő bizonyos rendszerben a magyar nyelv eredeti, tiszta, sajátos és választékos kifejezései, melyek kiváltképpen a régi nyelvmaradványok, példabeszédek, közmondások, szójárások és jeles írók nyomain feltalálhatók. Jelöltessenek ki a beszéd részeinek ritkább vonzatai és a mondatok ékes kötésének, viszonyának, rendjének szabályai, különös tekintettel a kihagyásokra, körmondatokra és a költői nyelv sajátosságaira, valamint végre a nyelvünk tisztaságával, eredetiségével, sajátoságaival ellenkező hibás, idegenszerű és aljas szavakra és szólásmódokra.
  3. **Szvorényi József**
  4. Magyar ékes szókötés. Buda, 1846. M.Kir.Egy.bet. 253 p./Nyelvtudományi pályamunkák.4./
  5. Jászay Pál, Czuczor Gergely, Vörösmarty Mihály
  6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845.17.p., Nyelvtud.pályamunkák.4.III–VI.p., RAL 1/1845, RAL 7/1845, RAL 10/1845
1. **(1844) 1846**
  2. Adassék elő nyelvünk kifejlődésének története, azaz a fennlevő nyelvmlékek nyomain indulva mutattassanak ki azon változások, melyeken nyelvünk szóalkotási, bővítési, kölcsönzési, ragozási és szókötési tekintetben időről időre átalment.
  3. **Szilágyi János**
  4. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.RUI 4.r. 77.sz. XI.köt.
  5. —
  6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1846.43–44.p., RAL 219/1846
1. **(1845) 1847**
  2. Adassanak elő a polgári szónoklat kellékei és hibái, bel- és külföldi példákkal felvilágosítva, továbbá azon eszközök, melyek annak kellő kiképzésére szolgálhatnak.
  3. **Pásztor Dániel**
  4. Nem jelent meg
  5. Fábíán Gábor, Almási Balogh Pál, Szemere Pál, Czuczor Gergely
  6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1847.74–75.p., Akad.Ért.1847.400.p., RAL 134/1847
1. **(1847) 1858**
  2. Nyelvrokonság és nyelvhasonlat fogalmainak tudományos kifejtése, s ezek szerint a nevezetesebb régi és új nyelvek osztályozása és nyelvtani jellemképe. Mutattassanak ki azon viszonyok, melyekben a magyar nyelv az indoeurópai, a semita, az urál-altaji s az egytagú nyelvosztályokhoz áll, s ezek nyomán jelöltessék ki azon hely, mely a magyar nyelvet az ismeretes nyelvek rendszerében illeti.

3. **Repiczky János**
4. Nem jelent meg. A kézirat címe és jelzete: Az indo-germán, sémi, ural-altaji s az egytagú nyelvtörzsek eredeti jelleme s a magyar nyelvnek azokhozi viszonya. M. Nyelvtan 4.r.63.
5. Hunfalvy Pál, Lugossy József
6. MTA Évk.IX.1858.38–39.p., Akad.Ért.1858.627–628.p., RAL 3/1854[1858], RAL 5/1854[1858]

FILOZÓFIAI OSZTÁLY JUTALOMKÉRDÉSEI 1831–

1. (1831) 1834

2. Minthogy a filozófia minden ágának kifejtése s hazánkban terjesztése leginkább azáltal eszközölhető, ha nemzeti íróink a filozófiára nézve szüntelen szemük előtt tartják, mily sikerrel dolgozának elődeik, vagy miben, s mi okra nézve maradnának hátra, ez a kérdés: Tudományos művelődésünk története időszakonként mit terjeszt elénkbe a filozófia állapotja iránt és tekintvén a filozófiát, miben s mi okra nézve vagyunk hátrább némely nemzeteknél?
3. **Almási Balogh Pál**
4. Almási Balogh Pál felelete ezen kérdésre: Tudományos művelődésünk története időszakonként mit terjeszt elénkbe a philosophia állapotja iránt és tekintvén a philosophiát, miben s mi okra nézve vagyunk hátrább némely nemzeteknél? Budán, 1835. M.Kir.Egy.bet. 211 p. /Philosophiai pályamunkák. 1./
5. Szalay Imre, Kállay Ferenc, Szilasy János
6. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1834.98.p., Phil.pályamunkák.1.III–X.p., RAL 26/1834

1. (1834) 1836

2. Mi haszna s befolyása van és lehetne még a lélektudománynak (pszichológiának) mind a felsőbb mind az alsóbb néposztályok célirányos erkölcsi és polgári nevelésére? Mit és mennyit kellene ebből a nemzeti iskolákban is tanítás tárgyául felvenni?
3. **Hetényi János**
4. A lélektudománynak nevelési fontosságáról. Pest, 1844. Eggenberger. 247 p. /Philosophiai pályamunkák. 2./
5. Döbrentei Gábor, Kállay Ferenc, Szilasy János
6. Magy.Tud.Társ.Évk.III.1836.153.p., Phil.pályamunkák.2.III–XII.p., RAL 8/1836, RAL 139/1836

1. (1837) 1839

2. Nyomoztassék ki a panteizmus természete, eredete, szülő okaival s elágazásaival együtt, s adassék elő, milyen befolyása volt a régi, a közép- és újkori filozófiai rendszerekre?
3. **Hetényi János**
4. Nem jelent meg
5. Döbrentei Gábor, Horváth Cyrill, Kállay Ferenc
6. Magy.Tud.Társ.Évk.V.1839.35–36.p., RAL 9/1839, RAL 10/1839, RAL 36/1839, RAL 85/1839

1. (1840) 1842

2. Fejtessék ki a szépnak és fenségesnek elmélete, felvilágosítva az ebbeli bölcseségek (filozófusok) s a szépművészetek történeteiből.
3. **Almási Balogh Pál**
4. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: Vegyes, ívrét 57/25.
5. Horváth Cyrill, Szontágh Gusztáv, Hetényi János
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1842.100–101.p., RAL 10/1842, RAL 13/1842, RAL 108/1842

1. (1843) 1845

2. Fejtessenek ki a szabadság és társadalmi rend elméletei, állítsanak fel elveket, amelyek szerint azokat összhangzatba hozhatni és adassanak elő e tárgyról a nevezetesebb bölcselekek nézetei.
3. **Benczur János**
4. A szabadság és társadalmi rend elméletei. Pesten, 1848. Emich. 298 p.
5. Szontágh Gusztáv, Döbrentei Gábor, Horváth Cyrill
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845.17–18.p., RAL 8/1845, RAL 15/1845, RAL 19/1845

1. (1845) 1847

2. Adassanak elő bírálólag az újkor legnevezetesebb filozófiai rendszerei s fejtessék ki okokkal támogatva, melyik ígér közülük legnagyobb sikert a tudományok és a társadalmi élet kifejlődésére.
3. **Purgstaller [Palotai] József**
4. Nem jelent meg
5. Szilasy János, Szontágh Gusztáv, Horváth Cyrill, Kállay Ferenc
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1847.75–76.p., Akad.Ért.1847.400.p., RAL 94/1847, RAL 129/1847

1. (1847) 1858

2. Minthogy a lélektan újabb írói különféle elvekből indulva, különböző módon fejtetik és osztályozzák a lélek erőit és tehetségeit, e kérdés megfejtése kívántatik: Mely alapon épülnek a lélek erői és tehetségei? Hogyan osztályozhatni ezeket a leghelyesebben, s mely rendszer ajánlható a tudomány terjedelmesebb kidolgozására?
3. Eredménytelen maradt
6. MTA Évk.IX.1858.38–39.p.

TÖRTÉNETIRÁSI OSZTÁLY JUTALOMKÉRDÉSEI 1832–

1. (1832) 1834

2. Milyen befolyásuk volt honi városainknak nemzetünk kifejlődésére és csinosbulására?
3. Eredménytelen maradt
6. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1834.70.p.

1. (1834) 1837

2. Másodszor hirdette az 1832. évre szóló pályakérdés
3. **Hetényi János**
4. Honi városaink befolyásáról nemzetünk kifejlődésére és csinosbulására. Budán, 1841. M.Kir.Egy.bet. 240 p. /Történettudományi pályamunkák. 1./
5. Bajza József, Czech János, Luczenbacher [Érdy] János
6. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1837.47.p., Történettud.pályamunkák.1.III–VI.p., ITK 1912.433–434.p., RAL 22/1837, RAL 66/1837, RAL 102/1837

1. (1835) 1837

2. Milyen állapotban volt a műipar és kereskedés honunkban az Árpád és vegyes házakból származott királyok alatt, mi történt fejedelmeink és törvényhozásunk részéről azok előmozdítására, melyek voltak nagyobb emelkedésüket hátráltató akadályok, végtére minő befolyásuk volt nemzetünk erkölcsi és értelmi kifejlődésére?
3. **Kossovich Károly** (100 arany) – **Horváth Mihály** (tiszteletdíj)
4. Kossovich Károly–Horváth Mihály: Az ipar és kereskedés története Magyarországon a XVI. század elejéig. Buda, 1842. M.Kir.Egy.bet. XIX, 334 p. /Történettudományi pályamunkák.2./
5. Czuczor Gergely, Czech János, Kis János
6. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1837.47.p., Történettud.pályamunkák.2.III–XIX.p., RAL 18/1837, RAL 92/1837, RAL 2/1840 [Kelt:1837]

1. (1838) 1840

2. Fejtessék meg oklevelek és egyéb régi emlékekből, honnan vette légyen eredetét hazánk régi várszerkezete, koronként mely változásokon ment keresztül, mik hanyatlása okai és mily hatással volt ez külön fokain honunk közigazgatására, védelmére s általában alkotmányunk kifejlésére?
3. **Hetényi János**
4. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.RUI 4.r.77.IV.köt.
5. Bajza József, Czech János, Péczely József
6. Magy.Tud.Társ.Évk.V.1840.92.p., ITK 1912.434–447.p., RAL 8/1840, RAL 18/1840, RAL 21/1840

1. **(1841) 1843**

2. Beköltöző őseink micsoda népségeket találtak hazánkban, megtelepedésük után III. András haláláig kik szállották meg az országot, s melyik nép mi befolyással volt nemzetünk létrejöttére?
3. **Lányi Károly**
4. Nem jelent meg (A szerző visszavette kéziratát: RAL 152/1843)
5. Luczenbacher [Érdy] János, Horváth Mihály
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VII.1843.16.p., RAL 19/1843, RAL 35/1843, RAL 126/1843, RAL 187/1843

1. **(1844) 1847**

2. Készíttessék bármely eddig külön le nem írt magyar birodalmi vármegye vagy terjedelmesebb vidék vagy nevezetesebb város történeti, földirati és statisztikai leírása oklevelek és egyéb hivatalos kútfők szerint.
3. **Kozma Pál**
4. Zaránd vármegye földirati, statisztikai és történeti leírása. Kolozsvár, 1848. Kir.Főtanoda bet. 109 p.
5. Kovács István, Czech János, Fényes Elek
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1847.76–77.p., Akad.Ért.1847.400.p., RAL 109/1847

1. **(1845) 1847**

2. Adassék Magyarország török hatalom alatt volt részeinek akkori földirati és polgári viszonyainak ismertetése térképpel.
3. **Lányi Károly**
4. Nem jelent meg
5. Jerney János, Horváth Mihály, Péczely József
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1847.77.p., Akad.Ért.1847.400.p., RAL 109/1847

1. **(1858) 1860**

2. Adassék vázlata a magyar nemzet műveltségi állásának az első fejedelmek korszakában, jelöltesse ki a kapcsolatok, melyek őseinket fokról-fokra közelebb hozták a kereszténység behozatala mind történelmi momentumaira, mind államalapítási első következményeire nézve.
3. **Frankl [Fraknói] Vilmos**
4. A magyar nemzet műveltségi állásának vázlata az első fejedelmek korában. Pest, 1861. Emich. XII, 403 p.
5. Wenzel Gusztáv, Podhradszky József, Csengery Antal
6. MTA Évk.X.1860.82.p., RAL 550/1860, RAL 577/1860, RAL 587/1860, RAL 958/1860

MATEMATIKAI OSZTÁLY JUTALOMKÉRDÉSEI 1832–

1. (1832) 1833

2. Számláltassanak elő a nevezetesebb eddig felvett módok, melyek szerint mind az összenyomhatatlan, mind az összenyomható hígtest indítja az erőműveket. Jelöltesse ki mindegyiknél a hígtest szülte okozatok és szoros megmutatásokkal erősítsenek meg, végre adassék elő, melyik mód előzi meg a többit, s mely tekintetben?
3. **Warga János**
4. Nem jelent meg
5. Győry Sándor, Bitnicz Lajos, Nyiry István
6. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1833.60–61.p., RAL 43/1833, RAL 72/1833, RAL 95/1833

1. (1835) 1837

2. Mutattassanak ki a felsőbb analízis azon tanítmányai, melyek a műtudományokba (scientiae technicae) befolyanak, s adassék elő népszerűen a gyakorlati alkalmazásuk.
3. Eredménytelen maradt
6. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1837.48.p.

1. (1838) 1840

2. A görbék meghatározásában jelenleg a görbe mindenkori hossza és érintőinek (tangentes) szöge is vétetnek elemekül. Melyek tehát ezen nézet szerint az első és másodrendű görbék? Vitessenek ezek által összrendesekre (coordinatae), s adassanak elő főbb tulajdonságaik.
3. **Taubner Károly**
4. Az első és másodrendű görbék összrendesekre átvitele és főbb tulajdonságai. Budán, 1844. M.Kir.Egy.bet. 62 p. /Mathematikai pályamunkák. 1./
5. Győry Sándor, Bitnicz Lajos, Vállas Antal
6. Magy.Tud.Társ.Évk.V.1840.92.p., Math.pályamunkák.1.III–XII.p., RAL 2/1840, RAL 16/1840, RAL 23/1840

1. (1841) 1843

2. Adassanak elő a szükséges rajzokkal felvilágosítva valamely hegyháton átszállító, s vizét egy közös valópontnál nyerő hajózási zsilipes csatorna tervezésének alapelvei.
3. **Fest Vilmos**
4. Nem jelent meg. A kézirat címe és jelzete: A zsilipes csatorna alapvonalai. M.Irod. RUI 4.r. 77.IX.köt.

5. Győry Sándor, Bitnicz Lajos, Vásárhelyi Pál
6. Magy. Tud. Társ. Évk. VII. 1843. 17. p., RAL 17/1843, RAL 24/1843, RAL 30/1843, RAL 127/1843

1. **(1844) 1846**

2. Mik a képzetes mennyiségek tulajdonságai mind analitikai mind mértani értelmük?
3. **Arenstein József**
4. A képzetes mennyiségek tulajdonságai s mind analyticai mind mértani értelmök. Pest, 1847. Beimel J. XII, 62 p. /Mathematikai pályamunkák. 2./
5. Győry Sándor, Vállas Antal, Bitnicz Lajos
6. Magy. Tud. Társ. Évk. VIII. 1846. 44. p., Math. pályamunkák. 2. III–VI. p., RAL 8/1846, RAL 67/1846, RAL 70/1846, RAL 218/1846

1. **(1846) 1858**

2. Oly munka írása tűzetik ki jutalomfeletül, mely a matematikai tudományok enciklopédiáját s irodalmát egyformán egyesíti magában.
3. Eredménytelen maradt
6. MTA Évk. IX. 1858. 38. p.

1. **(1847) 1858**

2. Minthogy hazánkban az eddigi felkelési rendszerre alapított honvédelem magas hivatásának többé meg nem felelhetett, adassék elő a nemzet átalakulásának e korszakában miképpen lehetne a honvédelmet a mostani hadak és harcviselés elveihez alkalmazva legcélszerűbben felállítani?
3. Eredménytelen maradt
6. MTA Évk. IX. 1858. 38–39. p.

TÖRVÉNYTUDOMÁNYI OSZTÁLY JUTALOMKÉRDÉSEI 1833–

1. (1833) 1835

2. Tett-e a magyar nemzet honalkotmányában az időkhöz és körülményekhez alkalmazott változtatásokat, s ha tett, melyek azoknak fő vonalai?
3. **Enzsel Rezső József**
4. Nem jelent meg
5. Perger János, Szlemenics Pál, Stettner [Zádor] György
6. Magy.Tud.Társ.Évk.III.1835.53.p., RAL 11/1835, RAL 26/1835, RAL 44/1835, RAL 45/1835

1. (1836) 1838

2. Honnan vette eredetét törvényeinkben az ősi javak elidegenítésének korlátozása? Miképpen gyakoroltatott az korszakonként, a polgári társaságra nézve, általában mik voltak annak hasznos és káros következményei minden oldalról?
3. **Kossovich Károly**
4. Honnét vette eredetét törvényeinkben az ősi javak elidegenítésének korlátozása? (Jogtörténeti értekezés Kossovich Károly hátrahagyott irataiból. Szerk. Tóth Lőrinc) = Jogtudományi és Törvénykezési Társ., 1855. 1. köt. 192–201.p., 241–249. p., 416–426.p.
5. Stettner [Zádor] György, Szlemenics Pál, Sztróka Antal
6. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1838.90–91.p., RAL 12/1838, RAL 17/1838, RAL 18/1838

1. (1839) 1841

2. Határozottassék meg a büntetés értelme és célja, adassanak elő annak biztos elvei és ezekhez alkalmazható nemei. Fejtessék meg, találhat-e köztük helyet a halálbüntetés és mely esetekben, s miképpen és mily sikerrel gyakoroltatott ez a régi és újabb népeknél, különösen hazánkban?
3. **Szemere Bertalan**
4. A büntetésről és különösen a halálbüntetésről. Budán, 1841. M.Kir.Egy.bet. 194 p. /Törvénytudományi pályamunkák.1./
5. Stettner [Zádor] György, Szalay László, Szlemenics Pál
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1841.21.p., Törvtud.pályamunkák.1.III–VI.p., RAL 10/1841, RAL 12/1841, RAL 16/1841

1. (1842) 1844

2. Fejtessék ki jogelméletileg, s mind a honi, mind a külföldi társas állapotok figyelembevételével történetileg is, mily befolyással vannak az örökösödési törvények a polgári társaságra, s ennek anyagi és szellemi jó vagy rossz létrejöttére?

3. A jutalmat nem adták ki
5. Fogarasi János, Sztrokay Antal
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VII.1844.71.p., RAL 8/1844, RAL 13/1844

1. **(1844) 1846**

2. Fejtsenek ki a polgári törvénykezési eljárások célja, fajai és kellékei, adassanak elő a hazánkban divatozott és divatozó eljárások, tökélyeikkel és hibáikkal együtt, figyelemmel a művelt nemzetek törvénykezéseire is.
3. **Telegdi Kovács László**
4. Nem jelent meg. (A szerző visszavette kéziratát: RAL 154/1846)
5. Szalay László, Schedel [Toldy] Ferenc
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1846.45.p., RAL 71/1846, RAL 216/1846

1. **(1846) 1847**

2. Adassanak elő az ügyvédeknek a bírák és a felek iránti viszonyaikban mutatkozó hiányok, melyek az igazság kiszolgáltatását nálunk nehezítik, s egyszersmind az a mód, miképpen kelljen e viszonyokat legjobban elrendezni, s az ügyvédi kart a tekintélynek azon fokára emelni, hogy nemes feladásának kellőképpen megfelelhessen?
3. **Tóth Lőrinc**
4. Ügyvédi állapotok és érdekek. = Jogtudományi és Törvénykezési Tár, 1856. 2. köt. 23–37.p., 100–122.p., 212–228.p.
5. Sztrokay Antal, Bertha Sándor, Császár Ferenc.
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1847.77–78.p., Akad.Ért.1847.400.p., RAL 111/1847

TERMÉSZETTUDOMÁNYI OSZTÁLY JUTALOMKÉRDÉSEI 1833–

1. (1833) 1835

2. Mi a Magyarország némely vidékein előforduló pokolvárnak természete, melyek okai, óvó és gyógyító módjai?
3. **Topperczer Tamás**
4. A magyarországi pokolvar, annak természete, okai, óvó és gyógy módjai. Budán, 1837. M.Kir.Egy.bet. VIII, 99 p. /Természettudományi pályamunkák.1./
5. Gebhardt Xavér Ferenc, Bugát Pál, Horváth József
6. Magy.Tud.Társ.Évk.III.1835.54.p., Termtud.pályamunkák.1.III–VIII.p., RAL 11/1835, RAL 33/1835

1. (1836) 1838

2. Készíttessék bármely magyarországi, hozzákapcsolt tartományokbeli vagy erdélyi, terjedelmesebb vidék természettudományi leírása.
3. **Balogh József**
4. A magyarországi szikes vidékek természettudományi tekintetben. Budán, 1840. M.Kir.Egy.bet. XII, 120 p./Természettudományi pályamunkák.2./
5. Bugát Pál, Gebhardt Xavér Ferenc, Horváth József
6. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1838.91.p., Termtud.pályamunkák.2.III–VIII.p., RAL 19/1838, RAL 34/1838

1. (1839) 1841

2. Jelöltessenek ki azon gyógy- és műtani testek, melyek honunkban is teremnek vagy termesztethetők, s mind amellett részint még most is külföldről hozatnak be, részint mindeddig kivitelre nem fordítatnak. Mi ennek az oka, s miként lehetne azt eszközölni, hogy azok ne csak országunk szükségait pótolnák, hanem külkereskedési cikkelyekké is válhatnának?
3. **Wagner Dániel**
4. Magyarországnak közgazdaságilag nevezetes termékeiről. Budán, 1844. M.Kir.Egy.bet. VI, 96 p. /Természettudományi pályamunkák.3./
5. Balásházy János, Bugát Pál, Frivaldszky Imre
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1841.21–22.p., Termtud.pályamunkák.3.III–VI.p., RAL 8/1842, RAL 26/1842, RAL 32/1842

1. (1842) 1845

2. Kívántatik hazánk éghajlatának természettudományi vizsgálatokon épült ismertetése, előadván egyszersmind annak hatásait a növényi és állati életre.
3. **Dorner József**

4. Buda vidékének s illetőleg Magyarországnak éghelyviszonyai. = Kir.Magyar Természettudományi Társulat Évkönyvei. 2. köt. (1845–1850) 1851. 153–176.p.
5. Frivaldszky Imre, Bugát Pál
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845.18.p., RAL 3/1845, RAL 4/1845

1. **(1845) 1847**

2. Határozottassanak meg vegybontások s gyógygyakorlati adatok nyomán a nevezetesebb honi ásványvizek gyógyjavallatai. Miképpen lehetne azokat netalán létező hiányaikra nézve orvosi-rendőrségi tekintetben használhatóbbakká tenni, továbbá adassék elő, melyekkel lehetne azok közül a külföld legnevezetesebb ásványvizeit teljes sikerrel pótolni, végül említették meg, mik történtek irodalmi tekintetben eddig a tárgyra nézve.
3. **Török József**
4. A két magyar haza első rangú gyógyvizei és fürdő-intézetei. Pest, 1848. Beimel. 190 p.
5. Horváth József, Frivaldszky Imre, Bugát Pál
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1847.78.p., Akad.Ért.1847.400.p., RAL 110/1847

1. **(1858) 1860**

2. Adassék a Balatonnak leírása föld- és természettani, természetrajzi tekintetben és fejtsék ki azon befolyás, mely a Balaton vízszíneének szándéklott lejjebb szállításától egészség- és természettani, úgy egyéb tekintetben is várható az állam- és közgazdászatra, végre állíttassanak pontos és számokra visszavitt adatok alapján egymással szembe annak jó és rossz következései.
3. Eredménytelen maradt
6. MTA Évk.X.1860.83.p.

Nyelvtudományi Jutalomkérdések.

- 1) Milyen nagy nevetes kívánság az így?
p. o. hasán-rot bosítok, hasán-böt jörök.
Adaffanak elő a sörkös nek on nissai
itka minden felelősk a neanyin kehes
vöröden is legyintőfö vöröden
- 2) Milyen a magyar nyelvben a sípa gyölök?
szántalépfának elő, immogyin kehes, eredeti
jelenítők.
- 3) Milyen elemekből áll meg a magyar nyelv,
a török a francia vagy össze szemben
a magyar nyelvtudomány keves? p. o. gond.
ot-kod-ik és em-etked-ik szemben mit
is mit jelennek az ot-el, kod-ked, is vörök
az ifj sörög? Ha erőke is az efféle
mind sörög gyarain kehes szemben,
szántalépfának elő egyen kehes, hogy
a sörög eddig össze vagy szemben mit
keves is hívei keves szemben is keves
keves.

Vörösmarty

16/VII.
1834.

A
BÜNTETÉSRŐL
S KÜLÖNÖSEBBEN
A HALÁLBÜNTETÉSRŐL.

KOSZORÚZOTT PÁLYAMUNKA.

IRTA
SZEMERE BERTALAN.

BECCARIA ÉS HOWARD.

B U D Á N.
A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.
1841.

Törvénytudományi pályakérdés díjazott felelete Szemere Bertalantól, 1841

MATHEMATICAL
PÁLYAMUNKÁK.

K I A D J A

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

ELSŐ KÖTET.

AZ ELSŐ ÉS MÁSOD RENDŰ GÖRBÉK' KÖZRENDESEKRE ÁTVITE-
LE 'A FŐBB TULAJDONSÁGAIK. TAUBNER KÁROLY ÉS FEST VIL-
MOS' ELSŐ ÉS MÁSOD RANGU PÁLYAMUNKÁIK.

B U D A N.

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

M. DCCC. XLIV.

A díjnyertes matematikai pályamunkák sorozata

HONI VÁROSAINK

BEFOLYÁSÁRÓL.

NEMZETÜNK KIFEJTŐDÉSÉRE ÉS CSINOSBULÁSÁRA.

IRTA

HETÉNTI JÁNOS.

JUTALMAZOTT PÁLYAMUNKA.

B U D Á N

A MAGYAR KIR. EGYETEM' HETŰIVEL.

1841.

A történettudományi pályamunkák első köteteként megjelent,
1837-ben osztályjutalmat nyert mű

DRÁMAI JUTALOM 1832-*

A Magyar Tudós Társaság alapvető célkitűzései között jelentős helyet kapott a nemzeti játékszín ügye. A magyar színészet megteremtésének kérdése szorosan összekapcsolódott az akadémiai törekvésekkel, közös töből, a magyar nyelv felvirágoztatására irányuló erőfeszítésekből sarjadt mindkettő. A tudós testület első alapszabályának 5. pontja erre vonatkozóan kimondta, hogy "Gondja leszen, hogy a nemzeti játékszín, egyik segéde a hazai nyelv kiműveltetésének, jó darabokban szükségét ne szenvedjen".¹

E célkitűzés jegyében született meg az akadémiai drámai jutalom megindításának a gondolata, melynek alapító szövegét az 1832. márc. 11-én összeült igazgatótanácsi ülés a következőképpen rögzítette: "100 darab arany jutalom serkentse a színjátszéki pálya költőit, s egyik esztendőben eredeti szomorú vagy érzékeny játéokra, másokban vígjátéokra leszen ennyi esztendőként felváltva kitéve".²

A hazai nyelv és játékszín ügyét szolgáló drámapályázati hirdetést 1832 márciusában tette közzé az Akadémia. A jutalom első kiadására az 1833 novemberi nagygyűlésen került sor, amikor is a 100 arany pályadíjat Vörösmarty Mihály: Vénász c. darabja nyerte el. Ugyanezen a nagygyűlésen 1833. nov. 5-én a játékszín ügyének irányítására, a műsoron lévő eredeti és fordított darabok nyelvének javítására megalakult a "Játékszini küldöttség", melynek elnöke Széchenyi István, tagjai Fáy András, Wesselényi Miklós, Döbrentei Gábor, Horvát Endre, Kisfaludy Sándor és Vörösmarty Mihály voltak. Továbbá az 1833. évi nagygyűlés az "Eredeti játékszín" c. sorozat megindítását határozta el, amelyben az Akadémia a 100 arany jutalomban részesült műveket jelentette meg.³ A bíráló bizottságnak lehetősége volt, hogy a 100 aranyat nyert művön kívül, egy további jeles darabot bizonyos összegű tiszteletdíj mellett ugyancsak az "Eredeti játékszín" c. sorozatban megjelentetésre ajánljon.

Az Akadémia drámai pályázata nem minden évben váltotta be a hozzáfűzött reményeket, így 1834 és 1838 között megfelelő mű hiányában egy ízben sem tudták kiadni

* Az Akadémia és a magyar játékszín. = Bayer József: A nemzeti játékszín története. 2. köt. Bp. 1887. Hornyánszky. 68–77.p.

[Vörösmarty Mihály játékszini bizottságban kifejtett munkássága]. = Brisits Frigyes: Vörösmarty Mihály és az Akadémia. Bp. 1937. MTA. 30–36.p.

Viszota Gyula: Vörösmarty nagyjutalmi és drámai jelentései. = Akad.Ért. 1914. 108–123.p.

Viszota Gyula: Bajza József akadémiai munkássága. = ITK 1912.433–467.p.

[Drámai jutalom] = Akad.Ért. 1890.129–131.p.

1 Magy.Tud.Társ.Évk.I.1832.112.p.

2 Magy.Tud.Társ.Évk.I.1832.83–84.p., Igt.Jk.1832.márc.11-i ülés

3 Ngy.Jk.1833.XI.5-i ülés

a 100 arany jutalmat. Ez a körülmény vitákra, elégedetlenségre és az Akadémia elleni vádaskodásokra adott alkalmat, mely a különböző publikációs fórumok⁴ útján nyilvánosságra is került. A téma az 1838. évi nagygyűlésen⁵ napirendre került, a nagygyűlés foglalkozott a jutalom körüli sikertelenség okával és arra a megállapításra jutott, hogy az addig megkövetelt mércéjét megváltoztatva, a viszonylagos jónak is kiadja a díjat, a jutalom a jövőben "a többiek között legjobb munkának mindig kijárjon, kivéven, ha köztök egy sem találatnék, melly bármi tekintetben legkisebb figyelmet is érdemelne".⁶

E határozatot követően a pályázaton résztvevő viszonylagosan jó műveknek is kiadták a 100 arany díjat, kivéve az 1841. esztendő, mikor is a XII. nagygyűlés a bíráló bizottság elmarasztaló jelentésének alapján a jutalmat nem adta ki.

A drámai jutalom kiadására 1844-ben került sor utóljára, ugyanis az 1844. dec. 13-i kisgyűlés az akadémiai reformjavaslatokkal kapcsolatos felterjesztésének 4. pontja a drámai jutalom megszüntetését javasolta: "Szűnjön meg a rendkívüli drámai jutalom, melyre most már az irodalom nem szorul..."⁷ E javaslatot az 1844. évi nagygyűlés az alábbi titoknoki jelentés alapján elfogadta: "A rendkívüli drámai jutalom, melly a színpad megerősültével jelentékességét szintűgy mint szükséges létét elvesztette, meg lőn szüntetve."⁸

Vörösmarty Mihály mondta a drámai jutalmakról: "... nem mindig eszköz a ki-tett jutalom közvetlenül jeles műveket, hanem többnyire közvetve azon tartós részvét, s munkásság által, melyet bizonyos kitűzött tárgy körül ébresztett."⁹ Mindenesetre ezek a pályázati munkák, a rávonatkozó bírálati jelentésekkel együtt a kezdeti magyar drámatörténelem értékes dokumentumai.

---

4 Brisits Frigyes: Vörösmarty M. és az Akadémia. Bp. 1887. 67.p.

5 RAL 43/1838

6 Magy. Tud. Társ. Évk. IV. 1838. 77.p.

7 Kisgy. Jk. 1844. XII. 9, 13-i ülés

8 Magy. Tud. Társ. Évk. VII. 1844. 65.p.

9 Vörösmarty minden munkái. 12. köt. Pest, 1864. Ráth. 252.p.

DRÁMAI JUTALOM 1832–

1. 1833

2. **Vörösmarty Mihály:** Várnász. Buda, 1834. Egyetemi ny. 159 p. /Eredeti játékszín.1./
3. Fáy András, Schedius Lajos, Döbrentei Gábor, Bajza József, Kállay Ferenc, Schedel [Toldy] Ferenc, Szemere Pál
4. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1833.61–62.p., RAL 95/1833, RAL 96/1833,

1. 1834

2. A jutalmat nem adták ki
3. Fáy András, Döbrentei Gábor, Bajza József, Kölcsey Ferenc, Schedel [Toldy] Ferenc, Vörösmarty Mihály, Schedius Lajos
4. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1834.98–99.p., RAL 17/1834, RAL 56/1834, RAL 89/1834

1. 1835

2. A jutalmat nem adták ki
3. Fáy András, Bajza József, Döbrentei Gábor, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály
4. Magy.Tud.Társ.Évk.III.1835.54.p., ITK 1912.458–459.p., RAL 11/1835, RAL 77/1835

1. 1836

2. A jutalmat nem adták ki
3. Fáy András, Bajza József, Döbrentei Gábor, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály
4. ITK 1912.459–460.p., RAL 15/1836, RAL 102/1836

1. 1837

2. A jutalmat nem adták ki
3. Schedius Lajos, Fáy András, Bajza József, Vörösmarty Mihály, Kölcsey Ferenc
4. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1837.48.p., Akad.Ért.1914.122.p., RAL 128/1837

1. 1838

2. A jutalmat nem adták ki
3. Schedius Lajos, Vörösmarty Mihály, Bajza József
4. Magy.Tud.Társ.Évk.IV.1838.91–92.p., ITK 1912.460.p., RAL 43/1838

1. 1839

2. **Tóth Lőrinc:** Hunyadi László. Pest, 1846. Eggenberger. 194 p. /Eredeti játékszín. 16./

3. Schedius Lajos, Czuczor Gergely, Vörösmarty Mihály, Bajza József
4. Magy.Tud.Társ.Évk.V.1839.36.p., ITK 1912.461–462.p., RAL 21/1839, RAL 85/1839, RAL 91/1839

1. 1840

2. **Szigligeti Edvárd:** Rózsa. Buda, 1840. Egyetemi ny. 128 p. /Eredeti játékszín.9./
3. Schedius Lajos, Fáy András, Bajza József, Vörösmarty Mihály, Czuczor Gergely
4. Magy.Tud.Társ.Évk.V.1840.93.p., Akad.Ért.1914.122–123.p., RAL 132/1840

1. 1841

2. A jutalmat nem adták ki
3. Fáy András, Czuczor Gergely, Vörösmarty Mihály, Bajza József
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1841.22.p., ITK 1912.462–463.p., RAL 3/1841, RAL 84/1841

1. 1842

2. **Nagy Ignác:** Tisztújítás. Buda, 1843. Egyetemi ny. 168 p. /Eredeti játékszín.11./
3. Fáy András, Vörösmarty Mihály, Czuczor Gergely, Bajza József, Eötvös József
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1842.101.p., ITK 1912.464–465.p., RAL 116/1842, RAL 117/1842

1. 1843

2. **Obernyik Károly:** Főúr és pór. Pest, 1844. Eggenberger. 149 p. /Eredeti játékszín.13./
3. Fáy András, Bajza József, Czuczor Gergely, Vörösmarty Mihály, Schedel [Toldy] Ferenc
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VII.1843.17.p., RAL 128/1843, RAL 131/1843

1. 1844

2. **Szigligeti Edvárd:** Vándor színészek. Pest, 1845. Eggenberger. 118 p. /Eredeti játékszín.15./
3. Fáy András, Vörösmarty Mihály, Schedel [Toldy] Ferenc, Bajza József, Czuczor Gergely
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VII.1844.71.p., ITK 1912.465–466.p., RAL 4/1844, RAL 54/a/1844

Az "Eredeti játékszín" sorozat 2–8, 10, 12, 14. köteteként a nem díjat nyert, csak ki-nyomtatás mellett tiszteletdíjban részesült művek jelentek meg.

A drámai jutalom és az osztályjutalmak 100 arany díjának átadására szolgáló
kisebb jutalmi serleg

Teljesítménye Budapest 1870

EREDETI JÁTÉKSZÍN.

eredeti játék

KIADJA

A MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

TIZENHATODIK KÖTET.

HUNYADI LÁSZLÓ,

a m. tudós társaság által megkoszorúzott
szomorújáték.

PESTEN, 1846.

EGGENBERGER JÓZSEF és FIA

M. ACAD. KÖNYVÁRUSOKNÁL.

Az "Eredeti Játékszín" a drámai jutalommal koszorúzott művek sorozata

HUNYADI LÁSZLÓ.

TÖRTÉNETI DRAMA

ÖT SZAKASZBAN.

TÓTH LŐRINCZTŐL.

Drama for ever!

Dr. B. Nagy 1870 k.

PESTEN, 1846.

EGGENBERGER JÓZSEF ÉS FIA

M. ACADEMIAI KÖNYVÁRUSOKNÁL.

Tóth Lőrinc 1839-ben drámai jutalmat nyert pályaműve

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

Pesten dec. 22-án 1844

Önközlő Vö!

Tisztelettel van Önnek hivatalosan, egykoron mind
tíz év óta jelenve, hogy az 1844. évi pályázati
nyilatkozatát követő a társaság a Vándor-Pénztár
címűt illető kiemelési, mellynek a felbontott jelsz
gés köztben, Ön vallja magán keresztül.

Önnek köszönhetően, először Ön hogy
dec. 22-én bármely nap az academia pénztár
hivatalában megjelenni, s a kiemelési szöveg
nyilatkozatának melles átadni a szükségesek.
Köszönve a felbontott maradvány

Köszönve

aláírás: Kötője
D. Kötője

Szigligeti Edét

A titoknak értesíti Szigligeti Edét az 1844. évi drámai jutalom elnyeréséről

GOROVE-JUTALOM 1839—*

Gorove László (1780–1839) az MTA levelező tagja saját, valamint testvérei Lajos és Károly nevében 1000 pengő forintnyi jutalomalapítványt tett, melynek kezelésére a Tudós Társaságot kérte fel. Az 1839. febr. 18-án kelt alapítólevél¹ részletei az 1840. febr. 25-i igazgatósági ülésen kerültek nyilvánosságra.² Ezek szerint az időközben 1839. márc. 11-én elhalálozott Gorove László szándéka az volt, hogy a tőke kamatait két egymást követő 4–4 éves jutalmi ciklusban használja fel az Akadémia kitűnő pályaművek szerzőjének megjutalmazására.

Az ügyrendnek megfelelően az első jutalmi ciklusban a 200 pengő forintos pályadíj az ezen 4 év alatt megjelent legjobb "erkölcs-javító" munkának utólagos megjutalmazására szolgál, ilyen mű hiányában pedig a jutalom magyar történeti tárgyú, harmadsorban pedig magyar gazdasággal foglalkozó munkát illet. A második 4 éves ciklusban pályakérdésekre tett feleletek versengenek az ugyancsak 200 pengő forintos díjért, melyeknek tárgya lehet bármilyen tudományszak, de különösképpen fizika, természettörténet, etika és esztétika. Az alapítvány értelmében ezeknek a munkáknak az ifjúság képzésének előmozdítását kell szolgálniok. A pályakérdések tárgyát az Akadémia az alapítóval illetve annak halála után fiával Gorove Istvánnal (1819–1881) egyetértésben állapítja meg.³

A Gorove-jutalom első kiosztására 1843-ban került sor, amikor is az 1839–1842 közötti időszak legjobb erkölcs-tani munkája nyerte a díjat, a második ciklusban feltett első pályakérdésre érkezett feleletek elbírálása pedig 1847-ben történt meg.

A díjnak e kétszeri kiadását több mint 10 éves kényszerű szünet követte, s az egyéb jutalmakhoz hasonlóan a Gorove-jutalom kitűzése is az akadémiai élet újraindulásával 1858-ban került újra napirendre. Egyébként az elmaradt jutalmak ügyében alakult bizottság az 1858. dec. 13-i összes ülésen a Gorove-jutalom ügyrendjével kapcsolatban, Gorove Istvánnal az alapítvány képviselőjével egyetértésben⁴ több változtatást javasolt. E szerint a pályadíjat minden második évben adják ki 30 arany jutalom mellett. A pályadíjat ezentúl minden esetben jutalomkérdések formájában hirdetik meg, melynek tárgya felváltva az erkölcsstudomány, a széptan és a magyar művelődéstörténet témaköréből veendő. Az ügyrend értelmében jutalmat csak a "legjobbnek vallott felelet kaphat",

---

* A Gorove-jutalom. = Akad.Ért.1890.534–539.p.

1 RAL 42/1840

2 Magy.Tud.Társ.Évk.V.1840.50–51.p., Igt.Jk.1840.II.25-i ülés

3 A Gorove-jutalom ügyrendje. = Magy.Tud.Társ.Névkönyv, 1846.52–53.p.

4 RAL 24/1858 (Gorove István egyetértő levele)

ha azonban a pályamű nem üti meg a kellő tudományos mértéket, nem részeülhet elismerésben. Ezeket a javaslatokat az Akadémia az 1858. évi nagygyűlés jóváhagyásával ügyrendbe iktatta.⁵

A Nyelv- és Széptudományi Osztály 1870. márc. 7-i ülésén ismét napirendre került a Gorove-jutalom ügye. Az osztályülés megállapította, hogy a 30 arany pályadíj már olyan jelentéktelen összeg, ami nem nyújt anyagi ösztönzést a pályázók számára. Ezért azt a javaslatot terjesztette az összes ülés elé, hogy a Gorove-jutalmat ezután ne két, hanem 4 évenként tűzzék ki, a pályadíj pedig 30 arany helyett 60 arany legyen. Az 1870. márc. 19-i összes ülés elfogadva a javaslatokat írásban⁶ kérte Gorove István útján a Gorove-család hozzájárulását a pályázási feltételek megváltoztatásához.⁷

Időközben a Bölcséleti, Társadalmi és Történeti Tudományok Osztálya is, mint a Gorove-jutalomban érdekelt másik osztály, csatlakozott az I. Osztálynak a jutalom ügyrendjével kapcsolatos változtatási javaslataihoz,⁸ mely javaslatokat Gorove István írásos jóváhagyásával az 1873. májusi nagygyűlés foglalta határozatba.

Gorove István az MTA tiszteleti tagja apja tudománypártoló nyomdokain haladva, az 1872. júl. 4-én kelt végrendeletében⁹ olyan összeget hagyott az Akadémiára, mely a Gorove-alapítvány eredeti tőkéjével együtt évenként 100 arany jutalomdíj kiadását tette lehetővé. Gorove Istvánnak 1881. máj. 31-én bekövetkezett halálával a végrendelet érvénybe lépett, megtörtént a megfelelő összegnek az örökösök által az Akadémia pénztárába való befizetése. A főtitkár az 1881. jún. 27-i összes ülésen jelentette be az alapítvánnyal kapcsolatos fejleményeket, majd az 1881. nov. 28-i összes ülés hozott határozatot a Gorove-díj ügyrendjének módosítására.¹⁰ Az 1882. évi nagygyűlésen hirdetett az Akadémia először 100 arany díjas Gorove-jutalmat.

A jutalom a vázolt ügyrend alapján váltakozó sikerrel töltötte be szerepét az Akadémia jutalmazási rendszerében. A díjat nyert és sikertelen pályaművek mellett igen gyakran előfordult, hogy a kihirdetett pályakérdés eredménytelen maradt. Ennek az érdektelenségnek a feloldását célozta az 1920-as évek közepén bevezetett nyílt pályázati rendszer, amikor az adott téma kidolgozására előzetesen név szerint felkérték a pályázót. Ez a pályázati módszer 1925-ben pozitív eredményt hozott, de a továbbiakban az Akadémia kedvezőtlen pénzügyi körülményei folytán a Gorove-jutalom sem volt továbbra fenntartható.

---

5 Gorove-jut. módosított ügyrendje. = MTA Alm. 1861.84. p.

6 RAL 348/1870

7 Akad.Ért.1870.68–69.p.

8 RAL 1303/1873

9 RAL 533/1881 (végrendelet másolat)

10 Akad.Ért.1881.149, 214.p.

Gorove-jut. végleges ügyrendje = MTA Alm. 1883.115.p.

GOROVE-JUTALOM 1839–

1. 1843

2. **Peregriny Elek:** Bánya. Az ifjúság képzésére. Budán, 1840. M.Kir.Egy.bet. 96 p.
3. Fáy András, Czuczor Gergely, Jászay Pál, Bajza József, Győry Sándor, Luczenbacher [Érdy] János, Vörösmarty Mihály, Stettner [Zádor] György
4. Magy.Tud.Társ.Évk.VII.1843.18.p., RAL 110/1843, RAL 130/1843

1. 1847

2. Adassék elő azon hatás, melyet jelenleg nálunk a népnevelés az alsóbb néposztály erkölcsiségére gyakorol és terjesztessenek elő azon módok, mik szerint népünk erkölcsi nevelése tanodákban és tanodákon kívül célszerűbben intéztethetnék el.
3. **Ney Ferenc**
4. A népnevelés hatása Magyarhon népeinek erkölcsiségére. Pest, 1848. Emich. 40 p.
5. Hetényi János, Peregriny Elek, Szőnyi Pál
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1847.76.p., Akad.Ért.1847.400.p., RAL 94/1847

1. 1861

2. Kútírói nyomozások alapján adassanak elő azon hazai és külföldi tudományos intézetek, melyekben a magyarok az Árpád-korszak alatt tanultak.
3. **Vass József**
4. Hazai és külföldi iskolázás az Árpád-korszak alatt. Pest, 1862. MTA. 126 p.
5. Érdy János, Toldy Ferenc, Wenzel Gusztáv, Csengery Antal
6. MTA Évk.X.1861.14.p., RAL 770:56/1861

1. 1864

2. Különféle téveszmék divatozván a népiesnek fogalma, a műszéphezi viszonya s a költészetbeni jogosultságának kiterjedésére nézve e kérdés tűzetik ki: Mit kell a "népies" alatt érteni általában s különösen a tartalmat és formát tekintve, mik annak fokai, miképpen viszonylik a műszéphez, s mily kiterjedésben, mily alkalmazásban, s mely nemekben igényelhet érvényt a költészetben? Az elméleti fejtegetések történeti tényekkel világossítsanak fel mind más, mind a magyar irodalomból.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Arany János, Toldy Ferenc, Gyulai Pál, Kemény Zsigmond
6. MTA Jegyzőkönyvei.2.1864.21–22.p., Arany János összes művei.14.köt.Bp. 1964.Akad.K.19–27.p., RAL 639/1863, RAL 640/1863, RAL 641/1863

1. 1865

2. Minő befolyást gyakorol a természettudományok újabb fejlődése az emberi lélek és akarat szabadságát védő bölcseletre? A legújabb természettudományi irányok

közül melyik az, mely e bölcsélettel összeütközik, s ezen bölcséletet kell-e tökéletlenséggel vádolnunk vagy pedig a vele ellenkező természettudományi irányt?

3. A jutalmat nem adták ki
5. Horváth Cyrill, Purgstaller [Palotai] József, Greguss Ágost
6. MTA Évk.XI.1865.59.p., MTA Jegyzőkönyvei,3.1865.190–191.p., RAL 1007/1865

1. 1868

2. Mi befolyással volt az ó klasszicizmus a magyar költészetre a legrégibb időktől kezdve?
3. A jutalmat nem adták ki
5. Toldy Ferenc, Szász Károly, Szepesi Imre
6. MTA Évk.XI.1868.49.p., Akad.Ért.1868.93.p., RAL 761/1867, RAL 256/1868

1. 1869

2. Mióta él nemzetünk mostani címerével és színeivel? Voltak-e ezek előtt más jelvényei s ha igen, melyek, s mi okból és mely alkalommal cseréltettek fel azok a mostaniakkal?
3. Ivánfi Ede
4. A magyar birodalom címerai és színei. 2. füz. Bp. 1873. Lauffer. 36 p.
5. Érdy János, Nagy Iván, Eötvös József
6. MTA Évk.XIII.1869.30.p., RAL 198/1869, RAL 1231/1869

1. 1870

2. Adassék elő a családi élet erkölcsi alapja a belőle folyó kötelességekkel együtt.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Molnár Aladár, Nagy Márton
6. MTA Évk.XIII.1870.57.p., Akad.Ért.1870.162.p., RAL 1281/1870, RAL 1282/1870

1. 1870

2. Kíváncsát Kiszaludy Károly drámaköltészetének méltatása irodalomtörténeti és széptani tekintetben.
3. Eredménytelen maradt

1. 1871

2. Adassék elő a magyar tanulók iskoláztatása hazánkban és külföldön a XVI. században.
3. Frankl [Fraknói] Vilmos
4. A hazai és külföldi iskolázás a XVI. században. Bp. 1873. Eggenberger. VIII, 424 p.
5. Fabó András, Ipolyi Arnold, Vass József
6. MTA Évk.XIII.1871.68.p., Akad.Ért.1871.154–155.p., RAL 1453/1871, RAL 1469/1871

1. **1873**
2. Melyek az egyéni szabadság feltételei és korlátai erkölcstani és társadalmi szempontból?
3. A jutalmat nem adták ki
5. Barsi József, Lubrich Ágost
6. MTA Évk.XIV.1873.73.p., Akad.Ért.1873.140.p., RAL 1257/1873

1. **1875**
2. Regény és színműíróink gyakran másképpen tüntetik fel történeti személyeiket, sőt egész korszakokat, mint ahogy a hagyomány fenntartotta. Kérdés: esztétikailag jogosult-e a történeti személyeknek és korszakoknak a köztudalommal ellenkező feltüntetése, s ha igen, mily határig?
3. Szász Károly (1829–1905)
4. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.RUI 4.r.100.
5. Lévy József
6. MTA Évk.XIV.1875.53.p., Akad.Ért.1875.169.p., RAL 1268/1875

1. **1875**
2. Adassék elő a tudomány, irodalom és művészet állapota Magyarországon Mátyás trónra léptétől a mohácsi vészig.
3. Eredménytelen maradt

1. **1877**
2. Másodszor hirdetve az 1875. évi pályakérdés
3. Szinnyi József (1857–1943)
4. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.RUI 4.r.100.
5. Ipolyi Arnold, Hajnik Imre, Henszlmann Imre
6. MTA Évk.XVI.1877.73–74.p., Akad.Ért.1877.140.p., RAL 1414/1876 (Kelt 1877.ápr.30.)

1. **1881**
2. Kíváncsát Schopenhauer és Hartmann Ede bölcsészeti irányának ismertetése és bírálata.
3. Alexander Bernát
4. A XIX. század pesszimizmusa. Schopenhauer [Arthur] és Hartmann [Eduard]. Bp. 1884. Franklin. 152 p.
5. Horváth Cyrill, Molnár Aladár, Dánielik János, Pauer Imre
6. MTA Évk.XVI.1881.53.p., Akad.Ért.1881.189.p., RAL 389/1881, RAL 454/1881, RAL 895/1881

1. **1884**
2. A modern realizmus a szépirodalomban.
3. A jutalmat nem adták ki

5. Beöthy Zsolt, Gyulai Pál
  6. MTA Évk.XVII.1884.54–55.p., Akad.Ért.1884.154.p., RAL 190/1884
-
1. 1885
  2. Adassék elő a magyarországi iskolák története és a magyarországi ifjak külföldi iskolázása a XVII. században.
  3. Hellebrant Árpád
  4. Nem jelent meg. (Kiegészítésre, javításra a kézirat visszakerül a szerzőhöz. RAL 1185/1885)
  5. Fraknói Vilmos, Csontos János
  6. MTA Évk.XVII.1885.54.p., Akad.Ért.1885.144.p., RAL 1185/1885
-
1. 1887
  2. Kíváncslik az etikai determinizmus elmélete, tudományos jogosultságának és alkalmazásának a filozófiai erkölcsstanban kifejtésével.
  3. Pauer Imre
  4. Az etikai determinizmus elmélete. Bp. 1890. Franklin. 204 p.
  5. Kovács Gyula
  6. MTA Évk.XVII.1887.62.p., RAL 890/1887
-
1. 1887
  2. A nyomdászati története Magyarországon 1711-ig.
  3. Eredménytelen maradt
-
1. 1888
  2. Kíváncslik az esztétika története az ó- és középkorban.
  3. A jutalmat nem adták ki
  5. Imre Sándor, Beöthy Zsolt, Pónori Thewrewk Emil
  6. MTA Évk.XVII.1888.57.p., RAL 63/1888, RAL 949/1888, RAL 951/1888
-
1. 1890
  2. Másodszor hirdetve az 1888. évi pályakérdés
  3. Jánosi Béla
  4. Az esztétika története. 1. köt. A görögök esztetikája. Bp. 1899. MTA. VI, 504 p.
  5. Hunfalvy Pál, Beöthy Zsolt, Imre Sándor
  6. Akad.Ért.1890.301.p., 1891.299–300.p., 375–377.p., RAL 10/1890, RAL 104/1890, RAL 111/1890
-
1. 1891
  2. Kíváncslik a hazai és külföldi iskolázás története a XIV. és XV. században.
  3. Eredménytelen maradt

1. **1893**
2. Kíváncsatik a XVII. és XVIII. századbeli angol moralisták elméleteinek kritikai ismertetése eredeti források alapján.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Pauer Imre, Alexander Bernát
6. Akad.Ért.1893.356–360.p., RAL 84/1893

1. **1894**
2. Az újkori esztétika története. Az újkori esztétika története Kantig.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Beöthy Zsolt, Imre Sándor, Bánóczy József
6. Akad.Ért.1894.286.p., RAL 71/1894

1. **1894**
2. Adassék elő a magyar férfiviselet története a legrégebb időktől a XVIII. század közepéig.
3. Eredménytelen maradt

1. **1896**
2. Másodszor hirdetve az 1894. évi (magyar férfiviselet) pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
5. Szilágyi Sándor, Fejérpataky László
6. Akad.Ért.1896.265.p., RAL 430/1896

1. **1897**
2. Kíváncsatik az újkori esztétika története Kantig.
3. **Jánosi Béla**
4. Az aesthetika története. 2. köt. A középkortól Baumgarten fölléptéig. Bp. 1900. MTA. VI, 553 p.
5. Bánóczy József, Négyesy László, Beöthy Zsolt
6. Akad.Ért.1897.367–368.p., RAL 258/1897

1. **1897**
2. Kíváncsatik az angol morálfilozófia történelme Bacontól Herbert Spencerig bezárólag eredeti források alapján.
3. Eredménytelen maradt

1. **1899**
2. A művészet és erkölcs viszonya egymáshoz.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Beöthy Zsolt, Pasteiner Gyula, Riedl Frigyes
6. Akad.Ért.1899.244., 371–380.p., RAL 311/1899

1. 1899

2. Másodszor hirdetve az 1897. évi (angol morálfilozófia) pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. 1899

2. Adassék elő az Árpád-kori királyok udvartartásának története, beleértve az ahhoz tartozó királyi népeket is.
3. Eredménytelen maradt

1. 1902

2. Másodszor hirdetve az 1899. évi (művészet és erkölcs viszonya) pályakérdés
3. **Jászi Oszkár**
4. Művészet és erkölcs. Bp. 1904. Politzer. XX, 378 p.
5. Bánóczy József, Hegedüs István, Pasteiner Gyula
6. Akad.Ért.1902.275–276., 376–385.p., RAL 272/1902

1. 1903

2. A komikum elmélete.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Beöthy Zsolt, Riedl Frigyes, Jánosi Béla
6. Akad.Ért.1903.291., 481–482.p., RAL 683/1903

1. 1904

2. Kívántatik a legújabbkori etikai elméletek kritikai ismertetése.
3. Eredménytelen maradt

1. 1904

2. Másodszor hirdetve az 1899. évi (Árpád-kori királyok udvartartása) pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. 1906

2. Másodszor hirdetve az 1903. évi pályakérdés
3. **Szigetváry Iván**
4. A komikum elmélete. Bp. 1911. MTA. 432 p.
5. Hegedüs István, Jánosi Béla
6. Akad.Ért.1906.195–196., 644–650.p.

1. 1908

2. Adassék elő II. Ulászló király udvartartása.
3. **Főgel József**
4. II. Ulászló udvartartása 1490–1516. Bp. 1913. MTA. 166 p.
5. Békefi Remig, Csánki Dezső
6. Akad.Ért.1908.271–274., 474–479.p., RAL 252/1908, RAL 659/1908

1. **1908**

2. Az evolúciós rendszerek etikájának kritikai ismertetése.
3. Eredménytelen maradt

1. **1911**

2. A koedukáció mint erkölcspedagógiai probléma történeti és elméleti megvilágításban.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Balogh Jenő, Finácsy Ernő
6. Akad.Ért.1911.248–257.p.

1. **1912**

2. Az esztétika módszereinek történeti és bíráló ismertetése.
3. **Tankó Béla**
4. Nem jelent meg
5. Beöthy Zsolt, Riedl Frigyes, Jánosi Béla
6. Akad.Ért.1912.287–288.p.

1. **1914**

2. A soltészságok története Magyarországon.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Békefi Remig, Tagányi Károly
6. Akad.Ért.1914.327–352.p.

1. **1915**

2. A stílus a művészetben és az irodalomban.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Pasteiner Gyula, Beöthy Zsolt, Riedl Frigyes
6. Akad.Ért.1915.384–397.p.

1. **1916**

2. Az értelmi és erkölcsi nevelés viszonya.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Pauler Ákos, Finácsy Ernő
6. Akad.Ért.1916.462–471.p.

1. **1917**

2. II. Lajos király udvartartása.
3. **Fógel József**
4. II. Lajos udvartartása 1515–1526. Bp. 1917. Homyánszky. 161 p.
5. Angyal Dávid, Domanovszky Sándor
6. Akad.Ért.1917.298–301.p.

1. 1917

2. Másodszor hirdetve az 1915. évi pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. 1918

2. Kant etikájának és az etika történelmi hatásának kritikai tárgyalása.
3. **Bartók György**
4. Kant etikája és a német idealizmus erkölcsbölcselete. Bp. 1930. MTA. 335 p.
5. Pauler Ákos, Alexander Bernát
6. Akad.Ért.1918.246–254.p., RAL 441/1918

1. 1920

2. A magyar humanizmus története Oláh Miklós felléptéig.
3. Eredménytelen maradt

1. 1920

2. Az erkölcstani értékelmélet nyomai az ókori filozófiában.
3. Eredménytelen maradt

1. 1921

2. A nyelv és az esztétika. Esztétikai szempontok jogosultsága a nyelvtudományban és a nyelvművelésben.
3. Eredménytelen maradt

1. 1921

2. A magyar jobbágyság története 1514-ig.
3. Eredménytelen maradt

1. 1922

2. Aristoteles etikája.
3. Eredménytelen maradt

1. 1924

2. A XVIII. századi csatomatervezetések története Magyarországon közlekedéspolitikai szempontból.
3. Eredménytelen maradt

1. 1924

2. Másodszor hirdetve az 1921. évi (nyelv és esztétika) pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. **1925** (Nyílt pályázat)
2. Az erkölcsi norma természete.
3. **Horváth Barna** kap megbízást a téma megírására
4. Az erkölcsi norma természete. Bp. 1926. Budavári Tud. Társ. 195 p.
5. Pauler Ákos, Kornis Gyula
6. Akad.Ért.1925.172–175.p., RAL 606/1925

1. **1926**
2. Másodszor hirdetve az 1924. évi (csatomatervezetés) pályakérdés
3. **Ruzitska Lajos** feltételekhez kötve kap megbízást a téma megírására
5. Eckhart Ferenc, Kováts Ferenc
6. Akad.Ért.1926.120–121.p., RAL 1002/1926

Nagymelósági Koronási, Törvényi, és Helytartásügyi Elöljáró

G. Kegyelmes Uram.

Arany L.
hiteltörlesztés
22

alapítólevél

A hazai szocietástól, és nemzeti előhaladás okaitól
melgedett keblemben régóta gyökerezik az az ér-
zés, mely most tetten fejlődött ki, különös
örömmel tölti el, hogy a Haza' állama előtt in-
n is csekély tehetségekhez messzele áldozattal
bonyolódhatok. - Előtte hazai érdekeimnek meg-
értését, Excellenciának idevonhatóságom iránt
kitüntetett figyelmét. - Előtte apri Proroming-
im iránt Törvényi által kimutatott méltóság-
Előtte végre azon idős remény, hogy más tel-
kes Hónfiak is hasonló, de talán sokkal jele-
sebb áldozatokra fogának az által serkentődni.

Ambar pedig ajánlatom csekélyse-
ge minden a Felintás Törvényszék magas
emeltetéséhez messzele, bonyolítom mégis

örömmel

örömmel eltelte, nemcsak magam; hanem Saps is Károly;
ifjabb Törvényműveiben is képeket is, Exer orvost
forintokból álló, is a Törvényműveik javára cserélték. Al-
pítványt, egy kétszázötven hiedelemben, hogy Excellenciái
nem az adományoknak kevesességét, hanem az ajánlatnak
köz hasznai cserélt, bursái kérését, harafini törekve-
ket fogja látni, — kedvesen fogadni méltóztatván az
literatúrai orvostól igei orvostól eredett kevés ado-
mányt akkor, midőn az tiszta német frászokból, is
azon forrás okajlás mellett mutatattik be, hogy az
abban kijelölt pályák, is a Törvényműveik által
megítélendő munkák minden időszakában több-
ről többre szaporodjanak; hogy literatúránk virita-
ni kezdő munkái újabb és újabb virágokat hintsenek,
is kíváncsian foglódni Anyanyelvünk gyöngyzeit na-
gyobb fényben meggyújtásunk.

Nincs egyéb hátra azon forrás kéri-
semmel, hogy Excellenciái tovább is kegyelme-
matjaival élénkítse

Excellenciádnak

Besten Februárho 18^{ik} napján Sáp^{ik} Eftén

aláíratos orvostját
Forove dászloty

PÉCZELY-JUTALOM 1841—*

Péczy József (1789–1849) történettudós, az MTA rendes tagja 1841. ápr. 15-én kelt alapítólevelében¹ 5000 pengő forintot hagyott az Akadémiára, hogy az összeg kamataiból felgyülemlett tőkéből 100 arany jutalmat biztosítson felváltva, egyik évben a magyar történettudomány köréből felteendő kérdés legjobb megfajtója, másik évben magyar történeti tárgyú dráma szerzője számára. Péczy József 1841. okt. 14-én kelt levelében² értesítette az Akadémiát a javára tett alapítványról, melyet a tudós testület nevében Toldy Ferenc köszönt meg az 1841. okt. 25-én kelt válaszában.³

A felajánlott összeg 1841. dec. 31-én az Akadémia pénztárába befizetésre került. A Péczy-alapítvány rendeltetésszerű felhasználására, részben a tőke kamatainak megfelelő összegre való kumulációja, részben pedig az alapítvány körüli mulasztás miatt, csak az 1880-as évek elején került sor. Miután az akadémiai ügyész felderítette a Péczy-jutalom körüli problémákat, az 1880. okt. 23-i igazgató tanácsi ülés Lónyay Menyhért akadémiai elnök előterjesztése alapján határozatot hozott a Péczy-jutalommal kapcsolatos pályázási szabályok megszövegezésére.⁴

Az 1880. okt. 25-i összes ülés⁵ az Igazgató Tanács határozatát elfogadva felkérte a Nyelv- és Széptudományi Osztályt (I. Osztály), valamint a Történettudományi Osztályt (II. Osztály) a Péczy-jutalom tárgyában történő részletes szabályzat kidolgozására. A szabályzattervezet a II. Osztály részéről⁶ Fraknoi Vilmos, Pesty Frigyes és Pauler Gyula összeállításában az 1880. dec. 20-i⁷ összes ülésen került benyújtásra. Az I. Osztály részéről pedig a Péczy-alapítvány ügyében kiküldött bizottság,⁸ név szerint Hunfalvy Pál, Gyulai Pál, Szász Károly, Arany János és Csiky Gergely dolgozta ki a jutalomra vonatkozó szabályzatot, melyet az 1881. jan. 31-i összes ülés⁹ el is fogadott.

Ezeknek a javaslatoknak az alapján összeállított alapszabály kimondta, hogy a Péczy-jutalom felváltva egyik évben az I. Osztályt, másik évben a II. Osztályt illeti.

---

* A Péczy-jutalom. = Akad.Ért.1890.613–615.p.

1 Akad.Ért.1841.105–106.p.

2 RAL 266/1841

3 RAL 267/1841

4 Akad.Ért.1880.133–135.p.

5 RAL 938/1880

6 RAL 1140/1881

7 Akad.Ért.1880.179.p.

8 RAL 16/1881

9 Akad.Ért.1881.46–47.p.

Az I. Osztály hatáskörébe tartozó drámai pályadíjra olyan magyar történelmi tárgyú színművek, tragédiák és vígjátékok pályázhatnak, amelyek a pályadíj kiadását megelőző két évben nyomtatásban megjelentek, valamely színpadon előadásra kerültek vagy a megfelelő határidőig az Akadémiához kéziratban eljutottak. Pályaműveknek tekinthetők a már egyéb pályadíjat nyert színművek is, kivéve a Karátsonyi-jutalommal kitüntetett darabok. A pályadíj csak akkor adható ki, ha a bíráló bizottság a pályaművek között jutalomra méltó színművet talál.¹⁰

A II. Osztály javaslatai¹¹ alapján, Fraknói Vilmos főtitkár által benyújtott fogalmazvány szerint a Péczely-féle történelmi pályakérdések tárgya a legszélesebb értelemben vett magyar történettudomány, beleértve a történelem segédtudományait: az archeológiát, a diplomatikát, a heraldikát is. A jutalom csak az abszolút becsű tudományos munkának adható ki. Az alapszabály értelmében a ki nem adott jutalomösszegek a drámai jutalom esetében a Nemzeti Színház, a történeti pályakérdések esetében pedig az Akadémia pénzalapjához csatolandók.

A Péczely drámai pályadíj kiadása első ízben 1882-ben vált esedékessé, az 1880-ban először kitűzött történelmi pályakérdés pedig 1883-ban került elbírálásra.

A drámai pályadíjat csak egy ízben 1888-ban javasolta a bíráló bizottság kiadni Bartók Lajos: Thurán Anna című művének. Részben a sikertelenség, részben az a körülmény, hogy 1887-ben Kóczán Ferenc egy újabb drámai jutalmat alapított az Akadémiánál magyar történeti színművek jutalmazására, arra készítette az Akadémiát, hogy a Péczely irodalmi jutalom tekintetében változtatást eszközöljön. Erre vonatkozóan az I. Osztály javaslatot terjesztett elő az 1888. jún. 25-i összes ülésen, hivatkozva a Péczely-alapítólevél azon kitételére, hogy ha az Akadémia úgy ítéli meg, a drámai jutalom más, a kor szellemének jobban megfelelő, szellemileg rokon célokra is fordítható. Ennek alapján az I. Osztály azt javasolta, hogy miután az akadémiai pályadíjak között a magyar történelmi dráma jutalmazását a Kóczán-alapítvány lehetővé teszi, továbbá a Karátsonyi és a Teleki-pályázat sem zárja ki a magyar történelmi tárgyú színművek elismerését, a Péczely-féle drámai pályadíjat a jövőben regénypályázat váltsa fel. A javaslatot az összes ülés elfogadta és megegyezett a pályázati feltételekben.¹²

A módosított ügyrend¹³ értelmében a regény-pályadíjra a magyar történelmi tárgyú regények pályázhatnak. Ha ezek között jutalomra érdemes munka nem található, másodsorban a magyar társadalmi életből vett regények is számításba jöhetnek. Pályaműnek tekinthetők az adott évkörben önállóan vagy folyóiratok, újságok hasábjain megjelent regények. Az alapszabály értelmében a díj csak jutalomra méltó pályaműnek ítéltető oda. Ha a pályadíj megfelelő mű hiányában nem adható ki, a jutalom összegét az Akadémia pénzalapjához kell csatolni.

10 A Péczely-jutalom eredeti ügyrendje. = MTA Alm. 1882. 111–114. p.

11 RAL 1140/1881

12 Akad. Ért. 1888. 133–135. p.

13 A Péczely-jutalom módosított ügyrendje = MTA Alm. 1889. 133–137. p.

A Péczely-féle regény-pályadíjat első ízben 1890-ben ítelték oda Jókai Mór: A tengerszemű hölgy c. művének. A regény-pályázat az előző drámai-pályázattal szemben sikeresebbnek bizonyult, csak egy ízben, 1919-ben nem talált a bíráló bizottság jutalomra érdemes művet. A Péczely-jutalom regény-pályázatának nyertesei között felsorakoznak a korszak neves írói, ugyanazok a szerzők több ízben is. Az 1907. évi jutalmat követően, amikor is Herczeg Ferenc harmadszor (1898, 1904, 1907) nyerte el a Péczely-díjat, az Akadémia kimondta, hogy a Péczely-jutalmat a jövőben ugyanaz az író csak egyszer nyerheti el. A pályázati szabályoknak ezzel a módosításával az volt az Akadémia szándéka, hogy kisebb tehetségek is részesülhessenek elismerésben és buzdításban. A Péczely irodalmi jutalmat 1929-ben adta ki utóljára az Akadémia.

A Péczely történeti pályázat meghírdetett kérdései nagyon szerény sikerrel jártak. Pozitív eredménnyel a pályázat csak két esetben zárult, 1893-ban, amikor Karácsonyi János és Csoma József a magyar nemzetségek és a nemzetségi címerek tárgyában meghírdetett pályakérdés jutalmát nyerték el és részben eredménnyel járt az 1924-ben esedékes nyílt pályázat, amelynek során Patek Ferenc kapott az Anjou-házzal kapcsolatban kitűzött téma további részletes kidolgozására megbízást. A végleges mű benyújtására, annak elbírálására azonban már nem kerülhetett sor a Péczely-jutalom megszűnése miatt.

**A/ PÉCZELY-JUTALOM DRÁMA PÁLYÁZATA (1841–) 1882–,
REGÉNY PÁLYÁZATA 1890–**

1. 1882

2. A jutalmat nem adták ki
3. Zichy Antal, Szász Károly, Gyulai Pál
4. Akad.Ért.1882.190.p., Gyulai Pál: Bírálatok, cikkek, tanulmányok. Bp.1961. Akad.K.373–374.p.

1. 1884

2. A jutalmat nem adták ki
3. Szász Károly, Gyulai Pál, Csiky Gergely
4. Akad.Ért.1884.176–182.p., Gyulai Pál: Bírálatok, cikkek, tanulmányok. Bp.1961. Akad.K.374–380.p.

1. 1886

2. A jutalmat nem adták ki
3. Gyulai Pál, Arany László, Vadnai Károly
4. Akad.Ért.1886.175–185.p., Gyulai Pál: Bírálatok, cikkek, tanulmányok. Bp.1961. Akad.K.380–390.p.

1. 1888

2. **Bartók Lajos:** Thurán Anna. Bp. 1887. Nagel. 212 p.
3. Beöthy Zsolt, Heinrich Gusztáv, Szigeti József
4. Akad.Ért.1888.150–155.p.

1. 1890

2. **Jókai Mór:** A tengerszemű hölgy. 1–3. köt. Bp. 1890. Révai.
3. Beöthy Zsolt, Berczik Árpád, Vadnai Károly
4. Akad.Ért.1890.615–623.p.

1. 1894

2. **Jókai Mór:** Sárga rózsa. Bp. 1893. Révai. 167 p. és Pesti Hírlap, 1892. 108–146.sz.
3. Gyulai Pál, Berczik Árpád, Beöthy Zsolt
4. Akad.Ért.1894.660–664.p.

1. 1897

2. **Pálffy Albert:** A régi Magyarország utolsó éveiben. Bp. 1894. Franklin. 407 p.
3. Szász Károly, Gyulai Pál, Beöthy Zsolt
4. Akad.Ért.1897.124–127.p.

1. **1898**
2. **Herczeg Ferenc:** Szabolcs házassága. Bp. 1896. Singer és Wolfner. 196 p.
3. Szász Károly, Gyulai Pál, Beöthy Zsolt
4. Akad.Ért.1898.245–247.p., RAL 364/1898

1. **1900**
2. **Werner Gyula:** Megvirrad még valaha. 1–3. köt. Bp. 1897. Athenaeum.
3. Berczik Árpád, Négyesy László, Beöthy Zsolt
4. Akad.Ért.1901.5–7.p.

1. **1902**
2. **Gárdonyi Géza:** Egri csillagok. 1–2. köt. Bp. 1901. Légrády.
3. Beöthy Zsolt, Négyesy László, Berczik Árpád
4. Akad.Ért.1902.630–633.p.

1. **1904**
2. **Herczeg Ferenc:** Pogányok. Bp. 1902. Singer és Wolfner. 333 p.
3. Beöthy Zsolt, Endrődi Sándor, Riedl Frigyes
4. Akad.Ért.1904.551–554.p.

1. **1906**
2. **Rákosi Viktor:** Elnémult harangok. Bp. 1903. Révai. 349 p.
3. Beöthy Zsolt, Négyesy László, Bánóczy József
4. Akad.Ért.1906.672–673.p.

1. **1907**
2. **Herczeg Ferenc:** Lélekrablás. Bp. 1906. Singer és Wolfner. 223 p.
3. Endrődi Sándor, Haraszi Gyula, Ferenczi Zoltán
4. Akad.Ért.1908.21–25.p.

1. **1910**
2. **Pekár Gyula:** Tatárabság. 1–2. köt. Bp. 1908. Franklin.
3. Beöthy Zsolt, Mikszáth Kálmán, Herczeg Ferenc
4. Akad.Ért.1910.321–323.p.

1. **1911**
2. **Lovik Károly:** Vándormadár. Bp. 1909. Singer és Wolfner. 176 p.
3. Heinrich Gusztáv, Herczeg Ferenc, Császár Elemér
4. Akad.Ért.1911.666–671.p.

1. **1913**
2. **Mikszáth Kálmán:** A fekete város. 1–3. köt. Bp. 1911. Franklin.

3. Rákosi Jenő, Beöthy Zsolt, Ferenczi Zoltán
4. Akad.Ért.1913.693–697.p.

1. 1916

2. Tormay Cecíl: A régi ház. Bp. 1914. Singer és Wolfner. 259 p.
3. Heinrich Gusztáv, Voinovich Géza, Beöthy Zsolt
4. Akad.Ért.1916.157–160.p.

1. 1917

2. Fáy András: Attila. Bp. 1914. Athenaeum. 358 p.
3. Herczeg Ferenc, Beöthy Zsolt, Bánóczy József
4. Akad.Ért.1918.31–36.p.

1. 1919

2. A jutalmat nem adták ki
3. Beöthy Zsolt, Jánosi Béla, Császár Elemér
4. Akad.Ért.1920.93–99.p.

1. 1921

2. Ferenczi Sári: A vörös daru. Bp. 1919. Athenaeum. 270 p.
3. Horváth János, Császár Elemér, Tolnai Vilmos
4. Akad.Ért.1921.265–273.p.

1. 1923

2. Kosztolányi Dezső: Néró, a véres költő. Bp. 1922. Délvid.Egy. és Főisk.Hallg.Egy. 272 p.
3. Ferenczi Zoltán, Voinovich Géza, Szinnyei Ferenc
4. Akad.Ért.1923.187–193.p.

1. 1925 Megosztva

2. Csathó Kálmán: Földiekkel játszó égi tünemény. Bp. 1924. Singer és Wolfner. 251 p. és
Surányi Miklós: A nápolyi asszony. 1–2. köt. Bp. 1924. Singer és Wolfner.
3. Kozma Andor, Voinovich Géza, Papp Ferenc
4. Akad.Ért.1925.339–341.p.

1. 1929

2. Gulácsy Irén: Fekete vőlegények. 1–3. köt. Bp. 1927. Singer és Wolfner.
3. Szabolcska Mihály, Herczeg Ferenc, Császár Elemér
4. Akad.Ért.1929.135–140.p.

B/ PÉCZELY-JUTALOM TÖRTÉNELMI PÁLYAKÉRDÉSEI (1841–) 1883–

1. **1883**
2. Adassék elő Bosznia története a magyar fennhatóság alatt a XII. század közepétől Jajcza elestéig.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Pesty Frigyes
6. MTA Évk.XVII.1883.82.p., Akad.Ért.1883.96.p., RAL 255/1883

1. **1888**
2. A magyar műtörténelem az ókeresztény, román, csúcsíves és reneszánsz korban képzőművészeti tekintetben.
3. Eredménytelen maradt

1. **1893**
2. Adassanak elő a történelmi emlékeinkben a XIV. század második feléig előforduló nemzetségek (genusok), birtokviszonyaik, címerük és ennek koronként való változásai, oklevelek alapján összeállított leszármazási táblákon mutattassanak ki a családok, melyek e nemzetségekből erednek.
3. **Karácsonyi János** és **Csergheő Géza** a jutalom feltételes odaítélése mellett megbízást kaptak a pályamű végleges kidolgozására. **Csergheő G.** 1894-ben leadta a heraldikai rész kéziratát, míg **Karácsonyi J.** csak 1899-re készítette el a genealógiai részt. A közben elhalálozott **Csergheő G.** kézírata az évek múltával nem tartalmazta a heraldikai kutatások legújabb eredményeit, ezért a munka nem volt kiadható. Helyette **Csoma József** kapott megbízást.
4. **Karácsonyi János**: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. 1, 2, 3/1. köt. Bp. 1900–1901. MTA.
Csoma József: A magyar nemzetségek a XIV. század közepéig. 3/2. köt. Bp. 1904. MTA. 175 p.
5. **Nagy Imre, Nagy Iván**
6. Akad.Ért.1893.292., 414–418.p., RAL 148/1892, RAL 65/1893

1. **1894**
2. Adassék elő a magyar és erdélyi pénzrendszer története a XVIII. század elejéig.
3. Eredménytelen maradt

1. **1897**
2. Adassék elő levéltári kutatások és a fennmaradt emlékek gondos tanulmánya alapján valamely jelentékenyebb hazai város és vidéke ötvösségének története a XIX. század elejéig.

3. A jutalmat nem adták ki
5. Hampel József, Ballagi Aladár
6. Akad.Ért.1897.247–248.p., RAL 258/1897

1. **1898**

2. Adassék elő kiadott és kiadatlan források nyomán a királyi kancellária fejlődése és története, kiváló tekintettel működésére az oklevelek írása terén, a vegyes házbeli királyok korában, állapíttassék meg ezzel kapcsolatban a kancelláriai alkalmazottak kritikai névsora.
3. Eredménytelen maradt

1. **1901**

2. Adassék elő a magyar királyi kormányzások szervezete és működése III. Károlytól 1848-ig.
3. Eredménytelen maradt

1. **1902**

2. Adassék elő a magyarországi kisorosz (rutén) nép története betelepüléstől a legújabb korig.
3. Eredménytelen maradt

1. **1905**

2. Adassék elő a magyar jobbágyság története 1514-től Mária Terézia koráig.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Márki Sándor, Tagányi Károly
6. Akad.Ért.1905.239–240.p., RAL 498/1904

1. **1907**

2. Adassék elő Magyarország diplomáciai összeköttetése Velencével 1458-tól 1540-ig.
3. Eredménytelen maradt

1. **1909**

2. Kivántatik a belső vámok (száraz-, vízi- és vásárvámok) története Magyarországon a mohácsi vészig.
3. Eredménytelen maradt

1. **1911**

2. Másodszor hirdetve az 1907. évi pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
5. Áldásy Antal, Csánki Dezső
6. Akad.Ért.1911.245–247.p.

1. **1913**
  2. Másodszor hirdetve az 1909. évi pályakérdés
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1915**
  2. Harmadszor hirdetve az 1907. évi pályakérdés
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1917**
  2. Másodszor hirdetve az 1902. évi pályakérdés
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1919**
  2. Közgazdasági viszonyaink Mária Terézia korában.
  3. A jutalmat nem adták ki
  5. Tagányi Károly, Gaál Jenő
  6. Akad.Ért.1919.200–202.p., RAL 238/1919
-
1. **1921**
  2. A diplomatika története Magyarországon.
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1922**
  2. Az erdélyi vajdaság intézményének története a fejedelemség kialakulásáig.
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1924 (Nyílt pályázat)**
  2. Az Anjou-ház küzdelmei Magyarország birtokáért egyetemes történeti vonatkozásaiban.
  3. Patek Ferenc kap megbízást a téma megírására
  5. Áldásy Antal, Domanovszky Sándor
  6. Akad.Ért.1924.177.p., RAL 1962/1924

Péczely József mellképe a Debreceni Református Kollégium könyvtárában,
Kiss Bálint olajfestménye 1855-ből

1362/1923. 12.

Igen tisztelt Tanár Ur !

Szerencsém van közölni, hogy Akadémiánk legutóbbi, október 29-án tartott ülése a Pécsely-jutalmat Nagyságod „A véres költő” című regényének ítélte oda.

Szerencsém van az erről kiállított utalványt szerencsekívánságaim mellett Nagyságodnak megküldeni.

Főnödjé Nagyabcsónulásem kifejezését.
Budapest, 1923. november 23.

k. Balogh
főtthár

Kosztolányi Dezső

Balogh Jenő főtthár értesíti Kosztolányi Dezsőt az 1923. évi Pécsely irodalmi jutalom elnyeréséről

MARCZIBÁNYI NYELVTUDOMÁNYI JUTALOMKÉRDÉS (1815–) 1846–

Az 1845. évi akadémiai nagygyűlésnek a Marczibányi-féle jutalmakkal kapcsolatos határozatát a nádor az 1845. nov. 24-én kelt levelében egyetértőleg jóváhagyta. Ennek megfelelően 1846-tól a Marczibányi-küldöttség kezelésében lévő jutalmak az Akadémia hatáskörébe kerültek. A Marczibányi nyelvtudományi jutalomkérdés történetét, s az előzményeit l. 13–23. p.

1 (1848) 1858

2. Mely különböző hangejtések és tájsházások uralkodnak Magyarország dunántúli kerületében, u.m. Göcsej, Örség, Ormánság vidékein, Rábaközben és Balaton környékén? Miben egyeznek meg valamennyien vagy témek el egymástól? Melyek azon sajátosságok a hangejtési változásokra, szavak ragozásaira és képzéseire nézve, melyekben az írói nyelv szabályaitól eltérnek? Az egyes tájsházákra csak annyiból fordíthatassék figyelem, mennyire azok a főntebbi kérdések felvilágosítására szolgálnak.
3. Vass József
4. Dunántúli nyelvjárás. = Magyar Nyelvészlet, 1860. 63–163.p.
5. Vörösmarty Mihály, Nagy János
6. MTA Évk.IX.1858.38.p., Akad.Ért.1858.628.p., RAL 31/1858

1. 1859

2. Kívántatik a magyar nyelvújítás története és bírálata, a magyar irodalom kezdetétől az újítási harcig. Figyelembe veendőek tehát az irodalmi szóképzés első kísérletei a régi bibliafordításban s a többi középkori emlékekben, továbbá a XVI. és XVII. századbeli igyekvések különösen egy hittudományi, bölcsészeti és jogi műnyelv megalkotásában, végre a XVIII. századbeli élénk mozgalmak, s a kérdés állása, midőn Kazinczy Ferenc a nyelvátalakító küzdelmeket megindította.
3. Eredménytelen maradt

1. 1861

2. Másodszor hirdelve az 1859. évi pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. 1863

2. Harmadszor hirdelve az 1859. évi pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. 1865

2. Fejtessenek ki azon elvek, melyek új szólásmódok alkotásánál szem előtt tartandók s mutattassék ki számos példában, mily káros befolyással volt és van az elvek mellőzése miatt, nyelvbeli előadásunkra az idegen nyelvek hanyag vagy szolgai utánzása a nyelvújítás diadala óta?
3. A jutalmat nem adták ki
5. Arany János, Toldy Ferenc
6. MTA Évk.XI.1865.57.p., MTA Jegyzőkönyvei.3.1865.190.p., RAL 811/1865, RAL 1199/1865, RAL 1200/1865

1. 1867

2. Másodszor hirdetve az 1865. évi pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
5. Nagy János, Mátyás Flórián, Joannovics György
6. MTA Évk.XI.1868.48.p., Akad.Ért.1868.93.p., RAL 903/1867, RAL 94/1868, RAL 147/1868

1. 1869

2. Kíváncsít a magyar igeidők elmélete a középkori, úgy a XVI. és XVII. század irodalmi, s amennyiben vannak népi nyelvemlékei alapján.
3. Szarvas Gábor
4. A magyar igeidők. Pest, 1872. MTA. XVII, 308 p.
5. Toldy Ferenc, Fábián István, Mátyás Flórián
6. MTA Évk.XIII.1869.26.p., Akad.Ért.1869.76–77.p., RAL 956/1868, RAL 278/1869, RAL 1365/1869

1. 1869

2. Kíváncsít olyan munka, mely Pázmány Péter magyar nyelvének sajátosságait részletesen felmutatván jellemzi.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Hunfalvy Pál, Vass József
6. MTA Évk.XIII.1869.27.p., Akad.Ért.1869.77.p., RAL 279/1869, RAL 1378/1869

1. 1870

2. Harmadszor hirdetve az 1865. évi pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. 1872

2. Negyedszer hirdetve az 1865. évi pályakérdés
3. Ponor Thewrewk Emil
4. A helyes magyarság elvei. Bp. 1873. MTA. VIII, 112 p.

5. Ballagi Mór, Szász Károly, Szarvas Gábor
6. MTA Évk.XIII.1872.40.p., Akad.Ért.1872.152.p., A nyertes mű előszava III–VIII.p., RAL 1447/1871, RAL 1313/1872

1. 1876

2. Fejtsék ki a magyar nyelv egész életében (a régi és új irodalomban és a nép nyelvén) észlelhető használat alapján, számos felvilágosító példa kíséretében, a magyar kötőszók jelentése és alkalmazása.
3. Eredménytelen maradt

1. 1878

2. Másodszor hirdetve az 1876. évi pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
5. Szarvas Gábor, Ponori Thewrewk Emil, Volf György
6. MTA Évk.XVI.1878.70.p., Akad.Ért.1878.106.p., RAL 1357/1878

1. 1879

2. Kíváncsian a népnyelvből s az irodalom valamennyi korszakából vett hiteles adatok nyomán a "hogya" kötőszónak mondattani tárgyalása.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Ponori Thewrewk Emil, Volf György
6. MTA Évk.XVI.1879.34.p., Akad.Ért.1879.116.p.

1. 1880

2. Harmadszor hirdetve az 1876. évi pályakérdés
3. **Simonyi Zsigmond**
4. A magyar kötőszók, egyúttal az összetett mondat elmélete. 1–3. köt. Bp. 1881–1883. MTA.
5. Imre Sándor, Ponori Thewrewk Emil, Volf György
6. MTA Évk.XVI.1880.39.p., Akad.Ért.1880.86.p.

1. 1881

2. Régibb és újabb irodalmunk remek s kivált nyelv tekintetében kifogástalan termékeinek, továbbá hiteles népnyelvi adatok alapján részletesen kifejtendő s az eddigi e nemű munkálatok kritikai tekintetbe vételével megállapítandó: a magyar szórend elmélete. E megállapítás körébe beleértendő: 1) a nép- és műköltés szórendi eltéréseinek tárgyalása, 2) tájékoztató s gyakorlati példákkal megvilágított szabályok felállítása.
3. Eredménytelen maradt

1. 1882

2. Kíváncsian Kazinczy Ferenc németből fordított műveinek nyelvészeti bírálata s jelesen annak részletes és az eredetinek egybevetésével való kimutatása, hogy mennyire és miben idegenszerű Kazinczy nyelve e fordításokban?

3. A jutalmat nem adták ki
5. Imre Sándor, Joannovics György, Ponori Thewrewk Emil
6. MTA Évk.XVI.1882.46.p., RAL 509/1882

1. 1883
2. Másodszor hirdetve az 1881. évi pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
5. Szarvas Gábor, Lehr Albert, Simonyi Zsigmond
6. MTA Évk.XVII.1883.77.p.

1. 1886
2. Kíváncsodik Faludi Ferenc munkáiból, különösen a "Nemes ember", a "Nemes asszony", a "Nemes úrfi" címűekből a nevezetesebb mondat- és jelentéstani mozzanatoknak rendszeres tárgyalása.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Szarvas Gábor, Szinnyi József
6. MTA Évk.XVII.1886.53–54.p., RAL 886/1886

1. 1887
2. A Jordánszky- és Érdy-kódex jellemző nyelvi sajátosságai. Nevezetesen mutatkozik-e köztük és miben és mily fokú rokonság? Akadhatni-e oly határozott vonásokra, amelyekből következtetést vonhatni leírójukra, keletkezésük helyére s talán idejére nézve is?
3. Eredménytelen maradt

1. 1889
2. Másodszor hirdetve az 1887. évi pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. 1892
2. Kíváncsodik egy gyakorlati magyar-német frazeológia. Ebben összegyűjtendőek s összehasonlítandók a gyakrabban előkerülő magyar és német szólások, fő tekintettel a magyaros és szabatos fordításra. A mai magyar irodalmi nyelv szólásain kívül figyelembe veendőek a népnyelv s a régi nyelv szólásmódjai, főképp azok, amelyekkel célszerűen lehetne irodalmi nyelvünket gazdagítani.
3. **Simonyi Zsigmond**
4. Német és magyar szólások. Bp. 1896. Franklin. VII, 456 p.
5. Volf György, Szarvas Gábor, Ponori Thewrewk Emil
6. Akad.Ért.1892.279.,357.p., 1893.687–688.p., RAL 60/1892, RAL 191/1892

1. 1896
2. Kíváncsodik egy magyar szinonimika.
3. **Pórá Ferenc**

4. A magyar rokonértelmű szók és szólások kézikönyve. Tartalmaz harmincezer szinonim szót és szólást nyolcszáz logikai csoportban. Bp. 1907. Athenaeum. VI, 523 p.
5. Volf György, Simonyi Zsigmond, Ponori Thewrewk Emil
6. Akad.Ért.1896.263–264.p., RAL 55/1896

1. **1897**

2. Vörösmarty befolyása az irodalmi nyelv fejlődésére.
3. Eredménytelen maradt

1. **1898**

2. Kíváncsok a magyar szórend történeti változásait tárgyzó munka, ha nem is kizáróan, elsősorban azok a nyelvmlékek veendőik alapul, melyek prózában vannak írva, s ezen felül eredetiek (nem latinból való fordítások).
3. **Molecz Béla**
4. A magyar szórend történeti fejlődése. Bp. 1900. Szerző. 194 p.
5. Simonyi Zsigmond, Szinnyi József, Zolnai Gyula
6. Akad.Ért.1898.248–249.p., RAL 21/1898

1. **1903**

2. A magyar helyesírás története a legrégibb írott emlékektől napjainkig.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Szinnyi József, Lehr Albert, Zolnai Gyula
6. Akad.Ért.1903.291–292.p., RAL 656/1903

1. **1904**

2. Kíváncsok az összehasonlító mondatban a szerkezetek valamelyik csoportjának tárgyalása, fő tekintettel a magyar, vogul és osztják nyelv közti viszonyra.
3. Eredménytelen maradt

1. **1906**

2. Másodszor hirdetve az 1903. évi pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
4. Simonyi Zsigmond, Lehr Albert, Zolnai Gyula
6. Akad.Ért.1906.197.p.

1. **1907**

2. Harmadszor hirdetve az 1903. évi pályakérdés
3. Eredménytelen maradt

1. **1911**

2. Kíváncsok a magyar mássalhangzók változásainak története a legrégibb nyelvmlékek korától fogva.
3. A jutalmat nem adták ki

5. Melich János, Gombocz Zoltán

6. Akad.Ért.1911.232–233.p.

1. **1913**

2. Valamely fejezet a magyar összehasonlító mondattanból.

3. **Kertész Manó**

4. Finnugor jelzős szerkezetek. Fejezetek a magyar összehasonlító mondattanból. Bp. 1914. MTA. 101 p.

5. Gombocz Zoltán, Simonyi Zsigmond, Munkácsi Bernát

6. Akad.Ért.1913.304–306.p., RAL 305/1913

1. **1914**

2. A magyar mássalhangzók története a X. századtól kezdve.

3. Eredménytelen maradt

1. **1917**

2. A fontosabb művelődéstörténeti érdekű magyar szólásoknak és közmondásoknak művelődéstörténeti szempontok szerint való magyarázata.

3. **Kertész Manó**

4. Szólásmondások. Nyelvünk művelődés történeti emlékei. Bp. 1922. Révai. 286 p.

5. Simonyi Zsigmond, Lehr Albert, Tolnai Vilmos

6. Akad.Ért.1917.291–294.p.

1. **1918**

2. Az összetett mondat a finnugor nyelvekben.

3. Eredménytelen maradt

1. **1919**

2. A magyar hangtörténetre vonatkozó elméletek története és bírálata.

3. Eredménytelen maradt

1. **1922 (Nyílt pályázat)**

2. Az összetett mondat a finnugor nyelvekben.

3. **Sebestyén Irén** kap megbízást a téma megírására

5. Szinnyei József, Gombocz Zoltán

6. Akad.Ért.1922.109–110.p.

1. **1925**

2. A magyar igekötők fejlődése a XV. század végéig alaktani és jelentéstani szempontból.

3. Eredménytelen maradt

1. 1929
2. Másodszor hirdetve az 1925. évi pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
5. Melich János, Szinnyi József, Gombocz Zoltán
6. Akad.Ért.1929.235–237.p., RAL 1003/1929

VITÉZ-JUTALOM (1820–) 1845–

Az 1845. évi akadémiai nagygyűlésnek a Marczibányi-féle jutalmakkal kapcsolatos határozatát a nádor az 1845. nov. 24-én kelt levelében egyetértőleg jóváhagyta. Ennek megfelelően a Marczibányi-küldöttség kezelésében lévő jutalmak az Akadémia hatáskörébe kerültek. A Vitéz-jutalom történetét és az előzményeit l. 13–24. p.

1. 1834 Hirdetve a Marczibányi-küldöttség által
1845 Elbírálva a Tudós Társaság által
2. Volt-e fejedelmi főhatalom a magyar nemzetnél Szent István országlása előtt? Milyen változtatást tett a magyar polgári alkotmányon e nagy fejedelem?
3. A jutalmat nem adták ki
5. Sztróckay Antal, Luczenbacher [Érdy] János
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845.18–19.p., RAL 29/1845

1. 1834 Hirdetve a Marczibányi-küldöttség által
1845 Elbírálva a Tudós Társaság által
2. Magyaráztassék meg a karoknak és rendeknek (status et ordines) igazi esméretük, s határoztassék meg, kik teszik a karokat és kik a rendeket Magyarországon?
3. A jutalmat nem adták ki
5. Sztróckay Antal, Luczenbacher [Érdy] János
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845.18–19.p., RAL 29/1845, RAL 43/1845

1. 1834 Hirdetve a Marczibányi-küldöttség által
1845 Elbírálva a Tudós Társaság által
2. Melyek a köznépek közönségesebb nyavalyái Magyarországon? Miből erednek és micsoda diaetetikai életmód által lehet azokat megelőzni s elkerülni?
3. A jutalmat nem adták ki
5. Kovács Mihály, Bene Ferenc, Gebhardt Ferenc
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845.18–19.p., RAL 32/1845, RAL 33/1845, RAL 73/1845

1. 1834 Hirdetve a Marczibányi-küldöttség által
1845 Elbírálva a Tudós Társaság által
2. Mit jelent ezen szó: privilegium a magyar törvényekben és oklevelekben? Kik adtak ugyanezek szerint privilegiális leveleket és mit jelent a magyarországi ajándék s egyéb más levelekben a szokott befejezés, mely még ma is keletben vagon: "Ubi

praesentes nobis in specie reportatae fuerint, easdem in formam privilegii redigi faciemus?"

3. **Szlemenics Pál**

4. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: RAL 86/1845
5. Luczenbacher [Érdy] János, Sztrókay Antal
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1845.18–19.p., RAL 6/1845, RAL 29/1845

1. **1834** Hirdetve a Marczibányi-küldöttség által

1846 Elbírálva a Tudós Társaság által

2. Minő hitelt érdemel Béla király névtelen jegyzőjének históriája a görög írókra nézve? Melyek bizonyos tévedései? Mikben vádoltatik helytelenül?
3. A jutalmat nem adták ki
5. Bajza József, Horváth Mihály, Luczenbacher [Érdy] János
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1846.45–46.p., ITK 1912.451.p., RAL 9/1846, RAL 58/1846, RAL 72/a/1846, RAL 217/1846

1. **1847**

2. Adassék elő a magyar szógyűjtemények és szótárak bírálati története a szógyűjtők és szótárírók rövid életrajzával együtt, a legrégebb időktől máig.
3. Eredménytelen maradt

1. **1858**

2. Adassanak elő azon általános és különös okok, melyeknél fogva Magyarország legtöbb meghódított tartományait elvesztette.
3. Eredménytelen maradt

1. **1858**

2. Kíváncos levén főképpen országunk kopár vidékein, hogy részint a futóhomok növényzet által megköttessék, részint az országutak szélei fákkal beültessenek, az a kérdés: a földvegyülethez és éghajlat különféleségéhez képest, alkalmaztatva országunk külön vidékeire, mily növényekkel, s mi módon lehetne e kettős célt elérni, hogy idővel ezen okszerű intézkedés, közigazdászati tekintetben is, minél több hasznot hajtson hazánknak?
3. **Pávai Elek**
4. Nem jelent meg. (A szerző kiegészítésre visszakérte a kéziratot: RAL 2/1859)
5. Balásházy János, Török János
6. MTA Évk.IX.1858.38–39.p., Akad.Ért.1858.628.p., RAL 15/1858

1. **1860**

2. Kívántatik a magyar eposzi költészet főbb formáinak történeti és szépirodalmi méltatása, különös tekintettel Zrínyi, Gyöngyösi, Vörösmarty és Arany iskoláira, s azon befolyásra, melyet reájuk az ó- és újabbkori eposz gyakorolt.
3. Eredménytelen maradt

1. 1865

2. Irassék le Magyar- vagy Erdélyországnak valamely ásványa, közete vagy kövülete.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Hantken Miksa, Pettkó János
6. MTA Évk.XI.1865.62.p., MTA Jegyzőkönyvei.3.1865.195.p., RAL 811/1865, RAL 912/1865, RAL 941/1865

1. 1868

2. Számláltassanak elő az erdélyi külön diéták 1540-ig, s fejtessék ki azoknak hatásköre.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Szilágyi Ferenc, Kemény Gábor
6. MTA Évk.XI.1868.53.p., Akad.Ért.1868.94.p., RAL 1265/1868, RAL 1385/1868, RAL 1386/1868

1. 1868

2. Készíttessék természettudományi szempontból oly javaslat, mely hazánk viszonyaihoz alkalmazva a vizeinkben érzékenyen megfogyott halak tenyésztését sikeresen előmozdítaná, tekintettel a külön halfajok életmódjára, ivási és ikrakerakási idényeikre, valamint más idevágó természettudományi viszonyokra. Kíváncsok, hogy e javaslat oly irányban dolgoztassék ki, miszerint az a megalakítandó halászati törvénynek segédletül szolgálhasson.
3. Kriesch János
4. Halaink és haltenyésztésünk. Pest, 1868. Emich. 235 p.
5. Frivaldszky Imre, Frivaldszky János, Margó Tivadar
6. MTA Évk.XI.1868.54.p., Akad.Ért.1868.94.p., RAL 370/1868

1. 1870

2. Irassanak le azon módszerek, melyek a bor és must vegyi vizsgálatára, különösen a főbb alkatrészek meghatározására szolgálnak, oly népszerű módon, hogy annak nyomán egyszerű segédeszközökkel a nem szakértő is képes legyen ezen meghatározásokat eszközölni.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Szabó József, Stoczek József
6. MTA Évk.XIII.1870.58.p., Akad.Ért.1870.164.p., RAL 1258/1870

1. 1870

2. Irassanak le Magyarország kőszéntelepei tudományos és iparos tekintetben, a jelen kútforrások alapján.
3. Eredménytelen maradt

1. **1871**
  2. Kíváncsítik Erdély polgári alkotmánya s közjogi állapotának ismertetése 1002-től 1540-ig, különös tekintettel Magyarországhoz való viszonyára.
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1873**
  2. Másodszor hirdetve az 1871. évi pályakérdés
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1873**
  2. Bonfiniusnak mint történetírónak jellemzése és műve kútfőinek kimutatása és bírálati méltatása.
  3. A jutalmat nem adták ki
  5. Kerékgyártó Árpád, Frankl [Fraknói] Vilmos
  6. MTA Évk.XIV.1873.74.p., Akad.Ért.1873.140.p., RAL 1283/1873
-
1. **1874**
  2. Másodszor hirdetve az 1873. évi pályakérdés
  3. **Helmár Ágost**
  4. Bonfiniusnak mint történetírónak jellemzése és műve kútfőinek kimutatása s bírálati méltatása. Bp. 1876. MTA. 88 p.
  5. Kerékgyártó Árpád, Salamon Ferenc
  6. MTA Évk.XIV.1874.71.p., Akad.Ért.1874.128–129.p., RAL 1294/1874, RAL 1306/1874
-
1. **1874**
  2. Másodszor hirdetve az 1870. évi (Magyarország köszöntelepei) pályakérdés
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1874**
  2. Kíváncsítik Magyarországnak Árpád korszakbeli történetére vonatkozó hazai és azzal kizárólag foglalkozó külföldi kútfők ismertetése és bírálati méltatása.
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1875**
  2. Másodszor hirdetve az 1870. évi (bor és must vegyi vizsgálata) pályakérdés
  3. **Csanády Gusztáv**
  4. A must és bor főbb alkotórészeinek meghatározási módszerei. Bp. 1876. MTA. 51 p.
  5. Say Móric, Than Károly
  6. MTA Évk.XIV.1875.55.p., RAL 1271/1875, RAL 1290/1875

1. **1876**
  2. A földnek helyes arányban benőttsége előfával a természet háztartására nézve tagadhatatlan fontossággal bírván, mutattassanak ki történelmi adatok alapján a következtetések és pedig égalji, termelési és egészségügyi szempontból azon országokban, melyekben az erdőségeket az emberek nagyban elpusztították. Adassék elő továbbá az, ami hazánkban e tekintetben jelenleg történik, s végül jelöltessenek ki azon intézkedések és teendők, melyeket a gazdasági fatermeléssel szemben hazánkban az országnak, községeknek és egyeseknek tenniök célszerű, sőt szükséges volna.
  3. **Galgóczy Károly**
  4. Az erdőségek és a befásítás fontossága Magyarországon éghajlati s nemzetgazdasági tekintetben. Teendők s azok módozatai. Bp. 1877. Aigner. 130 p.
  5. Korizmic László, Hunfalvy János
  6. MTA Évk.XV.1876.49.p., Akad.Ért.1876.135.p., RAL 1333/1876, RAL 1366/1876
-
1. **1876**
  2. Másodszor hirdetve az 1874. évi (Árpád korszak története) pályakérdés
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1879**
  2. Harmadszor hirdetve az 1874. évi (Árpád korszak története) pályakérdés
  3. **Marczali Henrik**
  4. A magyar történet kútfoi az Árpádok korában. Bp. 1880. Franklin. 135 p.
  5. Pauler Gyula, Salamon Ferenc
  6. MTA Évk.XVI.1879.35.p., Akad.Ért.1879.116.p., RAL 1048/1879, RAL 1085/1879
-
1. **1880**
  2. Kívánczik Magyarország faunájának valamely nagyobb családja magánrajzilag tárgyalva.
  3. Eredménytelen maradt
-
1. **1882**
  2. Másodszor hirdetve az 1880. évi pályakérdés
  3. **Mocsáry Sándor**
  4. A magyar fauna fémdarázsai. Bp. 1882. MTA. 94 p.
  5. Horváth Géza, Frivaldszky János
  6. MTA Évk.XVI.1882.53.p., Akad.Ért.1882.170.p., RAL 489/1882, RAL 506/1882
-
1. **1883**
  2. Adassék elő a hazai és külföldi források lehetőleg teljes felhasználásával a magyarországi könyvtárak története a XI. századtól a Corvina létrejöttéig. Kívánczik a

hazai könyvtárakban – az oklevelek tanúsága szerint – előfordult egyes könyvek irodalmi ismertetése.

3. Eredménytelen maradt

1. 1885

2. Adassék elő a honfoglalás története.

3. Eredménytelen maradt

1. 1890

2. Határozassanak meg a közetalkotó ásványoknak fő törési együtthatói, legalább a nátrium-fényre.

3. Eredménytelen maradt

1. 1892

2. Másodszor hirdetve az 1890. évi pályakérdés

3. **Zimányi Károly**

4. A közetalkotó ásványok fő fénytörési együtthatói nátrium-fénynél. Bp. 1893. MTA. 72 p.

5. Krenner József, Schmidt Sándor

6. Akad.Ért.1892.364.p., RAL 82/1892

1. 1894

2. Adassék elő az 1707. évi ónódi gyűlés története.

3. **Áldásy Antal**

4. Az 1707. évi ónódi országgyűlés története. Bp. 1895. Athenaeum. 157 p.

5. Thaly Kálmán, Szilágyi Sándor

6. Akad.Ért.1894.288.p.

1. 1899

2. Kíváncsok valamely kisebb hazai állatcsoport önálló vizsgálatokon alapuló s a tudomány mai állásának megfelelő földolgozása.

3. **Daday Jenő**

4. A magyarországi kagylósrákok magánrajza. Ostrapoda Hungariae. Bp. 1900. MTA. 320 p.

5. Entz Géza, Chyzer Kornél

6. Akad.Ért.1899.249.p., RAL 6/1889 (Sic!) Az irat az 1898. okt. 17-i ülés határozatát tartalmazza

1. 1900

2. Adassék elő az állandó magyar hadsereg felállításának története III. Károly korában.

3. A jutalmat nem adták ki

5. Thaly Kálmán, Thallóczy Lajos

6. Akad.Ért.1900.271.p., RAL 211/1900

1. **1904**

2. Kívántatik valamely növénycsalád vagy nagyobb genus monográfiája önálló kutatások alapján. A dolgozat tárgya mind az élő, mind a fossil, virágos vagy virágtalan növények közül választható.
3. **Bernátsky Jenő**
4. A hazai Asparagus-félék monográfiája. Bp. 1907. MTA. 131 p.
5. Klein Gyula, Mágócsy-Dietz Sándor
6. Akad.Ért.1904.240.p.

1. **1908**

2. Másodszor hirdetve az 1900. évi pályakérdés
3. A jutalmat nem adták ki
5. Angyal Dávid, Szendrei János
6. Akad.Ért.1908.277–278., 522–526.p.

1. **1910**

2. Kívántatik az állattan köréből egy önálló buvárlaton alapuló bonc-, szövet- vagy fejlődéstani tanulmány.
3. **Gelei József**
4. Tanulmányok a Dendrocoelum lacteum Oerstd. szövettanáról. Bp. 1912. MTA. 289 p.
5. Entz Géza, Apáthy István
6. Akad.Ért.1910.281–283.p., RAL 18/1910

1. **1915**

2. Kívántatik valamely kisebb növénycsalád vagy nagyobb növénygenus monográfiai feldolgozása vagy valamely növényélettani kérdés kísérletek alapján való megoldása.
3. **Szabó Zoltán**
4. A Cephalaria-genus rendszere. = Matematikai és Természettudományi Értesítő, 1922. 267–275.p.
5. Tuzson János, Mágócsy-Dietz Sándor
6. Akad.Ért.1915.429–431.p.

1. **1920**

2. Az erdélyi boérság története.
3. Eredménytelen maradt

1. **1922**

2. Kívántatik mindazoknak a törvényhozási, hatósági és társadalmi intézkedéseknek ismertetése és kritikai méltatása, amelyeket eddig a természeti emlékek megóvása és fenntartása érdekében bel- és külföldön tettek. Ennek alapján tüzetesen kifejtendők és gyakorlati értékű javaslatok formájában megjelölendők a szükséges intézkedések arra nézve, hogy az osztatlan magyar birodalom területén található és az

állat-, növény- és földtan körébe tartozó természeti emlékek a pusztulástól megóvassanak.

3. Eredménytelen maradt

1. **1926** (Nyílt pályázat)
2. Másodszor hirdetve az 1922. évi pályakérdés
3. **Kaán Károly** kap megbízást a téma megírására
5. Horváth Géza, Mágóczy-Dietz Sándor
6. Akad. Ért. 1926. 121–123. p., RAL 1002/1926
(Az 1930. évi nagygyűlésen megkapja a jutalmat: RAL 734–739/1930)

TELEKI-JUTALOM 1854—*

Az 1844-ben megszűnt akadémiai drámai jutalmat gróf Teleki József (1790–1855), az Akadémia első elnöke az 1854. jún. 10-én kelt végrendeletével felújította. A nevét viselő drámai alapítványra vonatkozóan a végrendelet¹ nyolcadik pontja rendelkezett: "Családom nevét örökösen viselő alapítványra rendelek 12 ezer forintot, oly móddal, hogy ennek kamataiból egy hatod rész tőkésítettvén, öt hatod rész adassék évenként a legjobb magyar, fölváltva, szomorú- vagy vígjáték szerzőjének ..." Teleki József tette ezt a pályázatot olyan időszakban, amikor a nemzeti művelődés eszményével összhangban a szépirodalom pártolása nemzeti ügynek számított, hatásos és népszerű eszköz volt a pályázat a Tudós Társaság számára céljainak gyakorlati megvalósítására.

Az Akadémia a Teleki-jutalmat első ízben az 1856. jan. 28-i összes ülésen hirdette meg 1857-re, mégpedig két jutalmat, az egyiket szomorújátéokra, a másikat vígjátéokra. Az alapítvány a pályázatok elbírálását az Akadémia elnöklete alatt, az Akadémia és a Nemzeti Színház tagjaiból álló bizottságra ruházta. Toldy Ferenc az 1857. jan. 7-én kelt levelében² értesítette a Nemzeti Színházat, hogy a Teleki-jutalom szomorújáték bírálatára az Akadémia felkérte Eötvös Józsefet, Czuczor Gergelyt és Csengery Antalt, a vígjátékok elbírálására pedig Kemény Zsigmondot, Gaál Józsefet és Tóth Lőrincet. A titoknak kérte a Nemzeti Színházat, hogy az alapítvány kikötésének megfelelően válassza meg az akadémiai bizottsághoz csatlakozó saját bíráló bizottságát. Ráday Gedeon a Nemzeti Színház igazgatója az 1857. jan. 12-i válaszelevelében³ a Nemzeti Színház részéről bírálóként Egressy Gábort, Tóth Józsefet, illetve Szigeti Józsefet és Féléki Miklóst jelentette be. A 100 arany jutalmat első ízben az alapító nevenapján 1857. márc. 19-én adták ki a legjobb vígjáték illetve a legjobb szomorújáték szerzőjének. Ez esetben mindkét díjat, majd a következő évben 1858-ban is Szigligeti Ede nyerte el.

A pályázati szabályzatok körüli viták a jutalom odaítélése során hamarosan problémákhoz vezettek. Az 1859. évi pályázat bíráló bizottsága a beérkezett 8 pályamű között nem talált abszolút becsű munkát, ezért nem kívánta volna a díjat odaítélni. A bizottság elnöke Kemény Zsigmond állásfoglalást kért az Akadémiától, hogy a jutalmat ilyen esetben okvetlenül ki kell-e adni. Az 1859. márc. 19-i összes ülésen elhangzottak értel-

* A Teleki-jutalom. = Akad.Ért.1890.129–134.p., 1900.520–521.p.

Kálmán C. György: Az Akadémia irodalmi pályázatairól 1857–1867. = ITK 1984.440–457.p.
Jóború Magda: Akadémiai drámai pályaművek 1857–1888. Mezőtúr. 1942. Corvina ny. 62 p.

1 RAL 40/1856

2 RAL 10/1857

3 RAL 14/1857

mében az Akadémia az alapítólevél szövegének "legjobb" kitételét úgy magyarázta, hogy a pályadíj önálló becsű mű híján a viszonylag legjobb műnek adandó ki.⁴ Ezek után a bizottság a jutalomnak két pályamű (Egy királyné – Attila) közti megosztását kérte.⁵ Az Akadémia e javaslatot elvetette, tekintve, hogy a díjmegosztás ellenkezik az alapító szándékával és új bizottságot (Lukács Móric, Arany János, Jókai Mór, valamint Feleki Miklós és Hegedűs Lajos) alakított azzal az utasítással, hogy a két pályamű egyikének ítélje oda a jutalmat. Ez az 1859. ápr. 16-i összes ülésen meg is történt Tóth Kálmán: Egy királyné c. műve javára. Ennek az ügynek a kapcsán Jókai Mór, mint az ügy előadója indítványt⁶ terjesztett az Akadémia elé a Teleki-jutalom odaítélését illetően. E javaslat értelmében a Teleki-pályázat bizottsága nyilvánosan közzétett bírálat helyett egyszerűen szavazattöbbséggel döntse el a pályaművek sorsát, ugyanis ha a jutalom elnyeréséhez nem szükséges az abszolút becsű mű, akkor "a vizsgáló bizottmány nem bírál, hanem csak választ." Az Akadémia Jókai javaslatát nem fogadta el és az 1860. júl. 9-i ülés végül is csak azt iktatta újonnan ügyrendbe, hogy a "jutalom viszonylag legjobb műnek mindig kijár és pedig megosztatlanul".

Az 1860-ban kiadott Teleki-jutalom körül megoszlott vélemények⁷ ismét vitára adtak alkalmat. Jókai Mór, mint a bíráló bizottság egyik tagja 1860. márc. 19-i keltezéssel különvéleményt⁸ nyújtott be, ahol ismételten hangsúlyozta, hogy a pályázatokat eldöntő bizottságnak nem bíráló, csak végrendeletet végrehajtó szerepe van, s ezek a körülmények nincsenek összhangban a pályázat elbírálásának szabályaival. Ehhez a véleményhez csatlakozott Lukács Móric bíráló bizottsági tag 1860. márc. 17-én kelt fogalmazványa⁹ is, amely a szóban forgó, nem megfelelő színvonalú mű (Greguss Ágost: Lángész) megjutalmazása ellen szólt.

Az üggyel kapcsolatos hangulat azonban nem ült el. 1861-ben a Karátsonyi-jutalom bíráló bizottsága nevében Lukács Móric az 1861. ápr. 2-i összes ülésen határozott indítványt terjesztett elő, hogy az Akadémia saját tekintélye s a pályázat rangjának emelése érdekében lépjen érintkezésbe a Karátsonyi-jutalom, valamint a Teleki-jutalom alapítójával illetve annak örökösivel és kérje beleegyezésüket az alapszabály olyan jellegű megváltoztatásához, hogy érdemes pályamű hiányában a jutalom kiadása ne legyen kötelező.¹⁰ A Karátsonyi-jutalomra vonatkoztatva a javaslatot az Akadémia az alapítóval való egyetértésben elfogadta, a Teleki-jutalomra nézve azonban ragaszkodott a jutalomnak minden esetben való kiadásához.

Ennek a döntésnek a következménye volt, hogy ugyanezen az összes ülésen Eötvös József indítványára ügyrendbe iktatták a sajtó által a későbbiek során oly sokat emle-

4 Akad.Ért.1859.282.p.

5 RAL 19/1859, RAL 139/1859

6 Jókai Mór és a Teleki-pályázat. = Akad.Ért.1912.35–39.p., RAL 256/1859

7 Akad.Ért.1911.608–621.p.

8 RAL 1088/1860

9 RAL 1089/1860

10 Kisgy.Jk. 1861.IV. 2-i összes ülés

getett és kipellengérezett "szégyen-paragrafust."¹¹ Tekintettel arra, hogy "az ócsárlással nyújtott jutalom pedig sértheti az írói önérzetet," a jutalom odaítéléséről szóló rosszálló bírálatot olyan megjegyzéssel kell záradékolni és közzétenni, hogy ha a viszonylag legjobb mű szerzője a kedvezőtlen bírálat ellenére is fel akarja venni a díjat, fél éven belül jelentse be erre vonatkozó szándékát az Akadémiának, ellenkező esetben a pályázó nevét rejtő jelíges levelet elégetik s a pályadíjat a következő évi jutalom összegéhez csatolják.

Ezzel az ügyrendi szabállyal az Akadémia saját tekintélyének védelmében biztosította a pályadíjak feletti szigorú ítéletmondás lehetőségét, de ugyanakkor tapintattal viseltetett az írói érzékenység iránt is. Megjegyzendő azonban, hogy a rosszálló ítéletben részesült pályaművek szerzői minden esetben jelentkeztek és felvették a pályadíjat.

A későbbiek során ismét Jókai Mór tett indítványt a drámai pályázatok, közelebbről a Teleki- és a Karátsanyi-pályázat bírálati módjának megváltoztatására, amely azt célozta, hogy a dráma-bíráló bizottságnak az "absolute becs" és az "absolute rossz" fogalmában való állásfoglalása utólagosan, a darab színpadi sikere vagy sikertelensége alapján fogalmazódjék meg. Jókai Mór 1867. ápr. 8-án kelt beadványára¹² Gyulai Pál válaszolt,¹³ és kifejtette, hogy a javaslattal több szempontból nem ért egyet, de ettől függetlenül a Teleki-pályadíj alapszabálya végrendeletileg szabályozva van, s ennek megváltoztatása nem áll módjában az Akadémiának.

Az így kialakult pályázati szabályok¹⁴ alapján ítélték oda hosszú évtizedekig a Teleki-jutalmat. A Teleki-jutalom, s általában a szépirodalmi pályázatok gyengébb eredménnyel jártak, mint a tudományos pályázatok. A lesújtó eredményt hozó szépirodalmi pályázatok nem egyszer az Akadémia tekintélyét ingatták meg, jöllehet sok esetben a sikertelenség a végrendelet merev előírásaiból eredt, amittől az intézmény önhatalmúlag nem térhetett el. Ugyan a drámai pályázatok révén a Nemzeti Színház repertoírja felfrissült, a magyar dramaturgia a bírálati jelentések alapján fejlődött, de már visszafordíthatatlanná vált az a körülmény, hogy a drámai pályázatok az irodalmi fejlődés sodrában lassan elvesztették jelentőségüket. A Teleki-jutalomra vonatkozóan erről így nyilatkozott Ferenczi Zoltán az 1917.-évi pályázati jelentésében:¹⁵ "A nagylelkű alapítvány oly időben tétetett, midőn a drámaíráásra buzdítás hazafias kötelesség volt; ma többé nem az s így e buzdításra sincs szükség; a sikerült színdarab amúgy is jutalmazza íróját."

A Teleki-jutalmat nyert művek az 1900-as években az alacsony színvonal következtében már csak elvétve jelentek meg, s végül is a kedvezőtlen közvélemény és sajtóvisszhang az Akadémián belül is éreztette hatását, a jogos kritikából azt a tapasztalatot

11 Szily Kálmán: A Teleki-pályázat "Szégyen-paragraphusa" = Budapesti Szemle, 1892. 149–154.p.

12 Akad.Ért.1867.147–148.p.

13 Akad.Ért.1868.165–167.p.

14 MTA ügyrendje. MTA Alm.1872.179–180.p.

15 Akad.Ért.1917.191.p.

vonták le, hogy ha fenn akarják tartani a pályázatot, akkor bizonyos alapszabály módosításra van szükség. Az ügyvel kapcsolatos javaslat megvitatására az 1917. márc. 29-i igazgató tanácsi ülés bizottságot alakított. A bizottság, mely Concha Győző, Plósz Sándor, Wlassics Gyula akadémikusokból és Bánszky János akadémiai ügyészből állt, az 1918. jan. 28-i összes ülésen előterjesztette javaslatát.¹⁶ A javaslat lényege az volt, hogy ne a viszonylagos becs, hanem a megfelelő irodalmi színvonal legyen a bírálatok alapja, mert az Akadémia akkor jár el helyesen, ha az alapítvány rendeltetésének szellemében a jutalomtételek által nemcsak éleszti, hanem irányítja is a szépirodalmi munkásságot. Az ügyrendi módosítást az összes ülés elfogadta és 1919-től már a megváltozott alapszabályok értelmében bírálták el a pályaműveket.

Az alapszabály módosítást követő években meglehetősen sikertelen volt a pályázat, a magasabb követelményeknek megfelelő pályaművek hiányában a jutalmat csak egy esetben, 1921-ben ítélték oda. A drámai pályázatok körüli éles véleménycsere továbbra sem került le a napirendről. Császár Elemér a Kóczán Ferenc féle jutalmi jelentés kapcsán általában a drámai jutalmakról az 1922. nov. 27-i ülésen a következőket mondta: "Módot kell találni, nem lehetne-e Akadémiánk I. Osztályának ezen a teljesen fölösleges, de éppoly nyomasztó terhén könnyíteni, p.o. a rokonpályázatok egyesítésével vagy egy-egy pályázat időbeli összevonásával, esetleg a legradikálisabb eszközzel, a drámapályázatoktól való megszabadulással... Némi remény mégis van arra, hogy az illetékesek belátják, hogy a drámai pályázatok ideje lejárt, nemcsak jelentőségüket, hanem értelmüket is elvesztették."¹⁷

Végül is a szépirodalmi pályázatok körül kialakult kedvezőtlen szellemi és pénzügyi körülmények 1926-ban a Teleki-pályázat megszűnéséhez vezettek.

---

16 Akad.Ért.1918.73–74.p., RAL 806/1917

17 Akad.Ért.1923.63.p.

TELEKI-JUTALOM 1854–

1. 1857
2. **Szigligeti Ede:** Béldi Pál. Pest, 1863. Heckenast. 171 p.
3. MTA: Eötvös József, Csengery Antal, Czuczor Gergely
NSz: Egressy Gábor, Tóth József
4. Akad.Ért.1857.119.p., RAL 27/1857, RAL 88/1857

1. 1857
2. **Szigligeti Ede:** A mama. Pest, 1863. Lampel. 135 p.
3. MTA: Kemény Zsigmond, Gaál József, Tóth Lőrinc
NSz: Feleki Miklós, Szigeti József
4. Akad.Ért.1857.119.p., RAL 27/1857, RAL 87/1857

1. 1858
2. **Szigligeti Ede:** Fenn az ernyő, nincsen kas. Pest, 1863. Heckenast. 155 p.
3. MTA: Kemény Zsigmond, Tóth Lőrinc, Csengery Antal
NSz: Feleki Miklós, Tóth József
4. Akad.Ért.1858.144–145.p., RAL 71/1858, RAL 72/1858

1. 1859
- Az 1859. márc. 19-i összes ülésen a bíráló bizottság (MTA: Kemény Zsigmond, Csengery Antal, Tóth Lőrinc; NSz: Egressy Gábor, Tóth József) a jutalomnak az "Egy királyné" és az "Attila" c. művek közötti megosztását javasolta. Az előterjesztést az Akadémia nem fogadta el, új bizottságot nevezett ki azzal az utasítással, hogy a két pályamű egyikének ítélje oda a díjat. (RAL 19/1859, RAL 139/1859)
A végleges határozat:
2. **Tóth Kálmán:** Egy királyné. Pest, 1859. Emich. 140 p.
3. MTA: Lukács Móric, Arany János, Jókai Mór
NSz: Feleki Miklós, Hegedüs Lajos
4. Akad.Ért.1859.282–283., 527–528., 1912.35–39.p., RAL 256/1859

1. 1860
2. **Greguss Ágost:** Lángész. Pest, 1860. Emich. VI, 93 p.
3. MTA: Lukács Móric, Toldy Ferenc, Jókai Mór
NSz: Feleki Miklós, Tóth József
4. Akad.Ért.1911.608–621.p., RAL 157/1860, RAL 191/1860

1. 1861
2. **Szigligeti Ede:** A trónvesztett. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Színműv.
4.r. XXIV/212

3. MTA: Kemény Zsigmond, Arany János, Bérczy Károly
NSz: Egressy Gábor, Feleki Miklós
  4. Budapesti Szemle, 1861.12.395–396.p., RAL 762/1861, RAL 770/39/1861
1. 1862
  2. **Szigligeti Ede**: A nőuralom. Bp. 1879. Pfeifer. 55 p.
  3. MTA: Lukács Móric, Toldy Ferenc, Salamon Ferenc
NSz: Feleki Miklós, Szigeti József
  4. Akad.Ért.Nyelv- és Széptud.Oszt.Közlönye, 1861–1862.2.191–192.p., RAL 220/1862
1. 1863
  2. **Szigligeti Ede**: Laczkfi Imre. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Színműv. 4.r. XXXV/302
  3. MTA: Kemény Zsigmond, Arany János, Bérczy Károly
NSz: Egressy Gábor, Tóth József
  4. MTA Jegyzőkönyvei, 1863.1.49–57.p.
1. 1864
  2. **Szigligeti Ede**: Egy nagyra termett férfiú. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod. Színműv. 4.r. XLIX/425
  3. MTA: Arany János, Greguss Ágost, Gaál József
NSz: Egressy Gábor, Szigeti József
  4. MTA Jegyzőkönyvei, 1864.2.54–55.p., RAL 620/1863, RAL 456/1864
1. 1865
  2. **Szigligeti Ede**: A fény árnyai. Bp. 1879. Pfeifer. 84 p.
  3. MTA: Kemény Zsigmond, Bérczy Károly, Pákh Albert
NSz: Egressy Gábor, Benedek József
  4. MTA Jegyzőkönyvei, 1865.3.55–65.p.
1. 1866
  2. **Zichy Antal**: A nagyság átka. A köv. címen jelent meg: Cromwell vagy a nagyság átka. Pest, 1866. Emich. 105 p.
  3. MTA: Toldy Ferenc, Gyulai Pál, Arany János
NSz: Benedek József, Tóth József
  4. MTA Jegyzőkönyvei, 1866.4.49–60.p., RAL 917:80/1866
1. 1867
  2. **Szigligeti Ede**: Kedv és hivatás. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod. Színműv. 4.r. L/433
  3. MTA: Kemény Zsigmond, Gyulai Pál, Frankenburg Adolf

NSz: Benedek József, Paulay Ede

4. Akad.Ért.1867.110–116.p., Gyulai Pál: Bírálatok, cikkek, tanulmányok. Bp. 1961. Akad.K. 353–358.p.

1. 1868

2. **Szigligeti Ede:** Bajusz. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Színműv.4.r. LI/449
3. MTA: Kemény Zsigmond, Arany János, Szász Károly
NSz: Szigeti József, Szerdahelyi Kálmán
4. Akad.Ért.1868.99–104.p.

1. 1869

2. **Szász Károly** (1829–1905): Fráter György. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Színműv. 4.r. XLI/362
3. MTA: Kemény Zsigmond, Gyulai Pál, Pompéry János
NSz: Paulay Ede, Szigeti József
4. Akad.Ért. 1869.57–63.p., Gyulai Pál: Bírálatok, cikkek, tanulmányok, Bp. 1961. Akad.K. 365–370.p.

1. 1870

2. **Szigligeti Ede:** Negyedik Béla. Bp. 1875. Pfeifer. 68 p.
3. MTA: Kemény Zsigmond, Szász Károly, Salamon Ferenc
NSz: Paulay Ede, Szigeti József
4. Akad.Ért.1870.73–79.p., RAL 1320/1870

1. 1871.

2. **Szigligeti Ede:** Udvari bolond. Pest, 1871. Pfeifer. 61 p.
3. MTA: Zichy Antal, Pulszky Ferenc, Szász Károly
NSz: Paulay Ede, Szerdahelyi Kálmán
4. Akad.Ért.1871.91–96.p.

1. 1872

2. **Dóczi Lajos:** Csók. Bp. 1873. Ráth. 174 p.
3. MTA: Tóth Kálmán, Székács József, Szász Károly
NSz: Paulay Ede, Lendvay Márton
4. Akad.Ért.1872.99–104.p.

1. 1873

2. **Szigligeti Ede:** Valéria. Pest, 1873. Pfeifer. 91 p.
3. MTA: Zichy Antal, Pulszky Ferenc, Vadnai Károly
NSz: Feleki Miklós, Lendvay Márton
4. Akad.Ért.1873.89–102.p.

1. **1874**
2. **Névy László:** A népért. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Színműv.4.r. XLVII/415
3. MTA: Székács József, Szász Károly, Vadnai Károly
NSz: Bercsényi Béla, Molnár György
4. Akad.Ért.1874.64–72.p.

1. **1875**
2. **Csiky Gergely:** A jóslat. Temesvár, 1875. Aigner. 113 p.
3. MTA: Pulszky Ferenc, Szász Károly, Tóth Kálmán
NSz: Feleki Miklós, Bercsényi Béla
4. Akad.Ért.1875.47–56.p.

1. **1876**
2. **Ábrányi Kornél:** Doktor Percival. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Szín-műv. 4.r. LVIII/503
3. MTA: Lukács Móric, Greguss Ágost, Vadnai Károly
NSz: Bercsényi Béla, Ujházi Ede
4. Akad.Ért.1876.67–80.p.

1. **1877**
2. **Csiky Gergely:** Janus. Temesvár, 1877. Csanád-Egyházmegyei ny. 112 p.
3. MTA: Pulszky Ferenc, Győry Vilmos, Vadnai Károly
NSz: Szigeti Imre, Ujházi Ede
4. Akad.Ért.1877.71–84.p.

1. **1878**
2. **Váradi Antal:** Tamóra. Bp. 1879. Pfeifer. 60 p.
3. MTA: Zichy Antal, Szász Károly, Beöthy Zsolt
NSz: Bercsényi Béla, Feleki Miklós
4. Akad.Ért.1878.61–69.p.

1. **1879**
2. **Csiky Gergely:** A bizalmatlan. Nem jelent meg. A katalógusban jelezve, hogy a kézirat már a rendezéskor hiányzott. (M.Irod.Színműv.4.r. 74.p.) Kézirat.az OSZK-ban: N.Sz.B. 191 jelzet alatt.
3. MTA: Zichy Antal, Arany János, Vadnai Károly
NSz: Bercsényi Béla, E. Kovács Gyula
4. Akad.Ért.1879.51–66.p.,

1. **1880**
2. **Váradi Antal:** A tör. Bp. 1880. Pfeifer. 68 p.
3. MTA: Zichy Antal, Greguss Ágost, Csiky Gergely

NSz: E. Kovács Gyula, Vizvári Gyula

4. Akad.Ért.1880.43–52.p.

1. 1881

2. **Ujvári Béla:** Két apa. Nem jelent meg. A katalógusban jelezve, hogy a szerző visszavette kéziratát (M.Irod.Színműv.4.r. 75.p.)
3. MTA: Zichy Antal, Arany László, Heinrich Gusztáv
NSz: Náday Ferenc, Ujházi Ede
4. Akad.Ért.1881.93–107.p.

1. 1882

2. **Csiky Gergely:** Theodora. Nem jelent meg. A katalógusban jelezve, hogy a kézirat már a rendezéskor hiányzott. (M.Irod.Színműv.4.r. 76.p.) Kézirat az OSZK-ban: N.Sz.T. 112 jelzet alatt.
3. MTA: Zichy Antal, Szász Károly, Győry Vilmos
NSz: Feleki Miklós, Náday Ferenc
4. Akad.Ért.1882.63–73.p.

1. 1883

2. **Fenyéri (Peterdi) Mór:** Késő ébredés. Nem jelent meg.
3. MTA: Pulszky Ferenc, Heinrich Gusztáv, Csiky Gergely
NSz: Egressy Ákos, Gyenes László
4. Akad.Ért.1883.44–49.p.

1. 1884

2. **Somló Sándor:** Első szerelem. Bp. 1886. Grill. 215 p.
3. MTA: Jókai Mór, Szász Károly, Csiky Gergely
NSz: Náday Ferenc, Vizvári Gyula
4. Akad.Ért.1884.57–68.p.

1. 1885

2. **Somló Sándor:** Ovid. Nem jelent meg. Kézirat az OSZK-ban: N.Sz.O. 107 jelzet alatt.
3. MTA: Zichy Antal, Arany János, Csiky Gergely
NSz: Náday Ferenc, Vizvári Gyula
4. Akad.Ért.1885.49–54.p.

1. 1886

2. **Csiky Gergely:** Spartacus. Cs. G. színművei. 12. köt. Bp. 1886. Athenaeum. 132 p.
3. MTA: Zichy Antal, Arany János, Beöthy Zsolt
NSz: Mátray Béla, Szigeti Imre
4. Akad.Ért.1886.32–38.p.

1. 1887
  2. **Csiky Gergely**: A vasember. Cs. G. színművei. 17. köt. Bp. 1888. Athenaeum. 100 p.
  3. MTA: Zichy Antal, Beöthy Zsolt, Heinrich Gusztáv
NSz: Feleki Miklós, Paulay Ede
  4. Akad.Ért.1887.55–67.p.
-
1. 1888
  2. **Gerő Károly**: Az eladó leány. Bp. 1888. Pfeifer. 101 p.
  3. MTA: Zichy Antal, Pálffy Albert, Csiky Gergely
NSz: Feleki Miklós, Nádai Ferenc
  4. Akad.Ért.1888.35–43.p.
-
1. 1889
  2. **Somló Sándor**: Nagyravágyó. A mű 1–II. felvonása az alábbi kötetben jelent meg:
Somló Sándor: Bolyongás. Verseskötet. Arad, 1892. Endrényi ny. 193–234.p.
  3. MTA: Zichy Antal, Szász Károly, Arany László
NSz: Ujházi Ede, Nagy Imre
  4. Akad.Ért.1889.50–60.p.
-
1. 1890
  2. **Varsányi Gyula**: Uria. Bp. 1890. Ruzsitska. 128 p.
  3. MTA: Zichy Antal, Csiky Gergely, Mikszáth Kálmán
NSz: Egressy Ákos, Nagy Imre
  4. Akad.Ért.1890.181–191.p.
-
1. 1891
  2. **Csiky Gergely**: Két szerelem. Bp. 1892. Franklin. 149 p.
  3. MTA: Jókai Mór, Szász Károly, Berczik Árpád
NSz: Gabányi Árpád, Nagy Imre
  4. Akad.Ért.1891.200–211.p.
-
1. 1892
  2. **Gabányi Árpád**: A Kapi-vár. Bp. 1893. Franklin. 205 p.
  3. MTA: Zichy Antal, Csiky Gergely, Berczik Árpád
NSz: Egressy Ákos, Ujházi Ede
  4. Akad.Ért.1892.177–184.p.
-
1. 1893
  2. **Berczik Árpád**: A papa. Bp. 1896. Franklin. 93 p.
  3. MTA: Zichy Antal, Rákosi Jenő, Szász Károly
NSz: Ujházi Ede, Vizvári Gyula
  4. Akad.Ért.1893.187–193.p.

1. 1894

2. **Somló Sándor:** *Fra Girolamo*. Bp. 1896. Dobay. 398 p.
3. MTA: Zichy Antal, Rákosi Jenő, Bánóczi József
NSz: Szacsvey Imre, Ujházi Ede
4. Akad.Ért.1894.183–192.p.

1. 1895

2. **Prém József:** *Bosnyák Anna*. Bp. 1896. Athenaeum. 162 p.
3. MTA: Zichy Antal, Heinrich Gusztáv, Rákosi Jenő
NSz: Egressy Ákos, Gyenes László
4. Akad.Ért.1895.206–229.p.

1. 1896

2. **Dóczi Lajos:** *Ellinor királyleány*. Bp. 1897. Singer és Wolfner. 221 p.
3. MTA: Jókai Mór, Bánóczi József, Rákosi Jenő
NSz: Császár Imre, Gabányi Árpád
4. Akad.Ért.1896.167–176.p.

1. 1897

2. **Szász Károly (1865–1950):** *A botrány*. Nem jelent meg.
3. MTA: Zichy Antal, Berczik Árpád, Rákosi Jenő
NSz: Bercsényi Béla, Vizvári Gyula
4. Akad.Ért.1897.153–158.p.

1. 1898

2. **Somló Sándor:** *Szerelem*. Nem jelent meg. Kézirat az OSZK-ban: N.Sz.Sz. 175 jelzet alatt.
3. MTA: Zichy Antal, Berczik Árpád, Bánóczi József
NSz: Egressy Ákos, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1898.153–160.p.

1. 1899

2. **Zivuska Jenő:** *A becsületbíró*. Bp. 1901. Lampel. 69 p.
3. MTA: Jókai Mór, Heinrich Gusztáv, Rákosi Jenő
NSz: Császár Imre, Gyenes László
4. Akad.Ért.1899.149–162.p.

1. 1900

2. **Prém József:** *Léha világ*. Bp. 1903. Lampel. 65 p.
3. MTA: Jókai Mór, Heinrich Gusztáv, Vadnai Károly
NSz: Gabányi Árpád, Somló Sándor
4. Akad.Ért.1900.161–175.p.

1. 1901

2. **Prém József:** Helikoni ünnep. Bp. 1905. Lampel. 90 p.
3. MTA: Jókai Mór, Bayer József, Berczik Árpád
NSz: Gyenes László, Vizvári Gyula
4. Akad.Ért.1901.153–175.p.

1. 1902

2. **Gabányi Árpád:** A fekete cár. Nem jelent meg.
3. MTA: Jókai Mór, Bánóczi József, Kozma Andor
NSz: Gyenes László, Szacsay Imre
4. Akad.Ért.1902.157–167.p.

1. 1903

2. **Sajó Sándor:** Zrínyi György házassága. Nem jelent meg. Kézirat az OSZK-ban: N. Sz.Z. 63 jelzet alatt.
3. MTA: Jókai Mór, Berczik Árpád, Négyesy László
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1903.169–193.p.

1. 1904

2. **Zigány Árpád:** Agrippina. Nem jelent meg.
3. MTA: Jókai Mór, Gyulai Pál, Bánóczi József
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1904.161–164.p.

1. 1905

2. **Hanzséros Bálint:** Ulpianus. Nem jelent meg.
3. MTA: Radvánszky Béla, Bánóczi József, Bayer József
NSz: Ivánfi Jenő, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1905.145–160.p.

1. 1906

2. **Somló Sándor:** Rege. Nem jelent meg.
3. MTA: Apponyi Sándor, Heinrich Gusztáv, Berczik Árpád
NSz: Mátray Béla, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1906.250–259.p.

1. 1907

2. **Porzolt Kálmán:** Az iskolatársak. Bp. é.n. Légrády. 165 p.
3. MTA: Gyulai Pál, Heinrich Gusztáv, Ferenczi Zoltán
NSz: Hevesi Sándor, Dezső József
4. Akad.Ért.1907.285–300.p.

1. 1908

2. **Kazaliczky Antal:** A honáruló. Bp. 1908. Thalía. 124 p.
3. MTA: Lévy József, Bánóczy József, Bayer József
NSz: Somló Sándor, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1908.177–193.p.

1. 1909

2. **Kazaliczky Antal:** A talizmán. Nem jelent meg.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Heinrich Gusztáv, Ferenczi Zoltán
NSz: Gyenes László, Szacsvey Imre
4. Akad.Ért.1909.168–175.p.

1. 1910

2. **Prém József:** Bánffi uram. Nem jelent meg. Kézirat az OSZK-ban: MM 1641 jelzet alatt.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Riedl Frigyes, Ferenczi Zoltán
NSz: Mihályfi Imre, Gyenes László
4. Akad.Ért.1910.194–203., 384–388.p.

1. 1911

2. **Lenkei Henrik:** Leáldozás. Utolsó roham. 2. köt. Drámák. Bp. 1933. Szöllősi. 174 p.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Jánosi Béla, Bánóczy József
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1911.151–158.p.

1. 1912

2. **Tarr Lajos:** Pethő Gáspár. Nem jelent meg.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Berczik Árpád, Bayer József
NSz: Mihályfi Károly, Ódry Árpád
4. Akad.Ért.1912.186–203.p.

1. 1913

2. **Somló Sándor:** A király leánya. Bp. 1915. Szt.István Társ. 202 p.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Váczy János, Jánosi Béla
NSz: Mihályfi Károly, Pethes Imre
4. Akad.Ért.1913.365–375.p.

1. 1914

2. **Somló Sándor:** Fortuna szekere. Nem jelent meg.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Heinrich Gusztáv, Váczy János
NSz: Dezső József, Gyenes László
4. Akad.Ért.1914.211–217.p.

1. 1915

2. **Somló Sándor:** Lélekvásár. Nem jelent meg.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Berczik Árpád, Ferenczi Zoltán
NSz: Gyenes László, Dezső József
4. Akad.Ért.1915.185–204.p.

1. 1916

2. **Szávay Gyula–Géczy István:** Vértanúk. Nem jelent meg.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Herczeg Ferenc, Váczy János
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1916.221–236.p.

1. 1917

2. **Polgár József:** Az ősi átok. Nem jelent meg.
3. MTA: Ponori Thewrewk Emil, Berczik Árpád, Ferenczi Zoltán
NSz: Mihályfi Károly, Gyenes László
4. Akad.Ért.1917.169–191.p.

1. 1918

2. **Lenkei Henrik:** Kató bosszúja. Nem jelent meg.
3. MTA: Berczik Árpád, Ferenczi Zoltán, Négyesy László
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1918.84–95.p.

1. 1919

2. A jutalmat nem adták ki
3. MTA: Berczik Árpád, Ferenczi Zoltán, Pintér Jenő
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1919.170–174.p.

1. 1920

2. A jutalmat nem adták ki
3. MTA: Herczeg Ferenc, Ferenczi Zoltán, Császár Elemér
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1920.88–92.p.

1. 1921

2. **Gyomlay Gyula:** A világhódító. Nem jelent meg.
3. MTA: Kozma Andor, Csengeri János, Szinnyei Ferenc
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1921.204–218.p.

1. 1922

2. A jutalmat nem adták ki
3. MTA: Horváth János, Herczeg Ferenc, Gyomlay Gyula
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1922.118–124.p.

1. 1923

2. A jutalmat nem adták ki
3. MTA: Kozma Andor, Császár Elemér, Szinnyei Ferenc
NSz: Mihályfi Károly, Pataki Ferenc
4. Akad.Ért.1923.186–187.p.

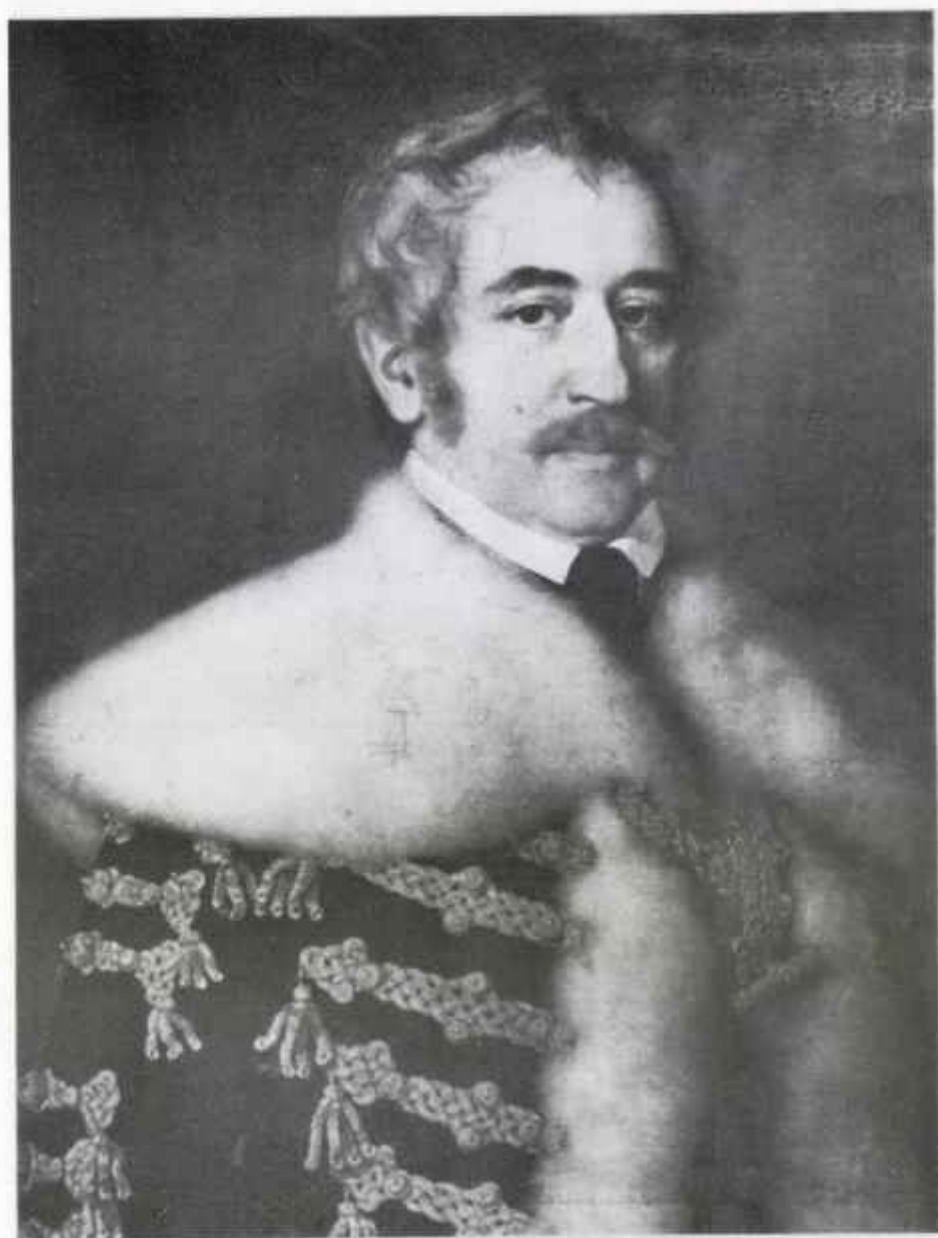
1. 1924

2. A jutalmat nem adták ki
3. MTA: Vargha Gyula, Papp Ferenc, Császár Elemér
NSz: Gyenes László, Mihályfi Károly
4. Akad.Ért.1924.174–176.p.

1. 1926

2. A jutalmat nem adták ki
3. MTA: Vargha Gyula, Ferenczi Zoltán, Szász Károly
NSz: Mihályfi Károly, Garamszeghy Sándor
4. Akad.Ért.1926.48–52.p.

A Teleki-jutalom alapítója gróf Teleki József.
Barabás Miklós olajfestménye, 1836

317.

Erd. mag. 25. 1882

Nagyszerű munka.

Van azonban kiegészítendő, hogy a
1881. évi Teleki-pályázat megjutalmazott „Theatra-
tragédia” szerzője és szerzők. Kérlek, hogy a
legutolsókban is megjelöljék, mely kör-
ben kellett venni.

Statisztika

Bp. 24/1882

Csiky Gergely

Szigligeti Ede 1858-ban Teleki-jutalmat nyert színműve

Exhibit in the the state agency:

1. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 2. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 3. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 4. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 5. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 6. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 7. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 8. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 9. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt
 10. *Stenotaphrum secundatum* (Poir.) Rostk. Schmidt

Postulation original cannot be
verified, after ^{the} finding with history and

Oct 1944. 19. ~~1944~~

John W. Smith

John H. Johnson

Gravelly -

$$\begin{array}{r} 1088 \\ \hline 1860 \end{array}$$

Jókai Mór különvéleménye az 1860-ban kiadott Teleki-jutalommal kapcsolatban

SÁMUEL-DÍJ 1855–, SÁMUEL-KÖLBER-DÍJ 1924–*

Sámuel Alajos (1804–1856) májki prépost 1855. máj. 3-án kelt végrendeletében 1000 forintos alapítványt tett az Akadémia javára. A végrendelet 7. pontja¹ az összeg céljáról és felhasználásáról az alábbiak szerint intézkedett: "A magyar Akadémiának, nemzeti nyelvünk e hű előmozdítójának hagyok ezer forintot azon kikötéssel, hogy ennek évi kamatjával az azon évben megjelent és a Társaság bírálószéke által legjobbnak ítélt nyelvészeti magyar munka szerzője jutalmaztassék." A végrendelet-kivonat szövegét Eötvös József másodelnök a Nyelv- és Széptudományi Osztály 1856. márc. 10-i ülésén² ismertette, majd az 1856. márc. 31-i összes ülés³ megbízta a Nyelvtudományi Bizottságot, hogy a Sámuel-díj szervezési és lebonyolítási kérdéseinek ügyében készítsen javaslatot és terjessze azt az akadémiai összes ülés elé.

A Nyelvtudományi Bizottság a Sámuel-díj ügyében összeállított javaslatát⁴ a Nyelv- és Széptudományi Osztály 1856. júl. 14-i ülésén ismertette. A bizottsági tagok, Toldy Ferenc, Hunfalvy Pál, Ballagi Mór, Czuczor Gergely és Fogarasi János az alapítványtevő akaratának megfelelően a díjat az előző évben megjelent legjobb nyelvészeti értekezés szerzőjének javasolják kiadni. Tekintettel azonban arra, hogy a legjobbnak ítélt nyelvészeti munka az adott évben egybeeshet más, akadémiai nyelvészeti jutalomban (pl. Nagyjutalom, Marczibányi-jutalom) részesült munkákkal, ezért a Bizottság azt a javaslatot tette, hogy a Sámuel-díjban olyan legjobbnak ítélt nyelvészeti értekezés részesülhet, amely egyfelől sem akadémiai sem egyéb pályadíjat nem nyert, másfelől pedig olyan munka, mely kisebb terjedelménél vagy nem önálló alakban való megjelentetésénél fogva nagyobb jutalmakért nem jöhet számításba. Az osztályülés a Nyelvtudományi Bizottság javaslatát egyetértőleg tudomásul vette, majd az 1857. jún. 22-i összes ülés⁵ a bizottsági előterjesztést elfogadta. Az Akadémia az alapítványi összeg kamatait évi 15 aranyra egészítette ki és az ügyrendben⁶ lefektetett elvek alapján 1860-ban, 1858 és 1859-re viszszaosztotta, adta ki első ízben a Sámuel-díjat.

---

* A Sámuel-díj. = Akad.Ért.1890.573–576.p., 1900.523.p.

1 RAL 50/1856

2 Akad.Ért.1856.160.p.

3 Akad.Ért.1856.222.p.

4 Akad.Ért.1856.399–400.p., RAL 35/1856

5 Akad.Ért.1857.310.p.

6 MTA ügyrendje. MTA Alm.1861.83.p.

A Sámuel-díj a Nagyjutalom és a Marczibányi-mellékjutalom mellett az egyetlen olyan akadémiai jutalom, amely töretlenül fennállt 1949-ig, az Akadémia átszervezéséig. Jóllehet az eredeti adomány tőkéje az I. világháború során megsemmisült, de az Akadémia a sajátjából biztosította a díj összegének odaítélését. Az 1922. szept. 18-i igazgató tanácsi ülésen, valamint az okt. 2-i összes ülésen bejelentésre került, hogy Kölber Alajos a Sámuel-díj összegének felemelésére 10 000 koronát adományozott.⁷ Ezt követően 1924-től az ügyrend⁸ értelmében a díjat Sámuel-Kölber-jutalomnak nevezték.

A Sámuel-díjjal jutalmazott értekezések legnagyobb részt a Nyelvtudományi Közlemények, a Magyar Nyelvőr, a Magyar Nyelv, valamint az Értekezések a Nyelv- és Széptudományok köréből c. sorozat hasábjain megjelent tanulmányokból kerültek ki. A jutalmazottak névsora felöleli a magyar nyelvtudomány legjelesebb képviselőit, a múlt század magyar nyelvtudósaitól a 20. század kimagasló magyar nyelvész egyéniségeiig.

---

7 Az MTA-nak felajánlott adományok folytatólagos jegyzéke. = Akad. Ért. 1922. 284. p.

8 MTA alapszabályai és ügyrendje. Bp. 1936. MTA. 92. p.

SÁMUEL-DÍJ 1855–, SÁMUEL-KÜLBER-DÍJ 1924–

1. (1858) 1860

2. Hunfalvy Pál: A magyar igeidők használhatása. = Magy. Nyelvészet, 1858. 3. 327–357., 407–425.p.
3. Fogarasi János, Toldy Ferenc, Szvorényi József, Szilágyi István, Lugossy József
4. MTA Évk.X.1860.79–80.p., RAL 73/1858, RAL 575/1860, RAL 587/b/1860

1. (1859) 1860

2. Czuczor Gergely: A mássalhangzókról általán. = Akad.Ért. 1859. 599–800.p.
3. Fogarasi János, Toldy Ferenc, Szvorényi József, Szilágyi István, Lugossy József
4. MTA Évk.X.1860.79–80.p., RAL 563/1860, RAL 575/1860, RAL 587/b/1860

1. (1860) 1861

2. Fogarasi János: Hangsúly vagy is nyomaték a magyar nyelvben. = Akad.Ért., Nyelv- és Széptud.Oszt.Közlönye, 1860. 1. 79–123., 218–278.p.
3. Kemény Zsigmond, Czuczor Gergely, Ballagi Mór, Toldy Ferenc, Hunfalvy Pál, Lukács Mór, Arany János
4. MTA Évk.X.1861.20.p., RAL 770:55/1861

1. (1861) 1863

2. Fogarasi János: A személyragok viszonyáról a birtokra és tárgyra a magyar nyelvben. = Akad.Ért., Nyelv- és Széptud.Oszt.Közlönye, 1861. 2. 3–63.p.
3. Kemény Zsigmond, Toldy Ferenc, Fábián Gábor, Arany János, Nagy János, Ballagi Mór, Hunfalvy Pál
4. MTA Évk.X.1863.13.p., MTA Jegyzőkönyvei, 1863.1.21.p., RAL 16/a/1863

1. (1862) 1864

2. Budenz József: Csuvas közlések és tanulmányok. = Nyelvtud. Közlemények, 1862. 1. 200–268., 353–433.p.
3. Kemény Zsigmond, Hunfalvy Pál
4. MTA Jegyzőkönyvei, 1863.1.21.p., 1864.2.22.p., RAL 659/1863

1. (1863) 1865

2. Kriza János: Néhány szó a székely nyelvjárásokról. = Vadrózsák. Székely népköltési gyűjtemény. 1. köt. Szerk. Kriza János. Kolozsvár, 1863. Stein. 547–565.p.
3. Arany János, Toldy Ferenc
4. MTA Évk.XI.1865.58–59.p., MTA Jegyzőkönyvei, 1865.3.189–190.p., RAL 811/1865, RAL 1368/1865

1. (1864) 1865
2. **Brassai Sámuel:** A magyar mondat. III. értekezés. Tüzetes rész. = Akad.Ért., Nyelv- és Széptud. Oszt. Közlönye, 1864. 3. 173–409.p.
3. Arany János, Toldy Ferenc
4. MTA Évk.XI.1865.58–59.p., MTA Jegyzőkönyvei, 1865.3.189–190.p., RAL 811/1865, RAL 1368/1865

1. (1865) 1867
2. **Budenz József:** Erdei- és hegyi-cseremisz szótár. = Nyelvtud.Közlemények, 1865. 4./3.füz./ 332–442.p.
3. –
4. MTA Évk.XI.1867.55.p., Akad.Ért.1867.41.p.

1. (1866) 1867
2. **Budenz József:** Mordvin közlések. = Nyelvtud.Közlemények, 1866. 5./1.füz./ 81–238.p.
3. –
4. MTA Évk.XI.1867.55.p., Akad.Ért.1867.41.p.

1. (1867) 1868
2. **Vadnay Lajos:** A magyaros szórendről. Pest, 1867. Ráth. 39 p.
3. Hunfalvy Pál
4. MTA Évk.XI.1868.46.p., Akad.Ért.1868.92.p., RAL 251/1868

1. (1868) 1869
2. **Budenz József:** Magyar és finn-ugor nyelvekbeli szóegyezések. = Nyelvtud.Közlemények, 7./1.füz./ 1–62.p.
3. Hunfalvy Pál
4. MTA Évk.XIII.1869.25.p., Akad.Ért.1869.76.p., RAL 277/1869

1. (1869) 1870
2. **Vámbéry Ármin:** Magyar és török-tatár szóegyezések. = Nyelvtud.Közlemények, 1869. 8./1.füz./ 109–189.p.
3. Gyulai Pál, Toldy Ferenc
4. MTA Évk.XIII.1870.52.p., Akad.Ért.1870.159–160.p., RAL 1264/1870, RAL 1266/1870

1. (1870) 1871
2. **Brassai Sámuel:** A magyar bővített mondat. Pest, 1870. Eggenberger. 46 p. /Ért. a Nyelv- és Széptud.köréből.1./
3. Greguss Ágost, Hunfalvy Pál, Toldy Ferenc
4. MTA Évk.XIII.1871.67.p., Akad.Ért.1871.153.p., RAL 1341/1870

1. (1871) 1872
  2. **Budenz József:** A denominativ igék az ugor nyelvekben. = Nyelvtud. Közlemények, 1872. 10. /1. füz./ 1–66.p.
  3. Gyulai Pál
  4. MTA Évk.XIII.1872.41.p., Akad.Ért.1872.151–152.p., RAL 1448/1871 (Az irat kelte: 1872.V.23.)
-
1. (1872) 1873
  2. **Szénássy Sándor:** A latin nyelv és dialektusai. Pest, 1872. Eggenberger. 114 p. /Ért. a Nyelv- és Széptud.köréből.2./
  3. Ponor Thewrewk Emil, Hunfalvy Pál, Budenz József
  4. MTA Évk.XIV.1873.69.p., Akad.Ért.1873.138.p., RAL 1291/1873
-
1. (1873) 1874 (1874-ben két külön-külön díjat osztanak ki)
  2. **Joannovics György:** A "nek" névrag. = Magy.Nyelvőr, 1873. 2. 151–157., 209–215., 254–259., 296–304.p.
  3. Budenz József, Gyulai Pál, Szarvas Gábor
  4. MTA Évk.XIV.1874.66–67.p., Akad.Ért.1874.125–126.p., RAL 1406/1874, RAL 1421/1875
-
1. (1873) 1874 (1874-ben két külön-külön díjat osztanak ki)
  2. **Szilády Áron:** A nevekről. = Magy. Nyelvőr, 1873. 2. 11–18., 104–110., 200–209.p.
  3. Budenz József, Gyulai Pál, Szarvas Gábor
  4. MTA Évk.XIV.1874.66–67.p., Akad.Ért.1874.125–126.p., RAL 1406/1874, RAL 1421/1875
-
1. (1874) 1875
  2. **Lehr Albert:** A tárgyas-tárgyatlan ragozáshoz. = Magy.Nyelvőr, 1874. 3. 118–123., 211–215.p.
  3. Szarvas Gábor, Hunfalvy Pál, Szilády Áron, Ballagi Mór, Toldy Ferenc, Gyulai Pál
  4. MTA Évk.XIV.1875.52.p., Akad.Ért.1875.168–169.p., RAL 1320/1875, RAL 1325/1875
-
1. (1875) 1876
  2. **Edelspacher Antal:** Rumun elemek a magyar nyelvben. = Nyelvtud. Közlemények, 1875. 12. /1. füz./ 87–116.p.
  3. Ponor Thewrewk Emil, Ballagi Mór, Szilády Áron, Szarvas Gábor, Hunfalvy Pál
  4. MTA Évk.XV. 1876.45.p., Akad.Ért.1876.133.p., RAL 1444/1876, RAL 1569/1876
-
1. (1876) 1877
  2. **Simonyi Zsigmond:** Az ugor módalakok. = Nyelvtud. Közlemények, 1876. 13. /1. füz./ 135–167.p.

3. Ballagi Mór, Budenz József, Joannovics György, Hunfalvy Pál
  4. MTA Évk.XVI.1877.70.p., Akad.Ért.1877.139.p., RAL 1082/1877, RAL 1098/1877
1. (1877) 1878
  2. **Szvorényi József:** Fejlődési tünetények a magyar nyelvben, fő vonatkozással a nyelvújításra. = Cisterci Rend Egri Katholikus Főgymnasiumának Értesítője, 1876–77. tanévről, 1877. 1–53.p.
  3. Hunfalvy Pál, Szarvas Gábor, Ponori Thewrewk Emil
  4. MTA Évk.XVI.1878.68.p., Akad.Ért.1878.105.p., RAL 1220/1878
1. (1878) 1879
  2. **Simonyi Zsigmond:** A hangátvetésről. = Magy. Nyelvőr, 1878. 7. 339–357.p.
  3. –
  4. MTA Évk.XVI.1879.32.p., Akad.Ért.1879.116.p.
1. (1879) 1880
  2. **Halász Ignác:** Ritkább és homályosabb képzők. = Magy. Nyelvőr, 1879. 8. 252–258., 293–296., 343–346., 409–413., 488–492.p.
  3. Ballagi Mór, Ponori Thewrewk Emil, Imre Sándor
  4. MTA Évk.XVI.1880.37.p., Akad.Ért.1880.86.p., RAL 151/1880
1. (1880) 1881
  2. **Munkácsi Bernát:** A moldvai csángók nyelvjárása. = Magy. Nyelvőr, 1880. 9. 444–455., 481–493., 529–533.p.
  3. Budenz József, Ponori Thewrewk Emil, Szarvas Gábor, Heinrich Gusztáv
  4. MTA Évk.XVI.1881.47.p., Akad.Ért.1881.128.p.
1. (1881) 1882
  2. **Halász Ignác:** Orosz-lapp nyelvtani vázlat. = Nyelvtud. Közlemények, 1881. 17. /1. füz./ 1–45.p.
  3. Ballagi Mór, Budenz József, Szarvas Gábor, Ponori Thewrewk Emil
  4. MTA Évk.XVI.1882.47.p., Akad.Ért.1882.170.p., RAL 509/1882, RAL 521/1882
1. (1882) 1883
  2. **Munkácsi Bernát:** Török kölcsönszók. = Magy. Nyelvőr, 1882. 11. 56–61., 193–197.p.
  3. Budenz József, Joannovics György, Szarvas Gábor, Ponori Thewrewk Emil
  4. MTA Évk.XVII.1883.79.p., Akad.Ért.1883.96.p., RAL 409/1882
1. (1883) 1884
  2. **Munkácsi Bernát:** Votják nyelvtanulmányok. I. = Nyelvtud. Közlemények, 1883. 18. 35–155., 428–447.p.

3. Budenz József, Ponori Thewrewk Emil, Szarvas Gábor
  4. MTA Évk.XVII.1884.57.p., Akad.Ért.1884.154.p., RAL 173/1884
1. (1884) 1885
  2. Tömlő [Zolnai] Gyula: Bennünket, benneteket. = Budenz [József] album. Bp. 1884. Knoll. 149–156.p.
  3. Budenz József, Ponori Thewrewk Emil, Szarvas Gábor
  4. MTA Évk.XVII.1885.53.p., Akad.Ért.1885.144.p., RAL 1031/1885
1. (1885) 1886
  2. Kardos Albert: A göcseji nyelvjárás. = Magy. Nyelvőr, 1884. 13. 160–165., 211–219., 253–258., 306–312., 351–356., 493–499.p., 1885. 14. 163–167., 213–216., 393–398., 448–455.p.
  3. Budenz József, Szarvas Gábor, Szinnyei József
  4. MTA Évk.XVII.1886.55.p., Akad.Ért.1886.138.p., RAL 888/1886
1. (1886) 1887
  2. Négyesy László: A szegedi nyelvjárás. = Magy. Nyelvőr, 1886. 15. 391–401., 442–450., 487–496., 539–549.p.
  3. Budenz József, Szarvas Gábor, Ponori Thewrewk Emil
  4. MTA Évk.XVII.1887.60.p., Akad.Ért.1887.158.p., RAL 944/1887
1. (1887) 1888
  2. Alexics György: Magyar elemek az oláh nyelvben. = Magy. Nyelvőr, 1887. 16. 155–160., 203–210., 252–260., 302–309., 346–355., 396–405., 437–450., 488–501., 543–555.p.
  3. Szarvas Gábor, Heinrich Gusztáv, Budenz József
  4. MTA Évk.XVII.1888.60.p., Akad.Ért.1888.114–115.p., RAL 63/1888
1. (1888) 1889
  2. Petz Gedeon: Grimm [Jacob] törvénye. Bp. 1888. Franklin. 108 p.
  3. Heinrich Gusztáv, Budenz József, Szarvas Gábor, Ponori Thewrewk Emil
  4. MTA Évk.XVII.1889.54.p., Akad.Ért.1889.127.p., RAL 63/1889
1. (1889) 1890
  2. Binder Jenő: A magyar hasonlítás. = Magy. Nyelvőr, 1889. 18. 193–199., 241–249., 289–299., 337–341.p.
  3. Budenz József, Szarvas Gábor, Ponori Thewrewk Emil
  4. Akad.Ért.1890.299.p., RAL 114/1890, RAL 244/1890
1. (1890) 1891
  2. Asbóth Oszkár: A hangsúly a szláv nyelvekben. Bp. 1890. MTA. 82 p. /Ért. a Nyelv- és Széptud.köréből. 15./

3. Joannovics György, Budenz József, Ponori Thewrewk Emil
  4. Akad.Ért.1891.298–299.p., RAL 112/1891
-
1. (1891) 1892
  2. Kicska Emil: Hangsúly és szórend. = Magy. Nyelvőr, 1891. 20. 292–298., 337–345., 385–394., 433–445., 481–491.p.
  3. –
  4. Akad.Ért.1892.278.p., RAL 83/1892
-
1. (1892) 1893
  2. Bartha József: A palóc nyelvjárás. = Magy. Nyelvőr, 1892. 21. 168–176., 211–219., 306–314., 359–368., 416–423., 460–469., 502–511., 553–562.p.
  3. Szarvas Gábor, Simonyi Zsigmond, Ponori Thewrewk Emil
  4. Akad.Ért.1893.286.p., RAL 85/1893
-
1. (1893) 1894
  2. Zolnai Gyula: Mondattani bűvárlatok. = Nyelvtud. Közlemények, 1893. 23. 35–59., 145–177.p.
  3. Szarvas Gábor, Simonyi Zsigmond, Asbóth Oszkár, Szinnyei József, Volf György
  4. Akad.Ért.1894.284.p., RAL 8/1894
-
1. (1894) 1895
  2. Szilasi Mór: Kombinált műveltető és mozzanatos igeképzők. = Nyelvtud. Közlemények, 1894. 24. 168–202., 287–295., 409–442.p.
  3. Szarvas Gábor, Simonyi Zsigmond, Volf György, Asbóth Oszkár, Szinnyei József
  4. Akad.Ért.1895.292–293.p., RAL 49/1895
-
1. (1895) 1896
  2. Melich János: Német vendégszók. = Magy. Nyelvőr, 1895. 14–21., 57–66., 101–106., 157–160., 205–211., 246–253., 295–304., 346–355., 391–404., 447–455., 556–562.p.
  3. Szinnyei József, Asbóth Károly, Simonyi Zsigmond
  4. Akad.Ért.1896.262–263.p., RAL 54/1896
-
1. (1896) 1897
  2. Szilasi Mór: A finn-ugor névszói összetételek. I. Névszói összetételek a vogulban. = Nyelvtud. Közlemények, 1896. 26. 128–193.p.
  3. Volf György, Simonyi Zsigmond, Szinnyei József
  4. Akad.Ért.1897.244.p., RAL 258/1897
-
1. (1897) 1898
  2. Erdélyi Lajos: Az összevont mondat. II. = Nyelvtud. Közlemények, 1897. 27. 273–306.p.

3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Simonyi Zsigmond
  4. Akad.Ért.1898.247–248.p., RAL 21/1898
-
1. (1898) 1899
  2. Gombocz Zoltán: A vogul nyelv idegen elemei. = Nyelvtud. Közlemények, 1898. 28. 148–184., 413–433.p.
  3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Simonyi Zsigmond
  4. Akad.Ért.1899.241–242.p., RAL 16/1899
-
1. (1899) 1900
  2. László Géza: A zilahvidéki nyelvjárás. = Magy. Nyelvőr, 1899. 28. 56–63., 112–115., 184–188., 231–239., 280–288., 330–333., 374–381., 418–421., 471–476.p.
  3. Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Petz Gedeon
  4. Akad.Ért.1900.266.p., RAL 10/1900
-
1. (1900) 1901
  2. Kallós Zsigmond: A tagadás nyelvünkben. = Magy. Nyelvőr, 1900. 29. 289–299., 337–346., 395–403., 438–447., 551–556.p.
  3. Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Petz Gedeon
  4. Akad.Ért.1901.234.p.
-
1. (1901) 1902
  2. Horger Antal: A halmágyi nyelvjárás-sziget. = Nyelvtud. Közlemények, 1901. 31. 365–423.p.
  3. Szinnyei József, Simonyi Zsigmond, Petz Gedeon
  4. Akad.Ért.1902.271.p.
-
1. (1902) 1903
  2. Kocsis Lénárd: A mondatrészek viszonya Brassai [Sámuel] mondatelméletében. Bp. 1902. Athenaeum. 67 p.
  3. Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Petz Gedeon
  4. Akad.Ért.1903.289.p.
-
1. (1903) 1904
  2. Varga Ignác: A Felső Örvidek népe és nyelve. = Nyelvjárási tanulmányok. I. Bp. 1903. Athenaeum. 3–18.p.
  3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Simonyi Zsigmond
  4. Akad.Ért.1904.234.p.
-
1. (1904) 1905
  2. Szabó Dezső: A vogul szóképzés. = Nyelvtud. Közlemények, 1904. 34. 55–74., 217–234., 417–457.p.

3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Simonyi Zsigmond
  4. Akad.Ért.1905.228.p., RAL 347/1905
-
1. **(1905) 1906**
  2. **Horger Antal:** A keleti székelység nyelvjárási térképe. = Magy. Nyelv, 1905. 1. 446–454.p.
  3. Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Petz Gedeon
  4. Akad.Ért.1906.193–195.p., RAL 568/1906
-
1. **(1906) 1907**
  2. **Schmidt Henrik:** A hangváltozás törvényszerűségéről a kfn. nyelvjárások fejlődése alapján. = Nyelvtud. Közlemények, 1906. 36. 58–76.p.
  3. Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Petz Gedeon
  4. Akad.Ért.1907.374–375.p., RAL 714/1907
-
1. **(1907) 1908**
  2. **Schmidt József:** Az itáliai nyelvcsalád helyzete az indogermán nyelvek körében. Bp. 1907. MTA. 73 p. /Ért. a Nyelv- és Széptud.köréből. 20./
  3. Asbóth Oszkár, Szinnyei József, Gombocz Zoltán
  4. Akad.Ért.1908.269.p., RAL 687/1908
-
1. **(1908) 1909**
  2. **Trócsányi Zoltán:** A XVI. századbéli nyomtatványok e-jelölései. = Nyelvtud. Közlemények, 1908. 38. 1–62.p.
  3. Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon, Melich János
  4. Akad.Ért.1909.260–261.p., RAL 278/1910
-
1. **(1909) 1910**
  2. **Horváth János:** Egy magyar versbeli mondatképletről. = Nyelvtud. Közlemények, 1909. 39. 128–161.p.
  3. Simonyi Zsigmond, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon, Melich János
  4. Akad.Ért.1910.265–266.p.
-
1. **(1910) 1911**
  2. **Mészöly Gedeon:** A -nyi képző eredete. = Nyelvtud. Közlemények, 1910. 40. 298–327.p.
  3. Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon, Melich János
  4. Akad.Ért.1911.230–231.p.
-
1. **(1911) 1912**
  2. **Kertész Manó:** Maga. Fejezet a történeti mondattanból. = Magy. Nyelv, 1911. 7. 5–15.p.
  3. Asbóth Oszkár, Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon
  4. Akad.Ért.1912.304–305.p., RAL 624/1912

1. (1912) 1913

2. **Beke Ödön:** A votják és zürjén prolativusról. = Nyelvtud. Közlemények, 1912. 41. 241–274.p. és
Beke Ödön: Összetétel-egyezések. = Magy. Nyelvőr, 1912. 41. 297–305.p.
3. Asbóth Oszkár, Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1913.306–307.p., RAL 305/1913

1. (1913) 1914

2. **Thienemann Tivadar:** Pannóniai langobárd szavak. = Nyelvtudomány, 1913. 4. 143–150.p., és
Thienemann Tivadar: Az első germánok Pannóniában. = Nyelvtudomány, 1913. 4. 295–303.p.
3. Simonyi Zsigmond, Szinnyei József, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon, Melich János
4. Akad.Ért.1914.313–314.p.

1. (1914) 1915

2. **Németh Gyula:** Az ősjakut hangtan alapjai. = Nyelvtud. Közlemények, 1914. 43. 276–326., 448–476.p.
3. Szinnyei József, Asbóth Oszkár, Simonyi Zsigmond, Petz Gedeon, Melich János
4. Akad.Ért.1915.402.p.

1. (1915) 1916

2. **Simai Ödön:** Faludi hatása Sándor Istvánra. = Magy. Nyelv, 1915. 11. 157–162., 212–223., 262–271., 300–308., 348–355.p.
3. Melich János, Szinnyei József, Simonyi Zsigmond, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1916.405.p.

1. (1916) 1917

2. **Sebestyén Irén:** Finn jelzős szerkezetek. = Nyelvtud. Közlemények, 1915–1917. 44. 117–160.p.
3. Szinnyei József, Simonyi Zsigmond, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon, Melich János
4. Akad.Ért.1917.294–295.p.

1. (1917) 1918

2. **Losonczy Zoltán:** Az ö-zés története. = Nyelvtud. Közlemények, 1915–1917. 44. 373–406.p., 1917–1920. 45. 45–116., 195–266.p.
3. Szinnyei József, Simonyi Zsigmond, Asbóth Oszkár, Petz Gedeon, Melich János
4. Akad.Ért.1918.245–246.p., RAL 996/1918

1. (1918) 1919

2. **Pais Dezső:** Ugra, Ug, Ugod, Ugocsa. = Magy. Nyelv, 1908. 14. 193–196.p.
3. Simonyi Zsigmond, Petz Gedeon, Szinnyei József, Asbóth Oszkár, Melich János
4. Akad.Ért.1919.177–178.p.

1. (1919) 1920

2. **Schwartz Elemér:** Nyelvkeveredés a lapincson túli német nyelvjárásterületen. = Nyelvtudomány, 1919. 7. 1–19.p.
3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1920.31–32.p.

1. (1920) 1921

2. **Klemm Antal:** A mordvin alárendelő viszony. = Nyelvtud. Közlemények, 1917–1920. 45. 357–400.p.
3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1921.100–101.p.

1. (1921) 1922

2. **Zolnai Béla:** Az idegen szavak kérdése nyelvezztétikai szempontból. = Magy. Nyelv, 1921. 17. 202–205.p.
3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon, Gombocz Zoltán
4. Akad.Ért.1922.243–244.p.

1. (1922) 1923

2. **Zsirai Miklós:** Feleség. Doktori értekezés. Kézirat. Kivonatban megjelent: Magy. Nyelv, 1923. 19. 48–49.p.
3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Gombocz Zoltán, Melich János
4. Akad.Ért.1923.73.p.

1. (1923) 1924

2. **Palló Margit:** Kökörcsin. = Nyelvtud. Közlemények, 1923–1927. 46. 154–158.p.
3. Szinnyei József, Gombocz Zoltán, Petz Gedeon, Melich János
4. Akad.Ért.1924.85–86.p.

1. (1924) 1925

2. **Házi Jenő:** A soproni latin-magyar szójegyzék. = Magy. Nyelv, 1924. 20. 149–168.p.
3. Gombocz Zoltán, Melich János, Szinnyei József, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1925.170.p., RAL 800/1925

1. (1925) 1926

2. **Pais Dezső:** A lat. Philippus magyar származékai. = Magy. Nyelv, 1925. 21. 109–114.p.
3. Szinnyei József, Gombocz Zoltán, Melich János
4. Akad.Ért.1926.115.p., RAL 1002/1926

1. (1926) 1927

2. **Ligeti Lajos:** Álmos. = Magy. Nyelv, 1926. 22. 80–82.p.

3. Szinnyei József, Gombocz Zoltán, Melich János

4. Akad.Ért.1927.145–146.p., RAL 783/1927

1. (1927) 1928

2. Zsirai Miklós: Orom. = Magy. Nyelv, 1927. 23. 310–320.p.

3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Gombocz Zoltán, Melich János

4. Akad.Ért.1928.147–148.p., RAL 1000/1928

1. (1928) 1929

2. Kniezsa István: A magyar helyesírás a tatárjárásig. Bp. 1928. M. Nyelvtud. Társ. 32 p.

3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon, Gombocz Zoltán

4. Akad.Ért.1929.126.p., RAL 1003/1929

1. (1929) 1930

2. Rásonyi Nagy László: A Brassó név eredete. = Magy. Nyelv, 1929. 25. 17–27.p.

3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Melich János, Gombocz Zoltán

4. RAL 735/1930

1. (1930) 1931

2. Bárczi Géza: Ó-francia jövevényszavaink problémái. = Magy. Nyelv, 1930. 26. 109–115., 172–183.p.

3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Melich János, Gombocz Zoltán

4. Akad.Ért.1931.176–178.p.

1. (1931) 1932

2. Moravcsik Gyula: Árpád 894. évi vezértársának neve. = Magy. Nyelv, 1931. 27. 84–89.p.

3. Szinnyei József, Petz Gedeon, Melich János, Gombocz Zoltán

4. Akad.Ért.1932.152–153.p., RAL 5/1932

1. (1932) 1933

2. Laziczius Gyula: A finnugor idők kialakulásának kérdéséhez. = Magy. Nyelv, 1933. 29. 18–25.p.

3. Szinnyei József, Melich János, Gombocz Zoltán, Petz Gedeon

4. Akad.Ért.1933.138–139.p.

1. (1933) 1934

2. Trembl [Tamás] Lajos: A magyarországi latin s-ezés az oláhban. = Magy. Nyelv, 1933. 29. 25–37.p.

3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon, Gombocz Zoltán

4. Akad.Ért.1934.179–180.p., RAL 5/1934

1. (1934) 1935

2. Szabó T. Attila: A helynévgyűjtés jelentősége és módszere. = Magy. Nyelv, 1934. 30. 160–180.p.
3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon, Gombocz Zoltán
4. Akad.Ért.1935.212–213.p., RAL 550/1935

1. (1935) 1936

2. Lakó György: A permi nyelvek szóvégi magánhangzói. = Nyelvtud. Közlemények, 1931–1934. 48. 435–466., 1935. 49. 141–171.p.
3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1936.81–82.p.

1. (1936) 1937

2. Hegedüs Lajos: Röntgenfelvételek a száj- és garatüreg változásairól magánhangzók képzése közben. = Nyelvtud. Közlemények, 1936. 50. 111–117.p.
3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1937.38–39.p.

1. (1937) 1938

2. Techert József: Csokonai nyelvi forrásai. = Magy. Nyelv, 1936. 32. 110–117., 180–187., 237–248., 311–317.p., 1937. 33. 12–25.p.
3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1938.37–38.p.

1. (1938) 1939

2. Kálmán Béla: Obi-ugor állatnevek. Bp. 1938. M. Nyelvtud. Társ. 32 p.
3. Szinnyei József, Melich János, Petz Gedeon
4. Akad.Ért.1939.54–55.p., RAL 242/1939

1. (1939) 1940

2. Gáldi László: A XVIII. századi oláh nyelv jövevényszavai. = Magy. Nyelv, 1939. 35. 8–17.p.
3. Szinnyei József, Zsirai Miklós, Melich János
4. Akad.Ért.1940.103–104.p.

1. (1940) 1941

2. Végh József: A derecskei népnyelv ige-tövei és igealakjai. = Magyar Népnyelv. A debreceni Tisza István Tudományegyetem Magyar Népnyelvkutató Intézetének Évkönyve. 2. köt. Debrecen, 1940. M. Népnyelvkut. Int. 204–251.p.
3. Szinnyei József, Zsirai Miklós, Melich János
4. Akad.Ért.1941.45–46.p.

1. (1941) 1942

2. Györke József: Volt-e a magyarban u, ü-praeteritum-képző? = Nyelvtud. Közlemények, 1941. 51. 54–63.p.
3. Szinnyei József, Zsirai Miklós, Melich János
4. Akad.Ért.1942.32–34.p.

1. (1942) 1943

2. Hadrovics László: A horvátban lévő magyar elemek szóföldrajzi és időrendi problémái. = Emlékkönyv Melich János hetvenedik születésnapjára. Bp. 1942. M. Nyelvtud. Társ. 104–116.p.
3. Szinnyei József, Zsirai Miklós, Melich János
4. Akad.Ért.1943.78–79.p.

1. (1943) 1945

2. Gyóni Mátyás: A magyar nyelv görög feljegyzéses szórványemlékei. Bp. 1943. Tud. Egy.Gör.Fil.Tanszék. 220 p.
3. Pais Dezső, Kniezsa István, Fuchs Fokos Dávid
4. RAL 95/1945

1. (1944) 1945

2. Lovas Rózsa: A magyar impresszionista költészet stílusformái. Bp. 1944. M. Nyelvtud. Társ. 44 p.
3. Pais Dezső, Kniezsa István, Fuchs Fokos Dávid
4. RAL 95/1945

1. (1947) 1948

2. Horváth Károly nyeri el a díjat nyelvtudományi munkásságáért.
3. Zsirai Miklós, Marót Károly, Kniezsa István
4. RAL 100/1948

1. (1948) 1949

2. Czeglédy Károly nyeri el a díjat a keleti nyelvek kutatása terén elért eredményeiért.
3. Pais Dezső, Ligeti Lajos, Gáldi László
4. RAL 40/1949

Decem. 11. 1856

Kiadvány

Goldogorizs Sír Kávéházánál emeltt magy. próbat., és
vett részvételben voltak azoknak Sámuel Alajos, 1855. évi
magy. hivatkozások. Kelt végrendeletéből:

"Ez az a magyar Akadémia, amelynek nyel-
vünk a hű elismeréséért hagyott első for-
rástól az enyhetésig, hogy csak az a hivatko-
zás, az a hivatkozás, amely a hivatkozás
biztosítása által legyőzött. Kelt végrendelet
magyar munka forrása jutalmaztató."

50
1856

J e l e n t é s a S Á M U E L - D Í J R Ó L .

A Sámuel-díj ügyében kiküldött bizottság, eszmélet tartva az ifjabb nyelvészemiszektől megjelent értekezések és kisebb cikkek felett, egyhangúlag azszal a javaslattal lép fel a T. Akadémia elé, hogy az idei Sámuel-díjjal Ligeti Lajos Á L M O S o. értekezését /Mly. XXII, 20/ méltassággal kitüntetni. Ligeti az utóbbi években több értekezésben /Die Herkunft des Volksnamens Kirgis. K. Ge.A. 1925. Attila családfája. Étvörö-Püsztek V. Die Ahnentafel Attilas und die hunnischen Tan-Hu-Namen. Asia Major. II. A magyar rovásírás egy ismeretlen betűje. Mly. XII./ mintaszerű módszerrel és széleskörű tárgyi és nyelvi ismeretekkel foglalkozott tanulmányai és magyar történelmi kérdésekkel. Jutalmazásra ajánlott értekezése is fegyelmezett tudományos gondolkodásról és a török-mongol nyelvészetben való nagy jártasságról tesz tanúságot. Az Akadémia kitüntetésére mindenképpen érdemes.

B u d a p e s t , 1927. május 1-én.

Rónay István írt az i. s. t. *Mali-Hung* r. k.
elöl

Gombosi Zoltán r. k.
e l ő z a d .

Az I. osztály korábbiak
1927. máj. 3.

Rónay
osztálytitkár

NÁDASDY TAMÁS-DÍJ 1857—*

Gróf Nádasdy Ferenc (1842–1907), a főrendiház tagja az 1857. jan. 11-én kelt alapítólevele¹ értelmében korán elhunyt testvére, gróf Nádasdy Tamás (1837–1856) nevére alapítványt tett az Akadémiánál. A 100 aranyból álló Nádasdy Tamás-díj, melyet az 1857. jan. 12-i összes ülésen jelentett be az Akadémia, minden páratlan számú évben került kihirdetésre, s a jutalom azt a legjobb elbeszélő költeményt illette, mely tárgyát a magyar történelemből, mondavilágból meríti. A jutalom csak önálló becsű mű számára volt kiadható, mely egyaránt jelentette a megfelelő kompozíció, költői tárgyalás, választékos nyelvezet és versbeli technika iránti követelményt. Ezeknek a kívánalmaknak a hiányában a díjat kettős összeggel újra kellett hirdetni.

Az Akadémia által kidolgozott, a Nádasdy-díjjal szemben támasztott ezen követelményekkel Nádasdy Ferenc egyetértett, melyet az 1859. dec. 10-i levelében² nyugtáztott. Az alapító jóváhagyása után az Akadémia a Nádasdy Tamás-díj szabályait ügyrendbe iktatta.³

Az 1857-ben, 1858. évi határidővel került első ízben kihirdetésre a Nádasdy-féle eposzi pályázat, mely első ízben is és a továbbiakban is többször (1861, 1865, 1870, 1872) eredmény nélkül zárult. Ez a körülmény vezetett az Akadémia I. Osztályának az 1873. évi nagygyűlésén bejelentett javaslatához⁴ a Nádasdy-jutalom ügyrendjének módosítását illetően. A Nyelv- és Széptudományi Osztály a pályázat sikertelenségének okát abban látta, hogy a pályázat témája igen szűk lehetőséget adott a pályázók számára. A javaslat kibővítette az elbeszélő költeménynek az alapítólevélben eredetileg meghatározott tárgykörét, így nemcsak a hazai, hanem a világtörténelemből és mondavilágból is lehetett témát választani, továbbá az elbeszélő költemény nemcsak a múltból, hanem a jelen életből is meríthetett inspirációt. A nagygyűlés a javaslatot elfogadta azzal a feltétellel, hogy az Akadémia kérje az alapító beleegyezését⁵ az alapítványban

---

* Kálmán C. György: Az Akadémia irodalmi pályázatairól 1857–1867. = ITK 1984. 440–457. p. Császár Ferenc: Új alapítvány a Magyar Akadémiánál. [Nádasdy-díj] = Divatcsarnok, 1857. febr. 15. 49–52. p.

1 A Nádasdy-díj alapítólevele: Akad.Ért.1857.51–52.p., RAL 12/1857

2 Nádasdy Ferenc beleegyező levele: RAL 518/1859

3 MTA ügyrende. MTA Almanach, 1863. 181–182.p.

4 Akad.Ért.1873.139.p.

5 Arany János levele Nádasdy Ferenchez: RAL 544/1873, Gergely Pál: Arany János és az Akadémia. Bp. 1957. Akad.K. 133.p.

kikötött feltételek megváltoztatása ügyében. Nádasdy Ferenc hozzájárult⁶ az alapszabály megváltoztatásához, s a főtitkár az 1873. okt. 6-i összes ülésen jelentette be a jutalomra vonatkozó ügyrendi változtatást.⁷

Ez a módosítás azonban lényeges változtatást nem hozott a jutalom történetében, 1874-ben a pályázat ugyan pozitív eredménnyel zárult, de a továbbiakban mintegy két évtizeden át sorozatosan sikertelen maradt, megfelelő pályamű hiányában nem adták ki a díjat. 1878-ban a pályázat egyik állandó bírálója, Lévy József azt írta: "A Nádasdy-pályaművekkel, úgy látom, azon legalsó fokra jutottunk ez idén, amelyre öntudatlan tolkiskérletekkel, nyilvános pályázaton sülyedni lehet."⁸

Az alapítvány célja az epikai költészet fejlesztése és támogatása volt, ennek a várakozásnak azonban a sorozatos meddőség miatt a jutalom nem tudott eleget tenni. 1892-ben az ugyancsak eredménytelen pályázat egyik bírálója, Beöthy Zsolt próbálta javaslatával⁹ az ügyet a holtpontról kimozdítani. Beöthy Zsolt a hosszú bírálói tapasztalata alapján azt indítványozta, hogy abban az esetben, ha a jutalom másodízben sem lenne kiadható, a 100 arany összeg kerüljön a jutalom esedékességét megelőző négy évben megjelent, pályadíjat nem nyert nagyobb elbeszélő költemény utólagos megjutalmazására vagy az ó- és újabbkori klasszikusok epikai költeményei fordításának honorálására, illetve a már fordításban megjelent művek utólagos elismerésére. Továbbá Beöthy Zsolt kíváncsún tartotta a pályázat igen magasra emelt mércéjének a leszálítását is. Beöthy Zsolt előterjesztését, Nádasdy Ferencsel való megegyezés után, az 1892. okt. 31-i összes ülés elfogadta, s az alapszabályt¹⁰ a fentiek értelmében módosította.

E változások alapján a Nádasdy-jutalom, ha nem is az eredményesség, de a díj kiadhatósága szempontjából, pozitív irányba fordult. A néhány meddő pályázat (1899, 1904, 1916, 1920) mellett csak egy ízben, 1922-ben került sor – másodszori alkalommal is eredménytelen pályázat után – már kiadott mű utólagos jutalmazására. A Nádasdy-jutalmat 1924-ben adta ki utóljára az Akadémia, újabb jutalomhirdetésre már nem került sor.

---

6 Nádasdy Ferenc beleegyező levele: RAL 657/1873

7 MTA ügyrende. MTA Alm. 1874.53–54.p.

8 RAL 1250/1878

9 Beöthy Zsolt javaslata: RAL 67/1892, Akad.Ért.1892.354–357.p.

10 MTA Alapszabályok és Ügyrend. Bp.1896.MTA.131–133.p.

NÁDASDY TAMÁS-DÍJ 1857–

1. **1858**
2. A jutalmat nem adták ki
3. Erdélyi János, Fábíán Gábor, Toldy Ferenc
4. Akad.Ért.1858.449–450., 490–502.p., RAL 103/1858

1. **1859**
2. Szász Károly (1829–1905): Trencsényi Csák. Történeti költői beszély. Pest, 1861. Engel és Mandello. VII, 239 p.
3. Lukács Móric, Toldy Ferenc, Greguss Ágost
4. MTA Évk.IX. 1859.70.p.

1. **1861**
2. A jutalmat nem adták ki
3. Arany János, Szász Károly, Salamon Ferenc
4. MTA Évk.X.1861.13.p., Arany János bírálata a Nádasdy-jutalomra küldött három pályamunkáról 1861-ből. = Arany János összes művei. XIV. köt. Bp.1964. Akad.K. 12–19.p., RAL 770:54/1861, RAL 870/1861

1. **1864**
2. Arany János: Buda halála. Pest, 1864. Ráth. 247 p.
3. Kemény Zsigmond, Jókai Mór, Gyulai Pál
4. MTA jegyzőkönyvei, 1864. 2. 20–21.p., Jelentés a Nádasdy-pályázatról [1864]. (Heinrich Gusztáv: Arany János és az Akadémia.) = Akad.Ért.1917.577–579.p., RAL 359/1864

1. **1865**
2. A jutalmat nem adták ki
3. Bérczy Károly, Fábíán Gábor, Kemény Zsigmond, Lévy József
4. MTA Évk.XI.1865.57–58.p., MTA Jegyzőkönyvei, 1865.3.188.p., RAL 811/1865, RAL 1028/1865, RAL 1196/1865, RAL 1244/1865, RAL 1245/1865

1. **1868**
2. Szász Károly (1829–1905): Álmos. Regényes hősköltemény. Pest, 1870. Corvina. 174 p.
3. Tóth Kálmán, Fábíán Gábor, Pulszky Ferenc
4. MTA Évk.XI.1868.47.p., Akad.Ért.1868.92.p., RAL 236/1868

1. 1870

2. A jutalmat nem adták ki
3. Szász Károly, Gyulai Pál, Szilády Áron
4. MTA Évk.XIII.1870.51.p., Akad.Ért.1870.159.p., RAL 1256/1870, RAL 1263/1870

1. 1872

2. A jutalmat nem adták ki
3. Szász Károly, Lévy József, Szilády Áron
4. MTA Évk.XIII.1872.42.p., Akad.Ért.1872.151.p., RAL 1314/1872, RAL 1315/1872

1. 1874

2. Szász Károly (1829–1905): Salamon. Történeti költemény. Bp. 1878. Révai. 346 p.
3. Lévy József, Gyulai Pál, Greguss Ágost
4. MTA Évk.XIV.1874.68.p., Akad.Ért.1874.126–127.p., RAL 1211/1874, RAL 1307/1874

1. 1876

2. A jutalmat nem adták ki
3. Lévy József, Szász Károly, Greguss Ágost
4. MTA Évk.XV.1876.46.p., Akad.Ért.1876.133.p., RAL 1318/1876, RAL 1454/1876, RAL 1570/1876

1. 1877

2. A jutalmat nem adták ki
3. Gyulai Pál, Tóth Kálmán, Lévy József
4. MTA Évk.XVI.1877.71.p., Akad.Ért.1877.139.p., RAL 1081/1877, RAL 1092/1877, RAL 1093/1877, RAL 1094/1877

1. 1878

2. A jutalmat nem adták ki
3. Lévy József, Szász Károly
4. MTA Évk.XVI.1878.69.p., Akad.Ért.1878.106.p., RAL 1250/1878, RAL 1336/1878

1. 1879

2. A jutalmat nem adták ki
3. Lévy József, Szász Károly, Gyulai Pál
4. MTA Évk.XVI.1879.33.p., Akad.Ért.1879.116.p.

1. 1880

2. A jutalmat nem adták ki

3. Gyulai Pál, Lévy József, Győry Vilmos
  4. MTA Évk.XVI.1880.38.p., Akad.Ért.1880.86.p., RAL 150/1880
-
1. 1881
  2. A jutalmat nem adták ki
  3. Lévy József, Beöthy Zsolt, Szász Károly
  4. MTA Évk.XVI.1881.48.p., Akad.Ért.1881.128.p., RAL 56/1881, RAL 442/1881
-
1. 1882
  2. A jutalmat nem adták ki
  3. Pulszky Ferenc, Gyulai Pál, Lévy József
  4. MTA Évk.XVI.1882.44.p., Akad.Ért.1882.169.p., RAL 511/1882
-
1. 1884
  2. A jutalmat nem adták ki
  3. Lévy József, Győry Vilmos
  4. MTA Évk.XVII.1884.53.p., Akad.Ért.1884.154.p., RAL 39/1884, RAL 148/1884, RAL 181/1884
-
1. 1886
  2. A jutalmat nem adták ki
  3. Lévy József, Csiky Gergely, Gyulai Pál
  4. MTA Évk.XVII.1886.52.p., Akad.Ért.1886.138.p., RAL 1166/1885, RAL 875/1886, RAL 890/1886
-
1. 1888
  2. A jutalmat nem adták ki
  3. Lévy József, Beöthy Zsolt, Szász Károly
  4. MTA Évk.XVII.1888.56.p., Akad.Ért.1888.114.p., RAL 1074/1887, (Az irat dátuma: 1888.jan.8.), RAL 948/1888, RAL 954/1888
-
1. 1890
  2. A jutalmat nem adták ki
  3. Lévy József, Jókai Mór, Gyulai Pál
  4. Akad.Ért.1890.299–300.p., RAL 4/1890, RAL 63/1890, RAL 100/1890
-
1. 1892
  2. A jutalmat nem adták ki
  3. Gyulai Pál, Lévy József, Beöthy Zsolt
  4. Akad.Ért.1892.278–279., 353–355.p., RAL 183/1891, RAL 67/1892
-
1. 1894
  2. **Jakab Ödön:** Argyrus. Bp. 1895. Lampel. 120 p.

3. Szász Károly, Lévay József, Lehr Albert
4. Akad.Ért.1894.284–285.p., RAL 114/1893, RAL 74/1894

1. 1897
2. Erdélyi Zoltán: Vesztett boldogság. Verses regény. Bp. 1898. Franklin. 151 p.
3. Baksay Sándor, Lévay József, Badics Ferenc
4. Akad.Ért.1897.245–246.,323–340.p., RAL 258/1897

1. 1899
2. A jutalmat nem adták ki
3. Lévay József, Négyesy László, Vadnai Károly
4. Akad.Ért.1899.243.,356–370.p., RAL 311/1899

1. 1902
2. Regőczy Exner Győző: Réka gyásza. Költői elbeszélés. Bp. 1903. Franklin. 54 p.
3. Lévay József, Gyulai Pál, Badics Ferenc
4. Akad.Ért.1902.272.,372–376.p.

1. 1904
2. A jutalmat nem adták ki
3. Lévay József, Jánosi Béla, Katona Lajos
4. Akad.Ért.1904.234–235., 315–320.p., RAL 296/1904, RAL 566/1904

1. 1907
2. Erdélyi Zoltán: Bazsalikom. Költői elbeszélés. Bp. 1909. Franklin. 114 p.
3. Baksay Sándor, Lehr Albert, Hegedüs István
4. Akad.Ért.1907.375–376.,528–539.p., RAL 711/1907

1. 1909
2. Zempléni Árpád: A kalapács. Elbeszélő költemény. Bp. 1909. Franklin. 32 p.
3. Bánóczi József, Csengeri János, Négyesy László
4. Akad.Ért.1909.261.p., RAL 278/1910

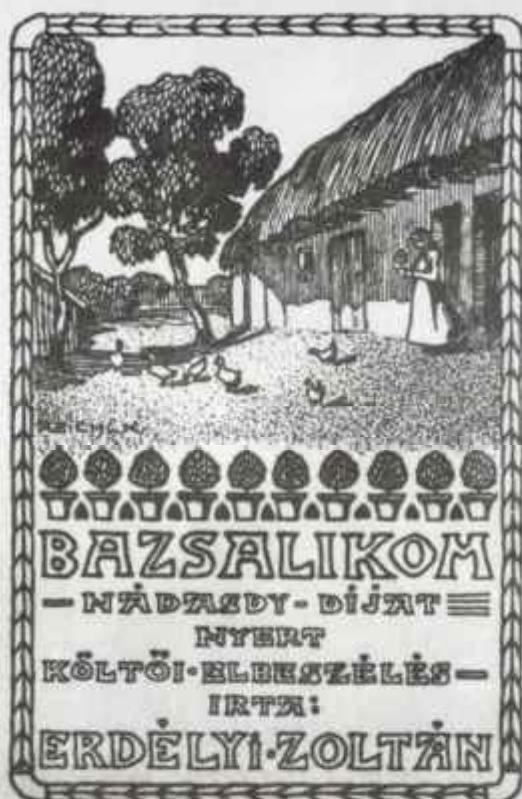
1. 1910
2. Székely [Nuszbe] Sándor: Sámson. Költői elbeszélés. Bp. 1911. Franklin. 61 p.
3. Berczik Árpád, Badics Ferenc, Hegedüs István
4. Akad.Ért.1910.266–268.p.

1. 1912
2. Palágyi Lajos: Az anyaföld. Bp. 1921. Révai. 197 p.
3. Hegedüs István, Badics Ferenc, Voinovich Géza
4. Akad.Ért.1912.284–287.p.

1. **1914** Megosztva
2. **Tar Lajos:** Tristán és Isolda. és
Kolozsvári Aladár: Csaba királyfi. (Nem jelentek meg.)
3. Hegedüs István, Herczeg Ferenc, Riedl Frigyes
4. Akad. Ért. 1914. 314–318. p.

1. **1916**
2. A jutalmat nem adták ki
3. Jánosi Béla, Bánóczy József, Tolnai Vilmos
4. Akad. Ért. 1916. 460–461. p.

1. **1918**
2. **Zempléni Árpád:** Vasfő és Ime. Vogul rege. = Budapesti Szemle, 1918. 99–128. p.
3. Hegedüs István, Haraszi Gyula, Váczy János
4. Akad. Ért. 1918. 241–244. p., RAL 995/1918

1. **1920**
2. A jutalmat nem adták ki
3. Badics Ferenc, Riedl Frigyes, Pintér Jenő
4. Akad. Ért. 1920. 212. p.

1. **1922** (Megfelelő pályamű hiányában utólagos jutalmazás)
2. **Bárd Miklós:** Vezeklés. Verses regény. Bp. 1920. Kisfaludy Társ. 271 p.
3. Beöthy Zsolt, Kozma Andor, Ambrus Zoltán
4. Akad. Ért. 1922. 240–243. p.

1. **1924**
2. **Vietórisz József:** Senki Pál. Költői elbeszélés. Bp. 1924. Franklin. 83 p.
3. Pekár Gyula, Herczeg Ferenc, Papp Ferenc
4. Akad. Ért. 1924. 86–87. p.

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVTOMDA

Köteles péld.
FRANKLIN-TÁRSUL

Erdélyi Zoltán Nádasy-díjat nyert költői elbeszélése, 1907

KARÁTSONYI-JUTALOM 1858—*

Gróf Karátszonyi Guidó (1817–1885) főrendiházi tag, az 1858. márc. 30-án kelt alapítólevelében¹ 10 000 forintot hagyományozott az Akadémiára a legsikerültebb drámai művek jutalmazására.

A jutalom ügyrendi javaslatának kidolgozására az alapító az Akadémiát kérte fel. Ennek értelmében az I. Osztály foglalkozott a kérdéssel, s az erre vonatkozó tervezetet² az 1858. máj. 10-i osztályülésen terjesztette elő. Az elfogadott ügyrendi szabályzat³ értelmében az évi 100 aranyból álló jutalomért felváltva versenyezhettek komoly drámai művek, "a hová nemcsak szomorújátékok, hanem másnemű, történeti, regényes, polgári színművek, drámai erkölcsrajzok stb. is értetnek" és vígjátékok. A jutalom évenként 100 arany jutalomdíj mellett került kihirdetésre, s a jutalom minden alkalommal kiadásra került a viszonylag legjobb műnek.

A Karátszonyi-pályatétel első négy évében a pályázási szabályok megegyeztek a Teleki-jutalom szabályaival, azzal a különbséggel, hogy egymást kiegészítve, ugyanabban az évben az egyik szomorújátékra hirdette meg a pályázatot, a másik pedig vígjátékra. A jutalomnak a minden esetben való kiadása csökkentette a jutalmazott műveknek, s magának az alapítványnak is az értékét. Ez a körülmény közös problémaként jelentkezett a Karátszonyi- és a Teleki-jutalom esetében, s ez a kiindulópontja annak a javaslatnak, amelyet Lukács Móríc a Karátszonyi dráma bíráló bizottság nevében terjesztett elő mindkét drámai jutalomra vonatkozóan az 1861. ápr. 2-i összes ülésen. Ez a javaslat elvetette a jutalomdíj kötelező kiadását, s a Karátszonyi-jutalom esetében annak megritkítását s egyidejűleg nagyobb jutalomösszeg kiadását tartotta célszerűnek. Míg az Akadémia Lukács Móríc javaslatát a Teleki-jutalomra vonatkozóan elvetette, addig a Karátszonyi-jutalomra vonatkozóan elfogadta, s az alapító beleegyezésével⁴ az alapítvány ügyrendjét megváltoztatta.

Igy 1864-től kezdődően két évenként 200 aranyat kapott a díjnyertes mű. A jutalom a viszonylag legjobb műnek csak akkor volt kiadható, ha az "drámai, színi és nyelvi tekintetben is becsesnek, s így kitüntetésre méltónak bizonyult." Ilyen abszolút

---

* A Karátszonyi-jutalom. = Akad.Ért.1890.134–137., 1900.521.p.
Pintér Jenő: A Karátszonyi-jutalom 1858–1918. = Akad.Ért.1918.407–413.p.

1 Akad.Ért.1858.214–215.p., K 1621

2 RAL 82/1858

3 Akad.Ért.1858.278–279.p., RAL 252/1858

4 Karátszonyi Guidó beleegyező levele, 1861.dec.8.:RAL 770/49/1861

értékű pályamű hiányában a jutalom nem volt kiadható. Az ez esetben fennmaradt 200 arany a legközelebbi pályadíj összegéhez került, mely így 400 aranyra emelkedett.⁵

Ugyancsak mindkét drámai jutalomra vonatkozóan tett javaslatot Jókai Mór az 1867. ápr. 8-án kelt beadványában,⁶ mely szerint megalapozottabbnak látná, ha a pályadíjakat utólagosan, a színpadi siker alapján ítélnék oda. Ezt a javaslatot Gyulai Pál írásos előterjesztése alapján⁷ az 1868. ápr. 6-i összes ülés elvetette.

A Karátsonyi-jutalom szigorúbb bírálati elvei miatt előállt olyan helyzet is, hogy a 400 arany kettős jutalom sem volt kiadható. Az I. Osztály részéről Pompéry János, Szász Károly és Gyulai Pál részvételével egy bizottság alakult, mely ismét a Karátsonyi-jutalom ügyrendi módosítását kapta feladatául. A bizottság javaslatát⁸ az I. Osztály 1870. máj. 14-i ülésén tárgyalta, s arra a döntésre jutott, hogy a jövőben a pályázat sikertelensége esetén, ha a 400 arany kettős jutalom kétszeri kitűzés után sem ítélhető oda, a jutalomdíj összegét az I. Osztály véleménye alapján drámaelméleti vagy irodalomtörténeti pályamunkák jutalmazására fordítsa az Akadémia. Indokolt esetben ez a 400 arany két mű között megosztható, míg a 200 arany kizárólag megosztatlanul adható ki. Továbbá az eddigi gyakorlattal szemben a vígjátéki pályázatok esetében a vígjáték valamennyi válfaja (bohózat stb.) is versenghet a kitűzött jutalomért.⁹ Az ügyrendi módosítást Karátsonyi Guidó az 1870. jún. 8-án kelt levelében¹⁰ elfogadta, s ennek alapján az 1870. jún. 27-i összes ülés azt határozattá emelte.¹¹

A kétszeri kitűzés után ki nem adott 400 arany jutalomdíj felhasználási körét bővítette a Szász Károly javaslata¹² alapján, Gyulai Pál által az 1877. évi nagygyűlésen előterjesztett indítvány.¹³ Ennek értelmében a másodízben sem kiadható 400 arany jutalmat az Akadémia a tárgyévot megelőző 5 évben megjelent, drámai, színi és nyelvi tekintetben kiváló, akadémiai pályadíjat nem nyert színmű vagy a dramaturgia körébe tartozó munka vagy pedig klasszikus drámai mű fordításának utólagos jutalmazására fordítsa. Érdemes művek híján a jutalmat megbízás vagy pályázat útján tűzze ki.

Karátsonyi Guidó 1877. jún. 7-én kelt beleegyező levele¹⁴ alapján, az alapítóval való egyetértésben az 1877. jún. 25-i összes ülés az alapszabályt a fentiek alapján kiegészítette s ezzel a Karátsonyi-jutalom ügyrendje végleges formát öltött.¹⁵

5 MTA ügyrende. MTA Alm.1863.180–181.p.

6 Akad.Ért.1867.147–148.p.

7 Akad.Ért.1868.165–167.p.

8 RAL 1255/1870

9 Akad.Ért.1870.151–153.p.

10 RAL 611/1870

11 Akad.Ért.1870.199.p.

12 Szász Károly javaslata, 1877.ápr.23.: RAL 1072/1877

13 Gyulai Pál indítványa, 1877.máj.22.: RAL 1102/1877, Akad.Ért.1877.141.p.

14 RAL 515/1877

15 MTA ügyrende. MTA Alm.1878.220–222.p.

Az alapszabály által biztosított az a lehetőség, hogy a jutalom szélesebb skálán volt kiadható, a jutalmat pozitív irányban befolyásolta, s az Akadémia több ízben élt is ezzel a lehetőséggel.

A Karátsonyi-pályázat feltételeinél, a jutalom összegénél fogva az Akadémia tekintélyes drámai pályázata volt. Az alapítvány intencióinak megfelelő magas színvonalú követelmény eredményeként a jutalmat csak néhányszor adták ki. Eltekintve az 1859–1862 között jutalmazott relatív értékű pályaművektől, valamint az utólagos jutalmazásoktól, a díjat abszolút értékű dráma öt ízben nyerte csak el, 1868, 1878, 1890, 1900 és 1906-ban. A Karátsonyi-jutalom ki nem adása, az "abszolút becs" szigorú mértéke kedvezett a jutalom presztízisének, de ugyanakkor több ízben komoly visszahatást eredményezett a közvéleményben az Akadémia ellen, éles viták folytak a sajtóban a téma körül.¹⁶

1924-ben Szász Károly a Karátsonyi-jutalomról szóló jelentésében¹⁷ ismételt az Akadémia figyelmébe ajánlotta a drámai pályázatok megszüntetését, de legalább is azok megriktítását. Ez az elképzelés része volt annak az irányvonalnak, amit az Akadémia is érvényesíteni akart a szépirodalmi pályázatokkal kapcsolatban. Az I. Osztály 1923. okt. 8-i ülése¹⁸ a szépirodalmi pályázatok ügyében határozatot hozott, amit az Igazgató Tanács 1923. nov. 9-i ülése elfogadott. Az Igazgató Tanács jegyzőkönyve¹⁹ a következőket rögzítette: "Minthogy a szépirodalmi jutalomtétéleket jelenlegi összegükben az I. Osztály véleménye szerint nem lehet fenntartani, az Igazgató Tanács elhatározza, hogy a szépirodalmi pályadíjak mindaddig míg az Akadémia pénzügyi helyzete jelentékenyen nem javul, csak 5 évenként és ilyen időszakokban is az Akadémia hozzájárulásával kiegészítendő magasabb összegben hirdettessenek."

A Karátsonyi-jutalom újabb hirdetésére azonban már nem került sor, a pályázat sora az 1924. esztendővel lezárult.

16 Egy drámaíró: Az akadémiai pályázatokról. = Athenaeum, 1874. 2944–2949. p.

Arany László: Egy kis vitatkozás. A Karátsonyi-féle pályázat ügyében., Beöthy Zsolt: Rövid felelet [Arany Lászlónak]. = Athenaeum, 1874. 3053–3057. p.

Gyulai Pál: A ki nem adott Karátsonyi-pályadíj ügyében. = Pesti Napló, 1874. 265. sz. 1. p.

X. Y. Z: Az Akadémia pályázatai és a színház. = Pesti Napló, 1884. 96. sz. 1. p.

Gyulai Pál: Zajgások az Akadémia ellen. = Budapesti Szemle, 1884. 311–316. p.

17 Akad. Ért. 1924. 173–174. p.

18 RAL 1155/1923

19 Igazgatósági ülések jk. 1923. XI. 9.

KARÁTSONYI-JUTALOM 1858–**1. 1859**

2. [Pompéry János] Péter Pál: A telivér. Pest, 1859. Ráth. 151 p.
3. Lukács Móric, Toldy Ferenc, Greguss Ágost
4. Akad.Ért. 1859. 268–278.p., RAL 602/1859

1. 1860

2. Szigligeti Ede: A titkos iratok. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Színműv. 4.r. XXIII/208.
3. Gaál József, Jakab István, Jókai Mór, Kemény Zsigmond, Tóth Lőrinc
4. RAL 210/1860, RAL 383/1860

1. 1861

2. Dobsa Lajos: Vigjáték tárgy. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Színműv. 4.r. XXXIV/296.
3. Lukács Móric, Toldy Ferenc, Gaál József, Jókai Mór, Salamon Ferenc
4. Budapesti Szemle, 1861. 396–397.p., Salamon Ferenc: Dramaturgiai dolgozatok. 2.köt. Bp. 1907. Franklin. 122–153.p., RAL 94/1861, RAL 770/39/1861

1. 1862

2. Dobsa Lajos: Bűnt bűn követ. Nem jelent meg. A kézirat jelzete: M.Irod.Színműv. 4.r. XXXV/301.
3. Kemény Zsigmond, Arany János, Jókai Mór, Pompéry János, Bérczy Károly
4. Akad.Ért. Nyelv- és Széptud. Oszt. Közölnye, 1861–1862. 2. 197–206.p., RAL 854/1862

1. 1864

2. A jutalmat nem adták ki
3. Kemény Zsigmond, Jókai Mór, Gyulai Pál, Pompéry János, Bérczy Károly
4. MTA Évk. XI. 1864. 18.p., MTA Jegyzőkönyvei, 1864. 2. 58–73.p., RAL 569/1864

1. 1866

2. A jutalmat nem adták ki
3. Arany János, Bérczy Károly, Greguss Ágost, Pákh Albert, Szász Károly
4. MTA Jegyzőkönyvei, 1866. 4. 69–81.p., RAL 917/100/1866

1. 1868

2. Szigligeti Ede: A trónkereső. Bp. 1880. Franklin. 103 p.

3. Toldy Ferenc, Gyulai Pál, Pompéry János, Riedl Szende, Tóth Kálmán
4. MTA Évk.XIII.1869.12.p., Akad.Ért.1868.142–147.p., Gyulai Pál: Bírálatok, cikkek, tanulmányok. Bp. 1961. Akad.K. 360–365.p.

1. 1970

2. A jutalmat nem adták ki
3. Greguss Ágost, Gyulai Pál, Podmaniczky Frigyes, Pompéry János, Toldy Ferenc
4. Akad.Ért.1870.105–109.p., RAL 1246/1870

1. 1872

2. A jutalmat nem adták ki
3. Toldy Ferenc, Gyulai Pál, Greguss Ágost, Zichy Antal, Szigligeti Ede
4. Akad.Ért.1872.111–112.p.,

1. 1873

2. A jutalmat nem adták ki
3. Greguss Ágost, Gyulai Pál, Pompéry János, Tóth Kálmán, Arany László
4. Akad.Ért.1873.104–109.p., Gyulai Pál: Bírálatok, cikkek, tanulmányok. Bp. 1961. Akad.K. 372.p.

Az I. Osztály 1873. jan. 7-i ülésének határozata értelmében a ki nem adott 400 arany tiszteletdíj fejében Greguss Ágost kapott megbízást Shakespeare élete és munkái kritikai méltatásának megírására. (Akad.Ért.1873.157.p.) A két részre tervezett mű első része megjelent: *Greguss Ágost: Shakspere. [W. Shakespeare]. 1. köt. Shakspere pályája.* Bp. 1880. Ráth. XII, 480 p. A szerző a megjelent kötetért 200 arany jutalmat kapott. A mű második része a szerző betegsége és halála miatt nem készült el. (Akad.Ért.1887. 150.p.)

1. 1874

2. A jutalmat nem adták ki
3. Greguss Ágost, Pulszky Ferenc, Gyulai Pál, Szigligeti Ede, Arany László
4. Akad.Ért.1874.93–95.p.

1. 1876

2. A jutalmat nem adták ki
3. Szász Károly, Szigligeti Ede, Zichy Antal, Tóth Kálmán, Arany László
4. MTA Évk.XV.1876.13.p., Akad.Ért.1876.88–96.p.

1. 1877

2. A jutalmat nem adták ki
3. Jókai Mór, Greguss Ágost, Szász Károly, Szigligeti Ede, Arany László
4. MTA Évk.XVI.1877.15.p., Akad.Ért.1877.91–96.p.

1. 1878
2. Csiky Gergely: Az ellenállhatatlan. Temesvár, 1878. Csanádegyházmegyei ny. 156 p.
3. Pulszky Ferenc, Greguss Ágost, Arany László, Vadnai Károly, Györy Vilmos
4. Akad.Ért. 1878.75–82.p.

1. 1879
2. A jutalmat nem adták ki
3. Greguss Ágost, Szász Károly, Pompéry János, Beöthy Zsolt, Pulszky Ferenc
4. Akad.Ért. 1879.69–75.p.

Zichy Antal, Gyulai Pál, Greguss Ágost, Szász Károly javaslata (RAL 1274/1878) alapján az I. Osztály 1878. ápr. 6-i ülése, valamint az 1878. máj. 27-i akadémiai összes ülés határozata értelmében a ki nem adott 400 arany tiszteletdíj fejében Arany János kapott megbízást Aristophanes összes vígjátékainak lefordítására. (Akad.Ért. 1878.99.p., RAL 499/1878) A mű 1880-ban jelent meg: *Aristophanes vígjátékai. Ford. Arany János.* 1–3.köt. Bp. 1880. MTA.

1. 1882
2. A jutalmat nem adták ki
3. Bánóczi József, Csiky Gergely, Frankenburg Adolf, Vadnai Károly
4. Akad.Ért. 1882.95–99.p.

Az I. Osztály által kinevezett bizottság (Zichy Antal, Gyulai Pál, Szász Károly, Beöthy Zsolt, Heinrich Gusztáv) javaslatára az 1882. jún. 26-i akadémiai összes ülés a ki nem adott 400 arany tiszteletdíjat Csiky Gergely Plautus fordításának jutalmazására fordította. (Akad.Ért. 1882.180.p.) A mű 1885-ben jelent meg: *Plautus vígjátékai. Ford. Csiky Gergely.* 1–4.köt. Bp. 1885. Kisfaludy Társ. Bírálatok: RAL 512/1882, RAL 925/1885, RAL 943/1885

1. 1884
2. A jutalmat nem adták ki
3. Zichy Antal, Arany László, Heinrich Gusztáv, Pompéry János, Szigeti József
4. Akad.Ért. 1884.77–95.p.

1. 1886
2. A jutalmat nem adták ki
3. Heinrich Gusztáv, Pálffy Albert, Szász Károly, Szigeti József, Vadnai Károly
4. Akad.Ért. 1886.43–54.p.

Greguss Ágost 1873-ban 400 arany jutalomösszeg fejében megbízást kapott egy Shakespeare monográfia megírására. A mű első része 1880-ban megjelent, mely 200 arany jutalomban részesült. A mű második része a szerző betegsége és halála miatt nem készült

el. Hunfalvy Pál, Gyulai Pál, Szász Károly, Arany László, Ponor Thewrewk Emil akadémiai tagokból álló bizottság javaslata alapján az 1873-ból fennmaradt 200 arany tiszteletdíj fejében az 1887. ápr. 25-i összes ülés (RAL 292/1887) megbízta **Petz Vilmost** a görög tragédia történetének a megírásával. (Akad.Ért.1887.150–151.p.) A mű 1889-ben jelent meg: *Petz Vilmos: A görög tragoedia. 1. köt. A görög tragoedia története.* Bp. 1889. Franklin. 383 p.

Továbbá ugyanezen ülés határozata értelmében az 1882–1885. évekről fennmaradó 400 aranyat megosztva az alábbi két mű utólagos jutalmazására fordították:

Csiky Gergely *színművei. 2. köt. A proletárok.* Bp. 1882. Athenaeum. 162 p. és

Beöthy Zsolt: *A tragikum.* Bp. 1885. Kisfaludy Társ. 640 p.

1. 1888

2. A jutalmat nem adták ki

3. Gyulai Pál, Heinrich Gusztáv, Lehr Albert, Vadnai Károly, Bánóczy József

4. Akad.Ért.1888.45–52.p.

1. 1890

2. **Csiky Gergely:** *A nagyatermett.* Bp. 1891. Franklin. 175 p.

3. Szász Károly, Bánóczy József, Heinrich Gusztáv, Szigeti József, Vadnai Károly

4. Akad.Ért.1890.192–201.p.

1. 1892

2. A jutalmat nem adták ki

3. Jókai Mór, Szász Károly, Szigeti József, Heinrich Gusztáv, Bánóczy József

4. Akad.Ért.1892.185–193.p.

Zichy Antal, Szász Károly, Beöthy Zsolt, Szigeti József, Gyulai Pál bizottsági véleménye alapján az 1893. nov. 27-i akadémiai összes ülés határozata értelmében a ki nem adott 400 arany jutalomösszeget az alábbi két fordítás jutalmazására és kiadására fordították (Akad.Ért.1893.683.p., RAL 119/1893, RAL 30/1894): *Terentius vígjátékai.* Ford. Kis Sándor. Bp. 1895. MTA. 619 p. és *Aischylos tragédiái.* Ford. Csengeri János. Bp. 1903. MTA. XXIII, 397 p.

1. 1894

2. A jutalmat nem adták ki

3. Jókai Mór, Heinrich Gusztáv, Csengeri János, Szigeti József, Vadnai Károly

4. Akad.Ért.1894.193–201.p.

1. 1896

2. A jutalmat nem adták ki

3. Badics Ferenc, Berczik Árpád, Csengeri János, Heinrich Gusztáv, Zichy Antal

4. Akad.Ért.1896.176–188.p.

1. 1898

2. A jutalmat nem adták ki

3. Jókai Mór, Heinrich Gusztáv, Szigeti József, Riedl Frigyes, Vadnai Károly

4. Akad.Ért. 1898.160–168.p.

1. 1900

2. **Palágyi Lajos**: A római rabszolgák. Az alábbi címen jelent meg: A rabszolgák. Bp. 1904. Athenaeum. 113 p.

3. Lévay József, Bayer József, Berczik Árpád, Herczeg Ferenc, Rákosi Jenő

4. Akad.Ért. 1900.176–199.p.

1. 1902

2. A jutalmat nem adták ki

3. Heinrich Gusztáv, Riedl Frigyes, Herczeg Ferenc

4. Akad.Ért. 1902.167–169.p.

1. 1904

2. A jutalmat nem adták ki

3. Heinrich Gusztáv, Rákosi Jenő, Herczeg Ferenc, Kozma Andor, Négyesy László

4. Akad.Ért. 1904.164–175.p.

1. 1906

2. **Tardos Viktor**: György barát. Bp. 1907. Franklin. 168 p.

3. Endrődi Sándor, Herczeg Ferenc, Lévay József, Rákosi Jenő, Ferenczi Zoltán

4. Akad.Ért. 1906.275–286.p.

1. 1908

2. A jutalmat nem adták ki

3. Heinrich Gusztáv, Berczik Árpád, Badics Ferenc, Bayer József, Négyesy László

4. Akad.Ért. 1908.343–349.p.

1. 1910

2. A jutalmat nem adták ki

3. Heinrich Gusztáv, Alexander Bernát, Bánóczy József, Császár Elemér, Váczy János

4. Akad.Ért. 1910.305–321.p.

1. 1912

2. A jutalmat nem adták ki

3. Bánóczy József, Ferenczi Zoltán, Jánosi Béla, Négyesy László, Váczy János

4. Akad.Ért. 1912.203–208.p.

1. 1914

2. A jutalmat nem adták ki

3. Berczik Árpád, Bánóczy József, Császár Elemér, Jánosi Béla, Pekár Gyula
4. Akad.Ért. 1914.430–435.p.

1. **1916**

2. A jutalmat nem adták ki
3. Berczik Árpád, Badics Ferenc, Ambrus Zoltán, Pekár Gyula, Ferenczi Zoltán
4. Akad.Ért. 1916.241–255.p.

1. **1918**

2. A jutalmat nem adták ki
3. Voinovich Géza, Herczeg Ferenc, Bánóczy József, Pekár Gyula, Pintér Jenő
4. Akad.Ért. 1918.97–100.p.

1. **1920**

2. A jutalmat nem adták ki
3. Jánosi Béla, Haraszi Gyula, Pekár Gyula, Vízota Gyula, Pintér Jenő
4. Akad.Ért. 1920.83.p.

1. **1922**

2. A jutalmat nem adták ki
3. Badics Ferenc, Ferenczi Zoltán, Bánóczy József, Pekár Gyula, Voinovich Géza
4. Akad.Ért. 1922.234–238.p.

Badics Ferenc, Ferenczi Zoltán, Bánóczy József, Pekár Gyula, Voinovich Géza javaslata alapján az I. Osztály 1922. máj. 15-i ülésének határozata értelmében a ki nem adott jutalomösszegekből utólagosan az alábbi fordítást jutalmazta (Akad.Ért. 1922.238–240.p.): *Sophokles drámái. Magyarul Csengeri Jánostól. 1–2. köt.* Kolozsvár, 1919. Janovics.

1. **1924**

2. A jutalmat nem adták ki
3. Kozma Andor, Badics Ferenc, Szász Károly, Ferenczi Zoltán, Szinnyei Ferenc
4. Akad.Ért. 1924.171–174.p.

A Karátsonyi-jutalom alapítója, gróf Karátsony Guidó.
Ellinger Ede fényképe után Pollák Zsigmond metszete

PLAUTUS
VIGJÁTÉKAI.

FORDÍTOTTA

CSIKY GERGELY.

A M. T. AKADEMIA ÁLTAL A GR. KARÁCSONYI-
ALAPÍTVÁNYBÓL
NÉGYSZÁZ ARANYNYAL JUTALMAZOTT FORDÍTÁS.

KIADJA A KISFALUDY-TÁRSASÁG.

NEGVEDIK KÖTET.

BUDAPEST, 1885.

PFEIFER FERDINÁND TULAJDONA.

Csiky Gergelynek a Karátsonyi-alapítványból 1882-ben
jutalmazott Plautus-fordítása

III. NEM ALAPÍTVÁNY JELLEGŰ, EGYEDI JUTALMAK

Az 1833. évi nagygyűlésen a **Tudós Társaság** jutalomkérdést hirdet a **magyar játékszín megalapítása** tárgyában 30 arany jutalomdíj fejében:

1. 1834
2. Miképpen lehetne a magyar játékszín Budapestén (!) állandóan megalapítani?
3. **Fáy András**
4. Magyar játékszíni jutalmazott feleletek a Magyar Tudós Társaságnak 1833beli ezen kérdésére: Miképpen lehetne a magyar játékszín Budapestén állandóan megalapítani? 1. Fáy András felelete. Buda, 1834. Egyet.ny. 2, VI, 51 p.
5. Schedius Lajos, Döbrentei Gábor, Vörösmarty Mihály, Bajza József
6. Magy.Tud.Társ.Évk.II.1834.83.p., ITK 1912.447–449.p., RAL 50/1834

— . —

1833-ban **Puchói Marczibányi Lajos** táblabíró 20 aranyat ajánl fel egy **falusi nép oktatását elősegítő kézikönyv** megírására:

1. 1835
2. Mit kell falusi tanítóknak tudniok a nép oktatása végett és mire taníttassanak a falusi gyermekek?
3. **Edvi Illés Pál**
4. Első oktatásra szolgáló kézikönyv, vagyis a legszükségesebb tudományok összesége, vallási különbség nélkül minden néptanítók s tanulók számára. Budán, 1838. M.Kir.Egy.bet. 666 p.
5. Fáy András, Schedius Lajos, Bitnicz Lajos, Kis János, Szilasy János, Döbrentei Gábor
6. Magy.Tud.Társ.Évk.III.1835.8–9.p., 54–55.p., RAL 11/1835

— . —

Gróf Andrássy György az MTA igazgató tagja 1838-ban Gömör vármegye főispáni székebe való beiktatása alkalmából két jutalomkérdést tűzött ki 100, illetve 200 arany fejében **árvízvédelmi** témában. Gömör vármegye a jutalom kihirdetésére és az ezzel kapcsolatos teendők ellátására a Magyar Tudós Társaságot kérte fel.

1. 1842
2. Dunaáradások története hazánkban, különös tekintettel Budapestre.
3. Eredménytelen maradt
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1842.102.p.

1. 1842
2. Budapest árvíz elleni megvédésének eszközlése.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Győry Sándor, Vásárhelyi Pál, Gáty István
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VI.1842.102.p.

— . —

Dercsényi János 1846. aug. 24-én kelt levelében (RAL 82/1846) 100 aranyat ajánl fel rendkívüli jutalom céljára az Akadémiának. A pályatétel tárgya a **hitbizományok átalakítása**.

1. 1846
2. A hitbizományok pénzzé változtatásának s az ország szükségai fedezésére fordításának legcélszerűbb módja s ez eszmének életbeléptetése iránt részletesen intézkedő törvényjavaslat tervezése.
3. **Keresztúry József**
4. A hazánkban létező hitbizományok átalakítások terve. Pest, 1847. Eggenberger. 94 p.
5. Fogarasi János, Trefort Ágoston, Bertha Sándor
6. Magy.Tud.Társ.Évk.VIII.1846.46.p., RAL 10/1846, RAL 28/1846, RAL 29/1846

— . —

Ujváry Mihály ügyvéd jutalmi ajánlata (RAL 116/1847) az 1847. évi nagygyűlésen, 1847. dec. 21-én kerül kihirdetésre. **Életrajzi pályamunkák** megjutalmazására 60 aranyat bocsát az Akadémia rendelkezésére, négy évre felosztva az összeg, 15 aranyanként illette meg a nyertes pályázót.

1. (1847) 1858
2. Széchényi Pál kalocsai érsek életrajza kútfőkből dolgozva.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Czech János, Érdy János, Jerney János, Bajza József
6. MTA Évk.IX.1858.39.p., RAL 35/1851

1. 1859
2. Kíváncslik Hunyadi János életrajza, ifjúsági és családi olvasókönyvül.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Wenzel Gusztáv, Csengery Antal, Kiss Károly
6. MTA Évk.IX.1859.69.p., RAL 540/1859

1. 1861
2. Széchényi Pál kalocsai érsek életrajza kútfőkből dolgozva.
(Másodszor hirdetve a pályakérdés)
3. A jutalmat nem adták ki
5. Kautz Gyula, Wenzel Gusztáv, Podhradczky József
6. MTA Évk.X.1861.17.p., RAL 770:65/1861

— . —

Nagy Károly az MTA rendes tagja az 1857. jan. 29-i osztályjegyzőkönyv (RAL 19/1857) értelmében 300 forintot ajánl fel jutalmazási célból. A pályadíj felhasználásról a Természettudományi Osztály dönt. (Akad.Ért.1857.116.p.)

1. 1858
2. Adassék Magyar- vagy Erdélyország valamely vidékének földtani megismertetése, saját vizsgálatokon épülve, magyar nyelven.
3. **Szabó József**
4. Pest-Buda környékének földtani leírása. Egy földtani abrosszal. Pest, 1858. Emich. VIII, IV, 58 p./Természettud.pályamunkák.4./
5. Kubinyi Ferenc, Nendtvich Károly, Szőnyi Pál
6. Akad.Ért.1858.151–159.p., Természettud.pályamunkák.4. V–VIII.p., RAL 74/1858

1. 1859
2. Kíváncsok a természettan bármely szakának, bármely tárgyról szóló önálló fejtegetése.
3. A jutalmat nem adták ki
5. Bugát Pál, Jedlik Ányos, Stoczek József
6. MTA Évk.IX.1859.70.p., RAL 380/1859, RAL 533/1859, RAL 599/1859

— . —

Pfeifer Ferdinánd pesti könyvárus 40 arany jutalmat tűzött ki az 1857-ben nyomtatásban megjelent legjobb "életiratnak, kor- vagy jellemrajznak". A jutalmi adományról szóló levél (RAL 22/1857) a Történettudományi Osztály 1857. febr. 9-i ülésén került bejelentésre.

1. 1858
2. **Szalay László**: Verbőczy István és Verancsics Antal. = Budapesti Szemle, 1857. 161–190.p.
3. Czuczor Gergely, Wenzel Gusztáv, Csengery Antal
4. Akad.Ért.1858.161–162.p., RAL 172/1858

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Akad. Ért.	Akadémiai Értesítő
Elegyesü. Jk	MTA elegyes üléseinek jegyzőkönyvei (MTAK Kézirattár)
Igt. Jk.	MTA Igazgató Tanács jegyzőkönyvei (MTAK Kézirattár)
ITK	Irodalomtörténeti Közlemények
Kisgy. Jk.	MTA kisgyűléseinek jegyzőkönyvei (MTAK Kézirattár)
M. Irod. RUI	Magyar Irodalom Régi és Újabb Írók (MTAK Kézirattár)
M. Irod. Színműv.	Magyar Irodalom Színművészet (MTAK Kézirattár)
Magy. Tud. Társ. Évk.	Magyar Tudós Társaság Évkönyve
MTA Alm.	Magyar Tudományos Akadémia Almanachja
MTA Évk.	Magyar Tudományos Akadémia Évkönyve
MTAK	Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
MTT	Magyar Tudós Társaság
Ngy. Jk.	MTA nagygyűlési jegyzőkönyvek (MTAK Kézirattár)
NSz	Nemzeti Színház
OSZK	Országos Széchényi Könyvtár
Összesü. Jk.	MTA összes üléseinek jegyzőkönyvei (MTAK Kézirattár)
RAL	Régi Akadémiai Levéltár (MTAK Kézirattár)

NYERTES SZERZŐK NÉVINDEXE

Ábrányi Kornél			Balásházy János		
1876	Teleki-jutalom	152	1839	Akadémiai nagyjutalom	40
			1845	Marczibányi-nagyjutalom	20
Áldásy Antal			Ballagi Mór		
1894	Vitéz-jutalom	141	1879	Marczibányi-jutalom	49
Alexander Bernát			Balogh József		
1881	Gorove-jutalom	107	1838	Természettud. Oszt. jutalomkérdései	89
1884	Marczibányi-jutalom	51	Balogh Kálmán		
Alexics György			1864	Akadémiai nagyjutalom	45
1888	Sámuel-díj	171	Bánki Donát		
Almási Balogh Pál			1927	Akadémiai nagyjutalom	61
1834	Fil. Oszt. jutalomkérdései	81	Bárczi Géza		
1842	Fil. Oszt. jutalomkérdései	82	1931	Sámuel-díj	177
Andrássy Gyula			Bárd Miklós		
1906	Akadémiai nagyjutalom	56	1922	Nádasdy Tamás-díj	189
Apáthy István			1933	Marczibányi-jutalom	63
1878	Akadémiai nagyjutalom	49	Bartha József		
Arany János			1893	Sámuel-díj	172
1858	Marczibányi-jutalom	43	Bartók György		
1861	Akadémiai nagyjutalom	45	1918	Gorove-jutalom	112
1864	Nádasdy Tamás-díj	185	1938	Marczibányi-jutalom	64
1873	Akadémiai nagyjutalom	48	Bartók Lajos		
1878	Karátsonyi-jutalom	198	1888	Péczely-jutalom	120
1880	Akadémiai nagyjutalom	50	Beke Ödön		
1894	Akadémiai nagyjutalom	53	1913	Sámuel-díj	175
Arenstein József					
1846	Mat. Oszt. jutalomkérdései	86			
Asbóth Oszkár					
1891	Sámuel-díj	171			

Békésy György		1912	Akadémiai nagyjutalom	58
1946	Marczibányi-jutalom	66		
Benczur János		Bölöni Farkas Sándor		
1845	Fil. Oszt. jutalomkérdései	82	1835	Akadémiai nagyjutalom 39
Benkő Dániel		Brassai Sámuel		
1858	Akadémiai nagyjutalom	44	1859	Marczibányi-jutalom 44
			1865	Sámuel-díj 168
			1871	Sámuel-díj 168
Beöthy Leó		Budenz József		
1885	Marczibányi-jutalom	51	1864	Sámuel-díj 167
Beöthy Zsolt			1867	Sámuel-díj 1865-re 168
1887	Karátsonyi-jutalom	199	1867	Sámuel-díj 1866-ra 168
1894	Marczibányi-jutalom	53	1869	Sámuel-díj 168
Berczik Árpád			1872	Sámuel-díj 169
1893	Teleki-jutalom	154	1879	Akadémiai nagyjutalom 49
1915	Marczibányi-jutalom	58		
Berde Áron		Concha Győző		
1858	Marczibányi-jutalom	42	1899	Akadémiai nagyjutalom 54
Beregszászi Nagy Pál		Csanády Gusztáv		
1825	Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	22	1875	Vitéz-jutalom 139
Bernátsky Jenő		Csánki Dezső		
1904	Vitéz-jutalom	142	1902	Akadémiai nagyjutalom 55
Berzeviczy Albert		Csathó Kálmán		
1925	Akadémiai nagyjutalom	61	1925	Péczy-jutalom 122
Binder Jenő		Csató Pál		
1890	Sámuel-díj	171	1833	Nyelvtud. Oszt. jutalom- kérdései 78
Bitnitz Lajos		Csengeri János		
1828	Marczibányi-nagyjutalom	19	1893	Karátsonyi-jutalom 199
			1922	Karátsonyi-jutalom 201
Bláthy Ottó Titusz		Csikó Gergely		
1936	Marczibányi-jutalom	63	1875	Teleki-jutalom 152
Böhm Károly			1877	Teleki-jutalom 152
1905	Marczibányi-jutalom	56	1878	Karátsonyi-jutalom 198
			1879	Teleki-jutalom 152

1882	Karátsonyi-jutalom	198	Dósa Elek	
1882	Teleki-jutalom	153	1867	Akadémiai nagyjutalom 46
1886	Teleki-jutalom	153		
1887	Karátsonyi-jutalom	199	Eckhart Ferenc	
1887	Teleki-jutalom	154	1949	Marczibányi-jutalom 66
1890	Karátsonyi-jutalom	199		
1891	Teleki-jutalom	154	Edelspacher Antal	
Csoma József			1876	Sámuel-díj 169
1893	Péczei-jutalom	123		
Csűry Bálint			Edvi Illés Pál	
1940	Marczibányi-jutalom	64	1835	Falusi tanítók jutalma 207
Czeplédy Károly			Endrődi Sándor	
1949	Sámuel-díj	179	1908	Marczibányi-jutalom 56
Czuczor Gergely			Engel József	
1845	Marczibányi-nagyjutalom	19	1836	Nyelvtud. Oszt. jutalom- kérdései 78
1860	Sámuel-díj	167	Entz Géza	
1861	Marczibányi-jutalom	45	1889	Marczibányi-jutalom 52
Daday Jenő			Enzsel Rezső József	
1899	Vitéz-jutalom	141	1835	Törvénytud. Oszt. jutalomkérdései 87
Dobsa Lajos			Eötvös József	
1861	Karátsonyi-jutalom	196	1858	Akadémiai nagyjutalom 43
1862	Karátsonyi-jutalom	196		
Dóczi Lajos			Eötvös Loránd	
1872	Teleki-jutalom	151	1897	Akadémiai nagyjutalom 54
1896	Teleki-jutalom	155	1928	Marczibányi-jutalom 61
Domanovszky Endre			Erdélyi Lajos	
1871	Marczibányi-jutalom	47	1898	Sámuel-díj 172
1877	Marczibányi-jutalom	49		
1891	Marczibányi-jutalom	52	Erdélyi Zoltán	
Dorner József			1897	Nádasdy Tamás-díj 188
1845	Természettud. Oszt. jutalomkérdései	89	1907	Nádasdy Tamás-díj 188
			Erekly István	
			1930	Marczibányi-jutalom 62
			1939	Akadémiai nagyjutalom 64

Farbaky István		Fogarasi János	
1890 Marczibányi-jutalom	52	1858 Marczibányi-jutalom	42
Fáy András (1786–1864)		1861 Sámuel-díj	167
1828 Marczibányi-nagyjutalom	19	1863 Sámuel-díj	167
1834 Magyar játékszíni jutalomkérdés	207	Fógel József	
Fáy András (1868–1912)		1908 Gorove-jutalom	110
1917 Péczely-jutalom	122	1917 Gorove-jutalom	111
Fejér György		Földes Béla	
1818 Marczibányi-nagyjutalom	18	1906 Marczibányi-jutalom	56
Fejér Lipót		Fraknói Vilmos	
1911 Marczibányi-jutalom	57	1860 Tört. Oszt. jutalomkérdései	84
1918 Akadémiai nagyjutalom	59	1871 Gorove-jutalom	106
Felméri Lajos		1888 Akadémiai nagyjutalom	52
1884 Akadémiai nagyjutalom	51	1895 Marczibányi-jutalom	53
Fenyéri Mór		Frank Ignác	
1883 Teleki-jutalom	153	1858 Marczibányi-jutalom	42
Fényes Elek		Frankl Vilmos	
1840 Akadémiai nagyjutalom	40	L. Fraknói Vilmos	
1844 Akadémiai nagyjutalom	41	Frivaldszky Imre	
Ferenczi Sári		1870 Akadémiai nagyjutalom	47
1921 Péczely-jutalom	122	Fröhlich Izidor	
Fest Vilmos		1883 Marczibányi-jutalom	50
1843 Mat. Oszt. jutalomkérdései	85	1910 Akadémiai nagyjutalom	57
Fináczy Ernő		Gabányi Árpád	
1920 Akadémiai nagyjutalom	59	1892 Teleki-jutalom	154
Finkey Ferenc		1902 Teleki-jutalom	156
1913 Kautz Gyula-jutalom	58	Gáldi László	
1921 Marczibányi-jutalom	60	1940 Sámuel-díj	178
Fodor József		Galgóczy Károly	
1875 Akadémiai nagyjutalom	48	1876 Vitéz-jutalom	140

Garay János		Gyóni Mátyás	
1844 Akadémiai nagyjuttalom	41	1945 Sámuel-díj	179
Gárdonyi Géza		Györke József	
1902 Péczely-juttalom	121	1942 Sámuel-díj	179
Gáti István		Győry Sándor	
1825 Marczibányi nyelvtud. juttalomkérdés	22	1846 Akadémiai nagyjuttalom	41
Gáty Károly		Gyulai Pál	
1825 Marczibányi nyelvtud. juttalomkérdés	22	1868 Marczibányi-juttalom	46
		1873 Marczibányi-juttalom	48
Géczy István		Hadrovics László	
1916 Teleki-juttalom	158	1943 Sámuel-díj	179
Gelei József		Hajnik Imre	
1910 Vitéz-juttalom	142	1872 Marczibányi-juttalom	48
1935 Marczibányi-juttalom	63	1878 Marczibányi-juttalom	49
Geöcze Zoárd		Halász Ignác	
1918 Marczibányi-juttalom	59	1880 Sámuel-díj	170
		1882 Sámuel-díj	170
Gerő Károly		1886 Akadémiai nagyjuttalom	51
1888 Teleki-juttalom	154	Hampel József	
Gombocz Zoltán		1909 Marczibányi-juttalom	57
1899 Sámuel-díj	173	Hanzséros Bálint	
1914 Marczibányi-juttalom	58	1905 Teleki-juttalom	156
1922 Akadémiai nagyjuttalom	60	Házi Jenő	
Greguss Ágost		1925 Sámuel-díj	176
1858 Marczibányi-juttalom	43	Hegedüs Lajos	
1860 Teleki-juttalom	149	1937 Sámuel-díj	178
1873 Karátsonyi-juttalom	197	Helmár Ágost	
Gulácsy Irén		1874 Vitéz-juttalom	139
1929 Péczely-juttalom	122	Hellebrant Árpád	
Gyomlay Gyula		1885 Gorove-juttalom	108
1921 Teleki-juttalom	158		

Henszlmann Imre

1858 Marczibányi-jutalom 43

Herczeg Ferenc

1898 Péczely-jutalom 121

1904 Péczely-jutalom 121

1907 Péczely-jutalom 121

1933 Akadémiai nagyjutalom 63

Hetényi János

1836 Fil. Oszt. jutalomkérdései 81

1837 Tört. Oszt. jutalomkérdései 83

1839 Fil. Oszt. jutalomkérdései 81

1840 Tört. Oszt. jutalomkérdései 83

Hollán Ernő

1858 Marczibányi-jutalom 44

Hollós László

1917 Marczibányi-jutalom 59

Hóman Bálint

1925 Marczibányi-jutalom 61

Horger Antal

1902 Sámuel-díj 173

1906 Sámuel-díj 174

1922 Marczibányi-jutalom 60

Hornik János

1863 Marczibányi-jutalom 45

Horvát István

1822 Marczibányi-nagyjutalom 18

Horváth Barna

1925 Gorove-jutalom 113

Horváth János

1910 Sámuel-díj 174

1923 Akadémiai nagyjutalom 60

Horváth Károly

1948 Sámuel-díj 179

Horváth Mihály

1837 Tört. Oszt. jutalomkérdései 83

1841 Akadémiai nagyjutalom 40

1869 Akadémiai nagyjutalom 46

1874 Akadémiai nagyjutalom 48

Hőgyes Endre

1889 Akadémiai nagyjutalom 52

Hunfalvy János

1870 Marczibányi-jutalom 47

1875 Marczibányi-jutalom 48

Hunfalvy Pál

1860 Sámuel-díj 167

1873 Akadémiai nagyjutalom 48

Hunyady Jenő

1883 Akadémiai nagyjutalom 50

Ipolyi Arnold

1858 Marczibányi-jutalom 44

Ivánfi Ede

1869 Gorove-jutalom 106

Jakab Ödön

1894 Nádasdy Tamás-díj 187

Jáky József

1946 Marczibányi-jutalom 66

Jankovich Béla

1930 Kautz Gyula-jutalom 62

Jánosi Béla

1890 Gorove-jutalom 108

1897 Gorove-jutalom 109

Jászay Pál

1858 Akadémiai nagyjutalom 42

Jászi Oszkár		1902	Marczibányi-jutalom	55	
1902	Gorove-jutalom	110	1934	Akadémiai nagyjutalom	63
Jávorka Sándor		Kautz Gyula			
1926	Marczibányi-jutalom	61	1867	Marczibányi-jutalom	46
			1878	Akadémiai nagyjutalom	49
Jedlik Ányos István		Kazaliczky Antal			
1858	Akadémiai nagyjutalom	42	1908	Teleki-jutalom	157
			1909	Teleki-jutalom	157
Jerney János		Kazinczy Ferenc			
1828	Vitéz-jutalom	24	1837	Akadémiai nagyjutalom	40
Joannovics György		Keleti Károly			
1874	Sámuel-díj	169	1872	Akadémiai nagyjutalom	48
			1892	Akadémiai nagyjutalom	53
Jókai Mór		Kemény József			
1890	Péczei-jutalom	120	1858	Marczibányi-jutalom	42
1894	Péczei-jutalom	120			
1901	Akadémiai nagyjutalom	55	Kerekes Ferenc		
Jósika Miklós		1846	Marczibányi-jutalom	41	
1838	Akadémiai nagyjutalom	40			
			Keresztúry József		
Kaán Károly		143	1846	Dercsényi-jutalom	208
1926	Vitéz-jutalom				
Kálmán Béla		178	Kerpely Antal		
1939	Sámuel-díj		1882	Marczibányi-jutalom	50
Kallós Zsigmond		173	Kertész Manó		
1901	Sámuel-díj		1912	Sámuel-díj	174
			1913	Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	134
Karácsonyi János		123	1917	Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	134
1893	Péczei-jutalom				
Kardos Albert		171	Kherndl Antal		
1886	Sámuel-díj		1897	Marczibányi-jutalom	54
			1911	Akadémiai nagyjutalom	57
Kármán Mór		58	Kicska Emil		
1912	Marczibányi-jutalom		1892	Sámuel-díj	172
Károlyi Árpád		52			
1888	Marczibányi-jutalom				

Kis Sándor			Kövy Sándor		
1893	Karátsonyi-jutalom	199	1823	Marczibányi-nagyjutalom	19
Kisfaludy Károly			Kozma Andor		
1828	Marczibányi-nagyjutalom	19	1933	Marczibányi-jutalom	63
Kisfaludy Sándor			Kozma Pál		
1820	Marczibányi-nagyjutalom	18	1847	Tört. Oszt. jutalomkérdései	84
1834	Akadémiai nagyjutalom	39	Kresznerics Ferenc		
Klemm Antal			1833	Akadémiai nagyjutalom	39
1921	Sámuel-díj	176	Kriesch János		
Kniezsa István			1868	Vitéz-jutalom	138
1929	Sámuel-díj	177	Kriza János		
Kocsis Lénárd			1865	Sámuel-díj	167
1903	Sámuel-díj	173	Krompecher Ödön		
Kolozsvári Aladár			1926	Akadémiai nagyjutalom	61
1914	Nádasdy Tamás-díj	189	Kruspér István		
König Gyula			1871	Akadémiai nagyjutalom	47
1890	Akadémiai nagyjutalom	52	Lakó György		
1904	Akadémiai nagyjutalom	55	1936	Sámuel-díj	178
Korizmic László			Láng Lajos		
1858	Akadémiai nagyjutalom	44	1921	Kautz Gyula-jutalom	60
Komis Gyula			Lányi Károly		
1929	Marczibányi-jutalom	62	1843	Tört. Oszt. jutalomkérdései	84
1938	Akadémiai nagyjutalom	64	1847	Tört. Oszt. jutalomkérdései	84
Kossovich Károly			László Géza		
1837	Tört. Oszt. jutalomkérdései	83	1900	Sámuel-díj	173
1838	Törvénytud. Oszt. jutalomkérdései	87	Laziczius Gyula		
Kosztolányi Dezső			1933	Sámuel-díj	177
1923	Péczy-jutalom	122	Lehr Albert		
Kovács Tamás			1875	Sámuel-díj	169
1825	Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	22	1886	Akadémiai nagyjutalom	51

Lenkei Henrik			Marczali Henrik		
1911 Teleki-jutalom	157		1879 Vitéz-jutalom	140	
1918 Teleki-jutalom	158				
Lenkey Zsigmond			Méhely Lajos		
1839 Nyelvtud. Oszt. jutalom- kérdései	78		1910 Marczibányi-jutalom	57	
Lévay József			Melich János		
1887 Akadémiai nagyjutalom	51		1896 Sámuel-díj	172	
1915 Akadémiai nagyjutalom	58		1907 Akadémiai nagyjutalom	56	
			1922 Akadémiai nagyjutalom	60	
			1931 Akadémiai nagyjutalom	62	
Ligeti Lajos			Mészöly Gedeon		
1927 Sámuel-díj	176		1911 Sámuel-díj	174	
1948 Marczibányi-jutalom	66				
Lóczy Lajos			Mihalkovics Géza		
1903 Marczibányi-jutalom	55		1882 Akadémiai nagyjutalom	50	
1917 Akadémiai nagyjutalom	59		Mikszáth Kálmán		
Losonczi Zoltán			1908 Akadémiai nagyjutalom	56	
1918 Sámuel-díj	175		1913 Péczely-jutalom	121	
Lovas Rózsa			Mocsáry Sándor		
1945 Sámuel-díj	179		1882 Vitéz-jutalom	140	
Lovik Károly			Mokry Benjamin		
1911 Péczely-jutalom	121		1821 Marczibányi-nagyjutalom	18	
Lubrich Ágost			Molecz Béla		
1871 Akadémiai nagyjutalom	47		1898 Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	133	
Lukács Béla			Moravcsik Gyula		
1885 Akadémiai nagyjutalom	51		1932 Sámuel-díj	177	
			1948 Akadémiai nagyjutalom	66	
Lukács György			Morócz István		
1949 Akadémiai nagyjutalom	66		1858 Akadémiai nagyjutalom	44	
Lyka Károly			Munkácsi Bernát		
1941 Marczibányi-jutalom	65		1881 Sámuel-díj	170	
			1883 Sámuel-díj	170	
Magyary Géza			1884 Sámuel-díj	170	
1930 Akadémiai nagyjutalom	62				

1900	Marczibányi-jutalom	55	Pais Dezső	
1907	Akadémiai nagyjutalom	56	1919	Sámuel-díj 175
			1926	Sámuel-díj 176
Nagy Ignác			Palágyi Lajos	
1842	Drámai jutalom	98	1900	Karátsonyi-jutalom 200
			1912	Nádasdy Tamás-díj 188
Nagy Iván			Pálffy Albert	
1869	Marczibányi-jutalom	46	1897	Péczeley-jutalom 120
Nagy Károly			Palló Margit	
1836	Akadémiai nagyjutalom	39	1924	Sámuel-díj 176
Nagyjaiti Kovács István			Pálóczi Horváth Ádám	
1858	Marczibányi-jutalom	42	1819	Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés 21
Négyessy László			Palotai József	
1887	Sámuel-díj 171		1847	Akadémiai nagyjutalom 41
Németh Gyula			1847	Fil. Oszt. jutalomkérdései 82
1915	Sámuel-díj 175		Pápay József	
1931	Marczibányi-jutalom 62		1907	Marczibányi-jutalom 56
Nendtvich Károly			Papp Ferenc	
1858	Marczibányi-jutalom 44		1932	Marczibányi-jutalom 62
1864	Marczibányi-jutalom 45		Pásztor Dániel	
Névy László			1847	Nyelvtud. Oszt. jutalom-kérdései 79
1874	Teleki-jutalom 152		Patek Ferenc	
Ney Ferenc			1924	Péczeley-jutalom 125
1847	Gorove-jutalom 105		Pauer Imre	
Nuszbek Sándor			1887	Gorove-jutalom 108
L. Székely Sándor			Pauler Ákos	
Obernyik Károly			1920	Marczibányi-jutalom 60
1843	Drámai jutalom 98		1929	Akadémiai nagyjutalom 62
Ortvay Tivadar				
1916	Marczibányi-jutalom 59			

Pauler Gyula			Petzval Ottó	
1881 Akadémiai nagyjutalom	50		1858 Akadémiai nagyjutalom	44
1895 Akadémiai nagyjutalom	53		1865 Akadémiai nagyjutalom	45
Pauler Tivadar			Pintér Jenő	
1858 Marczibányi-jutalom	43		1932 Akadémiai nagyjutalom	62
Pávai Elek			Plósz Sándor	
1858 Vitéz-jutalom	137		1913 Akadémiai nagyjutalom	58
Pázmándi Horvát Endre			Pogány Béla	
1832 Akadémiai nagyjutalom	39		1937 Marczibányi-jutalom	64
Péché Antal			Polgár József	
1871 Marczibányi-jutalom	47		1917 Teleki-jutalom	158
Pekár Gyula			Pompéry János	
1910 Péczely-jutalom	121		1859 Karátsonyi-jutalom	196
Pekár Károly			Ponori Thewrewk Emil	
1898 Marczibányi-jutalom	54		1872 Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	130
Peregriny Elek			1893 Marczibányi-jutalom	53
1843 Gorove-jutalom	105		Póra Ferenc	
Pesty Frigyes			1896 Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	132
1881 Akadémiai nagyjutalom	50		Porzsolt Kálmán	
Péter Pál			1907 Teleki-jutalom	156
L. Pompéry János			Prém József	
Pethe Ferenc			1895 Teleki-jutalom	155
1817 Marczibányi-nagyjutalom	18		1900 Teleki-jutalom	155
Petőfi Sándor			1901 Teleki-jutalom	156
1858 Akadémiai nagyjutalom	42		1910 Teleki-jutalom	157
Petz Gedeon			Purgstaller József	
1889 Sámuel-díj	171		L. Palotai József	
Petz Vilmos			Rados Gusztáv	
1887 Karátsonyi-jutalom	199		1936 Akadémiai nagyjutalom	63

Raffay Ferenc		Schmidt Henrik	
1913 Marczibányi-jutalom	58	1907 Sámuel-díj	174
Rákosi Viktor		Schmidt József	
1906 Péczely-jutalom	121	1908 Sámuel-díj	174
Rásonyi Nagy László		Schnierer Aladár	
1930 Sámuel-díj	177	1885 Akadémiai nagyjutalom	51
Regőczy Exner Győző		Schwartz Elemér	
1902 Nádasdy Tamás-díj	188	1920 Sámuel-díj	176
Reményik Sándor		Sebestyén Irén	
1942 Akadémiai nagyjutalom	65	1917 Sámuel-díj	175
Repiczky János		1922 Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	134
1858 Nyelvtud. Oszt. jutalom- kérdései	80	Sík Sándor	
Réthy Mór		1942 Marczibányi-jutalom	65
1904 Marczibányi-jutalom	55	Simai Ödön	
Riesz Frigyes		1916 Sámuel-díj	175
1927 Marczibányi-jutalom	61	Simonyi Zsigmond	
1946 Akadémiai nagyjutalom	66	1877 Sámuel-díj	169
Rozlozsnik Pál		1879 Sámuel-díj	170
1945 Marczibányi-jutalom	65	1880 Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	131
Ruzitska Lajos		1892 Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	132
1926 Gorove-jutalom	113	1893 Akadémiai nagyjutalom	53
Sajó Sándor		Somló Sándor	
1903 Teleki-jutalom	156	1884 Teleki-jutalom	153
Salamon Ferenc		1885 Teleki-jutalom	153
1888 Akadémiai nagyjutalom	52	1889 Teleki-jutalom	154
Schenek István		1894 Teleki-jutalom	155
1890 Marczibányi-jutalom	52	1898 Teleki-jutalom	155
Schenzl Guido		1906 Teleki-jutalom	156
1876 Akadémiai nagyjutalom	49	1913 Teleki-jutalom	157
		1914 Teleki-jutalom	157
		1915 Teleki-jutalom	158

Soós Lajos			Szász Károly (1829–1905)	
1945 Akadémiai nagyjutalom	65		1859 Nádasdy Tamás-díj	185
			1868 Nádasdy Tamás-díj	185
Stahlberger Emil			1869 Teleki-jutalom	151
1876 Marczibányi-jutalom	49		1873 Marczibányi-jutalom	48
			1874 Nádasdy Tamás-díj	186
Surányi Miklós			1875 Gorove-jutalom	107
1925 Péczely-jutalom	122		1887 Akadémiai nagyjutalom	51
			1901 Marczibányi-jutalom	55
Szabó Dezső			Szász Károly (1865–1950)	
1905 Sámuel-díj	173		1897 Teleki-jutalom	155
Szabó István				
1943 Marczibányi-jutalom	65		Szávay Gyula	
			1916 Teleki-jutalom	158
Szabó József				
1858 Nagy Károly-jutalom	209		Széchenyi Béla	
			1896 Akadémiai nagyjutalom	54
Szabó Károly				
1874 Marczibányi-jutalom	48		Széchenyi István	
			1845 Marczibányi-nagyjutalom	20
Szabó T. Attila				
1935 Sámuel-díj	178		Szedes Fábán	
			1825 Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	22
Szabó Zoltán				
1915 Vitéz-jutalom	142		Székely Sándor	
			1910 Nádasdy Tamás-díj	188
Szabolcska Mihály				
1924 Marczibányi-jutalom	60		Székfü Gyula	
			1943 Akadémiai nagyjutalom	65 ⁶
Szalay László				
1858 Akadémiai nagyjutalom (1842–1847-re)	42		Szemere Bertalan	
1858 Akadémiai nagyjutalom (1850–1855-re)	43		1841 Törvénytud. Oszt. jutalomkérdései	87
1858 Pfeifer Ferdinánd-díj	209			
1863 Akadémiai nagyjutalom	45		Szénássy Sándor	
			1873 Sámuel-díj	169
Szarvas Gábor				
1869 Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	130		Szent-Györgyi Albert	
1893 Akadémiai nagyjutalom	53		1946 Akadémiai nagyjutalom	66

Szentpétery Imre			Szilasi Mór		
1934	Marczibányi-jutalom	63	1895	Sámuel-díj	172
			1897	Sámuel-díj	172
Szigetváry Iván			Szily Kálmán		
1906	Gorove-jutalom	110	1914	Akadémiai nagyjutalom	58
Szigligeti Ede			Szinnyei Ferenc		
1840	Drámai jutalom	98	1941	Akadémiai nagyjutalom	65
1844	Drámai jutalom	98	Szinnyei József (1857–1943)		
1857	Teleki-jutalom		1877	Gorove-jutalom	107
	szomorújátékra	149	1886	Marczibányi-jutalom	51
1857	Teleki-jutalom		1900	Akadémiai nagyjutalom	54
	vígjátékra	149	Szlemenics Pál		
1858	Teleki-jutalom	149	1824	Marczibányi-nagyjutalom	19
1860	Karátsonyi-jutalom	196	1845	Vitéz-jutalom	137
1861	Teleki-jutalom	149	Szontagh Gusztáv		
1862	Teleki-jutalom	150	1847	Akadémiai nagyjutalom	42
1863	Teleki-jutalom	150	Szőnyi Pál		
1864	Teleki-jutalom	150	1847	Marczibányi-jutalom	42
1865	Teleki-jutalom	150	Szvorényi József		
1867	Teleki-jutalom	150	1845	Nyelvtud. Oszt.	
1868	Karátsonyi-jutalom	196		jutalomkérdései	79
1868	Teleki-jutalom	151	1878	Sámuel-díj	170
1870	Teleki-jutalom	151	Tamás Lajos		
1871	Teleki-jutalom	151	1934	Sámuel-díj	177
1873	Teleki-jutalom	151	Tankó Béla		
Szilády Áron			1912	Gorove-jutalom	111
1874	Sámuel-díj	169	Tar Lajos		
1887	Marczibányi-jutalom	51	1914	Nádasdy Tamás-díj	189
Szilágyi István			Tarczy Lajos		
1842	Nyelvtud. Oszt.		1845	Akadémiai nagyjutalom	41
	jutalomkérdései	78			
Szilágyi János					
1846	Nyelvtud. Oszt.				
	jutalomkérdései	79			
Szilágyi Sándor					
1881	Marczibányi-jutalom	50			

Tardos Viktor		1868 Akadémiai nagyjuttalom	46
1906 Karátsonyi-juttalom	200	1880 Marczibányi-juttalom	50
Tarr Lajos		Tompa Mihály	
1912 Teleki-juttalom	157	1868 Akadémiai nagyjuttalom	46
Taubner Károly		Topperczer Tamás	
1840 Mat. Oszt. juttalomkérdései	85	1835 Természettud. Oszt. juttalomkérdései	89
Techert József		Tormay Cecil	
1938 Sámuel-díj	178	1916 Péczely-juttalom	122
Telegdi Kovács László		Tóth Kálmán	
1846 Törvénytud. Oszt. juttalomkérdései	88	1859 Teleki-juttalom	149
Teleki József (1790–1855)		Tóth Lőrinc	
1819 Marczibányi nyelvtud. juttalomkérdés (1816-ra)	21	1839 Drámai juttalom	97
1819 Marczibányi nyelvtud. juttalomkérdés (1817-re)	21	1847 Törvénytud. Oszt. juttalomkérdései	88
1858 Akadémiai nagyjuttalom	44	1860 Marczibányi-juttalom	44
Thallóczy Lajos		Tömlő Gyula	
1916 Akadémiai nagyjuttalom	59	L. Zolnai Gyula	
Thaly Kálmán		Török József	
1909 Akadémiai nagyjuttalom	57	1847 Természettud. Oszt. juttalomkérdései	90
Than Károly		Tremi Lajos	
1903 Akadémiai nagyjuttalom	55	L. Tamás Lajos	
Thanhoffer Lajos		Trócsányi Zoltán	
1896 Marczibányi-juttalom	54	1909 Sámuel-díj	174
Thienemann Tivadar		Ujvári Béla	
1914 Sámuel-díj	175	1881 Teleki-juttalom	153
Thirring Gusztáv		Váczy János	
1939 Marczibányi-juttalom	64	1923 Marczibányi-juttalom	60
Toldy Ferenc			
1858 Akadémiai nagyjuttalom	43		

Vadnay Lajos			Vietórisz József		
1868	Sámuel-díj	168	1924	Nádasdy Tamás-díj	189
Vállas Antal			Virág Benedek		
1846	Akadémiai nagyjutalom	41	1817	Marczibányi-nagyjutalom	18
Vályi-Nagy Ferenc			Vörösmarty Mihály		
1822	Marczibányi-nagyjutalom	19	1828	Marczibányi-nagyjutalom	19
Vámbéry Ármin			1833	Drámai jutalom	97
1870	Sámuel-díj	168	1834	Akadémiai nagyjutalom	39
Váradi Antal			1839	Akadémiai nagyjutalom	40
1878	Teleki-jutalom	152	1842	Akadémiai nagyjutalom	40
1880	Teleki-jutalom	152	Wagner Dániel		
Varga Ignác			1841	Természettud. Oszt. jutalomkérdései	89
1904	Sámuel-díj	173	Warga János		
Vargha Gyula			1833	Mat. Oszt. jutalomkérdései	85
1899	Marczibányi-jutalom	54	1867	Marczibányi-jutalom	46
1924	Akadémiai nagyjutalom	60	Weninger Vince		
Varsányi Gyula			1865	Marczibányi-jutalom	45
1890	Teleki-jutalom	154	Wenczel Gusztáv		
Vass József			1872	Akadémiai nagyjutalom	47
1858	Marczibányi nyelvtud. jutalomkérdés	129	Werner Gyula		
1861	Gorove-jutalom	105	1900	Péczeley-jutalom	121
Vécsey Tamás			Wlassics Gyula		
1892	Marczibányi-jutalom	53	1921	Akadémiai nagyjutalom	60
Végh József			Zeichmeister László		
1941	Sámuel-díj	178	1937	Akadémiai nagyjutalom	64
Vendl Aladár			Zemplén Géza		
1935	Akadémiai nagyjutalom	63	1928	Akadémiai nagyjutalom	61
Vész János Ármin					
1865	Akadémiai nagyjutalom	45			

Zempléni Árpád			Zolnai Béla		
1909	Nádasdy Tamás-díj	188	1922	Sámuel-díj	176
1918	Nádasdy Tamás-díj	189	Zolnai Gyula		
Zichy Antal			1885	Sámuel-díj	171
1866	Teleki-jutalom	150	1894	Sámuel-díj	172
Zigány Árpád			Zsirai Miklós		
1904	Teleki-jutalom	156	1923	Sámuel-díj	176
Zimányi Károly			1928	Sámuel-díj	177
1892	Vitéz-jutalom	141	1940	Akadémiai nagyjutalom	64
Zivuska Jenő			Zsöldos Ignác		
1899	Teleki-jutalom	155	1843	Akadémiai nagyjutalom	41

Felelős kiadó: az MTA Könyvtárának főigazgatója
Terjedelem: 20,4 (A/5) ív
Megjelenés: 1988. – Példányszám: 800
**Készült az MTA Könyvtára házi sokszorosító
részlegében**

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei
(Publicationes Bibliothecae Academiae Scientiarum Hungaricae)

1. *Haraszthy Gyula*: A 130 éves Akadémiai Könyvtár. Bp. 1956. 23 p.
2. *Berlász Jenő*–*Sz[akmáryné] Németh Mária*: Az Akadémiai Könyvtár múltja és jelene. Bp. 1956. 30 p.
3. *Csapodi Csaba*: A legrégebb magyar könyvtár belső rendje. A pannonhalmi könyvtár a XI. században. Bp. 1957. 13 p.
4. *Berlász Jenő*: Az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának átalakulása. Bp. 1957. 21 p.
5. *Haraszthy Gyula*: Az Országos Könyvtárügyi Tanács és a magyar könyvtárügy időszzerű kérdései. Bp. 1958. 16 p.
6. *Gergely Pál*: Arany János és az Akadémia Könyvtára. Bp. 1958. 8 p.
7. *Moravek, Endre*: Die neuen ungarischen Bibliotheksnormen. Wien, 1957. 16 p.
8. *Sz[akmáryné] Németh Mária*: Az Akadémiai Könyvtár, mint a Magyar Tudományos Akadémia célkitűzéseinek könyvtári támogatója. Bp. 1958. 14 p.
9. *Gergely Pál*: Az Akadémia levéltára a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kézirattárában. Bp. 1958. 11 p.
10. *Csapodi Csaba*: Könyvkonzerválás és restaurálás a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp. 1958. 18 p.
11. *Moravek Endre*: Kiadványtípusok a katalogizálás szempontjából. Bp. 1958. 12 p.
12. *Sz[akmáryné] Németh Mária*: A központi folyóirat címjegyzék kérdései. Bp. 1959. 44 p.
13. *Csapodi, Csaba*: L'avenir des périodiques scientifiques. La Haye, 1958. [2] p.
14. *F[ülöpné] Csanak Dóra*: Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig 1826–1849. Bp. 1959. 29 p.
15. *Moravek, E[ndre]*–*[Weger] Veger, I[mre]*: Kratkij szlovar' vengerszkih bibliograficseszkih terminov szokrascsenij. Bp. 1959. 48 p.
16. *Csapodi, Csaba*: Der geographische Begriff im Katalogsystem der Bibliothek, Wien, 1959. 11 p.
17. *Csapodi Csaba*: A proveniencia elve a könyvtárban. Bp. 1959. 14 p.
18. *Rásonyi László*: Stein Aurél hagyatéka. Bp. 1960. 40 p. 1 t.
19. *Sáfrán Györgyi*: Arany János és Rozvány Erzsébet. Bp. 1960. 178 p. 11 t.
20. *Rózsa György*: A magyar társadalomtudományok az UNESCO kiadványaiban – Les sciences sociales hongroises dans les publications de l'UNESCO. Bp. 1960. 19 p.
21. *Gergely Pál*: Pápai Páriz-album a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp. 1961. 9 p.
22. *Gergely Pál*: Bartók Béla ismeretlen levelei a Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp. 1961. 15 p.
23. *Sarlóska Vince Ernő*: Bólyai János házassága a köztudatban és a dokumentumok. Bp. 1961. 14 p.
24. *Csapodi Csaba*: Mikor pusztult el Mátyás király könyvtára? Bp. 1961. 25 p.
25. *Moravek, Endre*–*Weger, Imre*: Abbreviaturae cyrillicae. Bp. 1961. 138 p.
26. *Rásonyi László*: A magyar keletkutatás orosz kapcsolatai. Bp. 1962. 19 p.

27. *Tőkés László*: Az Akadémiai Könyvtár mikrokönyv gyűjteménye és fotolaboratóriuma. Bp. 1962. 13 p.
28. *Fráter Jánosné*: "Nemzeti részvét emelte". 100 évvel ezelőtt kezdték építeni az Akadémia palotáját. Bp. 1962. 14 p.
29. *Büky Béla*: Székely Bertalan hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában. Bp. 1962. 24 p.
30. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 2. Instituta scientifica. Bp. 1962. VI, 278 p.
31. *Méreiné Juhász Margit*: Mikszáth Kálmán szellemi és tárgyi hagyatéka a Magyar Tudományos Akadémián és tájmúzeumainkban. Bp. 1963. 65 p.
32. *Rózsa, [György] George*: The documentation of science organization as an emerging new branch of scientific information. Bp. 1962. 13 p.
33. *Gergely Pál—Molnár Zoltán*: Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány repertórium. 1840—1960. Bp. 1962. VI, 377 p.
34. *Csapodi Csaba*: Mikor szűnt meg Mátyás király könyvfestő műhelye? Bp. 1963. 18 p.
35. *Tőkés László*: A mikrokártya és a kutatók. Bp. 1963. 18 p.
36. *Büky Béla—Csengeryné Nagy Zsuzsa*: Székely Bertalan illusztrációi egy tervezett Petőfi-életrajzhoz. Bp. 1963. 15 p.
37. *Gergely Pál*: Az Akadémia szerepe a Nemzeti Színház létrehozásában. Bp. 1963. 9 p.
38. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 3. Instituta paedagogica. Bp. 1963. VI, 377 p.
39. *György, [József] Josef*: Die Goethe-Sammlung Balthasar Elischers in der Bibliothek der Ungarischen Akademie der Wissenschaften. Bp. 1963. 29 p. 12 t.
40. *Rózsa György*: Részvételünk és lehetőségek a nemzetközi társadalomtudományi dokumentációban. Bp. 1964. 17 p.
41. *Csapodi Csaba*: Beatrix királyné könyvtára. Bp. 1964. 26 p.
42. *Rózsa György*: Hagyomány és korszerűség: az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztéséről. Bp. 1964. 13 p.
43. *Büky Béla*: A tudományos tájékoztatás egyik feladatköre: témamegoszlási statisztiztikák készítése és alkalmazása. Bp. 1964. 16 p.
44. *Csapodi, Csaba*: Conservation of the Manuscript and Old Book Collections at the Library of the Hungarian Academy of Sciences: methods and results. (1949—1964). Bp. 1965. 48 p. 16 t.
45. *Fráter Jánosné*: Részletek az Akadémiai Könyvtár történetéből. (1865—1875). Bp. 1965. 59 p. 7 t.
46. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 1. Instituta rerum publicarum. Bp. 1965. 621 p.
47. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 7. Instituta communicationis. Bp. 1966. XXII, 355 p.
48. *Sáfrán, Györgyi*: Lettres de Romain Roland à Marianne Czeke dans la Bibliothèque de l'Académie des Sciences de Hongrie. Bp. 1966. 195 p. 4 t.
49. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 4. Religio. Bp. 1966. XVIII, 211 p.

50. *Rózsa [György] George*: Some considerations of the Role of scientific libraries in the age of the scientific and technical revolution. — An essay and approach to the problem. Bp. 1970. 25 p.
51. *Simon Mária Anna*: A Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeti könyvtári hálózata. Bp. 1966. 52 p.
52. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Bizottságának működése 1854–1949. Bp. 1966. 61 p. 3 t.
53. *Csapodi Csaba*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának ősnymtatványgyűjteménye. Bp. 1967. 34 p.
54. *H[aranginé] Boros Vilma*: Széchenyi István hátrahagyott iratainak története. Bp. 1967. 57 p. 5 t.
55. *György József*: Az Akadémia Könyvtára egykori Goethe-szobája és nevesebb magyar látogatói. Bp. 1968. 25 p.
56. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár kurrens külföldi periodikumai. Bp. 1968. 50 p.
57. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 6. Instituta oeconomica. Bp. 1969. XIX, 556 p.
58. *Szelei László*: A Magyar Tudományos Akadémia Levéltára az Akadémiai Könyvtárban. Bp. 1970. 60 p.
59. *Sz[abóné] Garai Judit–Ujhelyi Gabriella*: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára orosz és szovjet cserekapcsolatainak vázlatos története. — Ocserki isztorii knigobmena Biblioteki Vengerszkoi Akademii Nauk sz ruszszkimi szovetszkimi bibliotekami. Bp. 1970. 46 p.
60. *Molnár Imre*: Peremlyukkártyás dokumentációs rendszerek létesítése kutatóintézeti könyvtárban. Bp. 1970. 134 p.
61. *H[aranginé] Boros Vilma*: Stein Aurél ifjúsága. Hirschler Ignác és Stein Ernő levelezése Stein Aurélról. 1866–1891. Bp. 1971. 148 p.
62. *Apor, [Éva] Eve*: The Persian manuscripts of the Vámbéry-bequest. Bp. 1971. 19 p. 1 t.
63. *Gergely Pál*: A Magyar Tudományos Akadémiára hagyott Vigyázó-vagyon sorsa. Bp. 1971. 97 p. 8 t.
64. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 8. Instituta sanitatis publicae. Instituta caritatis. Instituta generis. Bp. 1971. XXI, 559 p.
65. *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár periodikumai a tudományos kutatás szolgálatában. Bp. 1971. 232 p. 2 t.
66. *Moravek, Endre*: Index acronymorum selectorum. Pars 5. Instituta ad artes litteratumque spectantia cum siglis periodicorum additis. Bp. 1972. XIX, 477 p.
67. *Vitályos László–Orosz László*: Ady-bibliográfia 1896–1970. Ady Endre önállóan megjelent művei és az Ady-irodalom. Bp. 1972. XXV, 425 p.
68. *Botka Ferenc*: Magyar szocialista irodalom oroszul 1921–1945. Bibliográfia. — Vengerszkaja szocialiszticeszkaja literatura na ruszszkom jazüke 1921–1945 gg. Bibliograficeszkij obzor. Bp. 1972. XIII, 127 p. 9 t.
69. *Szentgyörgyi Mária*: Célkitűzések és reformtörekvések a Magyar Tudományos Akadémián. 1831–1945. Bp. 1973. 170 p.

70. *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia állandó bizottságai. 1854–1949. Bp. 1974. 430 p.
71. *Bendefy László*: Mikoviny Sámuel megyei térképei, különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire. 1. köt. Bp. 1976. 360 p.
72. *Bendefy László*: Mikoviny Sámuel megyei térképei, különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire. 2. köt. [Térképek.] Bp. 1976. 24 t.
73. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. A–L. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. Bp. 1975. 473 p.
74. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. M–R. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. Bp. 1975. 475–846 p.
75. Az Akadémiai Értesítő és a Magyar Tudomány indexe 1840–1970. S–Z. Repertórium 1840–1970. Szerk. *Darabos Pál és Domsa Károlyné*. A repertóriumot összeáll. *Pétervári Lászlóné és Sz[abóné] Garai Judit*. Bp. 1975. 847–1242 p.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának Közleményei
(Publicationes Bibliothecae Scientiarum Hungaricae)

Új sorozat

- 1(76). A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára munkatársainak szakirodalmi munkássága 1950–1975. Bibliográfia. Összeáll. *Fekete Gézané*. Bp. 1976. 80 p.
- 2(77). Fejezetek a 150 éves Akadémiai Könyvtár történetéből. [Cikkgyűjtemény.] Bp. 1976. 62 p.
- 3(78). *Bükyné Horváth Mária*: Az Akadémiai Könyvtár kurrens külföldi periodikum állománya az 1970-es években. Bp. 1977. 78 p.
- 4(79). *Vitályos László*: Ady–Léda–Csinszka. Visszaemlékezések és levelek a költő életrajzához. Bp. 1977. 164 p.
- 5(80). Scientia et virtus. Un commentaire anonyme de la Consolation de Boèce. Introduit et publié par *Sándor Durzsa*. Bp. 1978. 87 p.
- 6(81). *Rozsondai Marianne*: Anton Koberger működése és a Koberger-kötések. Bp. 1978. 148 p. 75 t.
- 7(82). *Körmendy Kinga*: A Knauz-hagyaték kódextörédei és az esztergomi egyház középkori könyvtárának sorsa. Bp. 1979. 150 p. 17 t.
- 8(83). *Bibó István*: A rákoskeresztúri egykori Podmaniczky–Vigyázó kastély története. Bp. 1979. 84 p.
- 9(84). *Vitályos László–Orosz László*: Ady-bibliográfia 1896–1977. 2. bőv. kiad. Bp. 1980. 408 p.
- 10(85). *Rolla Margit*: A fiatal Kaffka Margit. Bp. 1980. 178 p.
- 11(86). *Szántó György Tibor*: Az akadémiai könyv- és folyóiratkiadás története. Bp. 1983. 126 p.
- 12(87). *Rolla Margit*: Kaffka Margit. 2 köt. Út a révig ... Bp. 1983. 226 p.

- 13(88). *Bükyné Horváth Mária*: A periodikumok használatának átalakulása az Akadémiai Könyvtárban (1966, 1973, 1980). Bp. 1983. 244 p.
- 14(89). *Náday Károly–Sáfrán Györgyi*: Történeti kutatások Kufsteinban. Czuczor Gergely rabsága. Bp. 1984. 213 p.
- 15(90). *Csapodi Csaba*: A budai királyi palotában 1686-ban talált kódexek és nyomtatott könyvek. Bp. 1984. 112 p.
- 16(91). *Rózsa György*: "Tudományok és művészségek szeretete..." Írások az MTA Könyvtáráról. Bp. 1986. 168 p.
- 17(92). *Taxner-Tóth Ernő*: A fiatal Vörösmarty barátainak levelezéséből. Bp. 1987. 194 p.
- 18(93). *Fráter Jánosné*: A Magyar Tudományos Akadémia könyvtárosai. Bp. 1987. 158 p.
- 19(94). *F. Csanak Dóra*: Egy debreceni kereskedő Nyugat-Európában. Csanak József úti levelei 1862-ből. Bp. 1987. 78 p.

Az MTA Könyvtárának legújabb kiadványaiból:

Taxmer-Tóth Ernő: A fiatal Vörösmarty barátainak levelezéséből.
Bp. 1987. MTAK. 194. p.
/MTA Könyvtárának Közleményei. 17(92)./
Ára: 60. – Ft

Analecta monumentorum Hungariae historicorum literariorum.
Ed. F. Toldy. Tomus 1. Pesthini, 1862.
Curavit G. Érszegi.
Bp. 1986. MTAK. 402 p.
Ára: 130. – Ft

Fráter Jánosné: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárai 1831-1949.
Bp. 1987. MTAK. 158 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei. 18(93)./

Huszár Gál: A keresztyéni gyülekezetben való isteni dicséretetek és imádságok.
Közzéteszi Kőszeghy Péter.
Bp. 1986. MTAK-MTA Irod. tud. Int.
/Bibliotheca Hungarica Antiqua. XIII./1-3./
Ára: 240. – Ft

F. Csanak Dóra: Egy debreceni kereskedő Nyugat-Európában.
Csanak József úti levelei 1862-ből.
Bp. 1987. MTAK. 78 p.
/MTA Könyvtárának Közleményei. 19(94)./
Ára: 30. – Ft

A kiadványok kaphatók:

MAGISZTER AKADÉMIAI KÖNYVESBOLT

Bp. V. Városház u. 1.

STUDIUM AKADÉMIAI KÖNYVESBOLT Bp. V. Váci u. 22.

80,- Ft